

1531
3

Monumenta Georgia
nones Universitatis Tphilisensis

V Diplomata

N. 2.

საგარეო საგარეო
საგარეო საგარეო

DIPLOMATA ECCLESIASTICA
GEORGIAE OCCIDENTALIS

გამოცემული
არაბის კალიგრაფიის მიხედვით.

edit
Sergius Kakabaze

წიგნი II

Lib. II

თბილისი

1911

ქართული კვლევა.

ტფილისის უნივერსიტეტის გამოცემა.

✓ ხიშელ-მუჯრები.

№ 2.

საგზის კაპაბაძე.

დასავლეთ საქართველოს სამკლესიო საგუთები.

წ ი ბ ნ ი II.

დაბეჭდა სიბრძნის-მეტყველება... აკადემიის
ტექნიკური დახმარებით. ქ. ქართ. 1920 წ.

ტფილისი

1921

Monumenta Georgica
Publicationes Universitatis Tphilisensis

V Diplomata
№ 2.

Sergius Kakabadze

Diplomata Ecclesiastica
Georgiae Occidentalis

Lib. II.

Tphilisi
1921

სარჩევი

მეორე წიგნისა.

გვერდი

1750 წ. გელათის საბუთი № 63, მღვდელ-მონაზონ ლაზარეს შეწირ. წიგნი	1
1753 წ. მარტვილის საბუთი, გაბრიელ ჭყონდიდლის შეწირ. წიგნი.	2
1754 წ. გელათის საბუთი, № 19, გიორგი აბაშიძის ნასყიდობის წიგნი სოლომონ I-სადმი.	3
1755 წ. გელათის საბუთი, სიგელი სოლომონ I-ისა გელათის ტაძრისადმი	4
1755 წ. ბიჭვინტის საბუთი № 20, ბესარიონ კათალიკოსის შეწირ. წიგნი.	7
1755 წ. ხონის საბუთი № 33, მამუკა ბატონიშვილის შეწირ. წიგნი.	8
1757 წ. ცაგერის საბუთი, ოდიშის დედოფლის თამარის შეწირ. წიგნი.	—
1758 წ. ცაგერის საბუთი, კაცია დადიანის შეწირ. წიგნი.	9
1758 წ. სუჯუნის საბ., კაცია დადიანის შეწირ. წიგნი სუჯუნის მონასტრისადმი.	10
1750—1758 წ. სუჯუნის საბუთი, ოტია დადიანის შეწირ. წიგნი.	—
1760 წ. ბიჭვინტის საბუთი № 12, მამია გურიელის შეწირ. წიგნი.	11
1760 წ. ხონის საბუთი № 34, წულუკიძეებისაგან საფიცრის წიგნი.	12
1760 წ. მარტვილის საბუთი, კაცია დადიანის შეწირ. წიგნი.	13
1760 წ. მარტვილის საბუთი, გაბრიელ ჭყონდიდლის შეწირ. წიგნი.	14
1760 წ. მარტვილის საბუთი, კაცია დადიანის შეწირ. წიგნი.	—
1761 წ. გელათის საბუთი № 60, კაცია დადიანის შეწირ. წიგნი.	15
1761 წ. მარტვილის საბუთი, სოლომონ I-ის შეწირ. წიგნი.	16
1762 წ. გელათის საბუთი № 18, ნიკო აბაშიძის ნასყიდობის წიგნი სოლომონ I-ისადმი.	—
1762 წ. ხონის საბუთი № 8, სოლომონ I-ის შეწირ. წიგნი.	17
1763 წ. ხონის საბუთი № 32, მამუკა ჩხეიძის შეწირ. წიგნი.	18
1764 წ. გელათის საბუთი № 9, სოლომონ I-ის შეწირ. წიგნი.	—
1764 წ. ხონის საბუთი № 5, სოლომონ I-ის შეწირ. წიგნი.	19
1764 წ. მარტვილის საბუთი, სოლომონ I-ის შეწირ. წიგნი.	20
1764 წ. ხონის საბუთი № 45, მამუკა მდივნის ხელწერა.	21
1765 წ. გელათის წმ. გიორგის საბუთი, მამისძე ქუთათელის წყალობის წიგნი.	—
1758—1765 წ. ბიჭვინტის საბუთი № 18, კაცია დადიანის წიგნი შესახებ წალკაში არსებული კათედრის მამულების გადაცემისა საკათოლ. ტაბტიხადმი.	22
1758 - 1765 წ. ცაგერის საბუთი, კაცია დადიანის შეწირ. წიგნი.	28
1754—1765 წ. საირმის უღაბნოს საბუთი, კაცია დადიანის შეწირ. წიგნი.	29

1766 წ. ბიქვინტის საბუთი № 71, ნიკოლოზ დადიანისძის თავდებობის წიგ.	30
1766 წ. საირმის უდაბნოს საბუთი, კაცია დადიანის შეწირ. წიგნი.	—
1766 წ. მარტეილის საბუთი, კაცია დადიანის შეწირ. წიგნი.	33
1767 წ. მარტეილის საბუთი, კაცია დადიანის შეწირ. წიგნი.	34
1765—1767 წ. საირმის უდაბნოს საბუთი, კაცია დადიანის შეწირ. წიგნი.	35
1768 წ. ციშის საბუთი, კაცია დადიანის შეწირ. საბუთი.	—
1754—1768 წ. ხონის საბუთი № 10, ბარათი სოლომონ I-ისა ხონელებისადმი	36
1763—1768 წ. ხონის საბ. № 11, ბარათი სოლომონ I-ისა ხონელებისადმი.	—
1764—1769 წ. ხონის საბ. № 24, განჩინება მაქს. ხონელისა და იოსებ გენათლისა.	37
1763—1769 წ. ხონის საბუთი № 24, მაქსიმე ხონელის შეწირ. წიგნი.	—
1760—1769 წ. ხონის საბუთი № 78, რუხაძეების პირობის წიგნი მეფისადმი	38
1763—1769 წ. ხონის საბ. № 19, მარიამ იმერო დედოფლის პირობის წიგნი.	39
1769 წ. გელათის საბუთი № 24. სვიმონ ნუქიფიშვილის შეწირ. წიგნი.	—
1769 წ. ბიქვინტის საბუთი № 25, გურიის დედოფლის როდამის შეწირ. წიგნი.	40
1769 წ. ხონის საბუთი № 40, მამუკა ჩხეიძის შეწირ. წიგნი.	41
1770 წ. ბიქვინტის საბუთი № 10, იოსებ კათალიკოზის შეწირ. წიგნი.	—
1770 წ. საირმის უდაბნო საბუთი, ანტონ ცაგერელის შეწირ. წიგნი.	42
1770 წ. მარტეილის საბუთი, გრიგოლ ჭყონდიდის შეწირ. წიგნი.	43
1771 წ. საირმის უდაბნოს საბუთი, ანტონ ცაგერელის შეწირ. წიგნი.	—
1771 წ. საირმის უდაბნოს საბუთი, ნიკოლოზ დადიანისძის შეწირ. წიგნი.	44
1771 წ. მარტეილის საბუთი, კაცია დადიანის შეწირული წიგნი.	45
1771 წ. ხონის საბუთი № 36, ლოლაბერიძის სათავდებო წიგნი.	45
1772 წ. გელათის საბუთი № 29, იოსებ კათალიკოზის ნასყიდობის წიგნი.	—
1772 წ. ხონის საბუთი № 6, სოლომონ I-ის შეწირ. წიგნი.	46
1774 წ. ბიქვინტის საბუთი № 52, იოსებ კათალიკოზის დადებული წიგნი.	47
1774 წ. გელათის საბუთი № 31, იოსებ კათალიკოზის დადებული წიგნი	48
1774 წ. გელათის საბუთი № 6, დავით ბატონიშვილის შეწირულ. წიგნი.	—
1774 წ. გელათის საბუთი № 112, წერეთლების მიერ მიცემული ნასყიდობის წიგნი.	49
1775 წ. ნიკორწმინდის საბუთი № 14, სოლომონ I-ის შეწირ. წიგნი.	—
1776 წ. ბიქვინტის საბუთი № 57, სოლომონ I-ის მიერ მაქსიმე კათალიკოზისადმი მიცემული პირობის წიგნი.	50
1776 წ. ბიქვინტის საბ. № 68, მაქსიმე კათალიკოზისაგან შეჩვენების წიგნი.	51
1776 წ. გელათის საბუთი № 109, სოლომონ I-ის შეწირ. წიგნი.	53
1776 წ. ბიქვინტის საბუთი № 79, ნუსხა საკათალიკოზო ტახტის საგანძურისა.	54
1776 წ. ბიქვინტის საბუთი № 74, ნუსხა საკათალიკოზო განძეულობისა.	57
1770—1776 წ. საკათალიკოზო გელათის წმ. გიორგის საბუთი, მაქსიმე ქუთოლისაგან შეჩვენების წიგნი.	58

- 1777 წ. ბიკენტის საბუთი № 72, გიორგი გურიელის პირობის წიგნი მაქსიმე კათალიკოზისაგან. 60
- 1777 წ. გელათის საბუთი № 3, მარიამ იმერთა დედოფლის შეწირ. წიგნი 61
- 1777 წ. ბიკენტის საბუთი № 73, მამუკა თავდგირიძისაგან პირობის წიგნი 62
- 1778 წ. ბიკენტის საბუთი № 87, მაქსიმე კათალიკოზის განჩინება გელათის წმ. გიორგის გლეხების შესახებ. 63
- 1778 წ. ხონის საბუთი № 14, მიცემული სოლომონ I-ის მიერ. 66
- 1778 წ. ნიკორწმინდის საბუთი № 26, სოლომონ I-ის წიგნი ნიკორწმინდის ყმათათვის საურის ამოგდების შესახებ. 67
- 1778 წ. ბიკენტის საბუთი № 84, ნუსხა საკათალიკოზო წიგნებისა გელათის წმ. გიორგის ეკლესიაში. 68
- 1780 წ. ბიკენტის საბუთი № 63, გიორგი გურიელის შეწირ. წიგნი 69
- 1780 წ. ქუთაისის საბუთი № 13, მაქსიმე ქუთათლის შეწირ. წიგნი. 70
- 1780 წ. გელათის საბუთი № 10, ვიოროგი ჩარკვიანის შეწირ. წიგნი. 71
- 1781 წ. გელათის საბუთი № 84, სოლომონ I-ის შეწირ. წიგნი. 72
- 1781 წ. ქუთაისის საბუთი № 40. ქუთათელ დოსითეოსის მიერ მიცემული ნასყიდობის წიგნი. 73
- 1782 წ. ხონის საბუთი № 95, სოლომონ I-ის შეწირ. წიგნი. 74
- 1782 წ. ხონის საბუთი № 56, მაიხონჯელების პირობის წიგნი მიცემული იოანე მთავარეპისკოპოსისადმი 77
- 1770—1782 წ. ხონის საბუთი, ბერი ახელედინის პირობის წიგნი, მიცემული იოანე ნინოწმინდელისადმი. 78
- 1783 წ. გელათის სოხასტრის საბუთი № 8, სოლომონ I-ის შეწირ. წიგნი 78
- 1784 წ. სვირის წმ. გიორგის საბ. № 1, დავით ბატონიშვილის შეწირ. წიგნი. 81
- 1784 წ. გელათის საბუთი № 96, დავით მეფის წყალობის წიგნი ხუჯაძეებისადმი. 82
- 1784 წ. სვირის წმ. გიორგის საბუთი № 2, გულქან დედოფ. შეწირ. წიგნი 83
- 1785 წ. ხონის საბუთი № 35, ნიკოლოზ ლოლაბერიძის შეწირ. წიგნი. 84
- 1785 წ. ქუთაისის საბუთი № 8, დავით მჭედის წყალობის წიგნი 85
- 1787 წ. გელათის სოხასტრის საბუთი № 5, ეფთვიმე გენათლის შეწირ. წიგნი გელათის წმ. ნიკოლოზის საყდრისადმი. 85
- 1787 წ. გელათის საბ. № 86, წინამძღვრის სვიმონ კიკინაძის შეწირ. წიგნი 88
- 1787 წ. გელათის წმ. გიორგის საბუთი, ნუსხა ქრისტეს საფლავის ყმებისა. 93
- 1788 წ. ქელიშის საბუთი № 2. პაატა წულუკიძის შეწირ. წიგნი. 93
- 1789 წ. გელათის საბუთი № 2, სოლომონ II-ის შეწირ. წიგნი. 94
- 1789 წ. გელათის საბუთი № 30, სოლომონ II-ის შეწირ. წიგნი. 95
- 1778—1789 წ. ხონის საბუთი № 57, სარდ.-მოურავის ბერი წულუკიძის შეწირულობის წიგნი 96
- 1790 წ. ხონის საბუთი № 48, ბეჟან წულუკიძის შეწირ. წიგნი. 97
- 1790 წ. გელათის საბ. № 15, ბეგრის გარიგების წიგნი ეფთ. გენათლისაგან. 97

1791 წ.	ბიჭვინტის საბუთი № 88, სოლომონ II-ის წყალობის წიგნი გულქან დედოფლისადმი	98
1792 წ.	ნიკორწმინდის ტაძრის საბუთი № 18, სარდლის გიორგი წულუკიძის შეწირ. წიგნი.	100
1792 წ.	ქუთაისის საბუთი № 41, სოლომონ II-ის წყალობის წიგნი	101
1793 წ.	ნიკორწმინდის საბუთი № 4, მანუჩარ ყიფიანის შეწირ. წიგნი.	102
1793 წ.	ნიკორწმინდის საბუთი № 1, სოლომონ II-ის შეწირ. წიგნი	102
1793 წ.	ქუთაისის საბუთი № 4, მარიამ დედოფლის შეწირ. წიგნი	103
1794 წ.	ნიკორწმინდის საბუთი № 6, სოლომონ II-ის შეწირ. წიგნი.	104
1794 წ.	ხონის საბუთი № 16, სოლომონ II-ის წყალობის წიგნი.	105
1795 წ.	კელიშის საბუთი № 5, ნიკოლოზ ყიფიანის შეწირ. წიგნი.	106
1795 წ.	გელათის საბუთი № 7, მარიამ დედოფლის შეწირ. წიგნი.	106
1795 წ.	ნიკორწმინდის საბუთი № 25, მარიამ დედოფლის მიერ განასლებული მთის წმ. გიორგის გუჯარი.	107
1796 წ.	გელათის საბ. № 26, ჯვარისმამის ათანასეს მიერ დადებული წიგნი	109
1796 წ.	ქუთაისის საბუთი № 5, მარიამ დედოფლის შეწირულ. წიგნი	—
1796 წ.	კელიშის უდაბნოს საბუთი № 3, ბეჟან წერეთლის შეწირ. წიგნი.	110
1796 წ.	ხონის საბუთი № 13, სოლომონ II-ის შეწირულ. წიგნი.	111
1797 წ.	ქუთაისის საბუთი № 6, გულქან დედოფლის შეწირ. წიგნი	112
1797 წ.	გელათის საბუთი № 70, ავალიშვილის ბეჟანის მიერ გენათულ ეფთვიებისადმი მიცემული წიგნი	113
1798 წ.	ქუთაისის საბუთი № 42, ჩარკიანის ნასყიდობის წიგნი მეფე სოლომონ II-ისადმი.	—
1798 წ.	ბიჭვინტის საბუთი № 54, სოლომონ II-ისაგან დაეთრის დამტკიცების წიგნი.	114
1798 წ.	გელათის საბუთი № 5, მარიამ დედოფლის შეწირ. წიგნი.	115
1799 წ.	გელათის საბუთი № 100, სოლომონ II-ის წყალობის წიგნი.	—
1799 წ.	ნიკორწმინდის საბუთი № 11, სარდლის გიორგი წულუკიძის შეწირულობის წიგნი.	116
1800 წ.	გელათის საბუთი № 25, საფიცრის წიგნი კუტივაძისაგან ეფთვი-მე გენათლისადმი.	117
1800 წ.	გელათის საბუთი № 85, სოლომონ II-ის შეწირ. წიგნი.	118
1800 წ.	ნიკორწმინდის საბუთი № 28, მარიამ დედოფლის შეწირ. წიგნი.	—
1800 წ.	ხონის საბუთი № 4, სოლომონ II-ის შეწირ. წიგნი.	119
1801 წ.	გელათის საბუთი № 107, დარეჯან ბატონიშვილის შეწირ. წიგნი	120
1802 წ.	გელათის საბუთი № 9, სოლომონ II-ის მიერ მიცემული წიგნი საგენათლო მამულებში შეფცის მოურავის არდაყენების გამო.	123
1802 წ.	ხონის საბუთი № 69, კორძაიასაგან მიცემული მთავარეპისკოპოს ანტონისადმი თავდებობის წიგნი.	123
1802 წ.	ხონის საბუთი № 18, რუხაძისაგან თავდებობის წიგნი მთ.-ეპისკ. ანტონისადმი.	—

- 1802 წ. ხონის საბუთი, პირი დაცული გუჯრების წიგნში № 103, შეწირულობის წიგნი სოლომონ: II-ისა 124
- 1790 წ. ხონის წმ. გიორგის ტაძრის საბეგრო ნუსხები. დაცული გუჯრების წიგნში № 103. 124
- 1803 წ. გელათის საბუთი № 3; მხედველების მიერ მიცემული პირობის წიგნი 138
- 1803 წ. გელათის საბუთი № 23, სოლომონ II-ის შეწირული წიგნი. 139
- 1803 წ. ქუთაისის საბუთი № 28, სოლომონ II-ის შეწირულობის წიგნი. 141
- 1803 წ. ხონის საბუთი, დაცული გუჯრების კრებულში № 103, მარიამ დედოფლის შეწირულობის წიგნი 141
- 1803 წ. ხონის საბუთი; დაცული გუჯრების კრებულში № 103, სოლომონ II-ის წყალობის წიგნი ტაბიძეებისადმი 141
- 1803 წ. ხონის საბუთი, დაცული გუჯრების კრებულში № 103, სოლომონ II-ის წყალობის წიგნი. სანაძეებისადმი 141
- 1804 წ. ქუთაისის საბუთი № 19, დოსითეოს ქუთათლის და ერისთავების მიერ დადებული წიგნი 143
- 1804 წ. გელათის საბუთი № 14, ეფთვიმე გენათლის მიერ დადებული წიგნი 144
- 1804 წ. ბიჭვინტის საბუთი № 98, განჩინების წიგნი სოლომონ II-ისაგან 145
- 1804 წ. ბიჭვინტის საბუთი № 89, იმერთა დედოფლის ანნას წყალობის წიგნი 146
- 1805 წ. ქუთაისის საბუთი № 43, სოლომონ II-ის წყალობის წიგნი 147
- 1805 წ. ხონის საბუთი № 77, სათავედმო წიგნი კიკელიშვილისა —
- 1805 წ. გელათის სოხასტრის საბუთი № 2, ნასყიდობის წიგნი დავით ჭურჭლისაგან 148
- 1805 წ. ქუთაისის საბუთი № 16, ნასყიდობის წიგნი ქუთათელ დოსითეოსისაგან 149
- 1805 წ. გელათის საბუთი № 8, ნასყიდობის წიგნი გოგოლაშვილებისაგან 149
- 1805 წ. ნიკორწმინდის საბუთი № 3, შეწირულ წიგნი სოლომონ II-ისა 159
- 1806 წ. ხონის საბუთი № 79, რუხაძისგან თავდებობის წიგნი 151
- 1807 წ. ნიკორწმინდის საბ. № 9, ანზ. წერეთლების მიერ მიცემული წიგნი 152
- 1807 წ. გელათის სოხასტრის საბუთი № 1, სოლომონ I-ის შეწირულ წიგნი. 152
- 1807 წ. ხონის საბუთი № 21, მარიამ დედოფლის წყალობის წიგნი 153
- 1807 წ. გელათის საბუთი № 43, ანდრია კანდელაკის შეწირულობის წიგნი. 154
- 1807 წ. გელათის საბუთი № 115, მარიამ დედოფლის შეწირულ წიგნი. 155
- 1807 წ. გელათის სოხასტრის საბუთი № 9, პატრიქების პირობის წიგნი. 156
- 1807 წ. ხონის საბუთი № 76, ფალავების მიერ მიცემული წიგნი. 157
- 1807 წ. ხონის საბუთი № 67, კორძაის მიერ მიცემული წიგნი —
- 1807 წ. ხონის საბუთი № 58, განჩინების წიგნი ხონის ეკლესიასა და ფალავებს შორის დავის შესახებ 158
- 1808 წ. ხონის საბუთი № 61, წიგნივაძეების სათავედმო წიგნი 159
- 1808 წ. სვირის წმ. გიორგის საბუთი № 4, კოსტანტინე პატონიშვილის

შეწირულ. წიგნი	—
1808 წ. გელათის საბუთი № 91, სოლომონ II-ის შეწირული წიგნი	160
1808 წ. ხონის საბუთი № 81, მარიამ დედოფლის შეწირული წიგნი	161
1808 წ. ნიკორწმინდის საბუთი № 2, ბარბარე ბატონიშვილის შეწ. წიგნი	—
1808 წ. ბიქვინტის საბუთი № 86, სოლომონ II-ის წყალობის წიგნი	163
1809 წ. ხონის საბუთი № 41, ჩხეიძეების წიგნი ნიშანის მიცემის შესახებ ხონის მთ.-ეპისკოპოსისათვის	164
1809 წ. ბიქვინტის საბუთი № 70, წყალობის წიგნი დოსითეოს ქუთათ- ლისა ზაქარია არქიმანდრიტისადმი	165
1810 წ. ბიქვინტის საბუთი № 64, წყალობის წიგნი დოსითეოს ქუთათლი- სა, მახარიკა და სხვა გურულებისადმი	—
1810 წ. გელათის საბ. № 92, ალექსანდრე ბატონიშვილის შეწირულ. წიგნი	166
1805—1810 წ. გელათის წმ. გიორგის საბუთი, არზა სოლომონ II მეფის სახელზე	167
1810 წ. ხონის საბუთი № 20, მარიამ დედოფლის წერილი ანტონ მთა- ვარ-ეპისკოპოსისადმი	168
1811 წ. ხონის საბუთი № 60, ვახუშტი ჩიჯავაძის მიერ ანტონ ხონელის- ადმი მიცემული წიგნი	—
1603—1811 წ. ხონის საბუთი № 30, ნინო ოდიშის დედოფლისაგან გან- ჩინების წიგნი	169
1812 წ. კელიშის საბუთი № 11, ნიკ. იაშვილის შეწირულ. წიგნი	170
დამატება:	
1615—1620 წ. ახლ. ბიქვინტის საბუთი № 16, გიორგი ლიპარტიანის შეწირული წიგნი	172
1660 წ. ხონის საბუთი № 9, მეფე ალექსანდრე III-ის მიერ მიცემული წიგნი ხონის ტაძრის გლეხების განთავისუფლების შესახებ სახვა- ნთქო გარდასახადისაგან	—
1717 წ. გელათის წმ. გიორგის საბ. ბეჟან დადიანისა და შოშიტა რაჭის ერისთავის მიერ დადებული პირობის წიგნი	173
1720—1742 წ. ახლ. გელათის წმ. გიორგის საბუთი, პირობის წიგნი ტყე- ვრელ გლეხის შესახებ	174
1696—1742 წ. გელათის წმ. გიორგის საბუთი, გიორგი ბერძენის პირობის წიგნი, მიცემული გრიგოლ კათალიკოზისადმი	175
1770 წ. ახლ. ხონის საბუთი № 73, ბაინდრავეების პირობის წიგნი	—
1777 წ. ხონის საბუთი № 25, ანტონ ხონელის შეწირ. წიგნი	—
1777 წ. კაცია დადიანის წიგნი კაიშის კათედრის აღდგენის შესახებ	176
1751—1784 წ. გელათის წმ. გიორგის საბუთი, სოლომონ I-ის ბრძანება ლიბისტროსადმი მიცემული წიგნი	178
1788 წ. ხონის საბუთი № 26, ანტონ ხონელის შეწირულ. წიგნი	—
1799 წ. ხონის საბუთი № 59, ზურაბ მაჩაბლის პირობის წიგნი	180

(გრძელ ღვთისმეტყველურ წინასიტყვაობის შემდეგ).... მე აღქატი სიზოდგან ამისდა სახელდებული მღღელ მონაზონი ლაზარე გვარისა უზმარებითა ერგებლიძე.... აწ შეიწირე ჩემ უღირსთაგან უბიწოვო დედაო ღთისაო გლეხი არგვეთს, რომელ არს აღისუბანი, ჩემის კონ-
 5 დაკით თითოულეზ დახსნილი და მამულ ალაგი ჩემის თეთრით ნა-
 ყიდი არავისაგან არა საცილო.... თურქაძე მამულა და მისი ძმა იმედა და სეხნია და დათუნა მისის ცოლშვილით მამულ ალაგით.... გელათისათვის შამომიწირავს.... და ასე შევედრებოვარ ამ ჩემს ხელ-
 მწიფის შვილს გენათელს იოსებს და შემდგომს კვალად გენათელს,
 10 რათა წელიწადშიღ თვითან მოხსენებას და წირვას ყოფდენ ჩემ ცოდ-
 ვილითათვის. უკეთუ თვითან არ გაისაჯენ, ერთს წინამძღვარსა და ერთს დიაკონს გვიწირვინონ.... (გენათელს მსახურაო, შემდეგ გრძელი წვევა შემშლელათვის).... კაცთაგან მოწამე ამისი თავად ბატონი ბატონის შვილი უფლისწული გენათელი იოსებ, ქუთათელ წოდე-
 15 ბული აბაშიძე მაქსიმე, წინამძღვარ ჯვარმტვირთველი კანდელაკი დავით, წინამძღვარი მაქავარიანი ნიკოლოზ, წინამძღვარი ჭიჭინაძე იოსებ, კანდელაკი მღღელი იესე, წინამძღვარი მღღელ მონაზონი ბასილ, მღღელ მონაზონი შავლანიძე, მგალობელი ჭიჭინაძე იესე და ერთობით კრებული, გელათის სახლითუხუცესი ნემსაძე შოშიტა
 20 და სხვანი მოხელენი ყოველნი და მე აღქატს მღღელ მონაზონს....
 წმინდის მოწამეთის წინამძღვარს და ჩემის ხელმწიფის კარის მღღელს ლოლაბერიძეს სილიბისტროს დამიწერია და მოწამეცა ვარ ამისი. დაიწერა ქრისტეს აქეთ ჩღნ დასაბამიდგან ვიდრე აქამომდე ე (sic) თვესა ინდიკტონსა (sic) იგ. (სეფერად:) ამჟყრობასა ჯვარისასა სრულ
 25 იქმნა დღესა პარასკევსა შეწენითა ღთისათა.

1753 წ. გაბრიელ ჭყონდილის შეწირულობის წიგნი, მარტვილის საბუთთაგან, იბეჭდება პეტერბურგის აზიურ მუზეუმში დაბეჭდული პირის მიხედვით.

- მარტვირის ღვთისმშობლო... მე სიყრმიდგან მონამან და
5 მაღიდებელმან ტაძრისა შენისამან დალიანის ბეჟანის ძემან ბატონმან ჭყონდიდელ მიტროპოლიტმან გაბრიელ... მწვლილადი ეგე შესაწირავი ძღვნად მოგიძღვენ, ასე რომ გულუხეთს ჩენი ყმა ბუჭუყელა გიგინეისშვილი იყო, მოკვდა ის და მისი კაცები რაც იყო სხვები. საყდრისა შენისა ყმა იყო, მაგრამ ეს სანთლის
10 ბეგარა არ ემართა და ჩენ დავადევით. ცხრა გლეხი არის თავს: ერთი სეხიელა იოზაძე და მისი ძმა ბუჭუყელა, მეორე კიდე მახარებელი იოზაძე, მესამე ფირცხალავა გიორგი, მეოთხე კიდე ფირცხალავა სეხნია, მეხუთე გიგინეისშვილი ტატუელა, მეექვსე გიგინეისშვილი ლაშკარა. ამ ექვს გლეხს ურმოული ღომის ბეგარა ემართა,
15 თა, ურმოული ღომი გარდავიღეთ და თითო მარჩილის სანთელი და თითო რუბის საკმეველი დავადევით და ამ სამს გლეხს, გოჩია გიგინეისშვილს, მამისთვალა გიგინეისშვილს და ბუჭუყელა გიგინეისშვილს ურმოული არ ემართა და ღორის ბეგარა შევაწიეთ და თითო მარჩილის სანთელი დავადევით. ამას გარეთ კიდევ რობას სამი
20 გლეხი იყო ჩენი, ქოთავა ხუტუ და მისი ძმა კაცობა, მეორე გლეხი ჩიქობავა ბაძლუელა, მესამე გლეხი სვიმონა ჯგიმორდელა და მისი ძმა ხახუტელა. ეს სამი გლეხი რობას ესახლენ, მაგრამ მიქელაძემან არ დააყენეს და წამოვიყვანეთ და გამოღმა კოდორს დავასახლეთ. სამივე გლეხს ურმოული ღომი შევაწიეთ და თითო მარჩილის სან-
25 თელი თქვენის საყდრისათჳნ დავადევით და თითო რუბის სანთელი სუჯუნის საყდრისათჳნ. ამ რობელი კაცების დავთარი სუჯუნასაც დაგვიძს. აწ როგორც გარიგებით სანთელი და საკმეველი ამ წიგნში დაგვიწერია, ისე ყოველს ღიდმარხვაშიდ.... შენის საყდრის სანთლის და საკმევის ჩამომოჭავს მისცემდეს ჩენის სულის საოხად და
30 თუ წყალობითა შენითა იმატონ და გაიყონ, რამდენიც გლეხი შეიქნას, ეს საყდრისა შენისა ბეგარა თითო გლეხზედ ისევ სრულად გაყვეს. ხოლო ჟამთა ვითარებისაგან რომელიმე გლეხი ამოსწყდეს, ვინც იმ გლეხის ნაპარტახი ალაგ მამული დაიკაოს, ეს ბეგარა როგორც სწერია იმ კაცმა გარდიხადოს. ამას გარეთ

ამ კაცებს თუ რამ ბევარა მართებს, იმას ვინც კჳონდიდელი იყოს, იმას მიაღებედეს და არც მიდღემში არას მეგბატონისაგან ეს თორმეტი გლეხი კაცები აზნაურსშვილს ყმათ არ მიეცეს....
დაიწერა ქკნსა უჴმა.

1754 წ. ნასყიდობის წიგნი, მიცემული გიორგი აბაშიძის მიერ მეფე სოლომონ I-ისადმი, დაკუთლი გელათის ტაძრის საბუთებში № 19, დაწერილია თეთრს ქალაღლზე ზომით 43×31 1/2 სანტიმ. ნიშნები დატულია.

- 5 (გრძელ ღვთისშეტყველურ წინასიტყვაობის შემდეგ).....
ესე.. მტკიცედ.. შოუცეალეგელი.. ნასყიდობის: საფიცარი: მოგარ-
თვით: ჩვენ: თქვენმა: ყმამ: აბაშიძე: გიორგი. მამუკაშვილმა: თქვენ.
ჩვენს: ბატონს: კელწიფეს: ღწს: მიერ: ცხებულს: ლიხთამერეთის:
მჰყრობელს: მეფეთ. მეფეს: ბატონს: სოლომონს: შვილთა და: მო-
10 მავალთა: თქვენთა: ასე რომ: ღიღათ: გამიჰირდა: და: ვალმა: ძალი:
მიქნა და:. სხვა: ველარა: მოვიხერხე რა: და: სხვის მიყიდვას: თქვენს.
ვარჩიე და: მოგყიდეთ.. ციხე.. ბარაგაულის (sic) და. რაც.. ამისი: შემამა-
ვალი.. ამღაბლა: (sic) ჩიენი.. ყმა.. და ალაგი.. იყო.. აზნაურსშვილი..
მსახური და.. გლეხი.. მიწა.. წყალი: ტყე: საძებრით და.. უძებრით..
15 შესავლით:. გასავლით:. ეკლესით.. და.. ეკლესიაშიდ.. დამარხვა..
ნუ დაგვეშლება.. ასე: მოგვიყიდია და.. მოგვირთმევია.. ამაშიდ..
რათაც: გული.. შეგვიჯერდებოდა.. ისე. სრული.. ფასი.. გვიბო-
ძეთ და.. გავვისტუმრეთ.. ახლა.. მოგვირთმევია.. ყოვლის.. კაცის..
უცოლებლათ და: ღწ.. გამარჯვებაშიდ.. მოგახმაროს: ქარტალასა
20 და.. ელაზნაურს გარდა: კოსია.. ჩიკვაძე: მისი კერძი მამულით: და
კოსია: ღუგლაძეს: გარდა.. ამათ.. ჩამოისათ.. სხვა.. ყველა: მო-
გართვი: კატაგან.. ამისი.. მოწმე.. სახლთხუცესი.. ჯაფარიძე: როს-
ტომ.. აბაშიძე.. ზურაბ.. აბაშიძე.. ბერი.. წერეთელი.. ქაიხოსრო..
ბაზიერთხუცესი.. მიქელაძე.. ზურაბ.. მაქავარიანი.. ქაიხოსრო.. წე-
25 რეთელი.. სვიმონ.. წყლუკიძე.. პატა.. და. ბერი.. ამირან.. მესხი..
მღივანი: დავით.. თანაზა.. მესხი.. ყოჩყოლაძე.. სენია.. ბეგიაშვილი..
ბეგია.. კიკნაძე.. თანდილა.. პაპუნაშვილი.. კიკნაძე.. პატა ხოსია-
შვილი.. მე აბაშიძე.. ზაალს.. დამიწერია , მოწამეცა ვარ: ამისი: აღი-

- სარდალი წერეთელი ქაიხოსრო, მოლარეთუხუცესი აბაშიძე ბერი, დარბაზისერნი ჩვენნი მიქელაძე ბაქარი, ვახტანგ, ზურაბ და სხვანი მათანა, ნიჟარაძე გიგი და პატა, ციხისთავი ქეშიკეთუხუცესი ჩვენი აგიასვილი ქაიხოსრო, მოურავი ჩვენი კეთილმოარბელი დამ (sic)
- 5 საქმის მუშაკი მაჰვარიანი ქაიხოსრო და ბიძის ჩემის სახლით უხუცესი ახლდინი დათუნა, მხეიძე ვახუშტი და გიორგი, ლორთქი-ბანიძე ბერი და სვიმონ და სხვანი მათანა, იაშვილი ლევან და ვახტანგ, მესტუმრეთუხუცესი მესხი პატა და მისი ძმა ამირან, გზინ-დართუხუცესი წერეთელი სვიმონ, კარისა ჩემისა მდივანი დავით
- 10 და სხვანი კარისა ჩემისა გამგენი ყოველნივე და მე აღუკატმან ფრიად ცოდვილმან მღვდელ მონაზონმან.... წმინდის მოწამენის სამარხოს ყოვლად წმინდის ტაძრის იმღვიმენოსმან (sic) დამ ჩემის ხელმწიფის კარის წინამძღვარმან გვარისა უხმარებთა ლოლაბერიძემ სილიბისტრომ ბრძანებითა პატრონისა ჩემისა მეფის სოლომონისათა აღესწერე
- 15 სიგელი ესე.... მიეცა... აგარიანთა მძლეობა შეფესა ჩვენსა, დამამტკიცებელსა ამისსა სოლომონს, ძეთა და ასულთა ამისთა... და აწ ეინც... შოლდ კელყოს კელმწიფემან გინა დედოფალმან, პატრი-არქმან გინა ეპისკოპოსმან, თავადმან გინა დარბაზის ერმან, აზნა-ურმან გინა გლეხმან, დიდმან გინა მცირემან.... (გრძელი წყევს).
- 20 ნუსხა სუცურად: დაიწერა ნებითა მღთისათა და ჯერ ჩინებითა მეფისა სოლომონისათა სიგელი ესე თსა ოკდონბერსა კთ ქეს აქეთ ჩლნე დასაბამითგან ეწე აქამომდე ესგვ დღესა გ.
- სეყუდად: მეფე სოლომონ ეამტკიცებ ნებითა ღვთისათა.
ბატონიშვილი მამუკა.
დადიანის ასული დარეჯან.
25 დედოფალი მარიამ.
- აქვე დასმულია პატარა, სამსტრიქონიანი წარწერით ბეჭედი, რომელიც სოლომონ I მეფის უნდა იყოს. წარწერიდან სჩანს მხოლოდ პირველი სიტყვა: მონა...
- 30 აქვე დასმულია დიდი საკათალიკოზო ბეჭედი: შუაში გამოხატულია ღვთისმშობელი ძითურთ, სოლო ირგვლივ აქვს წარწერა: ქ. მეფე და მღვდლთმთავარი აფსაზეთასა კზი ბესარიონ 1742.
- შემდეგ სუცურად გრძელად ამტკიცებს კათალიკოზი ბესარიონ: მე-სახლ მენტოთესემნ (sic) რაქის ერისთვის შვილმან კათალიკოზ ბესა-
35 რიონ დამამტკიცებლობისა კელსა მოურთავე.... (წყევს)....

ბეჭედი ასომთავრული წაწერით: კზი ბესარიონ. აშმაზე ამტკიცებს დავით II და სოლომონ II, ექვე დასმულია ბეჭდები დავით II-სა, ანნა დედოფლისა და სოლომონ II-სა.

1755 წ. დაახლოებით ამ წლის ახლო ხანებში უნდა იყოს დაწერილი შეწირულობის წიგნი ბესარიონ კათალიკოზისა, ბიკინტის საბუთთაგან № 20.

....ლიხთამერთა ოდიშირთა (sic) პონტო აფხაზ გურიათა, რაქა ლეჩხუმთ, სეანთ, ოსთ, დვალთა და სრულიად ჩრდილოეთისა საქეთმპყრობელმან რაქის ერისთვის ძემან კათალიკოზ პატრიარხმან უფელმან ბატონმან ბესარიონ შემოგწირეთ კნინი ესე შესაწირავი ძირიანს ორი გლეხი ნასხიდა ტოფაძე და მისი ძმა მჭედელი ხუცია და მეორე გლეხი კუბლაშვილი ბაზიერის შვილები თამაზა, ნასხიდა და მამუკა 10 შემომიწირავს. ეს ორი გლეხი მათის ცოლშვილით, სახლკარით, ალაგამულით, საფლავსამარხით, წყალწიქვილით, ტყით, ველით, საძებრითა და უძებრით, რასაც მქონებელი იყონ, მისის საპართლიანის საქმით შამოგვიწირავს. ამ მიზეზით ჩვენს მემკვიდრე ყმას ბულაშვილს ამ ორმა გლეხმა კუბლაშვილმა და ტოფაძემ შინაყმა 15 მოპარეს ჩილუნაძე და ახალციხეს გაუყიდეს და დიდის შრომით და ძიებით გამოიჩინა და სახსარი და სამთხრობლო ბულაშვილს ამათს ნაქურდალზედ ოთხასი მარჩილი დაეხარჯა და ეს ქურდები და ბულაშვილი გაეასამართლეთ და მოსახლობით ვერ აუვიდენ ნაქურდალშიდ და ჩვენი კაცი ბულაშვილი წყალობით ჩვენ შევიჯერეთ. 20 სხვას გარდა ერთი აყრილი გლეხი და ასი მარჩილი ბულაშვილს ჩვენ მივეცით და ეს გლეხი ყოვლის კაცის უცილებლათ შენთვის, ბიკინტისა ღთისმშობელო, უმიზეზოდ ჩვენ შამოგვიწირავს. აწ ვინც ამათად გამოხვებად ხელყოს და ეს შენ გამოგწიროს ხელმწიფემან, ან პატრიარქმან, მიტრაპოლიტმან ანუ ეპისკოპოსმან, თავადმან ან 25 დიდებულმან, ანუ აზნაურმან, დიდმან ანუ მცირემან, წყეულ, კრულ და შეჩვენებულმცა არის ღთისაგან და წმინდათა მისთაგან, ნუმცა იქნების ხსნა სულისა და ხორცთა მისთა ნუცა წირვითა და ლოცვითა, ნუცა გლახთმოწყალებითა (sic) და ნუცა იერუსალიმს წასვლითა. ზეუღაჲ: კზი ბესარიონ და აქვე მისი ბეჭედი დასმულია.

1755 წ. შეწირულობის წიგნი მამუკა ბატონიშვილისა ხონის ტაძრის საბუთთაგან № 33, დაწერილი თეთრს ქალაღდზე, ნიშნად ყოველ სიტყვის შემდეგ ორი წერტილია.

- წმიდაო გიორგი ხონისაო, შემოგწირეთ მცირე შემოსაწირავი ჩვენ ბატონიშვილმა მამუკა და მეუღლემან ჩემან დადიანის ასულმან ბატონმა დარიჯან.... ქანტურიშვილი დავითა და ხუცესი გიორგი მისის ცოლშვილით და მამულ ადგილით.... ძველათაც თქვენი 5 მედროვე ყოფილიყო და უდრობაშიდ სხვას ეჭირა და ჩვენ ხელახლა შამოგვიწირავს და მომირთმევია. ამ კაცმა წელიწადში ყოველს აღდგომის მეორე დღეს თითო ცხვარი დეიდვა და მღვდელს ჟამს გვიწირვინებდეს და მოგვიხსენებდეს. სხვა კაცს ხელი არქ (sic) ამასთან. კაცთაგან ამისი მოწამე წულუკიძე კაცია და შვილი მისი პაატა, 10 მხეიძე ვახუშტი. დეიწერა (sic) მდივნის ჩვენის დათუნას ხელით.... ჩღნე. ბეჭედი ასომთავრული წარწერით: მამუკა. ხეველი ხელის მოწერა: მე ბატონიშვილი თეიმურაზ ვამბაქიძე სიგელსა ამას. ბეჭედი წარწერით: ღთიანი ტომობით ვარ მე თეიმურაზ უფლის- 15 წული.

1757 წ. შეწირულობის წიგნი ოდიშის დედოფლის თამარისა ცაგერის საბუთთაგან, იბეჭდება პეტერბურგის აზიურ მუზეუმში დაცულ პირის მიხედვით.

- ...ცაგერის ღვთისმშობელო, გევედრები მე დედოფალი გელოვანის ქალი თამარ და მცირესა ამას შესაწირავსა წინაშე მეუფებისა თქვენისა ძღვნად მოვიღებ, ასე რომ ეს ორნი ძმანი სილაგაძენი 20 ობოლი საღმე იყვენენ, იოანე და ძალუტა. პირველად დავიხსენი, მის მოღმა ერთი ხუცათ გამიზნია და მეორე ერის კაცათ და წიფერჩს დამისახლებია და მიმიცემია ბერიკას ჩარკვიანის სოული სამოსახლო ალაგ მამული, ტყე და წყალი, მისის ყოვლისფრით, ყმებრ საძებრიანად და ამასთან კიდევ მომიმატებია ერთი საყანე ცხენის წყლის პირათ და მეორე საყანე ლარჩეალს და კიდევ ამასთან 25 ოთთა კოპალიანის სოული ტყე და ამას გარედ სასაფლაო, სასხვის-შვილო (sic) იყო საფლავი და ის მიმიცემია და ასე მოსახლობიანათ

შენთვის შემომიწირავს, ცაგერის ღწისმშობელო, ჩემის ცოდვილის
სულის საოხად და მწირველ მლოცველად ჩამბარებია ჩემის შეილე-
ბის ცაგერელ მიტროპოლიტის გრიგოლისა და მისი ძმის მანუჩარი-
სათვის..... აწ ამისთვის ბეგარა დამიძს ერთი რუბის სამთელი წე-
5 ლიწადში, ლეთისმშობლობას ცაგერის ლეთისმშობელს მიაართმევდეს
და წირვა დამიძს სხეები ბეგრების სამაგიეროთ ჩემის სულისათვის
და ასე აზატობით შემომიწირავს და გამირიგებია აჲ ორის ძმის
სილაგაძის იოანესა და ძალუტას საქმე..... აღიწერა წიგნი ესე ქა-
რონიკონსა უმე ხელითა მგალობლის გწისათა და მოწამეცა ვარ ამისი.
10 წყალობითა და შეწევნითა ლეთისათა ვამტკიცებ მე დადიანის
ბეჟანის ძისძე მანუჩარ მანუჩარის ძე ბატონისშვილი და ბატონის
შვილი ბეჟან ბატონის ჩემის დედოფლის, ბებუის ჩემის წიგნსა აჲს.....
აჲ დასმუჯი უოფილა ბეჟედი.

1758 წ. შეწირულობის წიგნი კაცია დადიანისა ცაგერის სა-
ბუთთაგან, იბეჭდება პეტერბურგის აზიურ მუზეუმში დაცულ
პირის მიხედვით.

.....წყალობითა ლთისათა თვით ლეონ დადიანის ტახტსა ზედან
აღხარისხებულმან და სრულიად ოდიშ ლეჩხუმის მპყრობელმან და-
15 დიანის ოტიას ძემან თვით პატრონმან დადიანმან კაცამ ნებითა,
ჯერჩინებითა და განგებითა თქნითა (დგთის მშობელა), ხოლო გან-
ზრახვითა და თანაზედამდგომელ მნელ ყოფითა ბიძის ჩემის ცაგერელ
მიტროპოლიტის გრიგოლისითა ვინებეთ და ვიგულისმოდგინეთ
მცირედისა ამის ძლუნისა წინაშე შენსა შეწირვად ყუდრეშ, მოაშს
20 და ნამკაშურს ქეთ რაც რომ ჭალა და ან მამული არის, სულ ყვე-
ლა პირველად ცაგერისა ღწის მშობლის საყდრის შეწირული ყო-
ფილიყო და ჟამთა ვითარებისაგან უფროსი ერთი დიდი ხნით და-
კარგული შექმნილიყო და ვინ გინდას ექირა. ახლათ ჩვენ გამო-
ვიკითხეთ, მართალი გამოვიცვლიეთ და ხელახლა ისევ ცაგერის
25 ღწისმშობლის ეკლესიას შეესწირეთ, წიგნიც განგვიახლებია და
დავეიცს, ასე ხელშეუალათ სამკვიდროთ საუკუნოდ ცაგერისა ღწის
მშობელისა და მისის საყდრისათვის შეგვიწირავს.... ცაგერისა და
მეტს კაცს ხელი არა ქონდეს.... (შემწოდელი შეჩვენებულ იყოს)

წისა და ყდ სანატრელისა კათალიკოზისა ჩვენისა ბესარიონისაგან, რომელსა ადგილსა ანუ საპერძნეთს გინა რუსეთს წმიდანი მღუდელთ მოძღვარნი, მღუდელნი ანუ დიაკონნი ყოფილიყვნენ და ანუ ახლათ იმყოფებოდნენ, ამათ ყლთაგან ამ წიგნის შემშლელი შეკრულ შე-
ჩვენებულ სულით, ხორცით, თავით, ტანით, ენით, სახით, საყნო-
სელით, ყლით შენადგამ ნაწევარიითურთ..... დაიწერა ქნსა უმე
ამინ, აწ და აწ.

1758 წ. შეწირულობის წიგნი კაცი დადიანისა სუჯუნის მო-
ნასტრისადჱი. იბეჭდება აზიურ მუზეუმში პეტერბურგს და-
ცულ პირის მიხედვით.

...ჩვენ ღთის მიერ წყალობითა ბატონმან დადიანმან კაციამ....
წმიდა გწის სუჯუნისას შემოგწირენ მცირედნი ესე ძღვენნი, ასე რომ
10 ერთი ჯოლიას ნაყმევი კაცი სამართლით კურთხეულს მამაჩემს და-
ქირული ყავდა. მამაჩემი რომ მიიცვალა, ის კაცი ჩვენ გაუშვით.
მისი ცოლშვილი, სახლკარი, ალაგ მამული, ყოველისფერი უკლი-
სად მივეცი და ისევ დავასახლეთ. აწ ეს გაბრიელ გუგუშვილი....
შენდა შემომიწირავს... დაგვიცა შენდა მოსართმევად ბევრად ერთი
15 მარჩილის სანთელი, ერთი რუბის საკმეველი და წელიწადში ორსა
მღდელსა და მთავარს მამიჩემის სულის საოხად ჟამს აწირვინებდეს
და ამას გარდა ღვინის ბეგარა რვა კოკა მართებს და ჰყონდიდელი
ვინც იყოს, იმან გამოართვას. ამის მეტი ამ კაცს არას მებატონი-
საგან არა ეთხოვოს რა. ასე აზატობით შემომიწირავს, დასტური
20 ხატის სამსახური. სასოფლო რაც მართებდეს, ისევე ქნას... ქნსა უმე.
ბეჭედი

1750—1758 წ. ოტია დადიანის შეწირულობის წიგნი სუჯუნის მო-
ნასტრისადჱი. იბეჭდება აზიურ მუზეუმში პეტერბურგს და-
ცულ პირის მიხედვით.

წმიდაო გწი სუჯუნისაო, ჩვენ... ბატონმან დადიანმან ოტიამ და
თანამეცხედრემან ჩვენმან რაჭის ერისთვის ასულმან ბატონმან დე-
დოფალმან გულქან, ძემან ჩვენმან კაციამ, ნიკომ და გიორგიმ----....

ასე რომ ეს ჩართულია კოჩობა დაკარგული იყო და ჩვენ ამოვი-
ყვანეთ მისი ცოლშვილიანათ და თქვენ შუაქალაქს დაგისახლეთ
და შემოგწირეთ. სხვა ბეგარა არა რა დაგვიც ამის მეტი, რომ ყო-
ველს გიორგობას თვითო შამახურს სანთელს და ერთი რუბის საყ-
5 მეველს ჩვენად სასულიეროდ თქვენ მოგართმევდეს. რასაც შემძლე-
ბელი იყოს, ეკლესიის მოსამსახურე იყოს.... არა სახარჯო ამას
არ ეთხოვოს.

აქ დასმული ყოფილა ორი ბეჭედი.

1760 წ. შეწირულობის წიგნი მამია გურიელისა, ბიჭვინტის სა-
ბუთოთაგან № 12, დაწერილია ქალაღდზე. ნიშნები სიტყვების
შემდეგ არ არის.

....ესე ქრისტეს წინაშე მისატანი და აწდა უკუნისამდე საბო-
ლოოდ გასათავებელი და უკუნისამდე დღეთა ჩვენთა დასამტკიცარი
10 წიგნი, პირი და საფიცარი დაგიწერეთ და მოგართვით შენ ორისავე
ცხოვრებისა ჩვენისა დიდს ნუგეშ შესავედრებელსა აფხაზეთისა კა-
თოლიკოზსა უფალსა ბესარიონს ჩვენ გურიელმან ბატონმან მამიამ
და თანამეცხედრება ჩემმან მეფეთ მეფის ასულმან დედოფალმან ბა-
ტონმან როდამ, დაგიმტკიცეთ ეს კელთწერილი, ასე და ამა პირსა
15 ზედან რომე თავთ ბატონმან მეფემან სოლომონ შემოკრიბნა დი-
დებულნი, დადიან გურიელი, ერისთავი, სამღთო ყოვლად სამღდე-
ლონი მიტროპოლიტ ეპისკოპოს არქიმანდრიტნი და ყოველივე
ლიხთამერისა საღთო და საერო კრებული, დაგიმტკიცეს კრებით.
როგორც შენის დავთრით შენის ბიჭვინტისა ღთისმშობლის შემო-
20 წირული ყმა ყოვლთან თავისუფალი ყოფილა, რომ კათალიკოზის
მეტს კაცს შენს ხატის ყმაზედ კელი არ ქონია, ჩვენც მათის მოწ-
მობითა და თანა ჯერჩინებითა მოგვიერთმევია ესე წიგნი და პირობა.
რაც ჩვენს ქვეყანაშიდ გურიას საკათალიკოზო ბიჭვინტისა ღთის-
მშობლის შეწირული ყმა ჩვენს საბრძანებელშიდ შენის ხატის ყმა
25 იყოს, ამათ ჩვენგან და ჩვენის სიტყვის მოარჩილის კაცისაგან არც
წართმევით, არც მდგურის ჩაყენებით, არც სანადოს გამოწვევით, თუ
მისისა ნებით გვემსახუროს, თვარამ არც ძალ და ძალ სმევაკმევით,
არც საუდიეროს გარდასახადით, არას უსამართლობით ძალით ჩვენ

შენის ხატის ყმას არაფერი უსამართლო არ უყვით რა. თუ რამე სამსახური დაგვკირდეს, შენ დაგკითხოთ და შენის ბძანებით რაც ვიმსახუროთ, თორემ სხეფ ჩვენის მოხვევითა და ძალით შენს ყმას უსამართლობა არა უყვით რა. თუ ვინმე ჩვენის ქვეყნის კაცმან უსამართლობა და ურიგობა თქვენს კაცს უყოს, როგორც შევიდლოთ იმ თქვენის დავთრის სამართალი მოგართვათ (წყევა)... და- გვომტკიცებია წიგნი ესე ბრძანება ჯერჩინებითა შამოქმედელ მიტროპოლიტის ბძის ჩემის ბატონის ნიკოლაოზისათა და ხინოწმინდელ მიტროპოლიტის მაქსიმესითა და სრულად ერთობით გური-
10 ულთა საღთოთა და საეროთა დასთა ერთყმობით ქეს აქეთ ჩლჲ ფებერვალის ი.

1760 წ.

ამ წლის ახლო ხანებში უნდა იყოს დაწერილი ხონის ტაძრის საბუთი № 34, თეთრს ქალაღზე ზომით 45×33³/₄ სანტიმ. ნიშნად ყოველ სიტყვის შემდეგ იხმარება თითო წერტილი, თუმცა არა ყველგან.

✓...ესე... საფიცარი მოგართვი... მთავარ მოწამეს გიორგის ჩვენ წულუკიძემ კაცამ*), ძემან ჩემმან პატამ*), ბერმა და გიტეულმა*), ასე რომ კანტურისშვილი ძეგლათ თქვენი შეწირული ყოფილიყო, მერმეთ
15 ჩვენს სახლის კაცს ყავდა და მის ყმას ქუბაბრიას ყავდა, იმას ხელახლა წამოსლოდა და ისევე თქვენ მოგენდო. მერმეთ ის ქუბაბრია მე მომივიდა და შენი თავი მთხოვა. ბატონიშვილს ექირა მაშინ ხონი და ვთხოვე ეს გლეხი და ქრთამიც კარგი მივართვი და ისევ მე ვიშოვე. მერმეთ ამ კანტურისშვილის წყევლით თავისტალი აზნაურსშვილი
20 მომიკდა. მისი ბატონს ამას დავედევე და შენს ტაძარს შემოეხვეწა, მოვადექით სალაპარაკოთ და მთავარეპისკოპოსი იოსებ შუა ჩამო-
ვარდა, მისი შეხვეწილი იყავით და წინამძღვარი სილიბისტრო შუა ჩამოგვივარდა და აზნაურის შვილის სიკდილიც გაუშვით და რაც
შენზედ დაგვხარჯოდა, ქრთამი ისეც ბევრი გაპატივეთ და ასორმოცი
25 მარჩილი გამოგართვით და თქვენ ორი გლეხი კანტურესშვილი ივანე ხუცესი და მისი შვილები დავითელა, გიორგი ხუცესი და მახარეი, მეორე კაცია, მისი შვილი ნასხიდა, ნატრია და თქვენი ძე და მომა-

*) ეს სიტყვები ხაზგადასმით წაშლილია.

ვალი ყველა წმიდის გიორგისათვის შეგვიწირავხარ. წ. არის ამისი მოწამე კაცთაგან კაცია წულუკიძე, მისი შვილი პატა და გიორგი, ქუთათელიძე ლომკაცა, დავით ჩხინკელა, კოჩობა ქუთათელიძე, იოსელიანი გიორგი, მამისთვალ ქუთათელიძე, გიორგი დეკანოზი, 5 მოწამე დავით ქუთათელიძე, მოწამე მისი ძმა მახარობელი. მე გიორგი ლიტრაპოლიტის (sic) მღდელი მოწამე. მე წინამძღვარს ლოლობერიძეს სილიბისტროს დამიწერია, მოწამეცა ვარ ამისი.

აქ ჯვარია დასმული.

1760 წ. კაცია დადიანის შეწირულობის წიგნი, მარტვილის მონასტრის საბუთთაგან, იბეჭდება პეტერბურგის აზიურ მუზეუმში დაცულ პირის მიხედვით.

...მარტვილთა ღთისმშობელო... და წმიდაო გ^წი სუჯუენისაო, ჩვენ.... დადიანმან ბატონმან კაცია და თანამეცხედრემან ჩვენმან დე-
10 დოფალმან ბატონმან დარეჯან ვინებეთ საქმისა ამისა გამოძიებად, ასე რომ ჟამთა ვითარებისგან საჰყონდიდლოს ალაგ ალაგ ბევრი დაკლებოდა, კაცი თუ ალაგ მამული. ახლა რ^წლიც ძველთაგან თუ ახალი შეწირული დავთრები იყო, მოვიკითხეთ და ზოგი უდროებით დაკარგულიყო და ზოგი კიდევ იყო. ყველანი გამოვიძიეთ და
15 შევიტყვეთ და რიონის და ცხენისწყლის შესაყრიდგან ტეხურის შესაყრამდის სულ გაღმართი, კოდორა, ცხეპიჯი, კუკუთი, სამარღნაო და ანჯელი, ესენი ძველთაგან კილაძის ყოფილიყო და კილაძეს შეწირა. მაგრამ რომელიმეს კიდევ უღავებია, მერმეთ მაშინ ბ^წნი ბა-
ბუა ჩვენი ბეჟან დადიანი მჯდარიყო და მას მოეკითხა ამ ალაგ მა-
20 ბულის საქმე და რახან ძველთაგან შეწირული და გამოსული იყო, მასაც ხელახლავ შეეწირა. ახლა ის დავთარი ერთობ ძველი შეიქმნა და რახან პირველ კილაძის შეწირული გამოვიდა და მერმეთ ბაბუა ჩვენის, ჩვენც შეგვიწირავს და დავთარი გავგვიახლებია და შეგვიწირავს პირველ მარტვილისა ღ^წთისმშობლის ტაძრისათვის და მერმეთ
25 წ^წის გ^წის სუჯუენის ეკლესიისათვის, რომ არც დადიანმან, არც დე-დოფალმან, არც უფლისწულმან, არც დიდმან, არც მცირემან ეს საჰყონდიდლო ალაგ მამული სახასოთ მისთვის არ დაიკაოს და და-
დიანი დასტურ ბატონი არის და ვისაც უნდა იმსახურებს და

სხევეფ ამაშიდ ხელი არაჲის აქუს. ასე ხელ მოწყვეტ შეგვიწირას....
ქენსა ჴმჷ.

აქ დასმუღი ეოფილა ორი ბეჭედი.

1760 წ. შეწირულობის წიგნი გაბრიელ კჷონდილისა, იბეკ-
დება პეტერბურგის აზიურ მუზეუმში დაცულ პირის მიხე-
დვით.

....მარტვილთა ღთის მშობელო მე.... დადიანის ბეთანის ძემან
კჷონდილელ მიტროპოლიტმან გაბრიელ.... რაც რომ ჩემი საკუ-
5 თარი შესამოსელი მისის გაწყობით მქონდა, ან რაც წიგნები მქონდა,
ან წირვის იარაღი, ბარძიფეშხუმი მისის გაწყობილებით საცეცხუ-
რიანათ, რომელიც ჩემის ხელით ნაშოვარი ღღეს მქონდა, რომ სხვა
არც ეკლესიის და არცა რა კაცის სხვისი სადეო არ იყო, ესენი
სულ ყველა შენთვის შემომიწირავს.... ქეს აქეთ ჩლა წვლსა.

ბეჭედი.

10 ქ. აგრეთვე მე კჷონდილელ მიტროპოლიტმან კვალად, მარ-
ტვილთა ღთის მშობელო, შემომიწირავს შენთვის თავის ერთი სურა,
მეორე პეტერა ბადია, მესამე პოლიტეს შემომიწირავს, მარტვილთა
ღთის მშობელო, აზარფაშა, მეოთხე სუფრა ყაშუმი.... ამისთჲინ
რომ ვინცა ვინ მწირველი ეპისკოპოზი ამ შენს ეკლესიაზედ (იყოს),
15 ორი ჩემი ხატი, ვინცა და რამანცა იჯდეს და შენის სამწყსოს მწყობა
ხელთა ქონდეს, ის იხმარებდეს.....

1760 წ. კაცია დადიანის წიგნი საკჷონდილო ყმებისთვის სა-
ურის ამოკვეთის შესახებ, იბეკდება პეტერბურგის აზიურ
მუზეუმში დაცულ პირის მიხედვით.

...ჩვენ... წყალობითა შენითა (მარტვილთა ღვთის მშობელო)
ოდიშის შაჲის ზღვის აქეთ მკჷრობელმან და ხოლო სრულიად
ლეჩხუმ ვიდრე სვანეთითურთ ძლიერებითა შენითა მქონებელმან
20 ბატონმან დადიანმან კაცია.... ასე რომ ღიღის ხნიდამ ჩვენს ქვე-
ყანაში საურის თეთრის გარდახდა იყო და ეკლესიასა შენსა სამსა-
ხური და მუშაობა დაკლებოდა შენის ყმის სიღარიბის და გარდახთის

მიზეზით. ახლათ პირველად პირმშომან და ჩემდა სულით ხორცამდე სასიქადულომან ბიძამან ჩემმან ჭყონდიდელ მიტროპოლიტმან გა-
ბრიელ მითხრა და მაუწყა კეთილის ამის საქმისა სრულება და მე-
ცა.... რომელიც მარტივლის მონასტრის საყდრისა შენისა შემავალი
5 საჭყონდიდლოს კაცები იყო, გლეხი თუ აზნაურშვილი და ან აზ-
ნაურშვილის ყმა წმინდისა ეკლესიისა შენისა მოსამსახურე, თვინიერ
დაბლა საჭყონდიდლოს გარდა, ამათ საურის გარდახთა ასე გარდა-
ვიდეთ და აღმოუწერეთ, რომ ამიერთგან და უკუნისამდე არას და-
დიანის და არას ჭყონდიდლისაგან არცა ვინმე უღროვობით მყოფის
10 დამჭირავის მეპატრონისაგან აქ, მარტივლს, შენს შემავალს საჭყონ-
დიდლოს კაცს საური აღარ ეთხოვებოდეს. ასე აღმოგვიკეთია და
გარდაგვიწერია ქეს აქეთ ჩლჲ, ქნსა უმი (sic) ამინ.

ბეჭედი კაცთა დადიანისა

1761 წ. შეწირულობის წიგნი კაცთა დადიანისა, დაწერილი
თეთრს ქაღალდზე ზომით $49\frac{1}{2} \times 32\frac{1}{2}$ სანტიმ., გელათის
ტაძრის საბუთთაგან № 60. ნიშნები დაცულია.

...ჩვენ... მთავარმან და განმგემან ოდიშ თაკვერ სეან აფხაზ
შავ ზღვათამან.... დადიანმან კაციამ და ერთ სულ გვაშულად შეგ-
15 მან ჩვენმან შარვანშისძის (sic) ასულმან დედოფალმან დარეჯან და
ახალ ნორჩმან ძემან ჩვენმან გიორგიმ ესე მწვლილებრ შესაწირავი
დავდევით ფასის საცავსა შენსა. ვინათგან სიყრმითგანვე გული მით-
ქმიდა დიდებულისა მის ეკლესიისა შენისა წმიდისა გაენათლისა
ხილვად და თაყვანისცემად: და უზომომან მოწყალებამან შენმან ინება
20 და ღირს მყო ხილვად ალაგთა ნანდეილ სულისა წმიდისა სადგურთა
და რა მოვიწიენით და ვიხილეთ წმიდა ეკლესია შენი გაენათელია
(sic).... უნდო ესე შესაწირავი ათი ლიტრა სანთელი შემოგწირეთ
დღეითგან, ვიდრე ოჯახი დადიანობისა გიყს, საუკუნოდ მოუშლელად
მიიძღვენ ესე წლითი წლად.... წარსამართებელად და განსაძლიერე-
25 ბელად მთავრობისა ჩემისა, უფროდ დაცვად თანმეცხედრისა ჩემისა
დედუფლის დარეჯანისათვის და აღზრდად სასურისა ძისა ჩვენისა
გიორგისა, რათა იგიც შემდგომად ჩემსა ესრეთ გამსახურებდეს....
ქეს აქეთ ჩლჲა.

ბეჭედი წარწერით: ---შავზღვას აქეთ დადიანს მაქვს ლეჩხუმ
სენათი. შუაში ასომთავრულად: კაცია.

1761 წ. შეწირულობის წიგნი სოლომონ I-ისა, მარტვილის სა-
ბუთთაგან, იბეჭდება პეტრბურგის აზიურ მუზეუმში დაცულ
პირის მიხედვით.

- ქ. ზეგარდმოთა განგებითა და წყალობითა ღვთისათა იესიან
დავითიან სოლომონიან პანკრატიონმან ძირთა მათთაგან აღმოცენე-
5 ბულმან სრულიად ღიბთ იმერეთის მპყრობელმან ბატონმან მეფემან
სოლომონ და თანამეცხედრემან ჩვენმან დადიანის ასულმან დედო-
ფალმან ბატონმან მარიამ და პირშომან ძემან ჩვენმან აღწემ ესე
წყალობის წიგნი... დაგიწერეთ... დადიანის ბეჟანის ძეს ბატონ~~სა~~
ქყონდიდელ მიტროპოლიტის გრიგოლს ასე და ამა პირსა ზედან, რომ
10 ძველათ მამა პაპსა ჩვენსა იმერეთში ფარცხანაყანევს თქვენის საყდრისა
მარტვილთა ღვთის მშობელისათვის გლეხები შეეწირათ და ყოფი-
ლიყო, მაგრამ ყამთა ვითარებისაგან უღროებით საეროთ გამხთარიყო
და შენის ეკლესიის სამსახურს ქვეშ აღარ იყვნენ. ახლა რა რომ
ღვთის საფარველის მინდობით სამეფო ტახტი და ქვეყანა დავიპყრით
15 ჩვენს ქვეყანასა და საბრძანებელში გამოვიძიეთ და სადაც რამ ეკ-
ლესიების ყმა თუ ალაგი საეროთ იყო, ამოვიღეთ და ისევ თავის
ეკლესიას მივართვით. აგრევე თქვენის საყდრის მარტვილთა ღვთის
მშობლის გლეხები ფარცხანაყანევს მეტი აღარ იყო, ეს ოთხი გლეხი,
ნუცუბიძე ხახუტა და მისი შვილები, კიდევ ნუცუბიძე მამუკა და
20 მისი შვილები, კიდევ ნუცუბიძე ნიკოლაოზ და მისი შვილები, ნი-
კოლოზის ძმანები მამიკაცა, მიქელა და მათი შვილები, ესენი ოთხ
გლეხათ ესახლენ, მოვიყვანეთ და თავმოკერით ხელში ჩავგიბარებიათ.
როგორც ძველათ თქვენის საყდრისა და ქყონდიდლისათვის ემსა-
ხურებინოს, ისე იმსახურეთ..... დაიწერა ქენსა უმთ.

ბეჭედი შუგულ სოლომონ I-ისა და მარიამ დედოფლისა.

1762 წ. ნასყიდობის წიგნი, მიცემული ნიკ. აბაშიძის მიერ მეფე
სოლომონ I-ისადმი, დაცულია გელათის საბუთებში № 18,
დაწერილია თეთრს ქალაღზე ზომით 48 1/2×32 სანტიმ.
ნიშნები ღედნისა დაცულია.

....ესე, საბოლოო. ჟამთა: ხანთა. და გრძელთა: მკაფიოთა: ნაყიდობის: და გადაწყველობის: წიგნი: მოგართვი: თქვენ. ბატონს: მეფეს: სოლომონს: ჩვენ. თქვენა: (sic) უმამ: აბაშიძე: თინათინ: ნიკოლოზ. ასე. რომ: ჩემის. ნებით. შემოგადლიე: და ჩხერის: ციხე. მოგაციდე: მისის. შამოშავალის: კაცით: რაც. ჩემი. სახსო: გლეხი. ესხლა: და მთლათ: ზეცობლათ. კიკიძით. და მათის: მოსხლის. გლეხის. კაცით: თქვენ. მოგაციდეთ: ციხე: მიწა. წყლით: მითით. და ბარით: და სამძღვრი. ამითი. ბრუისი. აქეთ. ჩხერის. შამოშავალი. ახლა. მორე: სამძღვარი. ვახანისკენ: სამძღვარის: წყლის. აქეთ. კიდევ: ჩხერის შამოშავალი: მოგართვი და მოგაციდე: სულ. მთლათ. სოფლით: მითით. ბარით. წყარო. წისქვილით. საყდრით. (sic) და სასაფლაოთი: მათის. ყოვლის: ქონებით: სამეზრით: და უძებრით:... კაცთაგან: არის. ამისი. მოწამე: და გამრიგე. და მაშუალი: ბატონის. შვილი. გენათელ. მიტრაპოლიტი. იოსებ: ავალისშვილი. პეტრე. მაჩაბელი. გიორგი: წულუკიძე. ბერი: და მერაბ. და ბეჟან. ლორთქიფანიძე. ბუჭუხ: და ნიჟარაძე. ვახტანგ: მიქელაძე. მამუკა: მოუჩაძე. აბდულშელის. შვილი. გიორგი და მე. სვიმონს: მღვდელს. წერეთელს. მეფის. კარის. მწირველს და მოძღვარს დამიწერია. და მოწამეცა ვარ. ამისი. დაიწერა: წიგნი. ესე. თვესა. იანვარსა: ით: 20 ქს. ქრისტეს. აქეთ. ჩლამ.

აქ დასმულია ორი ბეჭედი წარწერებით: ნიკოლოზ აბაშიძე: მონათისა მაჩაბელი გიორგი.

სსჯა სელით: ქ. ჩვენ. პეტრე. ავალისშვილი. ამისი. მოწმე. ვართ. ბეჭედი. არა. მქონდა. ეს ჩემ. ხელი არის.

1762 წ.

ხონის ტაძრის საბუთი № 8, მიცემული სოლომონ I-ის მიერ, თეთრ ქალაღზე, ნიშნად ყოველ სიტყვის შემდეგ თითო წერტილია.

...ჩვენ ღვთისა მიერ აღმატებულმან და არავისგან ძლეულმან და მსასობელმან შენმან სდ იმერთა მპყრობმან მეფეთ მეფემან პატრონმან სოლომონ და თანამეცხედრემან ჩემმან დადიანის ასულმან დედოფალთ დედოფალმან მარიამ და სასურველმან ძემან ჩვენმან ალექსანდრემ პირველად ჩვენგან შეწირული და ჟამთა ვითარებისა

და უდრობისაგან გაყიდული ორი გლეხი, ერთი მოსახლე კანტური-
შვილი ნატრია და დავითელა და მეორე გლეხი პაპავა დედულა
ხუტუელა გაბუნიას ყავდა, ამოვიყვანეთ და ისევე შემოგვიწირავს
მათის მამულ ალაგით... ოროლი ჩარეკი სანთელი საღდგომით მო-
5 გართიან.... ხელითა უღირსის მღვდლის წერეთლის დავითისათა
წელთა უფლისათა ჩლად.

აქ დასმულია ბეჭედა მუყე სოლომონისა და ორი ბეჭედა მარამ
დედაყვლას.

1763 წ. შეწირულობის წიგნი მამუკა ჩხეიძისა, ზონის საბუთი
N: 32, დაწერილი თეთრს ქაღალდზე ზამთრ 13¹/₂ 22²,
სანტ., ნიშნად ყოველ სიტყვის შემდეგ თითო წერტილია.

- ...ჩვენ ჩხეიძემან მამუკამ და სვიმონ ხოსიელა (მუმოგწირეთ)
10 ასე რომ მამის ჩვენისაგან ძველათ შეწირული იყო კუხს ერთი ძმა
ბალანჩივაძე ძალღუა მისის ადგილით და მამულით. ახლა კიდე მისი
მეორე ძმა ქირშობელა ბალანჩივაძე შემოგვიწირავს მისის ადგილ მა-
მულით.... ყოვლისფერით. ასე რომ სიტყვა იყო ერთმანეთშიდ და
მოვრიგდით მთავარეპისკოპოზი მაქსიმე იაშვილი და დეკანოზი
15 კრებულნი იმათი. რითაც ჩვენი გული შეგერდებოდა..... არის ამისი
მოწამე სახლთუხუცესი პაატა მესხი, წულუკიძე პაატა. ბერი და გი-
ტული, მოურავი ხოსიელა ახვლედიანი. მე მეფის კარის მწირველს
იშხნელს სვიმონ მღვდელს დამიწერია და მოწამეცა ვარ ამისი.
დაიწერა... ჩლად.

იოანეს დასმულია 2 წგარი.

1764 წ. შეწირულობის წიგნი სოლომონ I-ისა, გელათის სა-
ბუთი N: 11, თეთრს ქაღალდზე. ნიშნები დედნისა სანიშნოდ
დაცულია.

- 20 ...რომელმან. სისხლთა. შენთაგან: ქსოვილისა. პორფირისა.
შთაცითა: იხსენ. ჯოჯოხეთით. წარწყმენდილთა: სული: დაწ: (sic) უმე-
ტეს. მოველი. მე. ხსნასა: ცოდეთაგან: და ძღვეასა: წინა. აღმდ-
გომთასა: შენ. მიერ: ცხებით. გვირგვინოსანი: მეფე. იმერთა: რო-

მელსა. თავი. სადცა. შენდა. მიწოდენ: არცა. თუ. მონად. გონე-
ბისა: ღირსსა: სოლომონს. და თანა. მეცხედრესა: ჩვენსა: დადი-
ანის ასულს დედოფალს. მარიამს. და პირშთსა. და სასურველსა.
ძესა. ჩვენსა: ალექსანდრეს..... აწ. მიხედველმან. სიმდაბლისა:
5 ჩემისამან: მწეილებრ: ძღვენი. მითვალე. დიდებულო. ხახულისა.
მღთისშობელი წმინდასა. შენსა. ეკლესიასა გეენათლისასა. (sic)
მსახურად. და ბეგრისა. მომრთმევად: შამოგწირეთ. ურია: ჩახეაშვილი.
დავითა: და მისი: ძმა: ისხაკა: ასე. რომე. ათ ჩარექს. სანთელს: და
ერთს. ჩარექს. საკმეველს: მარიობის თევშიდ მოგართმევდეს. ყო-
10 ველს: წლის: თავზე. ეს. ურია ძველათგანაც. თქვენის. საყდრის
ყოფილიყო. გარნა. ჟამთა ვითარებისა და დროთა. ცვლილობისაგან.
გამოხეებულიყო: ახლა. ვინათგან. ძალითა. შენითა: თვით. მკყობბ.
(sic) ვიქმენით. კ'დ განვახლეთ და თქვენვე: მოგართვით:.....
დაიწერა: სიგელი ესე: თვესა მარტსა: იზ: დღესა: ოთხშაბათსა. ქო-
15 რანიკონს: ქ'ტეს: აქეთ: ჩ. ლ. ა. დ:
სეკჳდა წაწყროთ: კეთილის ძირთაგან რტონი მეფედ ვარ ბაგრა-
ტონი სოლომონ (ჟუანასკნელი სიტყვა ასაშთაფრ. შუაში).

1764 წ. სოლომონ I-ის შეწირულობის წიგნი, ზონის საბუთი
N: 3, თეთრ ქაღალდზე ზომით 391 x 221,4 სანტიმ.

...ჩვენ... იესიან დავითიან სოლომონიან პაკრატოვანმან მეფეთ
მეფემან სოლომონ და დედოფალთ დედოფალმან დადიანის ასულ-
20 მან მარიამ და ძემან ჩვენმან სასურველმან ალექსანდრემ... შემოგ-
წირეთ გლეხი ყვიცარიძე სამი ძმები, ასე რომ ბახტაძის ქალი მამუკა
მდივნის კაცს ყოლოდა ყვიცარიძეს და ის კაცი მომკვდარიყო და
სამი წლის ბიჭი დედას გაყოლოდა და მდივანი დიდის ხნით დაობ-
და. ახლა კიდევ მამუკა მდივანი ედავებოდა. ახლა მისის დაობის
25 და საქმისაგან გამოგვიყვანია და გავვითავისუფლებია და თქვენის
ტაძრისათვის შეგვიწირავს.... არის ამისი მოწამე სახლთხუცესი მესხი
პატა, დედოფლის კარის მწირველი მღვდელი სვიმონ კროჭი, პუპუ
მიქელაძე, ამირან მესხი, ხვანი კარისა ჩვენისა გამგენი დიდებულნი
ერნი. დაიწერა წიგნი ესე ქრისტეს აქეთ ჩლად, ქრონიკონს უნბ

კელითა ჩხარის დეკანოზის შვილის მღვდლის სვიმონისათა თვესა აგვისტოსა ზ.

ბეჭედა წაწეწათ: დავითის ნორჩი ჯვართ მტერს მოვრჩი. შეჰსა ასამთავრულათ: სოლომონ.

5 მეორე ბეჭედა: ქ სძალო შენთვის ეკმობ ტახტთა ამით ვპყრობ შეჰსა ასამთავრულათ: დღელი მარიაჲ.

1764 წ. სოლომონ I-ის შეწირულობის წიკნა მარტილის ტაძრისადმი, იბეჭდება პეტერბურგის აზიურ მუზეუმში დაკულ პირის წიხედვით.

- ქ. ძირთაგან საბრძნოთა და საწინასწარმეტყველოთა შთამომავალმან და ზეგარდმოთა განგებითა ღთივ ცხებულმან მეფეთაგან აღყვავებულმან იესიან დავითიან სოლომონიან პანკრატიონმან ღლთივ
- 10 გვირგვინსანმან მეფემან სრულიად ღიხთ ამერთამან უფალმან სოლომონ და პირმშომან ძემან ჩვენმან აღემ ესე... წიგნი მოგართვით.... დადიანის ბეჟანის ძესა ყლდ სამღვდელოს კყონდიდელ მიტროპოლიტს უფალს გრიგოლს, ესე ვითარისა მიზეზისათვის, რომე ჩვენის ყმის იოსელიანის ბუჭუას შვილი მთავარდიაკონი სვიმონ
- 15 კათალიკოზს ბესარიონს ახლდა და დროჲმ ცელილობისაგან თქვენ გიახლათ და რადგან თქვენ გიახლათ, თქვენ ჩვენ დაგუჟენით თქნის ეკლესიის შვილად და თქვენად ყმად გამოგვთხოვეთ.... და შევსწირეთ პირველთა მამათ ჩვენთა სამარხოსა დიდებულსა ეკლესიასა მარტილს... რათა წლითი წლად ერთს დღესასწაულსა დღესა
- 20 ერთი მღვდელი და ერთი მთავარი ჩვენთვის წმიდასა ამას ეკლესიასა შინა ყამს გვიწირებდეს, მოხსენებასა ჩვენსა საუკუნოდ აღასრულებდეს. ამისთვის მოგართვით თვითან მთავარდიაკონი სვიმონ და ძენი მისნი ნიკოლოზ და იოანე..... არის ამისი მოწამე... კატაგან ჩვენი ძმა გენათელი მიტროპოლიტი იოსებ, ქუთათელ მიტრო-
- 25 პოლიტი მაქსიმე, ჩვენი სიძე დადიანის ძე მანუჩარ, ჩვენის კარის ყმა წულუკიძე ბერი, თამაზა მესხი, მდივანი დავით. დაიწერა წიგნი ესე ქეს აქეთ ჩლად, თვესა აგვისტოსა თ დღესა კვირიაკესა.
- აქ დასმული ყოფილა ორ ბეჭედი.

1764 წ. მამუკა მდივნის ხელწერილი, დაცული ორნის საბუთებში № 45, თეთრის ქაღალდზე. ნიშნად ყოველ სიტყვის შემდეგ თითო წერტილია, დაწერილია ცუდის ხელით.

...ესე უსადგობის წიგნი და პირობა მოგეცი მე მდივანმა მამუკამ და შეიღმა ჩემმა სვიმონ და ზურაბ შენ ბახტაძეს დათუნას, სეხნიას და შენს ბიძეს. ასე რომ კეცარიძეს რომ გედევებოდი, ის მეფემ და დედოფალმა შენს თავს ჩამომათხოვეს, ხატს შესწირეს.

5 მე ასე უსადგობის წიგნი მომიცემია... (არც შეიღო და არც მე და ჩემი მომავალი) არ გედვოს. არის ამისი მოწამე.... თვითან პატრონი ჩვენი მეფე სოლომონ და კარისა ჩვენისა დარბაისელნი წერეთელი ნიკოლოზ, წულუკიძე პტა, აგიაშვილი ქაიხოსრო, მესხი ამირან, მესხი თამაზა, მოლათა კარისა ჩვენისა დარბაისელნი. მე მღვდელს

10 წერეთელს დავითს დამიწერია და მოწმეც ვარ ამისი... ათას შეიღას სამოცდა ოთხსა. თვესა სეკდენბერსა ათსა, დღესა პარასკევსა.

აჰმაჰსე: კიდევ ამისი მოწმე დეკანოზი მიქელ, ჯვარისმტვირთველი იოვანე, მხარობელი ქუთათელაძე: ყოყუა ბახტაძე.

ტაქსიკის სეღათ: ვამტკიცებ წიგნსა ამას მეფე სოლომონ.

15 აქ დასმულია ბეჭედი წარწერათ: კეთილ ძირთაგან რტონი მეფე ვარ ბაგრატიანი მუჰამა ასომაფარ: სოლომონ.

1765 წ. წყალობის წიქნი მაქსიმე ქუთათელისა დაცული გელათის წმ. გიორგის ტაძრის საბუთებში, თეთრის ქაღალდზე. ზომით 31³/₄ x 12³/₄ სანტიმ. ნიშნად ყოველ სიტყვის შემდეგ თითო წერტილია.

ქ... ესე... წყალობის წიგნი დავიწერე და გიჰმდე მე ქუთათელ მიტროპოლიტმან მაქსიმემ შენ ჯანგვაძეს შაქარს და მის ძმებს დავითს, პაპუნას და სვიმონს... ჩვენი გლეხი შაშვიძე ამოწყდა, დაიფო.

20 მერამე შეგეხვეწე და იმ გლეხის სოფლი ადგილ მამული მოგეცი... ბეგარა ხადილიც იმ კაცის დავადევი... მოწამე მოურავი აბულაძე სვიმონ. მოურავი ყიფიანი ქაიხოსრო, აბულაძე გიორგი, ფურცელაძე მხარებელი და სხვანი ფერსათელნი აზნაურნი და მსახურნი. დავიწერა წიგნი ესე ქორბონიკონსა ქეს აქით ჩლდე, აღიწერა ხელითა ავალია-

25 ნის თომასითა.

ბეჭედი ასომაფარ. წარწერათ: ქუთათელ მიტროპოლიტი მაქსიმე.

1758-- 1765 წ. ამ დროს ახლო ხანში უნდა იყოს დაწერილი კაცია დადიანის მიერ დადებული წიგნი შესახებ წაღწევის კათოლიკოსადმი. დარეჯან დედოფალი, აქ მოხსენებული, იყო შერვაშიძის ქალი და პირველი კოლი კაცია დადიანისა. საბუთი დაწერილია თეარს ქალაქზე ზომით 21/2 სანტიმ. ნიშნები დატულია. სიკელი ინახება ბიკინტის საბუთებში № 18.

- ქ. ვიტრფით რაჲ ყოველნი შერაბამებად შეურაბამებელისა მის გვარისა მას უთუქესა შზესა რაჲ შეეჭრაბამების და შეკასაზოილსა მას რაჲ შეკებოამების ანუ უცნოსა მის გვარსა ვინ ცნობად დაეგვარების განალა არსებოთისა მის უკეთელისა იგი ევობითი მადლი
- 1) იშთამოების ჩვენდა აჲად რომელ შეჰარავეს მისსა მას ნიქ მრავლობასა რათამკა ეენაგენით სრულიადსა მას უკნობასა მასსა და ამისთვის რა იგი შესაზომ იყო ცნობად: ბუნებისა ჩვენისა გვარი მცნობელობისა წინათვე გვეუწყა, ვითარ იგი მოსეს ღრუბლით გა-
მოზრახვიდა აღონაჲ უფლი: მე ვარ ღ'თი შენი ჩემსა გარეშე სხვა
- 10) ღ'თი არავე არსო რომელსა მადლი და წყალობა მიეფინების რჩე-
ულთ მისთა რამეთუ არა რაჲ ედედავები და არცა რაჲ ეთანხამე-
უბის რამეთუ მის მიერ ჩვენდამო შთამონაარსთა მადლთა ქვეშე
ერწმუნელობთ აჲად რომელ: ჩვენ აღგებულებისა კანონსა ქვეშე
ნაწესსა და მარწმუნ მამტიცისა სამისა მის შეუთხზველისა და შეურა-
ბამებელისა ხატისა მსგავს ყოფა მოგვენიქა ესრეთ ყოვლისა მანამან
- 20) თქვა რაჲ: ექმნეთ კაცი ხატად და მსგავსად ჩვენდაო ვითარ იგი
აჲა ქეშმარიტსა ზესთა მეტყველებასა: მზრახველივე ღ'თისა მოსე:
წარმოიტყვის და მყის თქმასავე თანა მამისასა: მოგვენიქა მადლი
იგი შეიღებისა და მსგავსება იგი ღთისა ხოლო ესე ვითარისა და
- 25) უსაღთოესისა მადლისა მიერ უთუღრესსა მადლსა მოვიღებთ მის მიერ
რამეთუ ჩვენ სოფლისა შინათა გვსმა მის შეუსაბამებელისა: და
შეუთხზველისა სიტყვისა მიერ: რომელ გამოვიდა მამისაგან და მო-
ვედ სოფლად ეინათგან სოფლად მოვიდა სიტყვა იგი: და მასზედა
უწამებს მკერდსა მიუდნობილი და იტყვის: პირველითგან იყო სიტყვა
- 30) და სიტყვა იგი იყო ღთისა თანა და ღ'თი იყო სიტყვა იგი და შემ-
დგომი მისთანა ცხორება იყო და ცხორება იგი იყო ნათელ კაცთა
კვალად იტყვის უფალი ღ'თი: გამოვიდეს კვერთხი ძირისაგან იესუსა:

და ყვაილი ძირისაგან მისისა აღმოხდეს: და განისვენოს მის ზედა
სულმან ლთისამან: სულმან სიბრძნისა და გულის ხმის ყოფნისამან.
სულმან ზრახვისა და ძლიერებისამან: სულმან მეცნიერებისა და ლთის
მსახურებისამან, არა დიდებისაებრ სჯიდეს: არამედ სჯიდეს სიმაღ-
5 ლისა სასჯელითა: და იყოს მას დღესა შინა ძარი იესესი: და რო-
მელი აღდგომად არს ჰთავრად წარმართთა: და მას წარმართნი ესვი-
დენ: და იყოს განსვენება მათი პატივითა და მოციქული უწამებს:
მას დღესა შინა მუფერო სულისაგან ჩემისა გამოვიდეს ვითარცა
ნათელი სიმაღლზე ჩემი: და მაცხოვარება ჩემი ვითარცა ცეცხლი
10 აღატყდებოდეს: განვეცხადე მე მათ რომელი არა მკითხვიდეს: და
ვეპოვე მათ რომელი არა მეძიებდეს: და ვარკე აქა ვარ ნათესავსა
რომელთა არა ხადეს სახლსა ჩემსა უწამებს მამა უფლისა: ავმალდე
წარმართთა შორის და ავმალდე ქვეყანასა ზედა: და თაყვანის მცემ-
დენ. ყოველნი მეფენი ქვეყანისანი: აჰა რომელი იგი პირველითგან
15 იყო, ვინ და რაბამი ადგილი არს განსასვენებლად მკვიდრობისა მი-
სისა. და საყოფელალად (სი) დიდებისა მისისა. **გ**ა მეძიებელნი სალ-
თოსა მის წინაგანგებისანო: არა აღვილ მიჩნს მე ესე: არამედ ყოველთა
უძნელ განსახილველადცა, განალა თვითვე ამგებელსა ყოვლისასა
აღუგის სახლი სიწმიდისა და საყოფელი დიდებისა მისისა: და სთნავს-
20 ცა რათა განისვენოს მას შინა: და აღიშენოს კორცთა ტაძარი იგი.
ვინ არს ესე ვითა ადგილი. რომელი უპაეროვნეს არს ცისა და ქვე-
ყანისა გამოვიძიოთ და ვიხილოთ. და ზილვასავე თანა მოვიხსენოთ
ისაჲს მიერ წინასწარმეტყველებით თქმული ჩვენდა: აწლა განცხა-
დებულად ზილული ხმა ესე სანატრელი: გამოჩნდა მთა უფლისა და
25 სახლი ლთისა ჩნისა. აჰა მთა იგი და სახლი რომელი სთნდა უფალსა:
დამკვიდრებდა მას შინა რომელი. იყო და არს ჩამონასქესით დავით
მამისა ლთისაჲთა ესე წინასწარვე ქადაგებული: და დაბეჭდული ქალ-
წული რომლისათვის მოციქული იტყვის: გამოავლინა ღთნ ძე თვისი:
მხოლოდ შობილი ქნილი დედაცაცისაგან ესე არს ქალწული მარიამ:
30 რომლისა შევნიერებამ დაფარნა ცანი: და ქვეყანა ალავს. დიდებამან
მისმან

გა შენ ქერაბინთა უმაღლესო ქალწულო: რამეთუ ცთომილე-
ბისაგან დედათასა: შენ მხოლო იქმენ უბრალო და ნივთიერმან მა-
გან უნივთოსა აღგებულისა: უუწმინდესობა შენ მხოლომან იშორის

- იანაგებე და შენ მხოლო ეგანრემზომე ნიეთთა უწყსოდ ძერვასა, და
აღგებული ეგე ყოვლისა აღგებულისა: უპაეროვნეს და უკეთილეს
შენ მხოლო გამოსჩნდი ამაღ და ესე ვითარისა მიზეზისათვის რამეთუ
თვითვე დავით მამა ორლანო იგი წინასწარმეტყველებისა: წინასწარვე
5 ხედვიდა შენსა მას ბუნებითსა სიკეთესა: და გეტყუდა ნორჩსა მას
ძირით მისით აღმოცენებულსა ქალწულსა, ისმინე ასულო და იხილე:
და მოყავ ყური შენი: და დაივიწყე ერი და სახლა მამისა შენისა:
რამეთუ გულმან უთქვა მეუფესა სკეთეთა შენთათვის, ხოლო თქმული
დავით მამისა შენისა აღრავსრულა: მოივლინა შენდა გაბრიელ წო-
10 დებად გიხაროდენისა უფლისა მიერ: და გიწოდა რა უფალმან საყდრად
თვისად არა დაიმალე ვითარცა იგი ადამ სამოთხესა შინა: არამედ
ესე ხოლო სთქუ ანგელოზისა მიმართ: მეშინის ევას ცთომისაგანო
და ვინათგან მიერვე ბუნებითად უცხო იქმენ ცთომისაგან მყის თა-
ნადვე შესძინე და სთქუ: მეყავნ მე სიტყუისაებრ შენისაო, ხოლო
15 შენ ცათა საყდრად და ქვეყანისა კვარცხლბეკად მქონებელმან: შენ
სულიერად შემადებულსა მაგას ცასა შინა: იშთამოვო სიბრძნემან
მამისამან და გვეზიარა მაღალი იგი მეუფე: ჩვენ მონისა მორტსა:
და შეტერთა უქვემოცთა ნაწილთა ქვეყანისათა და მამულისა მის
დიდებისაგან არნაჯინი: შთამოქვენაგებითა ზე აღვიყვანენით: და
20 პირველსავე დიდებასა დავეწყესენით ნანდვილი ღმთის მშობელისა
არს ნიჭი ესე: მოცემული კაცთა მომართ, იგივე არს განმაქარებელი
ივას დანერგულისა მის-მეუზარებისა და დამაგებელი ქვეყანისათა
მათ ზეცისათა მიმართ, ქეშმარიტად და სამართლად გეწოდა ტაჟუკი
ოქროსა: რომლისა მანანათა სულნელებისაგან: დამთვრალ იქმნა
25 ყოველი ქვეყანა და თვინიერ შენსა ვინ ბუნებით მეერთესა განესხავა
ვითარ შენ: ქალწული ეგე სჯულსა დედათასა რამეთუ ოქრო ნე-
ტარმან დამასკელმან იოანემ სთქვა შენთვის: არავინ არს ბუნებით
ქალწულ და მშობლად ევმანოელისა: თვინიერ შენსა ქალწულო,
ემა რაბამ ეუადრესე ცასა და ქვეყანასა: ცაო სიწმიდითა სფეროზეებრ
30 ჩინილო რომელსა მაგალით გექმნა ცაჲ და მის შორისნი ყოვე-
ლივე, ვითარ იგი ცისა მიერ აღმოუბრწყინდების სოფელსა დიდი
იგი მთიები: უპირველესი მნათობთა შორის რომელ არს მზე ევრეთვე
შენ სულიერისა მაგის ცისაგან: აღმოგვიბრწყინდა მზე სიმართლისა
ქრისტე ღმთი ჩვენი: რომლისა მიერ განბნეული იგი დრაქმა: რომ-

- მელ არს ზატად თვისად აღგებული კაცი: მოიძია და მოუწოდა ძალთა მათ ზეცისათა: და რქვა მათ ჩემთანა გიხაროდნენ: რამეთუ ვპოვე წარწყმედული დრაქმა შენივე არს მიზეზი ესე: საყდარო უმიზეზოსა მის მიზეზისაო, შენ მიერვე მოვიდა მკურნალი იგი: ცხოვე
- რებად წარწყმედულთა და რალაჲმე უმეტესი ვსთქვა: შენ მიერ უფამო იგი ჟამისა შინათა დაეწესა: და ჩვენ ჟამიერნი უფამოსა მას: და სანატრელსა ცხოვრებასა მივიცვალენით აწ ვინათგან ესე ვითარი მადლი მოვიღეთ შენ მიერ: ნაცვალად ამისსა: რაჲმე შესწიროს ჩვენმან მან უძლურებამან შენდა მომართ, რაჲ ესწორების ეგეოდენსა
- 10) უამრავსა მოწყალებასა შენსა ანუ რაჲმე მის წილ მოგვეგების რომელ შენ მომაგენ ჩვენ. განალა მრჩობლნივე საქმენო შენნი: ნუგეშინის გვეცემენ ერთი იგი ვითარ მიუწდომელ არს შენგან შობილი: ეგრეთვე მიუწდომელ არს მოწყალებაცა შენი მეორედ მოღუტოლილი შენდა: არა ვინ სირცხლეული იქმნა: და არცა ვინ მხმობელი შენი შენ
- 15) მიერ უსმენელ იქმნა: მოწყალებისა და კაცთმოყვარებისა შენისაგან. ამაღ და ესე ვითარისა მოწყალებისა შენისა მგულვებელმან: დამცველ მფარველობისა შენისა მსასოებელმან დადიანმან კაციამ და შევრდომით მთაყვანებელმან შენმან დედოფალმან დარეჯან: გულის ხმა ვყავთ და ვისმინეთ და ვინებეთ: მოთხრობაჲ ყოვლად ნეტარისა:
- 20) და სრულიად ამერთა საქართველოთა მკურთხეაწმინდისაგან კათალიკოზ ბესარიონ მეფეთა ტომის რაქის ერისთვის ძის ბიძის ჩემისაგან რათა რომელიც სიწმიდესა და ქალწულებასა შენსა სათნო უნდადეს ესეთი რაჲმე შენდა შეწირულიყო ჩვენ მიერ გარნა უჯეროვნესი ვერა რაჲ ვპოვეთ თვინიერ ერთისა სათნო შენი, და ერთი
- 25) იგი მყის თანად გულის ხმა ვყავთ, რომელ ვინათგან გადიდა უფროს ყოველთა ნათესავთა: სიტყუამან და საზღვარმან მაშისამან შენცა ეგრეთ გსურის რათა ძისა შენისათანა იდიდებოდეს სახელი შენი და რათა ცნან ყოველთა მიუწდომელი იგი სიყვარული შენი: და ძისა შენისა ევმანოელისა, თუ ვითარ იყუარებით ურთიერთარს: ვითარცა
- 30) შეჭავეს შენ მშუბელთა: და შენგან შობილისა მიერ რამეთუ ვითარ იგი უსაკუირველეს არს. შობა: ეგრეთვე უსაკუირველეს არს ერთობა თქვენი უფროს ყოველთასა ნანდვილ ქალწულო პირველად უწმიდეს იქმენ ყოვლისა ზილულისა შენ ქალწული ეგე სანატრელი: და შემდგომად სიტყვისა მის დაუსაბამოსა საყდრად განეწესე: ესრეთ შე-

- ერთბუღბარ შენგან შობილისა მიმართ. ზოლო ვინათგან ესრეთ
ერთარს შენდამო მაღალი იგი მეუფე: ჩვენ მიერ ადამის ძეთაჲსა
ჯერარს. რათა ერთად გადიდებდეთ: ორთავე წყაროსა ცხოვრები-
სასა: და ჩვენცა ერთად შეესწირვიდეთ ნაყოფსა მას რაჲ იგი არს
სათნო შენი: და ძისა შენისა ევმანოელისა, აწ რომელი გონებითა
ჩემითა საგონებელ ჩემდა მნებავს: რათა საქმითაჲცა ცხად ვყო და
შევაერთო მშობელი შობილისა. და რათა განგებულებასა თანა
საღთოსა: საქმენიცა ერთ იყუნ შესაწირავთანი მოვედით და თაყუ-
ანი ვსცეთ ზეცისა და ქვეყანისა დედოფალსა: საყდარსა მზეებრ ნაბ-
- 1) რწყინსა ბიკინტასა, მოვედით ერთობით უგალობდეთ მას შინა
განსვენებულსა: საუყუნოსა მამისაგან სძლად წოდებულსა, ოხილეთ
და გულის (sic) ხმა ყავთ: თუ ვითარ უდიდებიეს სახელი თვისისა
ეკლესიისა რამეთუ ცათა სწორავს სიმაღლე ეკლესიისა მის მისისა: და
ბრწყინვალება დიდებისა მისისა, აწ მნებავს რაჲმე რომელი იგი ზე-
- 15) მორე წარმოვსთქუი: რამეთუ მშობელისა მიმართ ქალწულისათანა:
მისგან შობილიცა ქრისტე განისვენებდეს. რამეთუ სათანადო არს
რათა: მსგავსმან მსგავსისა თანა განისვენოს, და სახმარცა არს: მსგავსი
მსგავსისა თანა შესწორებულად ეგოს, აწ მე უღირსსა ამის განმი-
წესებებს: იესოს ღმერთმამაკაცისა სახელსა ზედან აღშენებული
- 20) ეკლესია: რომელ არს ქელენჯიხა. რათა ეგოს თანშეხმავებულად და
თან შესწორებულად. მაღლისა ეკლესიისა ბიკინტისა არა თუ მხო-
ლოდ ეკლესია: არამედ ყოველნივე სამსახურებელნი ეკლესიისანი:
შენდა შეწირულ მიქმნიეს პირველად წმიდათა ხატთა წყობილობანი:
და მერმე სამსახურებელნი ეკლესიათანი ყოველნი: და შემდგომად
- 25) ძველთა და ახალთა წერილნი: და სამღვდლოთა სამოსნი, ზოლო
შემდგომად ყმანი მის ეკლესიისანი ყოველნივე უნაკლულოდ: მთანი
და ბარნი მისნი: მდინარენი და ზენი და წყარონი: ტყენი და ბაღ-
ჩანი და საყანენი და ყოველივე: რაცა ძველად მიძღვნილწირულ
ქონებებს: წმიდასა ეკლესიასა ქელენჯიხისასა, ესრეთ სრულებით
- 30) შეგვიერთებებს ეკლესია ესე: მაღლისა ეკლესიისა ბიკინტისასა და
ვითარ იგი არს პირველი ეკლესია და განსასვენებელი და საყდარი
ყოვლად უსანატრელისა კათალიკოზისა: ესეცა ეგოს თან სახმოდ
და განსასვენებლად და შეერთებულად ბიკინტისა უკუნისამდე აწ
განაღა ვითხოვ შენგან ვედრებით ქალწულო: რათა ვითარ იგი სათ-

- ნოყოფისა შენისათვის შეერთებულ ჰყავ ეკლესია შენი და ძისა შე-
ნისა ევმანოლისა: თქვენცა ერთხმა იქმნენით მოწყალებასა ჩემსა
ზედა: და მასწავებთ გზა რომელსაცა ვიღოდე და მიცევით გარემოდ-
გომილისა ენებისაგან: და წარმიბართეთ სვლვა ჩემი: აქაცა და მერ-
5 მესა მას საუკუნესა მარჯვენით მდგომ მყავ, აწ ძენო აღამისნო
ისმინეთ ხმა სიტყვათა პირისა ჩემისათა: და დაიმარხენით მცნებანი
ჩემნი და ედღრებანი ჩემნი: რათა არა ხელ ყოთ შლად შენაწირავსა
ამას ჩემსა, რომელმანცა კეთილად დაიცვათ შენაწირავი ესე ჩემი:
თქვენცა დაგიცვას უფალმან მერმესა მას საუკუნესა: და გასმინოს
10 ხმა იგი საწადელი: წაა მავალი ესე საწუთო გცეს უფალმან მრავალ
წელაობით უკეთუ არა დაიცვათ და არა ისმინოთ: გცეს უფალმან
პირველი იგი მაკდინებელი ქამადი მკვლელობისაებრ ძაწოლა კენის
უკეთურება იგი ლამექისი და გაქციოს უფალმან სახლი შენი შენ-
ზედა: ვითარცა გოდლისა მაშენებლისა, დაგამხვას უფალმან ვითარცა
15 სოდომი და გომორაჲ: და ადამა და სელიმაჲ, გცეს უფალმან მბას-
ვრელობაჲ ქამისი: ქვეყნით განდევნა ისპაილისი: ძველ მარილობა
ლოთის ცოლისა: და ედომობაჲ ესაჲსი და დასჯა უსამართლოსა
რუბენისი დაგანთქას უფალმან ფარაოსებრ დამძიმებული: ზღვისა
შინა საუკუნესა სიაენი და ქამადნი მეგვიბტურნი გცეს მამულისაგან
20 შენისა განგაშოროს უფალმან: ვითარცა რობუამ: მოგილინოს უფალ-
მან მეფობისა პატივითა საყდართა მჯდომისა იობის ლალადისი, გზი-
საებრ ჰანგა/ეებით საუკუნო დაგიკუიღროს და ოზიასი კეთროვნება
მომავალითურთ გცეს ქრისტეს გამცემელისა იუდასებრ დაისაჯები,
მოციქულთა წინა აღმდგომთა: სვიმონ მოგვისებრ და. აკეილასებრცა
25 შთახლი ქვეყნელთა (sic) ჯოჯოხეთისათა შეიღთა კრებათა წინააღ-
მდგომთა: პირველსა არიოზს: მეორე მაკედონელი: მესამე ნისტორ:
მეოთხე დიოსკორე: მეხუთე ოროგინე: მეექვსე მაკარი და სტეფანე:
მეშვიდე ანასტასი ხატომბრძოლი: ამათებრ მიეცი ცეცხლსა მას საუკუ-
ნოსა შემცაჩევენებულხარ მშლელი ამისი: წმიდისა სამებისაგან: მამი-
30 სა და ძისა და სულისა წმიდისაგან და ჩვენთვის განახორციელებულისა
იესოს ქრისტესგან და წმიდისა ქალწულისა მარიამისგან და ცხო-
ველს მყოფელისა ჯეჰარისაგან წყეულმცა არს მშლელი ამისი ყო-
ველთა წინასწარმეტყველთაგან და ყოველთა წმიდათა რომელიცა
სათნო ეყუნეს ღთსა შეჩვენებულმცაა რომელმცა იკადროს: შენა-

წირაგის ჩემისა შლა: შეიღთა კრებათვან და შემდგომთა მისთა, მასამცა სმია ხმა იგი რისხვისა: წარვედ ჩემგან წყეულნო: ცეცხლსა მას გარესენელსა: მუნ იყოს ტირილი და ღრქენა კბილთა, სადა ცეცხლი არა დაშრტების: და მატლი არა დაესრულების: თესლი მისი ალიხოცოს: და სახსენებელი მისი წყეულ იყოს უკუნიითი უკუნიისაჲდჳ ამინ:.

(შექტი არაფედაა).

1758 — 1765 წ. აჲ წლებშია მიცემული ცაგერის ტაძრისადმი კაცია და-
დიანის და მისი ცოლის დარჯჯანის შეწირულობის წიგნი.
იბეჭდება აზიურ ნუშუენში პეტერბურკს დატულ ჰიოის მი-
ხედვით.

- ...ჩვენ ცვაფარვათა თქნთა (დჳოისჰშიაჰლისა) შევედრებულმან.
წილბდომილსა ქვეყანასა შენსა მპყრობლად დადგინებულმან, შენ
მიერ ოდიშ აფხაზთა, სვანთა, თაკვერთა და პონტოს ზღვისა მპყრო-
1) ბელმან მონამან შენმან დადიანმან კაციამ და თანამეცხედრემან ჩემ-
მან შარვაშიძის ასულმან დედუფალმან დარეჯან, ასე რომ თქნის
ეკლესიის ცაგერის სათავესთაოთ საბეგრო გლეხები ოჯოლას სახ-
ლებულიყო და ჟამ ცელილობისა და თქვენის შფოთისაგან სა-
ერისკაცოდ გამხდარიყო და დაბნეულიყო. მერმეთ მრჩობლისა ცხოვ-
15 რებისა ჩემისა სასოდ ნუგეში ძმა ყოვლად სამლუდლო ცაგერელ
მიტროპოლიტი ღირსი ანტონი დავეაჯა და ისევე ეკლესიის შე-
წირვა შეგვაგონა. აწ ჩვენც კეთილად ვიჩინეთ მისი განზრახვა და
ვისაც თქნი სათავესთაოჲ ყმები ყავდა, გამოვართვით და ცხრა
მოსახლე კაცი ოჯოლას შემოგწირეთ მათის ადგილ-მამულით...
2) ამისი მოწამე... ყდ სამლუდლო ბიძა და მოძღვარი ჩვენი კჳონ-
დიდელ მიტროპოლიტი გრიგოლ, ბიძა ჩვენი მანუჩარ და სრულიად
ჩვენი დარბაზის ერნი. აწ რომელმანცა ძემან ადამისმან, ღიდმან
გინა მცირემან, დადიანმან ანუ მპყრობელმან ესე შეწირულობა და
წიგნი მოშალოს... (წყევა).

ბეჭედი კაცია დადიანისა.

1758—1765 წ. ამ წლებშია მიცემული კაცთა დადიანის და ნიბი ცო-
ლწის დედოფალ დარეჯანის მიერ შეწირულობის წიგნი საი-
მეს უდაბნოსადმი. იბეჭდებოდა ახ. ს. მუხეშელაშვილის მიერ და
დაცულ პირის მიხედვით.

- მე დადიანმან ხელმოწიფემან ბატონმან კაცთა და თანამეც-
ხედრემან ჩვენმან დედოფალმან დარეჯან ვინებე და აღვიშენე უდაბნო
საირმეს და შევსწირე ეკლესიასა საწინამძღვრო ლაბეკინა, ჯინქარა-
ძენი სულა ერთობით საწინამძღვრო სამწყსოთი, ღმებარ სამცხრით.
მამულით, გამოსავალით, ტყით, წყლით, ადგილით, ბევრით ყო-
ლის დებულობით. ამასთანა გენდუში მთლათ რაც კოზიძისეული
იყოს საყანიან მამულიან, გულისთავს გადმოღმა რაც არის გენდუშს.
ამასდა გარდა შემომიწირავს რაც ლეჩხუმს ან პური ან ღვინო ან
მქადი ან ბეგარა და ან მოსავალი მომივიდეს, ყველას ათასთავი.
10 ამასთან შემომიწირავს რასაც ქვეყანაში და ან რასაც ქვეყნიდან
მგზავივდეს ლეჩხუმიდან ოდიშით ან სხვა ქვეყნიდან და ან ჩემი
ქვეყნიდან მოსავალი რითაც ვიშოვო, ყოველი ცხენის, ხარ ზროხის
ცხვრის და თხის ათისთავი. ამას გარდა შემომიწირავს ოდიშს საბაჟო
და ორმოცდაათი ქილა მარილი წელიწადში მიერთმეოდნეს. ამას
15 გარდა ზუთხოზაზე ზუთხის ათისთავი მიერთმეოდნეს. წინამძღვრად
და უდაბნოს თავად დავვიდგინებია დაყუდებული გერმანე. მისდა
ხელად შეგვივდია, სადამდი ცოცხალი იყოს, როგორც ეპრიანე-
ბოდეს, მან არიგოს და ახმაროს და მოხმაროს. ამასთან ეს პირობა
მოგვიერთმევეია, ამის ყმას არც საური, არც ლაშქრობა, არც მგზა-
20 რობა, არც ტვირთი, არც გარდასახადი, არც საუდიერო, არას-
ფერი ჩვენგან არ ეთხოვებოდეს. მამა და წინამძღვარმან მიაართვას
ყველა, ჩვენგან და ჩვენის ნების მყოფელი კაცისაგან არაფერ სახსა-
ხურზე ხელი არ ქონდეს....

ბეჭდვა კაცთა დადიანისა.

- შემდგომად ამისა მართლმადიდებელმა ბატონმა დადიანმა კა-
ციამ მე უნდოს არხიმანდრიტს გვარისა უხმარებითა ლოლავებრძეს
25 სილივისტროს მიბრძანა ამ უდაბნოს მამობა და შემოსწირა უდაბ-
ნოსა ამას ოთხი მოსახლე სომეხი ლაილაშს და ერთი მოსახლე მე-
თეზე კაპალეის შვილი საქილაოშიდ, ღვინო ორმოცი გორა ქვეყნს

ათისთავს გარდა და ათი მარჩილის სამთელი და სამი მარჩილის
თაფლი ყოველ წელიწადს მოერთმეოდესო....

1766 წ. თაყდებობის წიგნი ნიკოლოზ დადიანისძისა, ბიჭვინ-
ტის საბუთთაგან № 71, თეთრს ქაღალდზე. ნიშნები სიტ-
ყეებისა შენდევ არ არის.

ქ. ესე წიგნი მოგეცი შე ნიკოლოზ დადიანისშვილმა თქვენ¹⁾
კათალიკოსს ბესარიონს, ასე რომ თუ შენ როსტომელა სალაყაია წა-
5 გვიდღეს და ან თქვენს იქით იცოდეს რამე, თქვენ რომ გლეხი
მიბოძეთ, ისიც მოგვართვა და ერთი იმისთანა სხვა გლეხი მოგვართვა.
მე ზაქარია ქართლელს ბერს დამიწერია და მოწამეცა ვარ, იენისს
კც ქს აქეთ 17⁶⁶.

ბეჭედა წარწერათ: ქ. კეშარიტად მწამს ღთო ქ. მას ვესაგ და-
10 დიანისძე (ასომოჟი.) ნიკოლოზ.

1766 წ. შეწირულობის წიგნი კაცია დადიანისა, საიარის უდა-
ბნოს საბუთთაგან, იბეჭდება პეტერბურგის აზიურ მუზეუმში
დაცულ პირის მიხედვით.

(შეძგვ გრძელ ლუთის მეტეველურ წიანსიტყვათისა).... მყრობი
სენათ ლეჩხუმისა და შავზღვით ოდიშისა დადიანის ოტიას ძე მე-
ორე კაცია აღვიძრვი მხურვალითა გონებითა მკობად და განთავი-
სუფლელად. რომელიცა პირველ ნამყო ჟამისა უდაბნოდ სახელდებულ
იყო და შემდგომად ჟამთა ვითარებით შფოთთაგან ოხერ და უშენ
15 ქმნილ იყო. სმენოდათ რა ადგილისა ამის უდაბნოობისა სახელი
და ეხილათ რა, მსწრაფლ აღძრულ იყო ხელყოფად ნეტარ ხსენ-
ებული ბატონი მამაჟიმი დადიანი ოტია და კეთილმორწმუნე ცხებულთა
ასულთაგან აღმონეტარი, წარუბული (?) ერისთვის ასული დედა ჩემი
დედოფალი გულქან და ჯერ ჩინებითა დაყუდებულის მოძღვრისა
20 მათისა გერმანესითა ენებათ. რათა ნამყო უდაბნო ესე არ მოშლი-
ლიყო და აწმყოსა უდაბნოთ აღეწეწებინათ და მონასტრისა შე-
ნებად ხელ ეყოთ, ჟამთა ნაკლულევანებისაგან დაშთა ვერ სრულ
ქმნილი. ამისა შემდგომად მე ძე მათი კაცია ვიქმენ მყრობელ და

- განგებელ საპატრონოსა ჩვენისა და ვიხილე რა უდაბნო ესე ვერ
სრულ ქნილი. წადიერ ვიქმენ, რათა სრულ მექმნა და არ წა-
მეწყმიდა ნამუშავევი მამა დედათა ჩემთა და აწყყოსა ეამსა განმე-
ახლებინა. ამის წადიერ ვიქმენ რაჲ ეამსა ამას და ეძვიბდი მამასა
- 5 უდაბნოსასა და ეპოვე სანახებისა ჩვენისა მხრისა ადგილებით იმე-
რელი სქეთი (სიქ) ღოღაბერიძე არხიმანდრიტი სილივისტრო და
ვაწვიე რაჲ მანკა ჯერ იჩინა მამობა უდაბნოსა ამის ადგილობით
ლესხუმის საირმედ სახელდებულისა და ჩვენცა კეთალად აღვიჩნდა
მამად დადგინება ამისი და სიგელი ესე დაესდევით და განვაწესეთ
- 10 შესაწირავი უდაბნოსა ამის. პირველად მამა დედა ჩემს განეწესებინა
და შეეწირა საწინამძღრო ეკლესია ლებეკინის და მისი შეწირული
გლეხები მამულ ადგილი სამრევლოთა, ტყით, წყლით, საძებარ უძებარ
საყანე სათიბით; შემდგომად გენდუშს კახიძის სოფლი სასახლე მა-
მულ ადგნო ტყით, წყლით, სასაფლაო საწისკეილოთ, სახნავ სათეს
- 15 სათიბით და ყოვლითურთ უნაკულოოდ და მოჯალაბე დაესახლე-
ბინათ კიხვარია ძაღლუტა და უდაბნოსათვის შეეწირათ მოსამსახუ-
რეთ საფეკავ საცხებათ და პირუტყვის მოსაფელად და პურის
მრჩეველად. ახლა მე ეს, რაც შეწირული იყო, ესეც განუახლე და
შეესწირე უცილებელად და ამას გარდა ლაილაშს ოთხი კვამლი
- 20 სომეხი ვაჭარი, რომელიმე ქრისტიანი არის, ხელშეუღალდა საკუთ-
რობით შეესწირე, ხუთი მაინდერს შვილები ბეჟან, დათუა, გაბრი-
ელა, აკოფა, ბერუკა და მათი ცოლშვილით და ქონებით. დათუა
მისი ცოლშვილით და ქონებით უძებარ საძებრით, რაც მამაჩემს
შეეწირა, იმის გარდა ჩემი საკუთარი ესენი მე. ამას გარდა კიდევ
- 25 შეესწირე სანავარდოს საქილაოშიდ ჩიტა, ბუჭუა, გორგელა, ჯო-
ლორია, იესიკა და ივანიკა მეთევზედ თავისი ცოლშვილით. ადგი-
ლით, მამულით, ტყით, წყლით, მიწით, საძებრით, უძებრით, მათი
უამოსავლით ყოვლის კაცის უდავებლად. ამას გარდა კიდევ შეე-
სწირე ჟოშხას კარგი გლეხი გორდემიანი გაბრიელა მისი ცოლშვი-
- 30 ლით, ადგილ მამულით.... და მივაბარეთ ასკის წყალში საკაპობზე
უცილებელად და უდაბნოს შეესწირე. ბეგარასა და სამსახურს გარდა
თევზობა დეადევით და რასაც იშოვიდეს, უდაბნოს კალმახს მიარ-
თმიდეს და ესეც განვაწესეთ, ასკის წყალშიდ სათევზედ არაჲნ ეცი-
ლებოდეს. ესენი ასე განგვიწესებია და ასე დაგვიმტკიცებია, რომ

- რომელიც ამ ზემო წერილი არის და ჩვენ მიერ შეწირული ჩენი და ჩენი მოურავისა და მოხელე კაცის გარდასახადი და ძალი უსამართლობა რა მიადგეს რა, არც გლეხებსა და არც ვაჭრებს. არც ლაშქრობა, არც ნადობა, არც ნადირობა და არც საუდიგრო. ამას
- 5 გარდა განუწესეთ და შეესწირეთ წლის მოსავალი ლეჩხუმის პურ-ლეინის ცერც ღომ სომიდის ათისთავი და ორმოცი გორო ლეინო ჰყვიშიდგან წლითი წლად მოუშლელად, ასი მარჩილი თეთრი, ხუთი ხარი და ზროხა, ცხენი, ათი შამახური სამთელი, სამი მარჩილისათფლი, ოცდაათი ქილა მარილი და სამოცი ფარვა, ათი ზროხის
- 10 ტყავნი. ესენი ყოველს წელიწადს მიერთმეოდეს ამ უდაბნოსა და კრებულს სამოსლად და საზრდოდ. ამას გარდა უდაბნოს მამას ჩვენგან წლის თავს ტანისამოსი ჩვენგან მიერთმეოდეს ხალათი და ვითარცა ჯეროვანი იყოს, ეგრეთ წყალობა და მისართმევი ჩვენგან ცალკე მიერთმეოდეს. ესენი ასე საფიცრით და გუჯრით დაგვი-
- 15 ტყეცბია მრჩობლისა ცხოვრებისა ჩვენისა წარსამართებლად მე თვითმპყრობელს დადიანს კაცისა და თანამეფერცხოესა (sic) ჩემსა ქართველთ ბატონის ასულს ბატონს დედუფალს ელისაბედს და შემდგომთა ძეთა, ძმათა და ნათესავთა ჩვენთა ასე დაამტკიცეთ და ამ ზემოხსენებულს შეწირულობას ამ უდაბნოს ნუ მოუშლით. ამას
- 20 გარდა ეკლესიას რაც მოუწოდებოდა სამკაული, ტრაპეზის იარაღი, საცეცხლული, სასამთლე, ტრაპეზის საფენი, კრეტსამბელი და შემსამოსელი ან წიგნი, რაოდენი ძალ გვედვა, ეგრეთ შეესწირეთ, რომელი მზა ქმნილი და რომელიმე ვეცხლათ სულთა ჩვენთა საოხად და ძეთა და ასულთა ჩვენთა კეთილ წარსამართებლად.... კაცთაგან
- 25 მოწამე ამისი თავად ყოვლად სანატრელი კათოლიკოსი ბესარიონ, ყოვლად სამღუდელო ბიძა ჩემი კჟონდიდელ მიტროპოლიტი მამათ მთავარი გრიგოლ და მწყემსი და უფლად სახადი ლეჩხუმისა და უდაბნოსა ამის ძმა ჩემდ ყოვლად სამღუდელო კავკასელი მიტროპოლიტი ანტონი, კაიშელ მიტროპოლიტი სოფრონ, ძმა ჩემი სა-
- 30 სურველი ნიკოლოზ და გი და კვლად ბიძა ჩემი მანუჩარ და ძმა კაცისა შვილი გიორგი და სხვანი დიდებულნი თავადნი დარბაზის ერნი ოდიშ ლეჩხუმის და სვანეთისანი და განმგენი მსახურნი და მოხელენი სახლისა ჩენისანი, დიდნი და მცირენი, აზნაურნი და მსახურნი... (წყევს) მდივანს დარჩენოდა, ათისთავი ლეჩხუმის პური,

ღვინო, ღომებზედ სიმიდ ცერცეს უკლისათ შევსწირეთ, მაჰა ჩვენს ნეტარად ხსენებულს შეეწირა და ჩვენც დაუმტკიცეთ. საღვინე მამული არა ქონდა და ამ ათისთავს გარდა ორმოცი გორა ღვინო ჰყვიმიდგან გაუჩინეთ, ყოველს წელიწადს მიერთმეოდეს. რამაც 5 მოხელემ ესენი მოშალოს და დააკლოს ჩვენ უბრალო ვიყოთ და ამ წერილის წყვეა თქვენზედ იყოს... აღიწერა სიგელი ესე დასაბამითგან ვიდრე აქამომდე ქრისტეს აქეთ ჩლა (უნდა იყოს ჩდჲ) ქორონიკონსა თუშსა მისის ია დღესა.

ბეჭედი

- ნებითა ღთისათა ჩვენ ოდიშ ლეჩხუმის დედოფალი ანნა ვამ-
10 ტკიცებთ სიგელსა ლეჩხუმის უდაბნოსასა მრჩობლთა ცხოვრებათა ჩვენთა წარსამართებლად და ძეთა ჩვენთა გრიგოლ, მანუჩარ, გიორგი, ლევან, ოტიასა და ასულთა ჩვენთთვის მარიამ, თამარისა, ხვარამზესა და მზეხათუნისათვის აღსაზრდელად და წარსამართებლად, ქრისტეს აქეთ ჩლოშ.

ბეჭედი

- ქ. ნებითა ღთისათა ვამტკიცებ დადიანი გრიგოლ წიგნსა ამას.

ბეჭედი

- ქ. ნებითა ღთისათა ვამტკიცებ მრჩობლთა მეფეთა ასული დედოფალი ნინო, ქრისტეს აქეთ ჩლდ.

ბეჭედი.

1767 წ. შეწირულობის წიგნი კაცია დადიანისა, მარტვილის საბუთთაგან. იბეჭდება პეტერბურგის აზიურ მუზეუმში დაცულ პირის მიხედვით

- ქ. წყალობითა ღთისათა ოდიშ ლეჩხუმთა, სენათა და პონტოსა ზღვისა მპყრობელმან დადიანის ოტიას ძემან თვით დადიანმან
20 ბატონმან კაცია და თანამეცხედრემან ჩვენმან საქართველოს მეფის ასულმან დედოფალმან ბატონმან ელისაბედ ესე... წყალობის მტკიცე წიგნი მოგართვით... დადიანის ბეჟანის ძეს ბიძას ჰყონდიდელ მიტროპოლიტს გრიგოლს, ასე და ამა პირსა ზედა რომელ ჩვენი ვა-
ქარი ურთა გებარათ ჩვენგან. მერმეთ ჩვენ გამოგთხოვეთ და წასაყვა-
25 ნათ მოვინდომეთ, მაგრამ თქვენ მეტად სიყვარულით და ვედრებით

გამოგვთხოვეთ და ჩვენ თქვენი სიტყვა ველარ დაეგდეთ და თქვენ-
გან სამასი მარჩილი ქრთამათ ავიღეთ და მოგართვით ვაჟარი ურია
მარდახა და მისი ძმა იაკობა მაგის ცოლშვილით, მათის ჟუბერით
და საძებრით, სადაც ვისმე ამათი ვალი რამე მართებს, იმიანთ და
5 ყოვლის მათის მონაშოები მონაგებით.... კიდევ ასრე განთავისუფლე-
ბით მოგართვით, რომ ჩვენს საბრძანებელშიდ ამათ საუკუნოდ
ჩვენის მოხელისაგან ბაყი არ ეთხოვებოდეს. არის ამისი მოწამუ-
თვით ჩემი ძმა ნიკოლოზ და გ'ი, ბიძა ჩემი მანუჩარ, დაყუდებული
გერმანე, არხიმანდრიტი აბაშიძე საბელონ და სხვანი ჩვენი ქვეყა-
10 ნის კაცი, დიდნი და მცირენი.... დაიწერა ჭყონდიდელის არხი-
ლიაკონის იოსელიანის სვიმონისაგან ქ'ეს აქეთ ჩლჳზ, აგვისტოს კდ.
ბეჭედი კაცია ღადიანისა.

1767 წ. შეწირულების წიგნი კაცია დადიანისა, მარტვილის
საბუთთაგან, იბეჭდება პეტერბურგის აზიურ მუზეუმში და-
დაულ პირის მიხედვით.

ქ. ღთის მიერისა ნიკითა მპყრობელმან მმართველმან და გან-
მგებელმან ოდიშ აფხაზთა ლეჩხუმთა და სვანთამან დადიანის ოტიას
ძემან თვით დადიანმან ბატონმან კაცია და თანამეცხედრემან ჩემმან
15 საქართველოს მეფის ასულმან დედუფალმან ბატონმან ელისაბედ
ასე მტკიცე და შეუცვალებელი წყალობის წიგნი გიბოძეთ შენ
მარტვილის ეკლესიის დეკანოზს არქიმანდრიტს ელიაგას გერმანეს,
ასე რომ ფაღავას კაცს ერთს სარჯულო და საკანონო საქმე და-
სდებოდა და ის ხელათ მქნელი კაცი შენ გყოლოდა საეკლესიოთ
20 და სხვა მისი ცოლშვილი. მერმეთ მარტვილის ეკლესიას შეხვეწოდა,
მერმეთ შენ ჩვენგან წყალობით ითხოვე და ჩვენ მისი შვილები
წყალობად გიბოძეთ და დაგიმტკიცეთ კუპრაჲ ხუტა თავისის ცოლ-
შვილით და რომელიც ჯეროვანი იყო, კიდევ გვემსახურე. მაშინც
მარადის ჩვენი მლოცველი იყავი და კიდევ წელიწადში სანამდი შენ
25 სული გიდგავა, ჩვენის სასაფლაო ეკდრისათვის მისართმევათ თოდო
მარჩილის საყმეველი დაგადევით.... არის ამისი მოწამე თვითონ
ბიძა ჩემი ჭყონდიდელი მიტროპოლიტი გრიგოლ, ჩემი ძმა ნიკო-

ლოზ და გი, წინამძღვარი სოფრომ.... დაიწერა ხელითა ჟეონდი-
დლის არქიდიაკონის იოსელიანის სვიმონისათა ქეს აქეთ ჩლავ.

ბეჭედი კაცია დადიანისა და ელისაშვიდ დედაფლას.

1765—1767 წ. შეწირულობის წიგნი კაცია დადიანისა საირმისა უდაბ-
ნოს საბუთთაგან. იბეჭდება პეტერბურგის აზიურ მუზეუმში
დაცულ პირის მიხედვით.

ქ. სახელითა მამისათა და ძისათა და სულისა წმიდისათა ამინ. მე
მართლმადიდებელმან მპყრობელმან ოდიშ ლეჩხუმისამან პატრონმან
5 დადიანმან მეორემან კაციამ და ღთივ ცხებულთ მეფეთა ქართველთ
ბატონის ასულმან თანამეცხერცხებამან (sic) ჩემმან დედუფალმან
ბატონმან ელისაბედ და ძემან ჩვენმან ახალ ნორმან ოტიამ ესე
მცირე ძღვენი ალგითქვით ჩვენს უდაბნოს ლეჩხუმისას, ასე რომ
უდაბნოს მამად დაგადგინეთ არხიმანდრიტი ლოლაბერიძე სილივისტრო
10 და ეს მოსართმევი გაუჩინეთ წლითი წლად მოუშლელად ასი მარ-
ჩილი თეთრი, ხუთი ხარი და ზროხა, ორი ცხენი, ათი შამახური
სამთელი, ოცდაათი ქილა მარილი, სამოცი ფარგა, სამი მარჩილის
თაფლი, ესენი ყოველს წელიწადს მიერთმეოდეს უდაბნოს და კრე-
ბულის სამოსლად და საზრდოდ. ამას გარდა უდაბნოს მამას ჩვენგან
15 წყალობა და ბატონის სამოსი ვითარცა ჯეროვანი არის და ან ღირსი
პატივისა და წყალობისა უდაბნოს მამა, ეგრეთ ჩვენგან მიერთმეო-
დეს, სხვა მამული და სომეხები და მეთევზენი რაც შევსწირეთ იმას
გარდა, ეს არას წელიწადს არ მოუშალოთ....

ორი ბეჭედი. შემდეგ კიდევ ბეჭედი გრაგოლ დადიანისა და ნინო
20 დედაფლას.

1768 წ. კაცია დადიანის შეწირულობის წიგნი ცაიშის საბუთ-
თაგან, იბეჭდება პეტერბურგის აზიურ მუზეუმში დაცულ
პირის მიხედვით. სიგელი დაზიანებული ყოფილა.

---ლოისა---სასოებისა მაზედ დამდებმან და თვით უზო---ლეჩხუმთა
სენათა და აფხაზთა მპყრობელად და---ოჲს ძემან თვით ბატონმან
დადიანმან კაციამ და თანამეცხედრემან ჩვენმან ღთივ ცხებულთა

და გვირგვინისანთა მეფეთა ტომიან საქართველოს მეფის ასულმან
ბატონმან დედოფალმან ელისაბედ ესე საუკუნოდ და ჟამთა და
დროთაგან შეუცვალეზელად გასასრულებელი წყალობის წიგნი გი-
ბოძეთ თქვენ ცაიშის ეკლესიის საყმოს კაცს აზნაურსა და გლეხს,
5 ასე რომე ჟამ დრო ცელილობისაგან ბატონს მამა ჩემს ცაიშის საყმო
კაცი ჩიჩუასათვის საყმოთ მიეცა. ჩვენ ძალითა და შეწევნითა ღთო-
სათა მამული იგი კვალად ვაგეთ და ისევ საეკლესიოთ ვაგებადეთ და
მისდა ნაცულად ჩიჩუას სხვა ადგილი მიეცეთ და თქვენ ისევ ეკ-
ლესიას დაგასაკუთრეთ. ამასთან კიდევ ეს წყალობა გვიქნია, რომ
10 ვინც თქვენი ეპისკოპოსი იქმნეს, მან თუ რამ გთხოვოს და გარდა-
გახდევინოს, თორემ არც ჩვენგან და არც ჩვენის შემდეგვის დადი-
ანისა და მებატონისაგან თქვენ საური არ გეთხოვებოდეს და არც
რამე უსამართლობა დაგემართებოდეს---გვიმტკიცებია ორთა ცხოვ-
რებათა ჩვენთა კეთილად წარმართებისათვის.... ქრისტეს აქეთ ჩლჳს
15 თვისა აპრილის იღ.

აქ დასმული ყოფილა ორი ბეჭედი.

1754—1768წ. ამ დროში უნდა იყოს დაწერილი სოლომონ მეფის
მიერ მიცემული ბარათი, დაცული ხონის წმ. გიორგის სა-
ბუთებში № 10, თეთრს ქალაღზე ზომით 15 1/2 × 9 სანტიმ.
ნიშნად ყოველ სიტყვის შემდეგ თითო წერტილია. საბუთი
დაზიანებულია.

ქ. მეფე სოლომონ გიბძანებ სულ ერთობით ხონელეზო,
ღმერთი მომიცემი [თქვენთვის] თავდებათ. თუ დიდი თათრის ძალი
და გარდასახადი არ მომდგეს, წრეულს იქით ჩემთვის საური თითო
მარჩილის მეტი არ გადაგახდევით ჩემთვის და ჩემის ცოლისა და
20 შვილისს სალოცველით და ჩვენ ი მლოცველი იყავით.

ბეჭედი წაწერილი: დავითის ნორჩი ჯვარით მტერს მოვრჩი (ასო-
მთავრ.:) სოლომონ.

1754—1768წ. იმავე ხასიათის ბარათი, დაცული ხონის საბუთებში
№ 11, თეთრს ქალაღზე ზომით 14 × 9 1/2 სანტიმ.

ქ. მეფე ფე (sic) სოლომონ გიბძანებ სულ ერთობით ხონელეზო,
ღმერთი მომიცემია თქვენთვის თავდებათ, დიდი თათრის ძალი და

გადასახადი თუ არ მომდგეს, ჩემთვის წრეულს იქით მის დღემში წელიწადში თითო მარჩილის მეტი არ გადაგახდევით საური. ჩემი მლოცველი იყავით და ჩემის ცალისა და შეილის.

ბეჭედი ისეთივე, რაგორც წინა საბუთში.

1763—1769 წ. განჩინება მაქსიმე ხონელისა და იოსებ გენათლისა ხონის საბუთთაგან № 23, თეთრს ქალაღზე ზომით $29\frac{1}{2} \times 18$ სანტიმ. ნიშნად ზოგ ადგილას თითო წერტილია.

...ჩვენ წმიდისა ამის ეკლესიისა ხონისა მოსაყდრემან მთავარ 5 ეპისკოპოსმან მაქსიმე და გენათელ მიტროპოლიტ ბტონიშვილმა იოსებ სამართლიანი კანონით ძეგლის წერით დავამტკიცეთ. ოდესმე ჟამთა ვითარებით წმიდის ამის ეკლესიის აწნის კატი (sic) ვინ გინდა ხუცისგან გამოსვენდებოდა და მისი შესაწირავი და მისართმევი ერთ ხუცეს უნდა ექაზა და საყდარს ამისი გამოსავალი არაფერი არ ერა- 10 გებოდა. ახლა ეს საქმე კათალიკოზ ბესარიონს კარგათ გაეშინჯა, გამოერთმია ის ხატი და თავისთვის დაესვენებინა, მისი გამოსავალი ხუცისათვის არ დაენებებია. ამ საქმეზე ჩვენც ერთგმა ვექქენით და სიგელით დაცსდევით, ამ დღეს აქეთ ვინც ამ აწნის კატის შესაწირ- 15 რავი დავსდევით, ამ დღეს აქეთ ვინც ამ აწნის კატის შესაწირავი და მისართმევი ამ ეკლესიას არ მიართვას და თავისთვის მოიხმაროს, შეჩვენებულ იყოს წმიდათა შეიდათა კრებათა და ოთხთა პატრიარქ-თაგან....

სამი ბეჭედი წარწერებით: 1) მეფისძე იოსებ (ასომთაფრ.), 2) მთავარეპისკოპოსი მაქსიმე (ეს სიტყვა შუაშია ასომთაფრ.) ჩღაგ, 3) 20 მთავარეპისკოპოსი ანტონი (ასომთაფრ.).

1763—1769 წ. ამ წლის ახლო ხანებში უნდა იყოს დაწერილი მაქსიმე ხონელის შეწირულობის წიგნი, ხონის საბუთთაგან № 24, თეთრს ქალაღზე ზომით $44\frac{1}{2} \times 16\frac{1}{4}$ სანტიმ. ნიშნად ყოველ სიტყვის შემდეგ თითო წერტილია.

...შენ წმიდაო გიორგი ხონისაო გვედრები მე მთავარ ეპისკოპოსი იაშვილი მაქსიმე რათა... იძღვნა მცირე ესე ჩემ მიერ მორთმეული ძღვენი, რამეთუ თეინიერ მეუფისა შენისა სხვა შენს მეტი

- აქა სოფელსა შინა ჩემთვის ნუგეშ შესავედრი და სულისა ჩემისათვის განმგე არავინ მივის და თუ რამ ან შესამოსლათ ან წიგნათ მე კი რამ მქონდა, აღსრულებისა ჩემისა ჟამსა წმიდასა შენსა ეკლესიასა შევსწირეთ.... ეს ჩემი შემოწირული წიგნი თუ შესამოსელი რაც რამ არის, ჩემი საკუთარი არის, არავისი არც სხვა ეკლესიის, არც ნათხოვარი ვისმესი არ არის და.... შემომიწირავს... (წიგნა ვინც გამოწიროს მთავარეპისკოპოსმან გინა მოურავ უხუცესმან) ... ბეჭედი წარწერით: მთავარეპისკოპოსი მაქსიმე (ეს სიტყვა ასომთავრ). ჩღგ.
- 10 განსუ: ამ შესაწირავთან ყოველს პარასკევს ჩემი საკერძო ერთი აბაზი ერთი ვაჟრის გარდასახადი ნაბაჟი სანთელ საკმევლის ფასათ მიერთმეოდეს....

ხვეული ხელის მოწერა.

1760—1769 წ. პირობის წიგნი მიცემული რუხაძების მიერ სოლომონ I-ისადმი ხონის ტაძრის საბუთთაგან № 78, დაწერილია თეთრს ქალაღზე. ნიშნად იხმარება ხშირად, მაგრამ არა ყველგან ორი წერტილი.

- ქ. ესე წიგნი მოგართვით თქვენ ჩვენს ხემწიფეს ბატონს მეფეს სოლომონ და თანამემცხედრესა თქვენსა ბატონს დედოფალს დადი-
15 ანის ასულს მარიამს ჩვენ თქვენმა კაცმა რუხაძემ გამსახურდიმ, ბახუელა რხაძის შვილებმა კვირიკა რუხაძის შვილებმა, შოშიტა რუხაძის შვილებმა, სვიმონიკა კოპეშვიდემ, კაცია რუხაძის შვილებმა, ასე რომ ძველათ წმინდის გიორგის ხონის შეწირული ვიყავით თქვე-
20 ნის ძველათ მამაპაპისაგან და თქვენის უდრობისაგან და ჟამთა ვი- თარებისაგან გამოხვებული ვიყავით და ღმერთმან თქვენ რომ დრო მოგვტო, თქვენი კაცი მოგვიკითხეთ და ხელ ახლა გუჯარი გავვი-
ახლეთ და წმინდას გიორგის ხონისას შეგვწირეთ და ჩვენ თქვენი წირვა და მოხსენება დაგვადევით, ყოველს წელიწადს სამს მღდელს
25 ჟამს გვიწირვინებდეთ... (სიკოცხლის დროს და სიკვდილის შემდეგაც სულის მოსახსენებლათ)... ამისი მოწამე გენათელი ბატონიშვილი იოსებ, წულუკიძე ბერი, მესხი პატა და თამაზა.

1763—1769 წ. ამ წლის ახლა ხანებში უნდა იყოს მიცემული პირის წიგნი მარიამ დედოფლისა ხონის საბუთთაგან № 19, თეთრს ქალაღზე ზომით $32\frac{1}{2} \times 22\frac{1}{2}$ სანტიმ. ნიშნად ყოველ სიტყვის შემდეგ ორი წერტილია.

....ესე წყალობის წიგნი გიბოძე ჩვენ დედოფალმან ბატონმან მარიამ თქვენ ხონის ეკლესიის ყმას ყოველთავე დიდთა და მცირეთა, ამა პირსა ზედან რომე ჩვენ ჟამთა ვითარებისაგნ გაგვიქირდა და ხონი კზმან დაიქირა და ჩვენს ხელში რომ პირველითგან ბაჟი იყო, იმაზედ უსამართლო ექნა, ხორცის, მარილის, თევზის და მატყლის ბაჟი დაედვა თქვენთვის. შემოგვცხვებუთ და ვისმინეთ ოქვენი შეხვეწა და ჩვენის ქმარის და შეილის სადღეგრძელოთ და გასამარჯვებლათ წის გიორგის ეკლესიაზე წელიწადში ყოველს ზუგებს წირვა დაგადევით და გადაგიწერეთ სახასო ამ ეკლესიის ყმას მარილის, ხორცის, თევზის და მატყლის ბაჟი. არ ეთხოვებოდეს, ვერც ჩვენმა მაგიერმან კაცმან და ვერც ვინც იყოს მთავარებისკობოზმან, ვერც არავინ სხვაჲ ვერ გთხოვოსყე.... ამის მოწამე არის თავად ბატონისშვილი გენათელი იოსებ, მთავარებისკობოზი მაქსიმე, ჩვენი კარის მწირველი სვიმონ კროკი და მოურავი სვიმონ იშხნელი, სხვა ჩვენი კარის დარბაზის ერნი ყოველნი, დიდნი და მცირენი. დამიწერია დაუდებელს გერმანეს.

ბეჭდვი წარწერით: ქ სძალო შენთვის ეკმობ ტახტთა ამით ვპყრობ (ასომთა: დფლი მრმ).

1769 წ. შეწირულობის წიგნი სვიმონ ნუქიფიშვილისა, გელათის საბუთთაგან № 24, თეთრს ქალაღზე ზომით $41\frac{1}{2} \times 18\frac{2}{3}$ სანტიმ.

....კათა მობაძჲსა ამის გენათის ეკლესიასა შინა დიდებით განსვენებულსა კახულისა გენათისა და საკურთხეველისა ღთის მშობელსა გკადრე და შემოგწირე მცირე ესე შესაწირავი რაჲს ორი გლეხი შალვაძე ხახუტა შავრს და ბუგაულს იმედაძე მამუკას. ის შალვაძე ნაყიდი მყავს ოთხმოც მარჩილოთ და ადგილი, რომელზედაც დღეს სახლობს, ძირათ საგენათლო არის და იმედაძე ჩემი მწყალობელის ბატონის პირველ კათოლიკოსის გერმან ნიკოლოზ-

- წმიდელის ნაყიდი არის და მე მისგან წყალობათ მყავს სამართლით. თუ ჩემი დარჩეს, ისიც ცოლშვილით შემომიწირავს და შალვაძეც მისი ცოლშვილით. შალვაძესთან მაინც კაცს კელი არა აქვს, ისე ჩემი თეთრით ნაყილია, სულისა ჩემისა საოხად და ცოდვათა ჩემთა
- 5 შესანდობელად სრული გულით შემომიწირავს შემდგომად სიკვდილისა ჩემისა მე უნდოსა და ცოდვილსა, ისევე შენს ძირს ყმას ნუქიფიშვილს სვიმონ მგალობელს. სანამდის მე ცოცხალი ვიყო მე მემსახურონ, როგორც აქამდის მმსახურებია... და შემდგომად ჩემი აშიერ მიცვალებისა სამკვიდროთ მოგერთვას..... აღიწერა ქქს ქსით-
- 10 გან ჩღათ ივლისს ბ კელითა მღვდელ მონაზნის დიონისისათა:
აქ ჯვარაა დასმული. შემდეგ ბეჭედაა წაწერილი: ქს სძალო შენთვის ეკმო ბახტო აშით ვპყრობ (ასომთ.:) დფლი მარიამ.
- განსე: ჩვენ ყოვლისა საამერეთოსა კათალიკოს ბატონიშვილი იოსებ ვამტკიცებთ წიგნსა. ვინც ბტონი დედოფლის ერთგულად
- 15 მსმსახურშიდ შენს სიცოცხლეშიდ ეს გლეხი მოგიშალოს სასამსახუროდ და მას უკან საყდარს წაართვას, შეჩვენებულ იყოს.
- ბეჭედი ასომთავრულია წაწერილი: მეფისძე იოსებ. -

1769 წ. შეწირულობის წიგნი გურიის დედოფლის როდამისა ბიჭვინტის საბუთთაგან № 25.

- ყოვლად სანატრელო ბიჭვინტისა ღმთისმშობელო, ჩვენ ცეფარავთ შენთა მინდობილმან და მსასოებელმან და შენგან მორ-
- 20 ჩენისა მომლოდემან მეფის ასულმან დედოფალმან ბატონმან როდამ შემოვწირეთ კნინი ესე შესაწირავი ჩვენდა მოსარჩენად და სულისა ჩვენისა საოხად და მოსახსენებელად ჩემის მოძღვრის და სულიერის მამის იოსების ძმები ტუსკაია იობი და მისი ძმა ნიკოლოზ მათი ცოლშვილით, ყმითა და მოსამსახურით და მათი უძებარ საქმებით.
- 25 ბატონის ჩემის ძმის ბატონიშვილის კათალიკოზის იოსებისათვის საყმით მიგვირთმევია, რათა დატულ იქმნას მათითა საფარველითა და არას ძე კაცისაგან ამათ ძალა და უსამართლოება არ დაემართონ, არც ამათ და არც მისს კაცს, არც ქვეყნის მოსავალი მოსაყრეფულობა, საური თეთრი გარდახდენ, არც ლაშკრობა, არც სამშო
- 30 მკვდრისეული გადახდეს და ეთხუებოდეს ბატონის ჩემის ქმრის გუ-

რიელის მამიასა და ჩვენგან. ასე სიგელით განთავისუფლებული არიან და ჩვენც ასე ამისთვის დავამტკიცეთ. ყოველს ხორციელს შაბათს გინა სულის წმინდის მოსლვის შაბათს ჩვენის სულის საოხად და სალხინებელად შეიღს ხუცესს ჟამის (sic) გვიწირავინებდნენ მათი სასმელ 5 საკმლით და მათი ნაწირავით.... ქორონიკონსა ქრისტეს აქეთ ათას შეიღას სამეოცდაცხრასა.

ხეკუღაღ: დედოფალი როდამ.

1769 წ. ხონის საბუთი № 40, მამუკა ჩხეიძის შეწირულობის წიგნი, ქალაღზე, ნიშნად ყოველ სიტყვის შემდეგ თითო წერტილია.

ქ: ეპა შენ შეიდ წილ უძლეველო..... გევედრებით ჩვენ ...ჩხეიძე მამუკა... შემოგწირეთ ბაღანჩივადე მამისთვალა(მოწაშე) დეკანოზი მიქელ, მღღელი პასარიონ ჯეარმტვირთველი, მღღელი 10 იოანე კითავა, აბლოდიანი (sic) ხოსია, ქუთათელაძე იოანე, მღღე-ნიშვილი გიორგი, მახარობელი ქუთათელაძე, მღღელი მახარობელი გუნცაძე, ხელოსანი ბუჭუელა და ჟოჭუელა და დათეელა წიმწივადე, ხელოსანი გიორგელა, დავითელა და ერთობით ხონის შემავალნი 15 კაცნი და ხელიც მართლის გულით ჩამირთავს. მე მდივანს ანდრეას დამიწერია და მოწამეცა ვარ... ჩღატ.

1770 წ. იოსებ კათალიკოზის შეწირულობის წიგნი, ბიჭვინტის საბუთთაგან № 10 თეთრს ქალაღზე.

.....ჩრდილოსა აფხაზეთისა და ყოვლისა იმერეთისა კათოლი-კოს ბატონიშვილმან იოსებ განვიხილენ გულსმოდგინედ და განშკაც-რებით ესაჯენ, რათა მრავალყამ ვითარებით შემკირებულსა მამულსა ჩვენსა სამართლით შემატებოდა და დანაკლები სრულ ქმნილიყო 20 დიდებად ღთისმშობელისა და შეძინებად საყდრისა ჩემისა, რომელ არს საყდარი პირველწოდებულისა ანდრია მოციქულისა და მასზედა განსვენებულისა ღთისმშობელისად ბიჭვინტისადა, შემოწირავს ძირით საერისთო, ბიძა მისის წინამძღვრის იაკობისგან სულის სამადლოთ ასორმოც მარჩილათ ნაყიდი ხუცესი მეგრელიძე ზაქარია და მასთან 25 სამაჰუტავო კაცი გაბრიელ სირაძე, თექვსმეტ ფულურათ უყიღია და მასთან დაუყენებია და აწ ჩვენ ბიჭვინტისა ღთისმშობელისად შე-გვიწირავს თხოვისაებრ ზემოკსენებულისა წინამძღვრისა იაკობისა. შეგვიწირაჲს მათი ცოლშვილით, მიწა ადგილით, მამულით, ქურმარ-

ნით, საყანით, წყლით და ტყით, საფლავ სამარხით, რისაც მქონებელი არის სამართლიანი საქმით, მათი სამეზარ უძებრით, შეგვიწირავს სამკვიდროთ, რომ ამათზე კათალიკოსის და მისი კაცის მეტს კაცს კელი აღარა აქვს. ასე ქვეყნის მპყრობელთა და მუპატრონეთაგან დაშტკიცებით შეგვიწირავს აღიწერა ქკსა ჩღაი კელითა მღვდლ მონაზონისა დიონისისათა თვესა იანვარსა იე.

ბეჭედი ასომთ. წაწერილი: მეფის ძე იოსებ. სეუულად კზი იოსებ.

განზე: ამისგან სამსახური ხადილი მიერთმეოდეს კათალიკოსს ერთი წელიწადი რომ შუაზე გავიდეს ერთი სამი ოთხი მარჩილის 10 ზროხა, სამი საწყაი ღვინო, მისი პური, გავრდი ღომი, მიერთმოდეს კათალიკოსს და შინა ყმათ ემსახუროს.

1770 წ. ანტონ ცაგარელის შეწირულობის წიგნი საირმის უდაბნოსადმი. იბეჭდება პეტერბურგის აზიურ მუზეუმში დაიუღ პირის მიხედვით.

ქ. სახელითა სახიერისა ერთ არსისა მამისა ძისა და სულისა წმიდისათა, სათნო ყოფითა და ჯერჩინებითა ჩვენ ზეგარდამო მადლთაგან კურთხევითა კურთხეულმან დადიანის ოტიას ქემან ბატონმან 15 ბატონის შვილმან ცაგარელ მიტროპოლიტმან ანტონიმ ესე საუკუნოდ უკუნისამდე გასათავებელი წიგნი მოგართვით ჩვენს სულით ვიდრე ზორცთამდე მცველს საირმეს უდაბნოს ყდ წმიდის ეკლესიას, ასე რომ ჩვენის ნებითა და გულს მოდგენებით ნასყიდი ვაჟრები გვყავდა და ესენი შემოგწირეთ თავს იოანე ვაჟარი, ამასთან ერთი 20 მოსახლე ურია დავითია მოშიკა და მათი შვილები ერთობით და ამასთან კიდევ ერთი ურია, არონასთან რომ დგას ხახანკა ისიც, ყველანი მათის კოლშვილით, სახლკარით, აღავ მამულით, საქონლით, რისაც მქონებელნი არიან ყოველის ფერამდის შენთვის შემომიწირავს, ყოვლად წმიდაო ღთის მშობელო უდაბნოს ეკლესია 25 ისაო..... ეს ასე გავგირიგებია და ღირსის მამის უდაბნოს ზედამდევის აფაქიძის არქიმანდრიტის ლაზარესათვის ჩავებიარებია და ჩვენი შეწირული ვაჟრები. აღიწერა ქრისტეს აქეთ ჩლოი.

ბეჭედი.

1770 წ. შეწირულობის წიგნი ვრიგოლ ჭყონდიდლისა, მარტელის საბუთთაგან. იბეჭდება პეტერბურგის აზიურ მუზეუმში დატულ პირის მიხედვით.

ქ. ზეგარდმოთა კურთხევითა კურთხეულმან ყდ სამღუდელომან დადიანის ბეჟანის ძემან ბატონმან ჭყონდიდელ მიტროპოლიტმან ვრიგოლ შენ... მარტილთა ღმრთის მშობელსა და... წასა გ'ის სუჯუენისასა შეგეადრეთ მცირე ესე შესაწირი, ასე რომ მარდახა ურია მისის ცოლშვილით და იაკობა მისი ძმა და მისი ცოლშვილი, ყიდდენ (sic), ძვირფასათ დაეიხსენით და სუჯუენას საყდრის სიახლოვეს დაეასახლეთ. მას მოღმა ამათაჲ ასე მოინდომეს და ჩვენც ასე ვაჯობინეთ და ასე შემოგწირეთ, რომ როგორც აქანა სხუა ძირი კაცები არიან, ნოდია თუ მატკავა, ასე სამკვიდროთ შემოგვიწირავს მათის ცოლშვილით მარდახა ურია და მისი ძმა იაკობა და ბეგრათ ეს დაეიცეს, რომ ყოველს საღდგომოთ ხუთი მარჩილის სანთელს საკმეველს მოგართმევდეს, წმიდის გ'ის დეკანოზს მოუტანდეს. თუ სანთელ საკმეველი ვერ იშოვოს, იმისთანა დრო მოხვთეს, ხუთ მარჩილს თეთრს მოართმიდეს. ასე გაგვირიგებია.... აღიწერა ქეს 15 აქეთ ჩლჱი.

ბეჭდვი.

1771 წ. ანტონ ცაგერელის შეწირულობის წიგნი საირმის უდაბნოსადმი. იბეჭდება პეტერბ. აზიურ მუზეუმში დატულ პირის მიხედვით.

....ჩვენ... ძემან დადიანის ოტიასამან ბატონმან ცაგერელ მიტროპოლიტმან ანტონიმ ვინებეთ და ვიკულსმოდგინეთ მიცვალებისა შენისა (ღვთისმშობელთა) ეკლესიასა საირმისასა უდაბნოთა შინა ყოფა და რადგან დავდევით და თავი ჩვენი შემოგწირეთ. 20 რომელიცა ჩვენი მოგებული რამ იყო ისიც ყოველი შემოგწირე (უკანასკნელი 11 სიტყვა დედანში ხაზ გადსმული ყოფილა). ესე ყოველთა ჩვენთა მონაგებთა უმონაგებესა და ნასყიდი ძმისა ჩვენისა დადიანისა კაცისაგან კნინი და მცირე ძღვენი ნახარბოის სასახლე მისის ეკლესიის კარით და წყლით, ტყით და სათიბით, საყანით, 25 მამულთით.... და ამასთან გარეთ მოსახლით ორის გლეხით, მათის

- ცოლშეილით და მათის ყოვლის ფერით, საძებრით და უძებრით და ამასთან კიდევ ძმისა ჩვენისა გიორგისაგან კვალად ქრთამით მოცემული ხუნწს ერთი გლეხი მოგვაძე მისის ცოლშეილით... ყოვლისფერიანათ შემოგვირწირავს.... ჩავგიბარებია უდაბნოს მამის ღოღა-
5 ბერიძისა არხიმანდრიტისა სილივისტროსათვის და შემდგომთა კვალად გამათათვის მიგვიბარებია, ჩვენდა სამოღაცველოდ შეგვიწირავს ჯერ-ჩინებითა და მოწმობითა პირმშოსა ძმისა ჩვენისა დადიანისა კაცისათა და კვალად ნება დართვითა და მოწმობითა დადიანის ბეჟანის ძისა ყდ სამლუდელოსა ჭყონდიდელ მიტროპოლიტისა გრიგოლისათა და
10 კვალად მოწმობითა ძმებისა ჩემისა ნიკოლაოზ და გიორგისათა. თანამოწამე და დამამტკიცებელი ამისი ყოვლად სამლუდელო ცაიშელ მიტროპოლიტი სოფრონ, კვალად მოწამე არხიმანდრიტი ელიავა გერმანე..... (წვევა) აღიწერა დასაბამიდგან კსოთ, ქრისტეს აქეთ ჩლო თვესა აგვისტოსა აცხარამეტსა მლუდლისა ხელითა დადიანის
15 კარის მწირეელის პეტრესითა.

ბეჭედი.

1771 წ. შეწირულობის წიგნი ნიკოლაოზ დადიანისძისა საირმის უდაბნოსადმი. იბეჭდება პეტერბ. აზიურ მუზეუმში დაუთლ პირის მიხედვით.

- ჩვენ... დადიანის ოტიას ძემან უფლისწულმან ვოდიშ (sic) ლეჩხუმისამან ნიკოლაოზ... ვინებეთ და ვიგულისმოდგინეთ და შემოგწირეთ კნინი ესე შესაწირავი. რაც სათავისთავო მამული ლეჩხუმს მაქუს ახლა და ან ამას იქეთ ვიშოვო, ყოვლისავე ათის თავის
20 სახსოსი და გარეთშემავალის ბეგრებისა და საუდიეროსი და რაც რამ გარდასახადი კი არის და იქმნება ქერს გარდა ყოვლის ფერის ათისთავი შემომიწირავს საირმის უდაბნოს ყოვლად წმიდის მიცვა-ლების საყდრისათვის დღეთა ჩემთა (sic) წარსამართებელად და სახსრად და საოხად მეცხედრეთა ჩემთა ერისთვის ასულის ანასტასიასათვის
25 და ძეთა ჩემთა გიორგისა და ასულთა ჩვენთათვის აღსაზრდელად, შეგვიწირავს და დაგვიმტკიცებია და ჩავგიბარებია უდაბნოს მამისა არხიმანდრიტის ღოღაბერიძის სილივისტროსათვის და შემდგომად ვინც მამა იქმნეს, მისთვისაც ჩავგიბარებია და მიგვირთმევია სამლო-

ცველოდ ჩვენდა. არის ამისი მოწამე ჩვენი ძმა ყ'დ სამლუდელო
ცაგერელ მიტროპოლიტი ანტონი, ბატონისშვილი გ'ი, ახვლედი-
ანი გ'ი, ჩიქოვანი ტატუ. დაიწერა დასაბამითგან ესოთ (sic) ქრის-
ტეს აქეთ ჩლოა ხელითა მლუდლის პეტრესითა.

1771 წ. კაცია დადიანის შეწირულობის წიგნი მარტვილის სა-
ბუთთაგან. იბეჭდება პეტერბურგის აზიურ მუზეუმში დაცულ
პირის მიხედვით.

- 5 ქ. წყალობითა ღთისათა ჩვენ ოდიშ ლეჩხუმ სვანთ მპყრობელ-
მან დადიანის ოტიას ძემან პატრონმან დადიანმან კაცია ესე საუ-
კუნოდ გასათავებელი... წიგნი მოგეცით თქვენ ბიძა ჩემს ყ'დ სამ-
ლუდელოს ჭყონდიდელ მიტროპოლიტს გრიგოლს, ასე რომ ქალა-
დიდს გლეხი გვითხოვით და ქრთამიც გამოგართვით და მოგეცით
10 სვანიძე ხუცესი გაბრიელ მისის ცოლშვილით შვილის შვილებით
.....კაცთაგან არის ამისი მოწამე თვით ყ'დ სამლუდელო ცაგერელ
მიტროპოლიტი ანტონი, დადიანისძე ნიკოლოზ და გ'ი, არქილია-
კონი ჭყონდიდლის იოსელიანი სვიმონ. აღიწერა ხელითა მგალო-
ბლის გი'სათა ქეს აქეთ ჩლოა.

ბეჭედი.

1771 წ. ზონის საბუთი № 36, წარმოდგენს სათავდებო წიგნს,
დაწერილს თეთრს ქაღალდზე, ნიშნად ყოველ სიტყვის შემ
დგ თითო წერტილია.

- 15 ...ქ. ნებითა ღთისათა ესე სათავდებო წიგნი დაგიწერე და მო-
გეცი მე ლოლაბერიძე ბეჟანისშვილმან გოგირამ შენ დეკანოზის ზო-
ნისას მიქელს, ასე რომ გაბრიელა ჭუთათელაძე მისის ცოლშვილით
იესე ჩიქვანის შვილებს გიორგის და მის ძმებს გამოექცა და ხატს
შემოეხვეწა. მაშინც ძირათ ხატის ყმა ყოფილა, ახლათ ჩიქოვანმა
20 გიორგიმ და მისმა ძმებმა ისევ შეგირიგა მისი კაცი, მაგრამ თქვენ
უთავდებოთ არ მიეცით. აწ მე ამისი თავდები დაგდგომივარ, რომ
ამ გაბრიელა ჭუთათელაძეს და მის ცოლშვილს ჩიქოვანის გიორ-
გისა და მისი ძმებისაგან არც გაყიდვით, არც გალარბებით აწ აღარა-

ფერი ფიქრი და ზიანი ქონდეს. თუ ეს წიგნი მე გამიმტყუნდეს მთავარ ეპისკოპოსმა ანტონიმ და მისმა დეკანოზმა ხონის წმინდის გიორგის გატახთ (sic) გვიკითხეთ და მეფემ სოლომონ... არის ამისი მოწამე სრულობით ხონის შემავალი კრება სამღვდელო და საერო....
5 ჩლოა.

ქე ჟვარია დასმული.

1772 წ. ნასყიდობის წიგნი, მიცემული იოსებ კათალიკოსისადმი, გელათის საბუთთაგან № 29, თეთრს ქალაღზე ზომით $24\frac{3}{4} \times 11\frac{1}{2}$ სანტიმ, ნიშნად იხმარება ზოგს ადგილას ორი წერტილი.

ქ. ეს უდგობის წიგნი მოგართვით თქვენ ბატონს კათალიკოს გენათელ ბატონიშვილს იოსებს ჩვენ აღიუსებანს მოსახლემ ჩიკვა-იძემ შოშიტამ და ჩემმა შეილებმა პაატამ და გოგიტამ, ჩემმა ძმამა იესემ და მისმა შეილმა ოთარამ, ამა პირსაზე რომ ქორიაშვილის 10 სეული მიწა ადგილი ნაყიდი გექონდა და რათაც ღირდა იმ მიწა ადგილის ფასი-გვიბოძეთ.... მოწამე ამის გოგია კანდელაკი, ლო-ლაძე ქაიხოსრო, მღვდელი სვიმონ დათიაშვილი, კელოსანი არაბიძე და ხეჯაძე დავითელა და მამუკელა. აღიწერა ქსა ქრისტეს აქეთსა ჩლობ მღვდელ მონაზონის დიონისის კელითა: აგვისტოს: ივ:
ბოლოს დასმულია 5 ჟვარი.

1773 წ. სოლომონ I-ის შეწირულობის წიგნი, ხონის საბუთ-თაგან № 6, თეთრს ქალაღზე, ზომით $40 \times 18\frac{3}{4}$ სანტიმ. ნიშნად ყოველ სიტყვის შემდეგ თითო წერტილია. ამ სიგე-ლის პირი მოიპოვება 1803 წ. ოსე გაბაონის მიერ გადაწე-რილ გუჯრების ნუსხაში № 103.

15 ...ჩვენ.. მეფეთ მეფემან სოლომონ... შემოვწირეთ ერთი გლეხი ფარცხალაძის ივანელას ნაყმევი კაცი ბახტაძე ივანიკა და მისი ძმა გიორგი მათის კოლშვილით, მამულ ალაგით ყდ სამღვდე-ლოს მთავარეპისკოპოსის ჩიჯაყაძის ანტონის ხელშიდ.... ამისი მოწამე ჩვენი თავადი სარდალ მოურავი წულუკიძე პაატა, ერისთვის 20 ძე შოშიტა, ოტია და ბეჟან, აბაშიძე გედევან, მესხი თამაზა და

სხვანი კარისა ჩვენისა დარბაისელნი. აღიწერა ინდიკტიონსა მეფობისა ჩვენისას წელთა უფლისათა ჩლოგ თვისა კა (ნუსხაში ამას მაგეყდა: თუწსა ოკადონბესა ა).

ბეჭედი ასომთ. წარწერით: მეფე იმერეთისა სოლომონ.

- 5 ბირჟელ გვერდზე განზე: ევმოწმები ყდ სამღვდლო ქუთათელ მიტროპოლიტი მაქსიმე.

ევმოწმები ყდ სამღვდლო ნიკოლოზწმიდელი სილიესტრო.

გვირგვინიანი ბეჭედი წარწერით: ქუთათელი მიტროპოლიტი (ასომთ.:) მაქსიმე. სეკუდად: სილიესტრო.

1774 წ. იოსებ კათალიკოზის მიერ დაბადებული წიგნი, ბიკ-
ფინტის საბუთთაგან № 52, თუთის ქალაღზე ზომით 14X 8
სანტიმ. ნიშნად იშვიათად იხმარება წერტილი.

- ჩნ წყალობითა ღთისათა პონტო ჩრდილოსა და აუზაზ
10 იმერთა საესეებისა. კათოლოს (sic) მამათმთავარმან და ძემან მეფისაჲან
იოსიბ შენ ბიკვინტისა ღთისმშობელსა შემოგწირეთ და დეამტკიცეთ
ჟამთა და წელთა სიგრძესა შინა შეუკვალეზელად უცილოდ სამკეიდ-
როდ, რომელსაცა წინარევიტყვით დასაფიცართა სიმტკიცითა მო-
გართვამთ სამართლის გზითა, მიზეზითა ამით რომ თქვენი ძირი ყმა
15 და მოსამსახურე სანაფარდოს მოსახლედ მყოფი კელოსნის სახლის
კაცი მკელიძე დიკონი გიორგი გვევედრა და შეგვეწეწა ღიდათ
გულოსმოდგინებით, უშვილო იყო და ოთხი სული მოსამსახურე გრი-
გოლ კათალიკოსს ეწყალობებინა მარტო ამ გიორგი მკელიძე დიკ-
კონისათვის ღიდი სამსახურით და ქრთამის მირთმევით. ახლა რათგან
20 ეს უშვილო იყო, ჩნი დასტურით და ბრძანებით ეს სხვის შვილები
თავის შვილებათ მიიჩინა, სანამდის ცოცხალი იქნება, საკუთრად
ყმად და შვილად ემსახურონ და ამონ თავის პატრონს და ამის სიკე-
დილს უკან შენ ბიკვინტისა ღთისმშობელისადა შემოგვიწირავს
ზემოესენებულნი იგი ოთხნი ძმანი, გვარობით გვარამია დავი-
25 თოლა, ბუჭლა, ხოსია და გაბრიელა..... აღიწერა ქკსა ქს აქეთ
ჩლოდ მარტსა კვ კელითა მღვდელ მონაზონისა დიონისისათა.

ბეჭედი ასომთავრული წარწერით: მეფის ძე იოსიბ. ო

1774 წ. კათალიკოსის იოსებ გენათელის მიერ დადებული წიგნი გლეხის ამოყენის შესახებ, გელათის საბუთთაგან № 31 თეთრს ქალაღზე ზომით $40\frac{1}{2} \times 17\frac{3}{4}$ სანტიმ. თავი და-ზიანებულია. ნიშნად იხმარება ზოგიერთ სიტყვის შემდეგ თითო წერტილი, იშვიათად ორი,

- ჩნ აუხაზ იმერთა სავსებისა კათოლიკოს მშათ მთავარმან და გენათელმან ძემან მეფისამან იოსიბ ვილვაწეთ და ვიგულსმოდ-გინეთ ჟამთა ვითარებისა და უღრვობით შეტაცებულებისგან დაეიწყებული გლეხი მახვილადე ჩნსავე კაცს იესე ნიშნიანიძეს და მის ძმას სიმონს ყადა, უწიგნოთ ჩუმთ შერჩენოდა დაეიწყებით და ჩნ შევიტყვეთ, ჩნი ეკლესიის ძირი გლეხი ამოვიყვანეთ, სიტყვა არ ქონდა სადევოთ. ამისთვს ასე სამართლად ამოგვიყვანია და სამკვიდ-როთ კელახლა საფიცრით.... შემოგვიწირავს (ხაწულის, გელათის საკურთხევის დგომისმშობელს) ლაფეთს სოფელს მოსახლე გლეხი
- 10 გიორგი მახვილადე და მისი შვილები მხიარულა, მახარიკა და კაცია მათი ცოლშვილით და მათი ყოფით..... მოწამე ამის კანდელაკი იესე, კანდელაკი გოგია, მელვინეთუხუცესი გოგოლაშვილი ზახუტა და ერთობით საგენათლო აზნაუქრისშვილი მოწამე არის ამის. აღი-წერ (sic) ქს ქს აქეთ ჩლოდ. თვესა ივლისს კე კელითა მღვდელ
- 15 მონაზონისა დიონისისათა:

ბეჭედი ასომთავრ. წარწერით: მეფისძე იოსებ.

1774 წ. დავით ბატონიშვილის შეწირულობის წიგნი გელათის საბუთთაგან № 6, თეთრს ქალაღზე ზომით $9\frac{1}{2} \times 24\frac{1}{2}$ სანტიმ. ნიშნად ყოველ სიტყვის შემდეგ იხმარება თითო წერტილი.

- ...ესე... შეუცვალელებელი წყალობის წიგნი და სიგელი დაგიწე-რეთ და გიბოძეთ ჩვენ ღთის ცხებულმან (sic) იესიან დავითიან სო-ლომონიან ბაგრატიანმან ბატონმან და ბატონისშვილმან დავით შენ ჩვენს ერდგულს ყმას კაპანაძეს ნიკოლოზ და ბიძაშენს კაკიას,
- 20 სხეთა შვილთა და მომავლთა სახლისა შენისათა, ასე და ამა პირსა ზედა რომე შამოგვეხვეწეთ და გვიჯეთ, ვისმენეთ (sic) აჯა და მოხსენება

- თქვენი და ამოგიკვეთეთ ბეგარა ღვინისა და ბეგარა თეთრის მეტი საუდიერო, ღვინო, ხორცი, ღომი, თეთრი თუ რამ სათხოვარი არის, ყოველის ფერი ბეგარას თეთრის და ღვინოს ბეგარს გარდა და დაგდევით ბატონს მამის ჩემის ბატონსშვილის გიორგისათვის
- 5 ყოველს სულთას წირვა და ცხვარი და თითო ლიტრა სანთელი მის საფლავს უნდა მიართვა მღვიმეს ყოველს წელიწადს.... კაცთაგან მოწამე სახითუხუცესი ქუმბურიძე გიორგი, აბაშიძე ამილახვარი, გამ-
ყრელიძე ლევან, აბაშიძე ზაალ, წინამძღვარი მღვიმის დიონისი, ბარათაშვილი ქაიხოსრო, მოურავი ქუმბურიძე გიორგი, მოხელე
- 10 ქუიძე გიორგი, ლომინაშვილი პაპუნა და ერთობით ბატონს (sic) დარ-
ბაისელი მე მდივანს სვიმონს დამიწერია... წელსა ქეს აქეთ ჩლოდ-
თვესა აგვისტოს კე დღეს დ.
- ბეჭედი წაწერილი: ბატონისშვილი (ასოშა...) დავით.

1774 წ. ნასყიდობის წიგნი, გელათის საბუთთაგან № 112, თეთრს ქალაღზე ზომით $39\frac{1}{4} \times 16\frac{1}{2}$ სანტიმ. ნიჟნად ყოველ სიტყვის შემდეგ თითო წერტილია.

- ...ესე... წიგნი და პირობა მოგვეცით მე წერეთელმან დავით და ჩემი შვილმან ბერმან, ნიკოლოზ და ზურაბ შენ ჩვენს სულიერს
- 15 მამას მღვდელს იდაძეს გიორგის და შენს შვილს ლაზარეს... ჩვენი ყმა ივანეკა აფრიდონიძე მოგვიცდით და... თასი სრული მოგვეცე... ამისი მოწამე კანდელაკი გიორგი, მეღვინეთუხუცესი გოგოლაშვილი ზაუსტა, ბასილისშვილი გრგოლ, მეღვინე პატარიძე სვიმონ, ბასი-
ლისშვილი გიორგი. აღიწერა ხელითა ქიქინაძის ნიკოლოზისათა სეკ-
- 20 დემბერს იდ ქრისტეს აქეთ ათას შვიდას სამოცდათთხმეტს (შეტი არაფერი).

1775 წ. შეწირულობის წიგნი სოლომონ I-ისა, ნიკორწმინდის საბუთთაგან № 14 თეთრს ქალაღზე.

- ქ. ზი შენ ყდ სანატრელო წმიდაო მღვდელთმთავარო, ნიკოლოზ, ჩვენ ცვაფარვათა შენთა მინდობილმან აფხაზ იმერთა მეფეთ მეფემან პატრონმან სოლომონ და თანამეცხედრემან ჩემმან დედუ-
- 25 ფალთ დედუფალმან დადიანის ასულმან ბატონმნ მარიამ და სასურ-

ველმან პირმოპან ძემან ჩვენმან ბატონიშვილმან ალექსანდრემ
ვიგულსმოდგინეთ და ვინებეთ, ასე რომე რცხილათი სოფელი პირ-
ველ ჩვენთა მამაპაპათაგან თქვენთვის შემოეწირათ. მერმე ჟამთა
ვითარებისაგან და სოფლის შფოთთა მიმქცევისაგან ის ჩვენთა ძველ-
9 თაგან შემოწირული სოფელი საერისკაცოდ გამხდარიყო. მერმეთ
როდესაც შეწევნითა შენითა ხელთ ვიდგეთ, კვალად განვიახლეთ
გუჯარი ესე და თქვენდავე შემოგვიწირავს, როგორც პირველ შე-
წირული ყოფილა, ისე მისის სამართლიანის ზღვრითა და სამართლით.
შეიწირე, წმიდაო მღვდელთმთავარო ნიკოლოზ, მცირედი ესე შესა-
10 წირავი მეფობისა და ცხოვრებისა ჩვენისა წარსამართლებლად და
მართლმსაჯულებისა წინაშე სულისა ჩვენისა საოხად და ძეთა და
ასულთა ჩვენთა აღსაზრდელად.... აღიწერა ინდიკტიონსა მეფობისა
ჩვენისასა ჩლოე თვესა ოკტომბერსა კგ.

ბეჭედი წარწერით: კეთილ ძირთაგან რტონი მეფედ ვარ ბაგრა-
15 ტონი (ასომთ.) სოლომონ.

ქ. ჩუტნ ძლიერებათა მღვდელთმთავრობისა შენისათა მოქადული
და მსასოებელი წმინდისა სახელისა შენისა მოქადული სდ იმერეთის
დედუფალი დადიანის ასული მარიამ ვამტკიცებ დავთარსა ამას წმინ-
დისა ეკლესიისა შენისასა განსაძლიერებლად უმაღლესისა მეფისა
20 სოლომონისათვის.

ბეჭედი ასომთ. წარწერით: დედოფალი მარიამ.

განზე: ქ. ღვთით ჩნ სდ საიმერეთო მეფის დავითის ძე უფლისწული
კოსტანტინე ვამტკიცევ (sic) სიგელსა ამას შეწევნითა ღმრთისათა.

ბეჭედი ასომთ. წარწერით: მეფის ძე კონსტანტინე.

25 მეორე გვერდის განზე ამტკიცებენ: ქუთათელი მიტროპოლიტი დო-
სითეოს, გენათელი მიტროპოლიტი ეფთჳიმი, შიავარდშისკოპოსი ანტონ-
ნი, ნიკალაისწმინდელი არხიეპისკოპოსი სოფრანიონი (იუქდეი).

1776 წ. პირობის წიგნი, მიცემული სოლომონ I-ის მიერ მაქ-
სიმე კათალიკოზისადმი, ბიჭვინტის საბუთთაგან № 57, თეთრს
ქალაღლზე ზომით 42¹/₂ × 24¹/₂ სანტიმ. დაწერილია ლაშაზი
ხელით. ნიშნები დაცულია. სტრიქონებში მე-4 — წი სიტყვებს —
სოლომონ, მარიამ ალექსანდრე — აქვს ანტონ I კათალიკოზის
მიერ შემოღებული რევალი ნიშანი.

- ესე მტკიცე და ჯამიერისა მერყეობისა მიერ კიდევან ქმნი-
ლი, და საუკუნობასა შა დამარხული წიგნი სოგართით. ჩვენ ღთივ
განძლიერებულმან ყოვლისა იმერეთისა მეფემან მეფეთამან სოლო-
მონ დაითიანმან და თანკორკმან ჩვენმან დედუფალოთ დედუფალმან
5 დადიანის ასულმან მარიამ. და ყოვლად სასურველმან ძემან ჩვენმან
პირმშომან ალექსანდრე. თქვენ სულისა ჩვენისა მწყემსსა და მამასა
ჩნა აფხაზ იმერთა ყოვლობისა კათოლიკოს მამათ მთავარსა მაქსი-
მეს. ესრეთ და ესე ვითარად რომ მრავლის შფოათისა და მიმყოფრე-
ბულისაგან განსაცდელებისა ქვეყანისა ჩნისა, ღელვიდა სამეფო ჩვენი.
10 და ბიჭვინტისა ღთისშობლის ეკლესიის მამულები სამოურაოდ ჩვენს
კაცებს ჰქონდა: ოდეს წყალობით მოხედვა ყო დედამან ღისამან
სიმდაბლისაში (sic) ჩვენისა, და წინააღმდეგმან განრეგზომნი ჩვენნი
დაგვიმორჩილნა. მას ჟამსა ვიძიეთ და ძველთა გუჯრებთა
შა ბიჭვინტისა ეკლესიისათა ესრედ განცხადებულად ვპოვეთ. რომ
15 ეკლესიის მამულშიდ სხვის მოხელე და მოურავი არ შევიდეს. და
არცაინ ფლობდეს თვნიერ კათოლიკოზისა ბძანებისა და მის მიერ
დადგინებულისა მოხელისა. აწ რადგან ესრეთ ნათლად ვიხილეთ
დაიხსნა ყოველი იქვი წინააღმდეგთა და ჩვენცა ესრეთვე დაგვიმ-
ტკიცებია რომ არც ჩვენგან, და არცა შემდგომთა ჩვენთა მეფეთაგან
20 ბიჭვინტისა ღთისშობლის ეკლესიის მამულზედ მოხელე და მოუ-
რავი და განმგებელი არ დაიდგინოს და არცაინ ფლობდეს და გა-
ნაგებდეს არც იმერეთს და არც რაჭაშიდ და არცა სხვასა ადგილსა,
სადაცა ბრძანება ჩვენი განივლინების კიდევან კათოლიკოსისა და
მოხელისა მისისა:.... (წყევლა) აღიწერა ბრძანება ესე მტკიცე კელითა
25 სახლთუხუცისა იოსებ გაბაზანისათა წელთა ქესითგან. ჩლოვ. 1776.
და თთვესა ავეისტოსა კვ. 26.
- ბეჭდვი წაწერილი: კეთილ ძირთაგან რტონი მეფედ ვარ ბაგრა-
ტონი (ასომთ.) სოლომონ.

1776 წ. შეჩვენების წიგნი კათალიკოზის მაქსიმესი, დაკუთლ
ბიჭვინტის საბუთებში № 68. იბეჭდება უცვლელად.

ქ. წყალობითა ღთისათა უნის იესოს ქს მონა მამათმთავარ
30 კათალიკოსი ზოგად ყოველთავე აფხაზ იმერთა და მჯდომარე საყ-

დარსა ანდრია პირველ წოდებულისა მოციქულისასა. რ^აკელმწიფებაჲ მისი, რომელსა სულისა მიერ ცეცხლის სახედ მოსრულისა მიეცა ესე იგი შეკრვად ურჩთა და მტერთა ეკლესიისათა და განხსნად მორჩილთა და მოყვასთა კტბისათა ჩემდაცა მოცემულარს მისევე სულისა მიერ ყ^დ წმიდისა თუცა უღირს ვარ და რლისა ჯერ არს შუტისგებად შეუვაგებ და განცეკეთ მისევე სულისა მახვილითა უხილავეთა:

აწ უწყოდეთ ყოველთა ქს სისხლითა მოსყიდულთა ერთა. ჩიჩუა კაცთა ჩვენი ბიჭინტისა ეკლესიის კაცის შეიღები მძლავრებით და უსჯულოებით დაგვიყიდა და უსჯულოთა ოთმანიანთა მისცა წარსაწყმედელად და შესაგინებელად. და მიუხენა დედასა თსსა ეკლესიასა ძენი ემბაზისა სანათლოსა აღმოშობილნი უწყალოებითა და უსაზრთლოებითა აწ ვინადგან არა შეიშინა დედისაგან ღთისა და არცა დედისაგან თვისისა წმიდისა ეკლესიისა და განეხევა ნებისთ ართავე საფარველსა. ამისთჳს შევაჩვენებ წყეულსა მას კაცთა ჩიჩუას და განვახებთ ეკლესიისაგან და განვაყენებ ქენობისაგან წყეულ იყავნ და შერჩვენებულ. საკელითა ყ^დ წმიდისა სამებისთ ყ^დ წყეულ იყავნ და შერჩვენებულ სისხლითა ქესითა რლიცა უხვად დაითხია ქვეყანასა ზედა სახსრად ჩვენდა კვალად წყეულ იყავნ და შერჩვენებულ მარიამ ყ^დ უმწიკვლოსაგან დედისა და ახილ მფარველობა და მეოხება მისი თხემისაგან მისისა. კვალად წყეულ იყავნ და შეკრულ სულით და კორკით ათორმეტთა მოციქულთა მადლისაგან ოთხთა წმიდათა პატრიარხთაგან და ჩვენგან და ყოველთა მღუდელთ მთავართაგან უმკვიდრო იყავნ საკელი მისი ცასა შორის და ქვეყანასა განუხსნელ იყავნ კორკი მისი საძაგელი საფლავსა შინა და წარუმართებელ გზანი მისნი. მისთჳს ცანი დახშულ ილიას მიერ მაგრიად. დანთქმულ იყავნ ცაცხლიე უხვადიშნოსა და ნახეთქსა ჯოჯოხეთისასა და წყეულ კრულ და შერჩვენებულ და აღკოილ სახელი მისი აქა და მუნა:

აწ რომელმაც ჩვენი შერჩვენება შეურაცხოთ და არ. ეკრძალნეთ ვითა განცოფებულსა ძაღლსა თქვენდაცა იყავნ წყევა ესე და შეილთა თქვენთა ზედა ამინ: სსჳ ხელთ: დეკემბერს კლ^ა 1776.

ხეუელაჲ: კათოლიკოსი მაქსიმე.

ბეჭდო წარწერთ: ჟონდიდელი გრიგოლ.

1776 წ. შეწირულობის წიგნი სოლომონ I-ისა გელათის სა-
ბეთთაგან N 109, თეთრს ქალაღზე ზომით 43 : 35 სანტიმ.

ქ: ჩვენ ცვაფარვათა შენთა მინდობილმან და შენ მიერვე კურ-
თხეეთ გვირგვინოსანმა---აფხაზ იმერთა მეფეთ მეფემან პატრონმან
სოლომონ და თანამეცხედრემან ჩემმან დედუფალთ დედუფალმან
დადიანის ასულმან ბატონმან მარიამ და სულეზბრ საწყურ საწაღმან
5 ახალ ნორჩ შეწიერად ჩენილმან პირშომან ძემან ჩვენმან ალექსან-
დრემ გაადრეთ და შემოგწირეთ მცირედი ესე შესაწირავე ჩვენს
ეკედერს და სასაფლაოს მაცხოვარს და მის წანამძღვარს კიკინაძეს
იოაკიმ ლეყერეთს შვიდი კვამლი კაცი შალიკიანები. ერთი მო-
სახლე კაცია და გიორგი, მეორე შოშიკა და გიორგი. მე სავე სი-
10 მონიკა და ნასიკა, მეოთხე მახარიკა და გოჯია, მეხუთე დავითელა
და მამუკა, მეექვსე ხახუტელა და პეტრე, მეშვიდე გიორგი, ასე რომ
უწინ მამაპაპათაგან ჩვენთა შემოწირული ყოფილიყო და ეამთა ვითა-
რებისაგან წაერთმეოდათ, მერმეთ ამოვიყვანეთ და ისევე შემოგწირ-
რეთ მათი ბეგრით, თუითო მოსახლეს ორორი ჩარეკი სანთელი,
15 ოთხი კოდი ღომი, სამსამი თორმეტნი ღვინო თქვენ წანამძღვარს
მიერთმოდესთ, თვისი ტვირთუთი მოგიტანდესთ, არც გეთხოვოს
ქერივი და არც ობოლი.... აღიწერა ინდაქტიონსა მეფობისა ჩვენისასა
წელთა უფლისათა ქს ჩლოვ.

ბეჭდები წარწერით: 1) კეთილ ძირთაგან რტონი მეფედ ვარ ბაგ-
20 რატონი (სომხ.:) სოლომონ; 2) ქეს სძალო შენთვის ვემო ტახტთა
ამით ვპყრობ (სომხ.:) დღლი შრმ.

იქვე ხვეულად: მეფის ძე ალექსანდრე.

კანხე: [ქ. ჩვენ] სდ აფხაზ იმერთა ყოვლობისა მეფემან სო-
ლომონ შეესწირეთ ეკედერსა ამას შალიკიანი ხაბელიკა მისი
25 ცოლშვილით ასე რომ. პირველ შეწირული ყოფილიყო... გაყიდათ
(sic) და ქელბაქიანს გოგირას დაეხსნა და თავისთვის დაესახლებინა.
ვინათგან დრო გვეც და ეკლესიის მამულებს ძებნა დაუწუნთ, ეს
კაცით (sic) ამ ეკედერის ყოფილიყო, ესცანთ (sic) და თვისი გამონაღები
თეთრიც სრულებით მივეცი ქელბაქიანს და ნაყიდობის წიგნიც გამო-
30 ართვით დეს (sic) ეს შალიკიანი მისის ცოლშვილით ამ ეკედერს
შეესწირეთ...

ბეჭედი სოლომონ II-ისა ასომთავრ. წაწერილი: მეფე იმერეთისა სოლომონ.

შეორე გვერდსე: ქ. მე გაენათელ მიტროპოლიტი ფთვთვიმი მო-
წამე ვარ ამ შეწირულობის....

1776 წ. ნუსხა საკათალიკოსო ტახტის საგანძურისა, დაცული
ბიბლიოთეკის საბუთებში № 71, დაწერილია თეთრს ქაღალდზე.
ნიშნები დაცულია.

5 ქ: კხლი კზი მეფისძე იოსებ რომ მიიცუალა. და მეფე სოლო-
მონმა კათალიკოსობა ჩვენ გვიბოძა ბერი წულუკიძისაგან მოგვებარა
ეკლესიის სამკაული საკათალიკოსო, და სახასო მამულები რომელიც
ამათ ქვემო სწერია:

ქ ერთი ოქროს ჯწი, ძელით თულმარგალიტით. და კუბოთი
10 გაწყობილი, სამი ოქროს ღილი და ორი ვეცხლის თავისის ბუშტებით:
ქ ღიბის სტიხარი. მეორე კიდე ძველი ღიბის სტიხარი ორ
რიგათ არშია ავლია თულმარგალიტისა.

ქ ენქერი თულმარგალიტით შეკერილი:

ქ: ერთი წყვილი მარგალიტის საბუხრები:

15 ქ რუსული ოქრომკედით შეკერილი ენქერი თავისი ღილით
და ბუზუმეთებით, კიდევ მისივე ნაკერი სამკლავები:

ქ ორი ოდიკი ერთი ყვითელი და მეორე თეთრი.

ქ ერთი ხელი სირმით ნაკერი დაფარნები.

ქ ერთი ოლარი შავის ატლასით მარგალიტით შეკერილი.

20 ქ მეორე ოლარი სირმით შეკერილი.

ქ მარგალიტის ომფორი. სამი ოქროს ღილით.

ქ ერთი საბეჭური.

ქ თვლით და მარგალიტით შეკერილი სარტყელი ოქროს თა-
ვებით. და ოქროს გასაყარით.

25 ქ საკათალიკოსო ბარტყულა. თულმარგალიტით და ჯუარით
გაწყობილი.

ქ ბისონი მწუნანე ხავედის სირმით ნაკერი თორმეტის ოქროს
ღილით. და ორი ვეცხლის ღილით გაწყობილი.

ქ თეთრი სტობის ბისონი. ყვითელის არშით. და ბუზუმეთით
გაწყობილი.

ქ ერთი წყვილი მარგალიტის ქოში.

ქ ერთი ხელი ბარძიმ ფეშხუმი კოვზი კამარა ოქროსი თუალ-
5 მარგალიტით გაწყობილი

ქ ხატი უნცროსი ბიჭვინთისა ღთისმშობლისა

ქ ხუთი არწივი

ქ ერთი თეთრი არდაგი. ესენი ერთს სკივრში აწყვია:

10 ქ: ესენი წის გიორგის ეკლესიაში დაკრძალულია:

ქ: ორი სჯულის კანონი.

ქ ერთი სამოციქულოს თარგმანი.

ქ ოსიპოსი:

ქ მეტეფრასი სეკდენბრისა და ოკდონბრისა ერთად

ქ დეკენბრის მეტაფრასი:

15 ქ ფეებერვლის და აგვისტოსის მეტაფრასი ერთად

ქ მარტის მეტაფრასი

ქ აპრილის მეტაფრასი

ქ ივნისის და ივლისის მეტეფრასი ერთად

ქ დიონისი არიოპაგელის წიგნი

20 ქ საწინასწარმეტყველო სტამბისა.

ქართველთ მამათცხოვრება.

ქ ძველი სძლის (sic) პირი:

ქ გიორგი მთაწმიდელის ცხოვრება

25 ქ პატარა ძველი წიგნი კითხუა მიგებისა

ქ ჭრელი ნუსხა: ერთი ძველი კონდაკი

ქ გამოკრებული ძველი კითხუა მიგება

ქ დამასკელის კათილორია ფორფირით: (sic)

ქ ერთი წმიდათ საგალობელი საზიარო

ქ გამოკრებული დოღმატიკა

30 ქ პატარა გულანი:

ქ სრულიად საკათოლიკოსო მამულის დავთარი

ქ ამათ გარდა ეკლესიაში სამრად (sic) რომელოც წიგნი ძეს ესენი

არიან

ქ ერთი დიდი გულანი

- ქ სტამბის სახარება სამოციქულო დავითნი
ქ მოქედილი სახარება ტრაპეზედ სასვენნი
ქ: ეგრეთვე სახასო მამულები ძველითგან შეწირულნი, რომე-
ლიც ბერი წულუკიძისაგან მოგვებარა საკათოლიკოსო:
- 5 ქ რაქას სოფელი ბარი და სასახლე.
ქ მუხს ყიფიანი, და ხიმშს ყიფიანისეული გლეხები
ქ კრიხს გლეხები და ზუარი
ქ გაბაშვილი იოსებ. თავისი მამულით კუაცხუტით.
ქ ოკრიბას სოფლები წმის გიორგის ეკლესიისა,
- 10 ქ კლ ოკრიბას სორმონი
ქ ჩხარს ლალიძეები და სომეხები სოფელი
ქ გაღმართში სოფელი ოფჩა
ქუთაის. სოფია წმიდის ეკლესია და სასახლე ერთის მოჯალაბით.
ქალაქში სვანიძეები მამუკელა.
- 15 ქ კვაცხუტელი სომეხი სამი
ქ მამუკელა მურადაშვილი
ქ ვაკისუბანს გლეხები გიორგაძენი.
ქ მესხეთს მოსახლე გლეხნი: გეგუთს ლაზარეშვილი
ქ ფარცხანაყანეც ერთი პატარა სოფელი
- 20 ქ მათხოჯი სოფელი და სასახლე. რატიანთ აზნაურშვილით:
ქ ივანდიტს ათი კუამლი კაცი.
ქ ჯიგთუბანის სოფელი.
ქ სანაყარდოს გელაზონიები.
- 25 ქ ტყვირის საყდარი და ზედ მოსახლე გლეხნი:
ქ საჩინოს ავალიანი ლაზარე და გლეხები
ქ გუაზაურს ხამაშურაძე და ბოლქვაძე გლეხებით:
ქ ერთი კოლოფი ძველი დავთრები. მეფეთაგან და სხუათა დიდებულთა შეწირულობისა რიცხვით ოცდათორმეტი.
- 30 ქ კლ დადიანთა და სხუათა ოდიშის თავადთაგან ორმოცდაერთი
ქ თორმეტი გურიელის და გურიის თავადთა:
ქ თორმეტი კათოლიკოსების შეწირულობის წიგნები და ერთი
სჯულისდების წიგნი.
ქ. ოცდარვა ძველი წირვის იარაღის და ბეგრების ნუსხის
წიგნი არის. და სხუანიც არიან ძველნი დავთარნი რაჟთა აღმო-

კითხუა შეუძლებელ არს. ესე ყოველნი მე კათოლიკოსს მაქსიმეს მომებარა

ბეჭედი წარწერით: ჩრდილო აფხაზეთის იმერთა კათალიკოსი (ასომთაჲ.) მაქსიმე.

1776 წ. ნუსხა საკათალიკოზო განმეულობისა, დაცული ბიკენ-
ტის საბუთებში № 74, დაწერილია თეთრს ქაღალდზე. ნიშ
ნები არა აქვს.

- 5 ქ. ბიკენთისა ღთისმშობელი თავის ვეცხლის კუბოთი.
ქ. საკათალიკოსო დიდი ჯვარი ოქროთა და თვლით შემკობილი
ქ. გვირგვინი და ბარტყულა.
ქ. სამსკვლი და მწვანე მინითა და თვლით გაწყობილი გულ-
საკიდი ხატი.
- 10 ქ. ბარძიშვეშხუმი ოქროსა და თვლით გაწყობილი კოვზკაპარა-
თურთ.
ქ. დიდი ომფორი მარგალიტისა.
ქ. ნაკერი ბისონი.
ქ. სტიხარი თვლითა და მარგალიტით ნაკერი.
- 15 ქ. სარტყელი ნაკერი თვალმარგალიტით და ოქროს ბალთებით
ქ. ჯვარი მოკედლილი მარგალიტიანი.
ქ. მარგალიტის საბუხრები.
ქ. ორარი თვალმარგალიტით ნაკერი.
ქ. ენქერი თვლითა და მარგალიტით.
- 20 ქ. დიდი საბეჭური სირმისა.
ქ. მაშეები მარგალიტისა.
ქ. პერექლეები და დაფარნა სირმით ნაკერი.
ქ. ომფორის ნარღვევი მარგალიტი ხატები და ქელჩები მარგა-
ლიტი არის (ეს ხუთი სიტყვა წაშლილთა ხაზგადასმით) და ოქროს
25 გამოყვანილი ხატები და ქულიჩები ოქროთელიანი.
ქ. ათი ომფორის ღილეები დაფერილი ფოჩებთანათ.
ქ. თეთრის სტოფის ბისონი.
ქ. დიბის სტიხარი ყვითელი.
ქ. ერთი სარტყელი ვეცხლის ბალთებიანი.

- ქ. ოლარი კიდევ სირმით ნაკერი.
ქ. ატლასის ოდიკი ყვითელი.
ქ. შვიდი არწივი ძველი და ახალი.
ქ. ოცდაშვიდი მსხვილი ღილი დაფერილი.
5 ქ. ორი ხელსახოცი.
ქ. სასაქმევლე ქვისა შავი.
ქ. ერთი არდაგი და ერთი უსუბი გატეხილი.
ქ. ერთი კონდაკი უფურცლოდ გრძლად დაწერილი და ერთი
კურთხევანივე.
10 ქ. ერთი გულანი.
ქ. ერთი შეკერილი სრული დავთარი.
ქ. სამას ორმოცდათოთხმეტი ფუნდუხის წონა ზოდები ოქროსი
ექვსი და პატარა კიდევ ნარჩენი.
ქ. ერთი კოლოფი დავთრები.
15 ქ. ერთი ლაინის ომფორი.
ქ. ენქერი და საბუხრები სირმით ნაკერი რუსული.
ქ. ერთი ძველის დოარის პირი.
ქ. ჩვენ კათალიკოსს ქუთათელს მოგვებარა მეფის ბძანებით ეს
ზემოწერილი ნუსხა ბერი წულიკიძის და ჩიჯავაძე ვახუშტის ხელით,
20 ივნისს იგ წელთა ჩლოვ.
ქ. ამას ზეით რომ ომფორის ნარღვევი მარგალიტი და ხატები
სწერია, ისანი სამი ხატი არის, ერთი მაცხოვრის, მეორე ყდ წიდის
და მესამე ნათლისმცემელის თვალმარგალიტით გაწყობილი და
მაცხოვრის ხატს ერთი თვალი აკლია მარცხენის მხრისკენ. სხუას
25 არა აკლია რა. და ორმოცდაცხრა ქულიჩის ბალთები არის თვლით
გაწყობილი, სხუა კიდევ ომფორის ნარღვევი მარგალიტი დიდი და
პატარა რვათ არის ქალღმრთის პარკში გახვეული. ესენი ამ ომფორის
ნარღვევი რაც არის და ის ოქროს ზოდები ერთს პატარა ჩითის
პარკში არის და ჩემის ბეჭდით არის დაბეჭდილი.

1770 - 1776 წ. შეჩვენების წიგნი ტექსტი, შედგენილი ქუთათელ მიტროპოლიტის ნაქსიმეს მიერ, რომელიც 1776 წლიდან კათალიკოზად იყო. დაცულია საკათალიკოზო გელათის წმ. გიორგის საბუთებში. რაც უნდა გვიჩვენებდეს ტექსტის შედგენას მაქსიმეს ქუთათლობის ხოლო ხანში. ნიშნად იხმარება იშვიათად თითო წერტილი.

- ქ. წყალობითა ღისათა ზეენ ქუთათელ მიტროპოლიტმან მაქსიმე კეშმარიტითა მსჯავრითა წისა კათოლიკე და სამოციქულო ეკლესიისათა ესე წყევისა და საკუთუ ნოსა რისხვისა და შეჩვენებისა და საღთოსა შურის გების წიგნი აღგიწერეთ და მოგივლინეთ შენ
- 14 ჩენის წის ეკლესიის ურჩისა და წინააღმდეგსა სახელით (აქ ცარიელი აღგიათა დატოვებული), ასე რომე რომელიცა ეკლესიის განჩინება არის და ყოველთა მართლმადიდებელთა ქენათაგან დამტკიცებული არის, შენ ამის დამხსნელ და წინააღმდეგ ხარ და წდას ეკლესიას მისს განწესებულს შესავალს ნიშანს უკარგავ და მძლავრებით
- 15 ართმევ და რადგან შენ ურჩ ექმნები წისა ეკლესიისა განწესებასა, ჩენცა შურ გაგებთ კელწიფებითა მით, რომელი მოგვცა სიბრძნე-მან მამისამან კაც ქმნილმან ღთს. წყეულ იყავნ მარობლსავე შინა ცხოვრებასა. და აღოცილ წიგნისაგან ცხოვრებისა, ნურაოდეს შეგიწყნარებს მიწა ყოვლითურთ წყეულსა გაგმა შენსა განსახრწნე-
- 16 ლად, არამედ იყავნ შემწყნარებელად შენდა ურჩთა და ბოროტთა ეშმაკთაგებრ ცეცხლი საუკუნო და ჯოჯოხეთი უნათლო და უღბი-ნოი. კვალად გეწიოს შენ ამასავე შინა ცხოვრებასა ძრწოლა, კენესა — და ყოველი სენი კაინ უკეთურისა, რათა იხილონ მართალთა და შეეშინოს და თქვან, აჰა კაცი, რომელმან არა ყო ღთი მწე მისა
- 20 მისა (sic). აწ დავციენებისარ ქენეთა ერთა ძმობისა და მახლობელობისაგან, ეკლესიად მისელისაგან, აღსარებისა, ზიარებისა და ყოვლისა ქენანობისა განწესებულობისაგან და იყავნ კრულ და შეჩვენებული სახელითა მხოლოდ შობილისა ძისა ღისათა, რომლისა არს ღიდება ძლიერება და სიმდიდრე აწ და უკუნისამდე ამინ.

1777 წ. პირობის წიგნი გიორგი გურიელისა მაქსიმე კათოლიკოსისადმი, ბიჭვინტის საბუთთაგან № 72, დაწერილია ოთხრს ქალაღლზე ზომით 28.11 სანტიმ. ნიშნები არა აქვს.

- 25 ქ. თქვენ მწყემსსა და უფალსა ჩემსა კათოლიკოსს მაქსიმეს ესე წიგნი მოგართვი მე გურიელმან გიორგი ამის მიზეზისათვის, რომ ჩვენს ქვეყანაშიდ მობძანდით და პირველად ეპისკოპოსების საქმეს დაგველაპარაკეთ და ვითა თქვენ გენებათ, ეპისკოპოსები ეგრეთ და-ვადგინეთ და ეკლესიებს თვისი მამული ყოველივე უტილოდ დაეა-

ნებეთ და შემდგომად ამისა თქვენ მიერ შეჩვენებულის ტყვის მყიდველი კაცის შეუწყნარებლობის პირობა გვთხოვეთ და ჩვენ ეს პირობა მოგვირთმევია თქვენის უწყმიდესობისათვის, რომელიცა რომ ტყვის მსყიდველი კაცი თქვენგან სახელდობ შეიჩვენოს, ის კაცი ჩვენთან არ მოუშვიათ არც ჩვენს სიახლოვეს გავარონინოთ, არც ესვათ, არც ვკამოთ მასთან, არამედ ვითარცა ძალლი განცოფებული ეგრეთ შევრაცხოთ კაცი იგი და რომელიც შევიძლო, მის მტერობისა და ავით მოპყრობასაც ვეცადო და უკეთუ აღთქმა ესე და ვერ სრულ ვყო, თქვენგან და თქვენის კრებისაგან შეუნდობელი ვიყო. არის ამა აღთქმისა მოწამე გენათელ მიტროპოლიტი ეფთვიმე, შემოქმედელ მიტროპოლიტი იოსებ, ზნოწმიდელ ეპისკოპოსი იოანე, არხიმანდრიტი სიმეონ. დაიწერა წელთა ქეს აქეთ ჩლოზ თვესა იანვარსა ი.

გეჭყადი.

1777 წ. პირობის წიგნა მერაბ ლორთქიფანიძისა მაქსიმე კათალიკოზისადმი, დაცული ბიჭვინტის საბუთებში № 97, დაწერილია თეთრს ქაღალდზე.

ქ. ჩვენს უფალს ბატონს, კათოლიკოზს მაქსიმეს ესე წიგნი მოგართვი მე ლორთქიფანიძემ მერაბ, ასე რომ ტყვის გაყიდვისათვის გამიწყვრით და კიდევ შემაჩვენე. მერე ის ტყვე თქვენი კაცის შვილი იყო ღეკლანელი, ამოვიყვანე და თქვენ მოგართვი და მერემ თქვენ კიდევ ტყვის გაუყიდველობის პირობა გვთხოვეთ და მე ასე პირობა მომირთმევია. ჩემს სიცოცხლეში ქრისტიანი კაცის შვილი არც მიეცილა თათარს, არც სხვას უსჯულო კაცსა და არც მეგრელს და ეგების დიდის გაჭირებისათვის ჩემს მეზობელს ან ჩემი ქვეყნის კაცს გლეხობით მიეყიდა და ან ცოლქმარი, სხუა ამას გარდა ჩემგან საუსჯულოთ ტყვე არ გაიყიდოს და თუ ამაშიდ ვიმტყუნო, თქვენი შეჩვენება თავსავე ზედა ჩვენსა იყოს უკუნისამდე. ესეც მოგვიხსენებია, თუ ვისმე ჩემის ქვეყნის კაცს მიეყიდა, იმასაც პირობა დავადებოი ძალიანი, რომ უსჯულოს ხელში არ ჩავარდეს. არის ამისი მოწამე ჩვენს სახლთხუტესი იოსებ და ხამაშურიძე იოანე. დაიწერა ქს აქეთ ჩლოზ იანვარს კვ.

ჯვარი.

1777 წ. შეწირულობის წიგნი ნაჩიამ იმერთა დედოფლისა, და-
ცული გელათის საბუთებში № 3, დაწერილია თეთრ-ს ქა-
ლალზე. ნიშნად ყოველ სიტყვის შემდეგ თითო წერტილია.

....ჩვენ ცვაფარვათა შენთა მონდობილმან.... დიდად სახელო-
ვანისა დავითიანთა ნერგთაგან შთამობა-ლისა მეფისა უფლისა სო-
ლომონისა მეცხედრემან და დიდად სახელოვანისა დადიანის ასულ-
მან და სრულიად ლიხთამერთა დედუფლმან ბატონმან მარიამ ესე
5 ძღვენი მიგიძღვანე და შემოგწირე ორი მოსახლე კაცი ქუტირის ია-
მანიძე სვიმონიკა და მეორე მოსახლე იამანიძე დავითელა მათის
კოლშვილითა, სახლკართა, ტყითა, ველითა და სავენახითა და მა-
თის ქონებულის განსაზღრულის ადგილით ყოვლითავე, ასე რომე
ძველთაგან შენის ეკლესიის ყოფილიყო, მაგრამ ამათა ვითარებისა-
10 გან და აგარიანთა მძლავრებისაგან დაკარგულიყო და თათარს ყვანდა
და ოდესკ წყალობა აურაცხელმან ღონ და ძემან შენმან მოხედა
წილხდომილსა ქვეყანასა შენსა იმერთის და აღკურა მათ ზედა რის-
ხად მეფე ბატონი სოლომონ და ძალითა ძლიერებისა შენისათა
განიდევნა მაჰმადიანთა ერი ქვეყანისაგან შენისა და სიმაგრენიცა ცი-
15 ხეთა მათთან დაირღვეს ვითა ზღუდენი იერიქონსი, მაშინ ვილვაწე
მეცა სახელისათვის შენისა და მიუღე იგი თათართა და შენი შენ-
თავე შეეწირე.... (ლთისმშობელო შემწე მექმენ, აგრეთვე დიდად
სახელოვანს მეფეს სოლომონს და ამათი ძეს ალექსანდრეს... შემდეგ
წიქვა ვინც შეშალსა ანუ მეფემან, ანუ დედოფალმან, ანუ უფლის-
20 წულმან, მთავარმან, ან თავადმან. დიდებულმან ანუ ხელისუფალმან
ან ეკლესიისა შენისა მნემან ეპისკოპოსმან....).... და ამათ ორთა
მოსახლეთა კაცთა ზედა ესეცა განჩინება უყავთ, რომა შაბათსა
სულთაობისასა (sic) თვითოს ცხვარს ჩვენთვის დაკვლიდენ და
მღვდელს გვიწირვინებდენ.... დაიწერა ეს აქეთ ჩლოზ თვესა იანვარსა
25 კთ დღესა ორშაბათსა. სულთაობის ცხვარი, რომელიც შეწირულის
კაცისათვის დაგვიდს, კანდელაკს მოუვიდოდეს და ეს გვიწირვედეს.
ბეჭედი ასომთ. წარწერით: მარიამ.

ხელის მოწერა: ბატონიშვილი ალექსანდრე ვამბაკიძე ნებითა
ღვთისათა.

ბეჭედი წარწერათ: მეფის ძე ალექსანდრე.

ბატონი მეფე სოლომონ ვამტიკეც წიგნს ამას ნებითა ლეთისათა
მეჭკვლა წაწერაჲთ: კეთილ ძირთაგან რტონი მეფედ ვარ ბაგრა-
ტონი (ასოძი:) სოლომონ.

1777 წ.

პარობის წიგნი, მიცემული მამუკა თავდგირიძის მიერ,
დაცული ბიჭინტის საბუთებში № 73, დაწერილია თეთრს
ქალაღზე ზომით 33×13 1/2 სანტიმ.

- ქ. ნებითა ლთისათა ესე მტკიცე და უცვლადო წიგნი მოგარ-
5 თვი მე თავდგირიძემ მამუკამ თქვენ ბატონს კზ მაქსიმეს, გენათელ
მიტროპოლიტს ევგუვიას შემოქმედელს იოსებს, ჯუმათელს სიმონს,
ხინოწმინდელს იოანეს, ამისთვის რომ გურიის ქვეყანას ეპისკოპოსი
არგინ იჯღა და ამის პირისათვის ბატონს გურიელის გიორგისთან
მობძანდით თქვენის კრებულით და ეკლესიების საქმეზედ დაელა-
10 პარაკეთ. ხ- მან მყის თანად მორჩილ ექმნა ბძანებასა თქვენსა და
ეპ-სები შემოქმედელი და ჯუმათელი ორივე დაადგინა და ეკლესიებს
თვისი მამულაც უცილებლად დაანება და შემდგომად ამისა ჩვენც
გვიბძანეთ და დავგელაპარაკეთ ხინოწმიდლას მამულზედ, მარა იმ
ჟამად ჩვენი მამულიც და სახინოწმიდლოც თათრასაგან დამძღა-
15 რებულიყო და ჩვენცა ფ-დ შეიწრებულ ვიყავით და მრავალი კი-
დეც გაათათრეს ჩვენი მამული და ამისთვის არ შეიძლებოდა, რომ
ხინოწმინდელს თავისი ეკლესია და მამული დაეპყრა და არცა მე
ძალმედვა და ესე წიგნი მოგართვი თქვენს უწმიდესობას ესრეთ და
ესე ვიოარად, რომ აწ თუ ღთმან წყალობა ჰყოს და უსჯულოს
20 თათრის მონებისაგან ჩვენი ქვეყანა გამოიხსნას და შევიძლოთ დაპ-
ყრობა ქვეყანისა ჩვენისა, მსწრაფლ მოვიხსენოთ ბრძანებული თქვენ
უფლისა ჩემისა და როველიც ხინოწმიდლის მამული ან საწყესო
იყოს, სრულებით ყოველივე უცილოდ დაეანებო და არარაი მოვაკ-
ლო, რომელიც ძველად ჰქონებოდეს ხინოწმინდელს და მისს ეკლე-
25 სის (sic) და უკეთუ ვეცრუო ამ აღთქმას და ვერ სრულ ვყო. თქვენ
და თქვენმან კრებულმან საუკუნოდ შემაჩვენეთ. არის ამისი მოწამე
თვით დაუსაბამო ღ-თი და ყოველნი მისნი წმიდანნი. კაცთაგან ამისი
მოწამე სრულებით გურიის დიდებულნი და მცირენი. დაიწერა
წელთა ქ-ეს აქეთ ჩლოზ თთვესა დეკენბერს ლ.

აქ ჟვარია დასმული.

1778 წ. მაქსიმე კათალიკოსის განჩინების წიგნი გელათის წმ. გიორგის გლახების შესახებ, დაცულია ბიჭვინტის საბუთსაში № 87, დაწერილია ძლიერ ლანაზი ხელით თეთრს ქაღალდზე ზომთ 41 · 19 სანტიმ. იბეჭდება სანიმუშოდ უცვლელად.

- იდიდებოდედ ღთ. იგი მამაჲ რლისაგან ყლი: იქველისმეტყველებოდედ პლი სიტყვა ქე ჟფალი რლისა შს ყლი: იმრავალქების მკეებოდედ სული ღმერთთმთავარი რლისა მიერ ყლი თანადგომითა და შეწეწითა მარიაჲ ღთისმშობელისა სარაფითა უწმიდესისათა: და
- 5 ხეიშნითა ყთა წმიდათათა. ხ თანა მინდობითა და კელისაპყრობითა მოწამეთა თხემ ყოვლადისა დიდისა სასოსა ჩემისა გეორგი მთავარ მოწამისათა: ჩვენ პონტო ჩრდილოეთ აფხაზ იმერთა და ყოვლისა ქვემოისა ივერიისა კათოლიკოს მამათათავარმან აბაშიძემან: მაქსიმე. მრაველითა გონების მოწლეობითა ვაგულავმოდგანე: რათაჲკა
- 10 გელათს საკათოლიკოსო წმიდის გიორგის ეკლესია თავისის წინამძღვრითა გაოყოყუთ თავისუფალ მექქნა: აჰსდა მიჰართ არა მკერედი ძიება ვეჲვ ძველთა მატთანეთა და გუჯრებთა შინა: მაგრა არა რომელიმე ძველი გუჯარი აცხადებდა განსაკუთრებით აგარაქსა და მამულსა მისსა: ხ ოდეს საქმისა ამის განკარგვა მენება, მას ჟამსა
- 15 იყო წინამძღვრად საყდარსა ამას ზედა მოძღვარი ჩემი არხიმანდრიტი ქეფორე და იგიცა ფდ მოქენე იყო საქმისა ამის დამტკიცებასა და რიცა მამული მას ეპარა ყოველივე დაჲნებეთ და მიუძღვანეთ ეკლესიასა: (აქედან ჩაშნება — ერთი წერტილი ზოგეფთო სიტყვას შემდეგ, იშვიათად ერთი წერტილი — არაჲს დაცული) ოხოშირას სოფელში ხუტისა
- 20 ვირისალაძეს მართებს შეიდი თორმეტნი ღვინო, ერთი კოდი ღვინო, ორი აბაზი თეთრი, შობის ძღვენი, ერთი ჩარეჲი ყველი, ერთი დედალი, ოცი კვერცხი, ერთი ფოხალი ღვინო, ერთი ღოჭი ღვინო. მის ძმას მახარებელს ვირისალაძეს მართებს ექვსი თორმეტნი ღვინო, ერთი კოდი ღვინო, ერთი ჩარეჲი ყველი, ერთი დედალი,
- 25 ოცი კვერცხი, ერთი ფოხალი ღვინო, ერთი ღოჭი ღვინო. მახარებელს და მის ძმას ხახუტას ვირისალაძეს მართებს ოთხი თორმეტნი ღვინო, ერთი კოდი ღვინო, ხუთი შაური თეთრი, შობის ძღვენი, ერთი დედალი, ერთი ჩარეჲი ყველი, ერთი ფოხალი ღვინო, ოცი კვერცხი, ერთი ღოჭი ღვინო. ივანიკა ვირისალაძეს მართებს სამი
- 30 მენახევერე ღვინო, ერთი ფოხალი ღვინო, ხუთი ფარა თეთრი, შობის ძღვენი, ერთი დედალი. ოცი კვერცხი, ჩარეჲი ყველი, ფოხალი ღვინო, ერთი ღოჭი ღვინო.

- მახარობელს ვირისალაძეს მართებს ორი თორმეტიანი ღვინო, ორი ფოხალი ღოში, ათი ფარა თეთრი, შობის ძღვენი, ერთი დედალი, ერთი ჩარეკი ყველი, ოცი კვერცხი, ერთი ფოხალი ღოში, ერთი დოქი ღვინო. ბასილიკა ვირისალაძეს მართებს ოთხი თორმეტიანი ღვინო, ორი ფოხალი ღოში, ხუთი ფარა თეთრი, შობის ძღვენი, ერთი დედალი, ერთი ჩარეკი ყველი, ოცი კვერცხი, ერთი ფოხალი ღოში, ერთი დოქი ღვინო. მაჟუცელა ცირეკიძეს მართებს ექვსი თორმეტიანი ღვინო, ექვსი ფოხალი ღოში, აბაზი თეთრა და შობის ძღვენი, ერთი დედალი, ერთი ჩარეკი ყველი, ოცი კვერცხი, ერთი ფოხალი ღოში, ერთი დოქი ღვინო და მის ძმას ბერუცელას ცირეკიძეს მართებს ექვსი თორმეტიანი ღვინო, ექვსი ფოხალი ღოში, ორა შაური თეთრი, შობის ძღვენი, ერთი დედალი, ერთი ჩარეკი ყველი, ოცი კვერცხი, ერთი ფოხალი ღოში, ერთი დოქი ღვინო. ბერი შავიანების შვილებს სვიმონ ხუცეს და მის ძმას დავითელას მართებს ერთი შამახური სანთელი კიდევ ბერი შავიანის შვილის შვილებს ავანასა და ოქროპირას მართებს ერთი შამახური სანთელი. ნაბოსლევს სოფელში კოზოლაძისეულს პარტახს მართებს რვა თორმეტიანი ღვინო, მარჩილი თეთრი. ჭორმონს სოფელში გიორგი ხანაძეს მართებს ერთი შამახური სანთელი, ათი თორმეტიანი ღვინო, ექვსი ფოხალი ღოში. დავითელა ფუცხუანიძეს ბუტუელაშვილს მართებს ერთი შამახური სანთელი. გიორგი იამანიძეს მართებს ორი ჩარეკი სანთელი. ბიონს სოფელში კვანტრეშვილს ხოშიკას მართებს ექვსი თორმეტიანი ღვინო, ერთი კოდი ღოში, ხუთი რუბი თეთრი. ესეც ზემო წერილისა არს. ბიკიელას ფუცხუანიძეს მართებს ოთხი თორმეტიანი ღვინო, ექვსი ფოხალი ღოში, სამი რუბი თეთრი. ბუტუელას ფუცხუანიძეს და მის სახლისკაცს მართებს ხუთი თორმეტიანი ღვინო, ერთი კოდი ღოში, ერთი მარჩილი თეთრი. მონაზვნის შვილებს ფუცხუანიძეს მართებს ხუთი მენახვერე ღვინო და ორი ფოხალი ღოში, ორი რუბი თეთრი. ესე ზემოწერილინი მამულნი პირ-ველითგანვე აქენდეს წინამძღვარს: ხ' შემდგომნი ესე ჩვენ შეესძინეთ და მივართვიოთ, რ'ლ არიან ესენი: ხრესილის სოფელში ზაქარაშვილებს ობოლაძეს მართებს შამახური სანთელი, ოტიაშვილებს მართებს შამახური სანთელი, ივანა ობოლაძის შვილებს მართებს შამახური სანთელი, თამაზა ობოლაძის შვილებს მართებს შამახური სანთელი. (აქედან იბეჭდება ისევ ნიშნების დაცვით)

ხახუტა აბოლაძის შვილებს მართებს შამახური სანთელი:
გიორგი აბოლაძის შვილებს მართებს შამახური სანთელი:
სეხნია აბოლაძეს მარაებს შამახური სანთელი:
წყალწითელას სოფელში კუბულაშვილს მამუკელას მართებს

5 შამახური სანთელი:

თამაზია კუბულაშვილს მართებს შამახური სანთელი:
მათე კუბულაშვილს მართებს შამახური სანთელი:
გაგიტა კუბულაშვილს მართებს შამახური სანთელი:
ახალდაბას სოფელში სვამონია აბოლაძეს მართებს შამახური

10 სანთელი:

გაგიტელას კუბულაშვილს მართებს შამახური სანთელი:
ძეკას სოფელში ჩიტელა და მათვალკას აბჯანაძეს მართებს
თორმეტი კიდი წმიდა გარჯელო ჰური მართებს სასეთისკერეთ და
სხვა არაფერი:.

15 სანაჟარდოს სოფელში იესელა მქელიძეს მართებს ხუთი ზუთხი
ბეგარა და ერთი სათხოვარი:

ბერო სომეხს დოშუაშვილს და მის ძმას მართებს ოროლი ჩა-
რეკი ბამბა სანთლის გულათ რომ ყოველს წელიწადს წის გიორ-
გის ეკლესიას მიართმოდეს, და ამის მეტი სხვა ბეგარა არა ეთხო-
20 ებოდეს რა: ესე ყოველნივე ერთბამად ამა ეკლესიისათვის დამინე-
ბებია და მიმირთმევია. და წინამძღვარიც ზედ დამიდგინებია: და კდ
ამასაცა განვაჩინებ რათა კათალიკოსის მოხელე მოუზავი და ხელო-
სანი ამ საწინამძღვრ (sic) მამულში ვეროდეს შევიდეს: და წინამძღვარს
ერ ენებოს თავის მამულის საქმეს ეგრეთ განაგებდეს: და აწ შემ-

25 დგომნო ჩემნო უფალნო კათოლიკოზ მამად მთავრნო მე ესრეთ
განმივიგეს, და თქვენ ვითარ გენებოსთ და ჯეროვანი იყოს ეგრეთ
განაგეთ: რაც რომ ამ წიგნში მესანთლე კაცი მიგვირთმევია ამათ
გარდა: კიდეც რაც სორმონსა და ოკრიბაში კათოლიკოსის ყმა არის
და ბეგრად სანთელი აძევს. ამათი ბეგრის სანთელიც უწინაც წის

30 გიორგის საყდრის შეწირული იყო და ახლა ჩვენც წის გიორგის
საყდრისათვის მიგვირთმევია და სანთელს გარდა სხუა მათი ბეგარა
ისევ კათოლიკოსისა არის: როგორათაც გრიგოლი კათოლიკოსის
დაეთარში სწერია:.

ალიწერა თვესა ოკდომბერსა კ: ქრისტეს აქათ ჩლოწ.

ბეჭედი წარწერით: ჩრდილო აფხაზ იმერეთის კათალიკოსი (ასო-
მთაყვრ.) მაქსიმე.

განზე საფოსტო: ეს ბერი სომეხი დოშუაშვილი და მისი ძმა
ქართლით ალელნი არიან: სანამ ამ ქვეყანაში იყვნენ. ეს ბევარი
5 ყლთვის მთარეთან წიდას გ-ის: და თუ რომე წასლვა მოინდომონ
თავის ქ-ენაში ნურა კაცი ნუ დაუშლის. მშვიდობით გაისტუმრონ:

ზირკელ გვერდზე განზე სსკა სეღით: ქ. ჩვენ ყ-დ სამლუდლო
ქუთათელ მიტროპოლიტი დოსითეოს და განმგებელი საკათოლი-
კოსოა. ამა მათი უწმიდესობის ბრძანებას ვამტკიცებთ ესრეთ რომ
10 ამ საწინამძღროში ჩვენმა მოხელემ და მოურავმა. უწინამძღროთ
აღარ იმოურავოს ამ კაცებზე:

ბეჭედი ასომთავრ. წარწერით: დოსითეოს.

1778 წ. სოლომონ I-ის წიგნი, მიცემული ხონის ტაძრისადმი
N: 14, დაწერილია თეთრ ქალაღზე ზომით $42 \times 30 \frac{1}{2}$ სანტიმ.

....ჩვენ.... ლიხთამერთა მეფედ დადგინებულმან იესიან დავი-
თიანმან მეფემან მეფეთამან პატრონმან სოლომონ და თანამეცხედ-
15 რემან ჩემმან დედუფალთ დედუფალმან დადიანის ასულმან ბატონმან
მარიამ და სასურველმან პირშომან ძემან ჩვენმან ალექსანდრემ....
ეამთა ვითარებისა და დროცვლილობით თქვენის ეკლესიის მამუ-
ლისათვის მეფეთა თუ სხვათა მოურავი და მებაჟე დაეყენებიათ
ახლა.... ჩვენი მოურავი და მებაჟე გადმოგაცალეთ. ვინც ვინ მეფე-
20 მან, დედუფალმან გინა უფლისწულმან ანუ სხვამან ვინმე მეპატრო-
ნემან თქვენს ეკლესიას მოურავი და მებაჟე დაუსვას თვინიერ მთა-
ვარეპისკოპოსისა, იყავნ რისხვა მასზედა და შეჩვენება ...ოთხისა
პატრიარხისაჲან და ყდ სანატრელისა უფლისა კზისა მაქსიმესაჲან
....ალიწერ ინდიკტიონსა მეფობისა ჩემისასა წელთა უფლისათ ჩლომწ.

25 ბეჭდები ასომთ. წარწერით: 1) მეფე იმერეთისა სოლომონ, 2) მარიამ.
პატრონიშვილი ალექსანდრე ვამტკიცებ ნებითა ღვთისათა.

ბეჭედი: მეფის ძე ალექსანდრე.

განზე: ქ. მეფე იმერეთისა და ძე არჩილისა მეორე სოლომონ
დავითიანი ნებითა ღვთისათა ვამტკიცებ...

30 ბეჭედი ასომთ. წარწერით: მეფე იმერეთისა სოლომონ.

ათხაზთ იმერთა მამად მთავარი კზი მაქსიმე ვამტკიცებ ბრძანებითა ლეთისათა.

ბეჭედი: ჩრდილო ათხაზ იმერთა კათალიკოსი მაქსიმე.

ჩვენ ყდ სამღუდლო ქუთათელ მიტროპოლიტი დოსითეოს
5 ვამტკიცებ წერილსა ამას. ბეჭედი: ყდ სამღუდლო მიტროპოლიტი დოსითეოს.

ქ. ჩვენ სდ საიმერეთოს დედოფალი მარიამ (sic) მარიამ ნებითა მღვთისათა ვამტკიცებ სიგელსა ამას. ბეჭედი: დედოფალი მარიამ.

შეორე გვერდზე: ჩვენ ცაგერელ მიტროპოლიტი იოანე დადი-
10 ანის ძე და კავალერი ნირანთა (sic) პირველისა კლასისა ემოწმობ და ვამტკიცებ წერილსა ამას.

1778 წ.

სოლომონ I-ის წიგნი ნიკორწმინდის უმათათვის საურის ამოგდების შესახებ, ნიკორწმინდის საბუთთაგან N: 26, თეთრს კაღალდზე. ნიშნად ყოველ სიტყვის შემდეგ თითო წერტილია.

ქ. ნებითა და შეწვენითა ლეთისათა, მაისისა, ძისა და სულის წმიდისათა ესე წყალობის წიგნი დაგიწერეთ და გიბოძეთ ჩვენ ლეთიე ცხებით გვირგვინოსანმან პატრონმან მეფემან მეფეთამან და-
15 ვითიანმან სოლომონ და თანამეცხედრემან ჩემმან დედოფალმან ბატონმან წულუკიძის ასულმან გულქან და სასურველმან პირმშომან ძემან ჩემან ბატონიშვილმან ალექსანდრემ თქვენ წმიდის ნიკოლოზის ეკლესიის უმას ერთობით ძმუელებს და წყნორელებს, ასე რომე დაგვეაჯენით და შემოგვეხვეწეთ, ამოგიწერეთ საური, არასოდეს
20 ჩვენგან და შემდგომთა ჩვენთა მეფეთაგან თქვენ საური არ გეთხოვებოდესთ ამისა ნაცვლად თქვენი (sic) ჩემი წირვა დაიდევით, მანამ ცოცხალი ვიყენეთ, ჩვენის მეფობის წარსამართებელად და ძეთა და ასულთა ჩვენთა სადღენგრძელოდ ყოველს წელს ილოცვიდენ და მერმე სულისათვის მითვალე, მღვდელთ მთავარო წმიდაო ნიკოლოზ.
25 ვინცა და რამანც ძემან კაცისამან, მეფემან გინა უფლისწულმან. ანუ რომელმანმე მეპატრონემან წიგნისა ამის შლად ხელ ყოს, ისიმც შეიშლება რჯულის ქრითიანობისაგან, მასამც რისხავს სამებით დიდებული ღმერთი და დიდებული შენი ეკლესია და მეორეთ მოსვლას ჩვენის ცოდვისამც მაგიერ ის გაიკითხვის. არის ამისი მოწამე

და გამორიგე ჩვენი თავადი სარდალმოურავი წულუკიძე ბერი და მისი ძმა გიორგი, ლო-ტქიფანიძე ტეტუა. მე ჩემის ხელშეწყობის კარის მწირველს მღვდელს წერეთელს დავითს დამიწერია და მოწამეც ვარ ამისი. აღიწერა წელთა ღვლისათა ჩლომ.

5 ბეჭედი ასომთ. წაწკრიათ: მეფე იმერეთისა სოლომონ.

განზე: ჩვენ სრულიად იმერეთის მეფე დავით ვამტკიცებთ სიგელსამას. მოწამე ამისი ელისბარ ერასთვისშვილი, სალთხუცესი აბშიძე ზალ, მდივანბეგი დავით.

ბეჭედი: მეფე იმერეთისა დავით.

10 ქ. ჩვენ მეფე იმერეთის მეორე ახალი სოლომონ ნებითა ღისათა ვამტკიცებ წიგნსა ამას.

ბეჭედი ასომთ. წაწკრ.: მეფე იმერეთისა სოლომონ.

1778 წ. ნუსხა საკათალიკოზო წიგნებისა გელათის წმ. გიორგის ეკლესიაში, შედგენილი მაქსიმე კათალიკოზის დროს 1778 წ., დაცულია ბიქინტის საბუთებში № 84, თეთრს ქაღალდზე ზომით 32 1/2 x 11 სანტიმ. იბეჭდება უცვლელად.

ქ საკათალიკოსო წიგნები გელათს წინდის გიორგის ეკლესია-სა ესენი არიან.

15 ბ ქ სჯულის კანონი.

ა ქ სამოციქულოს თარგმანი.

ა ქ იოსიპოსი.

ა ქ მეტაფრასი სეკდემბერისა და ოკდომბერისა ერთად შეკრული.

ა ქ დეკემბერის მეტაფრასი.

20 ა ქ ფებერვლის და აგვისტოს მეტაფრასი ერთად.

ა ქ მარტის მეტაფრასი.

ა ქ აპრილის მეტაფრასი.

ა ქ ივნისის და ივლისის მეტაფრასი ერთად.

ა ქ დიონისი არიოპაგელის წიგნი.

25 ა ქ საწინასწარმეტყველო სტამბისა.

ა ქ ქართველთ მამათხოვრება.

ბ ქ ძველი სძლის პირი.

ა ქ გიორგი მთაწმიდელის ცხოვრება.

- ა ქ პატარა ძველი წიგნი კითხუა მიგებისა.
- ა ქ ქრელის ნუსხა ერთი ძველი კონდაკი.
- ა ქ გამოკრებული ძველი კითხვა მიგება.
- ა ქ დამასკელის კათილორია პორფირითურთ.
- 5 ა ქ წმიდათ საგალობელი საზიხო.
- ა ქ გამოკრებული დოღმატიკა.
- ა ქ პატარა გულანი.
- ა ქ სრულიად საკათალიკოსო მამულის დავთარი.
- ქ მათს გარდა ეკლესიაშიდ სახმარად რომელიც წიგნი ძევს.
- 10 ესენი არიან.
- ა ქ დიდი გულანი.
- ქ სტამბის სახარება, სამოკიქულო, დავითნი.
- ა ქ მოქედლი სახარება ტრაპეზუნდ სასვენნი.
- ქ. ერთი კოლოფით ძველი დავთრები არის რიცხვით ოცდა-
- 15 თორმეტი მეფეების და სხუთა იმერეთის თავადთა და აზნაურთაგან შე-
- წირულობის.
- ქ ორმოცდაერთი დადიანის და სხუთა ოდიშის თავადთა და
- აზნაურთაგან.
- ქ თოთხმეტი გურიელის და გურიის თავადთა და აზნაურთაგან.
- 20 ქ თორმეტი კათალიკოსების შეწირულობის დავთარი და ერთი
- სჯულის დების წიგნი.
- ქ ოცდარვა ძველი წირვის იარაღისა და ბეგრების ნუსხის წიგნი
- არის და სხუანიც არიან ძველნი დავთარნი რომელთა აღმოკითხვა
- და ცნობა შეუძლებელ არს.
- 25 ქ მე კათალიკოსმან მაქსიმემ ესე წიგნები ერთად შეეკრიბე და
- გელათს წილის გიორგის ეკლესიის სალაროშიდ დავაწყევ წელს ქე-
- სითგან ჩლოწ.

1780 წ. შეწირულობის წიგნი გიორგი გურიელისა, ბიჭვინტის
საბუთათაგან № 63, დაწეჴილია თეთრს ქაღალდზე.

ქ: ეჴა შენ შეიღთა კამარათა ცისათა უმაღლესსა, სერაბინთა
უზეშთაესსა და ქერაბინთა უპატოხონესსა ღმთისა და კაცთა ჴეჴა-
30 ერთებელსა, იოაკიმას ასულსა და სძალსა ღმთისასა, წმინდასა და სო-

ლად ბიწმუხებელსა ბიკინტისა ღმთისმშობელსა ჩვენ ცეფარავათა
თქვენთა მონღობაჲლმან ბტონმან გურიელმან გიორგი და თანაჲე-
ხედრემან ჩვენმან დედოფალმან მარიამ და პირმშომან ძემან ჩვენმან
სვიმონ, ვახტანგ, ქაიხოსრო და ლევან ვიგულეთ და ვიგულსმო-
გინეთ, ასე და ამა პირსა ზედა რომე ძველთაგან ჩვენი სახლის კაცს
აქეთის საყდრის საწინამძღვრო ბიკინტისა ღმთის მშობელისათვის
შეეწირა. შერმეთ ბატონი კათალიკოზი მაქსიმე მობრძანდა ჩვენ-
თან და აქეთის შეწირულობის სიგელი გვიჩვენა. ქეშმარიტი და
სარწმუნო იყო და ჩვენც კეთილად შევიწყნარეთ ბრძანება მათი და
10 ჩვენც სიგელი დაგვიტკიცებია. როგორათაცა პირველ ყოფილა,
ისე თუ ვინმე არის ახლა იმისი შეწირული ყმები სამართლით თუ
დარჩეს თქვენი და გამოჩნდეს იმიანათ და ახლათ მოგვირთმევია იმ
საყდრის დეკანოზი პეტრე, გიორგი, მამუკა მკელისშვილი მათი
ცოლშვილით და ძმებით და მათი უძებრ სძებრით, საწინამძღვრო
15 სასახლით და მისი შესავალ გამოსავალით, მამულით, ტყე და წყლით
და საყანით შეგვიწირავს ხელახლა. აწ რამაც ძემან კაცისაჲს ეს
ჩვენი დამტკიცებული სიგლი და შეწირულობა შეგიშალოს, ისიმც
შეიშლება კუთისა და მცნებისაგან და შჯულისა ქრისტიანობისაგან
და ჩემი ცოდვის მაგიერათ განიკითხოს ღმერთმან დღესა მას დიდსა
20 განკითხვისასა. დამამტკიცებლნი ამისნი აკურთხენს. აღიწერა ზე-
ლითა მღვდელმონაზონისა იოსებისათა ქრონიკონსა ქრისტეს აქეთ
ათას შვიდას ოთხმოცსა.

აგჳედა წარწერაჲ: მიხმოვენ გურხანობით გურიელი ვარ ქე-
ბული.

1780 წ. შეწირულობის წიგნი მაქსიმე ქუთათელისა და კათა-
ლიკოზისა, ქუთაისის ტაძრის საბუთთაგან, № 13, თეთრს
ქალაღზე ზომით 42¹/₂ x 5¹/₂ სანტიმ.

25 ქ. წყალობათა ღმთისათა ჩვენ აფხაზ იმერთა კათალიკოს ქე-
თათელმან მაქსიმე ესე საუკუნოდ შეწირულობისა და ბეგრის და
სამსახურის წიგნი აღესწერე და დაესდევით ქუთათის წმიდასა ეკლე-
სიასა ღმთისმშობელისასა. ამის ესე ვითარისა მიზეზისათვის, რომ
თქვენ სამნი ძმანი ცხოვრებაჲის შვილები მამუკა (აქ ცალღერი ადგილია

- დატოვებული) სიმონ მღუდელმა დაგიხსნათ და თავის სიცოცხლეში მას ჰყავდით და მსახურებდით და მერმე ის უშვილოდ გარდაიცვალა და რაც თავის სიცოცხლეში მოგებული საქონლით ნაყიდი ადგილ-მამული ქონდა თავის მამისსეულს გარდა და თქვენ სმნივე ძმანი
- ქუთათის წმიდის ღთისმშობლის ეკლესიას შეგწირათ და მისგან ნა-ყიდას თათელაშვილის სეულს ადგილსა და კარგარეთლის სეულს მამულზედ დაგაყენეთ. და ბეგარად ეს დაგადევით: თითო მარჩილის სამთელი, ერთი კოდი ღობი, ერთი ქათამი, ათი თორმეტიანი ღვინო ყოველს წელიწადს... უკლისად მიერთმეოდეს და ამას გარდა
- 1) როგორც სხვა გლეხიკაცი გვემსახურებოდეს, თქვენც ისე გვემსა-ხურებოდეთ.... დაიწერა... ჩღპ:.

ბეჟქედი წაწერილია: ჩრდილო აფხაზ იმერთა კათოლიკოსი (ასომაჰ:) მაქსიმე.

1781 წ. შეწირულობის წიკნი გიორგი ჩარკვიანისა გელათის საბუთთაგან № 10, თეთრს ქალაღზე დაწერილი.

- ...ქინი რაჟმე და მცირედ ძღენად მოსალეგელი გკადრეთ და
- 15) შემოგწირეთ. ჩვენ ოხათა შენთა მონღობით მსასოებელმან მონამან შენმან გიორგი ჩარკვიანმა და ძემან ჩემმან და ყოველს წელს ბეგ-რად დავიცს და მოგერთმეოდეს ესე ჩვენ მიერ სასოებით მიძღვა-ნებული მცირედი სანთლის ბეგარა, ესრე და ესე ვითარად, რომ ჩორთისას ჩვენს კაცს იოანე მანაგიძის შვილებს მახარაკის, ბუჭუელას
- 20) და ხუციელას ერთი ღობი ემართა სამი რუბის საღირალი და ის ამოუყვეთეთ და მისდა სანაკლოდ სამი რუბის სანთელი დავადე-ვით და შენთვის შემოგეწირავს და ყოველს აღდგომას მოგერთმეო-დეს როგორც იმ დროს ფასოფედეს (sic) და ის გლეხი რამდენათაც გაიყოფოდენ, ეს ბეგარა ყველას გაჰყევბოდეს და ყველასგან ასე
- 25) უკლისად მოგერთმეოდეს და არაოდეს დაგაკლდებოდეს და არც ეისგანმე მოგეშლებოდეს არც ჩვენგან და არც ჩვენის შვილისა და მომავალისაგან.... დაიწერა წელთა ქრისტეს აქეთ ჩღპ თვესა მარტსა: ი

შეორე გვერდზე ვგარაი დასმულია.

- განზე ამავე სედათ: მე გენათელ მიტროპოლიტი ეფთიმე მ შე-
- 30) წირულობის მოწმე და თან დამსწრე ვარ...

ბეჟქედი: გენათელი მიტროპოლიტი (ასომაჰ:) ეფთიმე.

1781 წ. შეწირულობის წიკნი სილომონ I-ისა, გელათის სა-
ბუთთაგან № 81, თეთრს ქალაღზე ზომით 61X38³/₄ სანტიმ.
შავად აწყობილი წითურადაა. ნიშნები დაცულია.

- ...მეფე სდ იმერთა **სილომონ** დავითიანი და ერთხოზოც. ქმნი-
ლი. ჩემი დედოფალთ. დედოფალი. წულუკიძის ასული. **გულქან**...
ვიგულისმოდგინე მკირედისა მსახურებისა მოძღვანებად... გელათს.
მაცხოვრის. ეკედერს. ესრეთ. და ესე ვითარად. რომ, პირველად
5 პაპსა. ჩემსა. მეფეს. გიორგის დაედგინებია წინამძღვრად. მღვდელ-
მონაზონი ქიკინაძე დომენტი. და შვილი. მისი იოსებ. და. შეწირა
მაცხოვრის. კარის. შემოსავალს. გვერდზედ ერთი ქვიტკირის სახლი
და ადგილი. მკირედი. მოზღუდვილი. კდ გელათს შადრევანზედ
მოსახლე ერთი კუბულაშვილი გიორგი თავისის ცოლშვილით. და
10 თავისის ადგილ მამულით. მანდიკორს ასანბეგ კაკუშაძის. სეული.
სასახლეთ. და. ოთხის სხვა მძის კაკუშაძის სეული. რომ ესენი.
უშვილონი. გარდასრულ. იყვნენ და. ერთი მოსახლე კაკუშაძე და
იმაზედ მდგომის. წინამძღვრისათვის დაედვა. ვალად ყოველს. შაბათს.
ვინც. მიცვლელელი. მეფენი. არიან. მისთვის უნდა. ეწიროს და.
15 ყოველს კვირს. ვინც ცოცხალი. **მეფე** იქმნება. მისი. მწირველი
უნდა იქმნეს. და. სიგელიც. მეფეთა ესრეთ. აცხადებდა. სიგელი
იგი. ნიკოლას გენათლისგანაც **მამისა** ჩემისა მეფის აღექსანდრეს.
ბეჟდებთაც. დამტკიცებულ. იყო და **გენათლის** მარნისაგან სე-
ფისკერი. და ზედაში უნდა. მისცემოდა. ის. გლეხნი და მამულნი
20 ყოვლითურთ ხელშეუალად ებოძებინა ოდეს. ძალ მწეობითა ევ-
მანოილ განმაცხებელისა. ჩვენისათა მტერთა ჩვენთა ზა ძლევა
მოვიღეთ. და ქვეყანანი. ჩვენნი სრულებით. ხელთა ვიგდევით. მას
ჟამსა. მოვიდა. წინაშე ჩვენსა. ღირსი. და. წმიდა. წინამძღვარი ქი-
კინაძე იოაკიმი და. სიგელი. პაპისა და მამისა ჩვენისა წინაშე. ჩვენსა.
25 მოიღო და. ეკედრისა. მის. ამბავი სრულებით მოგვითხრო სხვანი.
გლეხნი და. მამულნი რომელიც ვისმეს. მძლავრებით შეეკრიბნენ
და ამ ეკედრისათვის. გამოხვნეს ამოვიღეთ რომელიც ეიპოვეთ და.
თავთავისის სიგელით ისევ. ამ. ეკედერს. შეესწირეთ. და პაპისა და.
მამისა. ჩვენისა შეწირულობის სიგელი ჟამთა სიმრავლითა განრყენილი.
30 იყო და ბრძანებისა: მათისა. ებრ. განვახლეთ და. დავამტკიცეთ
ამათ. ზემო აღწერილსა შინა. გლეხნი მამულნი ყოვლითურთ უნაქ-

ლულოდ და სრულებით გელათს. მაცხოვრის ეკედერს. და მას ზედა. დადგინებულს წინამძღვარს. არასოდეს. გამოერთვას... ამად. წეროლის. მოწმად. სარდალ მოურავი. კარისა ჩვენისა გნმე დიდ თავადი წულუკიძე. ბერი. სარდალი და. თავადი წერეთელი პაპუნა.
5 წულუკიძე გიორგი. სალთუხუცესი წერეთელი. ზურაბ მდივანბეგი. დავით. აღიწერა. ხელითა ჭიკინაძის ნიკოლოზისათა წელთა უფლისათა ჩლა ფებერვალს ზ.

ბეჭდები: 1) დავითის ნორჩი ჯვართ მტერს მოვრჩი (ასომი...) მეფე სოლომონ 2) წულუკიძის ასული დედოფალი გულქან.
10 ჩვენ ყოვლისა ჩრდილო იმერ აფხაზეთისა კათოლიკოს მამათ-მთავარი მაქსიმე. ამას თანა მოწამე და თანადამტკიცებელ ვეჭმ-ნებით:

ბეჭდები: ჩრდილო აფხაზ იმერთა კათოლიკოსი (ასომი...) მაქსიმე. განსე: ქ. მე გაენათელ მიტროპოლიტი ეფთვიმი მოწამე ვარ
15 ამ შეწირულობის დავთრის:....

ბეჭდები: გენათელი მიტროპოლიტი (ასომი...) ეფთვიმი.
პირველ გვერდზე განსე: ქ. ჩვენ. ყოვლისა სიმერეთოჲსა მეფე დავით დავითიანი ესრეთვე ვამტკიცებთ.

ბეჭდები: მეფე იმერეთისა დავით.

1781 წ. ნასყიდობის წიგნი, მიცემული ქუთათელ დოსითეოსი-სადმი, ქუთაისის საბუთთაგან № 40, თუთის ქალაქზე, ზომით $43\frac{1}{2} \times 15\frac{1}{2}$ სანტიმ. საბუთის თარიღი გაზრეველია. შეძლება ის იყოს ჩდვა.

20 ქ... ესე... ნასყიდობის წიგნი მოგართვით თქვენ ყდ სამ-ლედელოს ქუთათელ მიტროპოლიტს დოსითეოს მე ავალიან ზოსიამ, შვილმან ჩემმან პაატამ, მამუკამ, სეხნიამ, სეიშონ და ქაიხოსრომ... ოდეს მათმა უმადლოესობამ ბატონმა მეფემ სოლომონ აგარიანთაგან იმერეთი დაიხსნა და ქუთაისის ციხე აიღო, მაშინდელი გამოყვა-
25 ნილი ქუთაისიდან გამოყვანილი კაცი სეიშონ ბახტურიძე მყავდა ნაყიდი და იმ კაცის სყიდვა თქვენ ინებეთ და ჩვენის მოძღვრის ზარათის ეკლესიაზე მდგომელის ღირსის მღვდელ მონაზონის და-ნიელ ბერის შუამდგომლობით მოგყიდეთ.... არის ამისი მოწაჲ

გრიგოლაშვილი მეფის კარის მწირველი, მღვდელი იესე ავალიანი, ჩემი ძმები მიქელ და ბექან და სულ მალათ ავალიანები. მე მეფის კარის მწირველს ჯავარიძეს მღვდელს ონოფრეს დამიწერია.... აღიწერა აგვისტოს დ ქს ქს აქეთ ჩლპა.

ს ხუთა ჯვარა.

1782 წ. შეწირულობის წიგნი სოლომონ I-ისა ზონის ტაძრის საბჭუთავან № 95, დაწერილი თეთრს ქალაღღზე ზომით 82X29¹/₄ სანტიმ.

- ...მეცა.... სდ აფხაზ იმერთა მეფემან მეტეთამან დიდად სა-
ხელოვანმან სოლომონ დავითიანმან და ერთხორცმან ჩემმან სდ
იმერთა მნათმან დიდის მთავრის წულუკიძის ასულმან დედოფალთ
დედოფალმან გულქან, მრჩობლთა ასულთა ჩემთა.... ჰირველთა მე-
10) ფეთავან შეწირულნი გლეხნი რომელნიმე თუ მამულნი სოფლისა
მიმოკეთებთა მიერ განებნიათ და ერის კაცთ სამკვიდრებელად
თვისად განესაკუთრათ. ოდეს... ესძლიეთ უშჯულოთა მაჰმადიანთა
უსამართლოდ აღდგომილთა ქეს მოსახლეეთა ერთა ზა.... შდ ამისსა
ვიწყე მოსწრაფებით მოძიბად (sic) გლეხთა და აგარაკთა წმიდათა
15) ეკლესიათა და ტრფილ ვიყავ, რა სამეფოსა ჩემისა ეკლესიანი
ყოველნი თავისუფალ მექმნეს და ძალმწეობითა წმიდათა ეკლესიათა
მივემთხვე საწადელსა ჩემსა მოკლეთა ჟამთა. შდ ამისსა განვიხილე
გუჯარი მონასტრისა თქვენისა და რომელიცა დაკლებული იყო,
ქეშმარიტითა მშჯავრითა და მოწმობითა ძველთა გუჯართა გამო-
20) ვიძიეთ, ამოვიყვანეთ და ისე თქვენს წმიდას მონასტერს და მას
ზა დადგინებულს მღვდელთმთავარს მიუძღვანეთ, რომ იმასთან
სხვას ხელი არა ქონდეს თვინიერ მღვდელთმთავრისა თქვენისა. ჰდ
გლეხი დიდს ჯიხაიშს სანაძე მახარებელი ნახიდა, სიმონა, მეორე
მოსახლე სანაძე ბუქუა, კონტოეთს მოსახლე კიკალისშვილი ძღინ-
25) კიკლა და მახობელა მისი შვილები, კუხს მოსახლ (sic) ვაჟარაძე
მახარებელა თავისის ცოლშვილით, ივანდიდს მოსახლე გარდავაძე
კოტინელა და მისი შვილები, მისი ძმა გაბელა და მისი შვილები,
მეორე მოსახლე კიდევ გარდავაძე გიორგელა და მისი შვილები,
მესამე მოსახლე კიდევ გარდავაძე მახარობელი და მისი შვილები,

- სამი მოსახლე კუხს შავლადადენი, კაცისშვილები ჯახელა, დავითელა და ნასხიდელა, ხახუტელა, უნცროსელა, გიორგი შავლადაძის შვილები ივანელა, სეხნიელა და მამისთელა. კიდეც ჯიხაიშს მახარებელი ზუცესი ყუფარაძე, მისი ბიძაშვილები მიქალანდა, სიმონიკა⁵ და მათი შვილები. ხონს ერთი მოსახლე სანაძე კოჩობელა, მისი ძმისწული ბუჭუელა და მათი შვილები. ფრიდონიანს ჯიხაიშს ერთი მოსახლე სანაძე დავითელა და დედულია. ჯიქთუბანს მოსახლე შაქარა მამფორიას შვილები ხახუტელა და ჰიქიელა. ერთი მოსახლე ბაკისუბანს ბახუტელა სალდაძე. ეს გლეხები თავისი ცოლშვილით,
- 10 ადგილ მამულით, სახლკარით, ჭურმარით.... შემოგწირეთ. კდ შემოგწირეთ პარტახი ერთი ხონს ყლატიგისშვილის სეული ადგილი. მამული, ეზო, ვენახი, თავისი ტყით, წყლით, საძებ უძებრით. მეორე პარტახი წაწულილიკიძეაშიდ (sic) ჩიტი ღელაშვილის სეული ეზო..... ესენიც ხელშეუშლად მოგვიძღვნია და დავებუდე
- 15 სამეფოთა ბეჭდითა. ამას ზა გვედრები მე მონა შენი მეფე სოლომონ, რა წარმართო მეფობა ჩემი..... (მაჟაძე)... თა განმზრახი ჩვენი კარისა ჩვენისა განმგე დიდებული თავადი სარდალ ბოქაულთ-უხუცესი მოურავი წულუკიძე ბერი, სალთუხუცესი წერეთელი ზურაბ, სარდალი წერეთელი პაპუნა, სარდალი წულუკიძე გიორგი და
- 20 სხვანი კარისა ჩვენისა დიდებული დარბაზისერნი. აღიწერა ხელითა ქიქინაძის ნიკოლაოსისათა წელთა უფლისათა ჩლპზ ნოემბრს კბ.
- ბეჭდები წაწერაო: 1) კეთილ ძირთაგან რტონი მეფედ ვარ ბაგ-რატონი (ასომთ:) სოლომონ 2) წულუკიძის ასული დედოფალი გულქან.
- 25 ჩვენ ყდ. სამღდელ. ჟეონდინდელ. მიტროპოლიტი დადიანისძე ბესარიონ. მეფის სოლომონის. ბრძანების. სიგელს. ნებითა ღვთისათა ვამტკიცებ.
- ბეჭდო: ჟეონდინდელი მიტროპოლიტი (ასომთაჟან:) ბესარიონ. ჩვენ ყდ სამღდელო მიტროპოლიტი დადიანისძე ანტონი მე-
- 30 ფის სოლომონის ბრძანების სიგელს ნებითა ღვთისათა ვამტკიცებ
- ბეჭდო: ანტონი (ასომთაჟან.).
- წყალობით ღვთისათა ჩვენ ცაგერელ მიტროპოლიტი იოანე დადიანისძე და კავალერი წისა ანანას პირველის კლასისა ვამტკიცებ...
- ბეჭდო: ცაგერელ მიტროპოლიტი იანე.

არსაზღუდეს. ქ. ამ სიგელშიდ რომ ვაჰარაძეები სწერია, ლევან ლოლაბერიძე და მისი ძმები დაედევნენ ეკლესიას და მთავარეფისკოპოსს და ის გლეხები იმით დაიკავეს და მერეთ ლევან ლოლაბერიძემ და მისმა ძმებმა თავისის ნებით ხელი აიღეს, ეკლესიას დაანუ-
5 ბეს და მე იმერთა მეფე მეორე სოლომონ დავითიანი ნებითა ლისათა ვამტკიცებ სიგელსა ამას.

ქ მეფე იმერთა და ძე არჩილისა მეორე სოლომონ დავითიანი ვამტკიცებ... ბატონის ბიძის ჩემის აღწერილსა ამას სიგელსა.

ბეჭედი (ასომთაჟ...) მეფე იმერეთისა სოლომონ.

10 ჩვენ უდ სამღვდლო ქუთათელ მიტროპოლიტი დოსითეოს ვამტკიცებ... ბეჭედი.

...სდ იმერთა მეფემან მეფეთამან სოლომონ დავითიანმან შა-
მოვსწირეთ თქვენს წმიდას ეკლესიას გლეხი ერთი გოგავა დავი-
თელა მისის ცოლშვილით ასე რომ... გამოეწირათ და ჩვენ... ისევ
15 თქვენ მოგიძღვნეთ. ხორცის ფასი სამთლათ მიერთმეოდეს თქვენს ეკლესიას და სხვა ღობი და ღვინო ბეგარა მთავარეფისკოპოსს მიერთვას... ბეჭედი.

ესეცა უმჯობესი გზაზეა ვეყვ მსახურება ტაძრისა თქნისა მოწამეთა მთავარო, ესრეთ რომ ტაძარი თქნი სამთელზედ ნაკლუ-
20 ლევან იყო და რომელიც ამ გუჯარშიდ აღწერილი გლეხნი იყონ, მათის ხორცის ბეგრის მაგიერ სანთელი მოერთმეოდეს თქვენს ტაძარს. ყოველს წელიწადს მისმა მოხელემ გამოკვლევით გაწინჯოს და თითო გლეხს როგორიც ფასის კორცი მართებოდეს, იმ ფასის სამთელს გამოართმიდეს და წას ეკლესიას მიართმიდეს. აგრევე სამთ-
25 ლის გულსაც კორცის ფასში აიღებდეს. არას ებისკოპოსთა და მოხელეთაგან ამ აღწერილის გლეხისაგან ხორცის ბეგრის აღება არ იქმნეს, არც ქათმით თვინიერ სამთლის და სამთლის გულისა.... მათხოჯი თქვენის მღვდელთმთავრის სამწყსო ყოფილიყო, ასე რომ სახეცო საკანონო საშჯულო და ჩაშოსაწირავი თქვენს
30 მღვდელთმთავრის უნდა მიერთმეოდა და სოფლისა მიმოკვეთებათაგან ესეცა ვანრეგნილიყო და ამისდაც ღვწად ხელ ვეყვ პირველისა აღწერილისა მსგავსად თქვენის ეკლესიის მღვდელთმთავრის მეშჯუ-
ლთ და ჯვარით იმწყსებოდეს ქვეყანა იგი მათხოჯისა.... ბეჭედი
ასომთაჟ... მეფე იმერეთისა სოლომონ.

35 შექმნილ ამტკიცებს გენათელი ეფთჳიმი (ბეჭედი).

1782 წ. პირობის წიგნი, მიცემული იოანე მთავარეპისკოპოსისადმი, ხონის საბუთთაგან № 51, დაწერილი თეთრს ქაღალდზე, ზომით 22 1/2 × 21 სანტიმ. ნიშნად ყოველ სიტყვის შემდეგ თითო წერტილია.

- ქ ესე წიგნი და პირობა მოგართვი თქვენ ჩვენს სჯულის თავს და სულოერს მწემსს ყდ სამლუდელოს მთავარეპისკოპოსის იოანეს ჩვენ მათხოვნჯის წის პასილის ეკლესიის მათხოვნჯელა თემის კაცმა. ერთობით დეკანოზმა, ხელოსანმა და სდ ხალხმა, ასე რომე ძველათა⁵ თაქ შენის ეკლესიის სამწყსო ყოფილიყო ჩვენი ქვეყანა და ახლა ბატონმა მეფე სოლომონ დავითით ისევ თქვენს ეკლესიას მიაართა სამწყსოთ. მერმეთ მობრძანდით ჩვენს ქვეყანას დასამწყსელათ და და სასჯულოთ და რომელიც თქვენის ეკლესიის მახლობელს სოფელებს (sic) საწულუკიძოს, ნახახულვეერს, და კონტოეთს ემართა (sic)¹⁰ ჩამომწყისა, ისე იმ გვარათ ჩამომწყისას შემოგვხვეწეთ ერთობი თემი და წყალობის თვალთ მოგვხედეთ და შეგვიხვეწიეთ და რაგვარათაც იმ სოფლებს ემართა, ისე თათო კეხი ღოჭი დავვადევი მესამეს წელიწადს და ასე პირობა მოგართვით ერთობით, რომე რომელიც შეგვეძლოს შენის ეკლესიის სამსახური და მისი მღუდელმთავრის სამსახური,¹⁵ არ ვიუაროთ არც კირის დაწვა და არც სხვა რაჲე და არც ეს გარიგებულობა სალაპარაკოთ და საყიქნოთ გაეხადოთ, თუ ამაში ვიმტყუნოთ, რაგვარათაც გენებოს, სულოერათ და ხორციელათ დაგესაჯენ. არის ამის მოწამე და გაპრიგე მოურავი წულუკიძე ბეჟან, მღვდელ მონაზონი იოსებ და საბა, წულუკიძე ნიკოლოზ,²⁰ ადამია ბერუკა, მდივანი სვიმონ, ჯვარპეტირთველს მოსე და ივანე და ერთობით ხონის თემის კაცი და ასე ხელი ჩავვირთავს. მე დეკანოზისშვილს ნიკოლოზს დამიწერია და მოწამეც ვარ ამისი დაიწერა ქორინიკოს ქეს აქეთ ჩლპბ.
- აქ დასმულია 19 ჯვარი.

1770—1782 წ. პირობის წიგნი; მიცემული იოანე ხინოწმინდელისადმი, ხონის საბუთთაგან, დაწერილი თეთრს ქაღალდზე. მიცემული უნდა იყოს მე-XVIII საუკ. მე-70 ან 80 წლებში.

- ²⁵ ქ ზეგარდმო მადლოთაგან კურთხეულო ყოვლად საქლდელოვო ბატონო არქაერო ხინოწმინდელი ივანე, ესე ხელწერილი და პი-

რობა მოგართვი მე ახელედიანმან ბერმა, ასე რომ მდლდით საყუ-
თხათ გეახელი და ცავერლის დასტურით და თქვენ ბერობისა და
სიწმინდის პირობა მთხოვე და რომელიც თქვენი ბრძანება მექნეს
თუ არ აღვასრულო, თქვენგან და თქვენი ეკლესისაგან და ყოვლის
5 ეფესკობოზისაგან შეუნდობელი ვიყო. არც ხორცი ეკამო და არც
ოთხშაბათსა და პარასკევს ღვინო დავლიო და კიდევ სამღვდელოს
საქმეს შეუდევ და მღვდლობის რიგზე მტკიცეთ ვიქნე და თუ ყველა
ეს ასე არ აღვასრულო, თქვენ მიერ ბოძებული მღვდლობა ისევე
თქვენ ამხადო.

ჟვარდი.

1783 წ. სოლომონ I-ის შეწირულობის წიგნი გელათის სოხა-
სტრის საბუთთაგან № 8, თუთრს ქალაღლზე ზომით
114¹/₄ \ 21 სანტიმ.

- 10 ...აფხაზ იმერთა მეფეჲმან მეფეთაჲმან დიდად სახელოვანმან სო-
ლომონ დავითიანმან და ერთხორცმან ჩემან დიდის მთავრის წულუ-
კიძის ასულმან დედუფალთ დედუფალმან გულქან, მრჩობლთა ასულთა
ჩემთა... პირველად მრავლის ჟამდგან ამ ეკლესიის მამული და გლეხი
განერყუნათ და ერის კაცთ თავთავისათვის განესაკუთრათ და ოდეს
15 მფლობელად ივერთა ზა დადგინებულიყო დიდ სახელოვანი მამაჲ
ჩემი და ბატონი, მოეპოვა გლეხი და მამული ამ აკლ----თავისის
ხელის აღწერილითა სიგელითა შეეწირა ყოველივე ამ ეკლესიის
საქმე განგება ჟამს არ მიეცა, სოფლისა ამისაგან განვიდა. შდ გარ-
დაცვალეებისა მისისა... მივიღეთ ივერთა მეფობაჲ და ჟამსა მო-
20 ცალეებისასა ვიწყეთ წმიდათა ეკკლესიათა, გლეხთა და მამულებთა
ძიება და ვისაც მძღავერებით მიეტაცა, ყოველივე უმარტოთა მშჯავ-
რთთა მოვიპოვეთ, წმიდას ეკკლესიას მიუძღვანე. შდ ამათსა ვიხილე
მაჰისა ჩემისა სიგელი და ვჟავ ძიება სოხასტრის გლეხის და მამულის
და ვისაც ერისკაცთ ქონდათ სიმართლისა საშჯელითა აღმოვიღეთ
25 და წმიდას ეკკლესიას მიუძღვანე და სიგელი მაჰისა ჩემისა დაბეჭდევ
საჲეფოთა ბეჭდითა და თანხმობითა ყოვლად სამღვდელოსა გენათოლ
მიტროპოლიტისა ეფთვიმისათა განვაწესედ წინმძღვრად ღირსი
მღვდელმწიფონი ავალიანი ამბერკი და სარჩოდ თვისათ განუწესეთ

თავისის გლეხებისაგან ღომი, ღვინო, ხორცი, სამთელი და საყვე-
ველი, რა საზრუნველ მისსა არა რაჲ იყოს თვინიერ მსახურე-
ბისა ეკლესიისა. აწ ვიწყით სოხასტრის შამოსავალის მოთხოვრებად:

ქ. ურახუნეს ბერიკელას დავადევით სამი კოდი ღომი, ექვსი
5 თორმეტნი ღვინო, ჩარეკი სამთელი და ერთი ჩარეკი ყველი და
ორი რუბის ხორცი.

სიჰონიკა ბაჯგიაშვილს გ კოდი ღომი, ვ თორმეტნი ღვინო,
ჩარეკი სამთელი, ბ რუბის ხორცი და ჩარეკი ყველი.

დავითელა ბაჯგიაშვილს გ კოდი ღომი, ვ თორმეტნი ღვინო,
10 ბ რუბის ხორცი, ჩარეკი სამთელი და ჩარეკი ყველი.

ქ. ბასილიკა ბაჯგიაშვილს გ კოდი ღომი, ვ თორმეტნი
ღვინო, ორი რუბის ხორცი, ჩარეკი სამთელი და ჩარეკი ყველი.

ქ. მკედელს დავითელა პატარიძეს სამი კოდი ღომი, ექვსი
თორმეტნი ღვინო, ორი რუბის ხორცი, ჩარეკი ყველი და ჩარეკი

15 სამთელი.

ქ. გოგიტელა პატარიძეს, სამი კოდი ღომი, ექვსი თორმეტნი
ღვინო, ორი რუბის ხორცი, ჩარეკი ყველი და ჩარეკი სამთელი.

(ჟმას შემდეგ რიცხვის აღსაწესად არაბულ ციფრებს ვსმარაბთ).

ქ. მახარიკა პატარიძეს 3 კოდი ღომი, 6 თორმეტნი ღვინო.

20 2 რუბის ხორცი, ჩარეკი ყველი და ჩარეკი სამთელი.

ქ. სეხნია ბრეგაძეს 3 კოდი ღომი, 6 თორმეტნი ღვინო,
2 რუბის ხორცი, ჩარეკი ყველი და ჩარეკი სამთელი.

ქ. თამაზიკა ბრეგაძეს 3 კოდი ღომი, 6 თორმეტნი ღვინო,
2 რუბის ხორცი, ჩარეკი ყველი და ჩარეკი სამთელი.

25 ქ. მამისბედა ბრეგაძეს 3 კოდი ღომი, 6 თორმეტნი ღვინო,
2 რუბის ხორცი, ჩარეკი ყველი და ჩარეკი სამთელი.

ქ. გოჩოლიკა ბრეგაძეს 3 კოდი ღომი, 6 თორმეტნი ღვინო,
2 რუბის ხორცი, ჩარეკი ყველი და ჩარეკი სამთელი.

ქ. მახარიკა პატარიძეს ან მარჩილი და ან მარჩილის საკმეველი.

30 ქ. კიდევ ივანია პატარიძემ ან მარჩილი და ან მარჩილის საკ-
მეველი.

ქ. გოგიტელა ბრეგაძეს 3 კოდი ღომი, 6 თორმეტნი ღვი-
ნო, 2 რუბის ხორცი, ჩარეკი ყველი და ჩარეკი სამთელი.

ქ. მახარიკა ბრეგაძეს 3 კოდი ღომი, 6 თორმეტნი ღვი-
35 ნო, 2 რუბის ხორცი, ჩარეკი ყველი და ჩარეკი სამთელი.

ქ. ხოსიკა ბრეგადეს 3 კოდი ღომი, 6 თორმეტანი ღვინო, 2 რუბის ხორცი, ჩარეკი ყველი და ჩარეკი სამთელი.

ქ. გოგიტელა გაბრიადეს 3 კოდი ღომი, 6 თორმეტანი ღვინო, 2 რუბის ხორცი, ჩარეკი ყველი და ჩარეკი სამთელი.

5 ქ. კიდეც გოგიტელა გაბრიადეს 3 კოდი ღომი, 6 თორმეტანი ღვინო, 2 რუბის ხორცი, ჩარეკი ყველი და ჩარეკი სამთელი.

ქ. მახარიკა გაბრიადეს 3 კოდი ღომი, 6 თორმეტანი ღვინო, 2 რუბის ხორცი, ჩარეკი ყველი და ჩარეკი სამთელი.

10	ქ. სიმონიკა გაბრიადეს	} საითათოდ ამ გლეხების ცარდა-
სახადი გამოთქმულა ამ სიტყვებითა:
სამი კოდი ღომი, ექვსი თორმე-
ტიანი ღვინო, ორი რუბის ხორ-
ცი, ჩარეკი ყველი და ჩარეკი
სამთელი.
	ქ. დავითელა გაბრიადეს	
	ქ. გოგიტელა გაბრიადეს	
	ქ. კომელა გაბრიადეს	
	ქ. ნასხილა გაბრიადეს	
	ქ. პაატელა ბანცადეს	
15	ქ. თამაზიკა გეწადეს	
	ქ. მამუჩიკა ჯეწადეს	
	ქ. დავითელა პატარიძეს	
	ქ. ხახუტელა ბუბაშვილს	

ქ. ნასიკა ბრეგადე ამ ჟამად ხელოსანი იყო და სადნამდის ხე-
20 ლოსნთ იყოს, თითოს იჯრის ყოველისფერს უნდა თავისს სახლშიდ
მოართმევდეს წინამძღვარს და უნდოდეს თვითან მის სახლშიდ და-
პატიეებდეს, ისე გამასპანძღებოდეს. როდესაც ხელოსნათ აღარ
იქმნეს, როგორათაც სხვას, ისე გარდაიხდიდეს ღომს, ღვინოს,
ხორცს, სამთელს და ყველს. საცა პარტახები აქეს, ვინც დაესახ-
25 ლოს, ისეც ისე გარდაიხდიდეს სამთელს, ღომს, ღვინოს, ხორცს
და ყველს. არგვეთს პარტახი და ადგილები ამოვიღეთ და ამ ზედა
ბეგრი მსგავსად (sic) გარდაიხდიდეს, ვინც დაესახლოს და პურსა და
ბამბასაც სამთლის გულათ.

ქ. გელათს მოჯალაბენები სახლობან (sic) პატარიძენი და რო-
30 გორათაც მოჯალაბის მსახურება რიგი არის, ისე მსახურონ წინამ-
ძღვარს და რაც მიიბაროს, შეუწახონ და თუ დაეჭიროს, კიდეც
უმშაოვნო (sic). სხვა ამ ზემო თქმულმა კაცებმან ნადავ თუ დაპა-
ტიეოს, წინამძღვარმან ყანაშიდ მოეხმარონ, ევნახი სადაც ქონდეს,
კიდეც დაუმუშაონ და კიდეც მოუჭრიფონ საყდარს. როგორათაც

დაეკიროს მუშაობა და წინამძღვარმან ჴებრძანოს, ისე იპუშაონ. სხვა ნიადაგი მუშაობა არ განგვიწესებია და გუჯარსა ამას აღწერილი ყოველს წულოწადს სოხასტერს მჯდომს წინამძღვარს მიერთმევდეს (sic). სხვა, ღომი, ღვინო, ხორცი ათასეულის მეტი არცა მეფისა, 5 არცა გენათლისა, არცა დედუფლისა, არცა თავდისა, არცა აზნაურისა, არცა დიდთა, არცა მცირედთა მათს კარზედ არ მიდგეს.... (წვევა). განმგე და თვით ჩენილი საქმისა ამის კარისა ჩვენისა განმგე დიდებული თავადი სარდალ ბოქაულთუხუცეს მოურავი წულუკიძე ბერი, მოწამე სალთუხუცესი წერეთელი ზურაბ, სარდალი და თა- 10 ვადი წერეთელი პაპუნა, სარდალი წულუკიძე გიორგი და სხვანი კარისა ჩვენისა დიდებულნი დარბაზის ერნი. აღიწერა. ხელითა კიკინაძის ნიკოლაოსისათა წელთა უფლისათა ჩღპე აპრილს იზ.

ბეჭდები: 1) კეთილ ძირთაგან რტონი შეფედ ვარ ბაგრატოანი (ასომთ.:) სოლომონ; 2) წულუკიძის ასული დედოფალი გულქან; 15 3) გენათელ მიტროპოლიტი (ასომთ.:) ეფთვიმი; 3) წულუკიძე ბერი; 4) ქ სასლთუხუცესი წერეთელი ზურაბ.

ქ. ბრძანებითა მისის უმაღლესობის სდ იმერთა მეფის სოლომონისათა იმ ეკლესიის ყმა პატარიძე ნიკოლოზა განვაწესე მე ყოვლად სამღვდელომ გენათელ მიტროპოლიტმან ეფთვიმიმ სოხასტერის 20 ყმის მოურავათ. თუმც ის ნიკოლოზა პატარიძე სოხასტერზედ მჯდომის წინამძღვრის ქემაირტის (sic) გონებით მოსამსახურე იქნება და იმ ეკლესიასთვის კეთილათ იღვაწოს და აგრევე მისმა შვილმა და მომავალმან თუ შეიძლოს იმისი მსახურება, არც მას და არც მის შვილს და მომავალს სოხასტერის ყმის მოხელობა არ გამოეერთვას.

ბეჭედი: გენათელი მიტროპოლიტი (ასომთ.:) ეფთვიმი.

1784 წ. შეწირულობის წიგნი, დავით ბატონიშვილისა სვირის წმ. გიორგის საბუთთაგან № 1, დაწერილია თეთრს ქაღალდზე. ნიშნად ყოველ სიტყვის შემდეგ თითო წერტილია. საბუთი ფრიალ დაზიანებულია.

...---...ჩვენ... იესიან დავითიან სოლომონიან პანკრატიანმან 25 სდ იმერთა უფლისწულმან ბატონისშვილმან დავით და თანამეცხედრემან ჩვენმან ყათლანისშვილის ასულმან ანახანუმ, მრჩობლთა ასულთა ჩვენთავინებეთ და ეიკულისმოდგინეთ და შემოგწირეთ სვირს მიქა-

- ბაძე გოგიტელა---ით, კარით, ალაგ მამულით, ყოფაცხოვრებით.....
 მოგერთმეოდეს ორი ჩარეკი სანთელი და ნახევარი ქსანი საკმე-
 ველი და ყოველს მარიამობას ჩვენთვის მღდელს აწირინოს და
 მსახუროს და მეორე გლეხი კიდე მიქაბაძე ბერიკელა მისი ცოლ-
 5 შვილით.... ამისგან მოგერთმეოდეს ერთი ლიტრა სანთელი და
 ერთი ქსანი საკმელი და ყოველს მარიამობას დღეს ჩვენთვის მღდელს
 ეამს აწირინებდეს.... არც საური, არც საუდიერო, არც არაფერი
 სხვა გარდასახადი... არ ეთხოვებოდეს.... გამრიგე და მოწაშე ამისი
 კარისა ჩვენისა განმგე სახლთუცესი (sic) აბაშიძე ზაალ, ბარათაშვილი
 10 ქაიხოსრო, კახიძე ვახტანგ, მოურავი სოფლისა ამის კუმბურიძე
 გიორგი, მღდელი ლიბრაძე სვიმონ და ერთობით ბატონს (sic) დარ-
 ბაზის ერნი. აღიწერა წელსა განხორციელებითგან უფლისა ჩვენისა
 ჩლდ თვესა ფებერვალსა ივ დღესა ეკელითა კარისა ჩვენისა მდივან
 მღდლის სვიმეონისათა.
 15 ეანზე ცუდის ხელთ: ქ მე მეფე სდ იმერთა დავითიანი დავით
 ეამტყეცებ წიგნსა ამას.
 ეგჳედი წაწერათ: მეფე იმერეთისა დავით.

1784 წ. წყალობის წიგნი დავით მეფისა, გელათის საბუთთაგან
 № 96, თეთრს ქაღალდზე, ზომით 25x21 $\frac{1}{2}$ სანტიმ. ნიშნად
 ყოველ სიტყვის შემდეგ თითო წერტილია. საბუთი ცოტათი
 დაზიანებულია.

-(მე) სდ იმერთა მეფემან მეფეთამან დავით და ერთხორცმან
 ჩემმან სდ იმერთა მნათმნ დედოფალთ დედოფალმან ანნამ ესე...
 20 წყალობის წიგნი და სიგელი გიბოძეთ თქვენ ჩვენს ერდელს და
 მარად სამკვიდროს ოჯახისა ჩვენისა ხაბაზებს ნაბოხლევს ხუჯაძენს
 მათვალას, გიორგის, ბაკას, სიხარულას, მათვალისკას, მამუკელას,
 დავითელას, ნასხიდას, ყოყუას, სვიმონიკას, ონანიკას, სხვათა ფქვენთა
 შვილთა და მომავალთა და ჯიჯიხაძეს ბერიკელას, ხახუტას, სენიას,
 25 მამუკელას, ხახუტაშვილს სენიკას, სხვათა თქვენთა შვილთა და მო-
 მავალთა... თაობისათა გელათის ხახულის მღთისმშობლის მეტეგრე
 და ჩვენი მემკვიდრე ხაბაზები ყოფილხართ და ბატონს მეფის სოლო-
 მნის და მეფის ალექსანდრესიკ გჳონდათ წიგნი და ჩვენც დავი-

- მტაცეთ.... (გეჯათის) ბეგარაზე ჩვენი ხელი არა გვაქვს და მას გარდა ეს წყალობა გვიქნია, არც აზნაურშეილს საყმით გაგზადოთ...., არცა არაფერი ჩვენგან გეთხოვებოდეს ზაბაზობის მეტი, არც სამშო, არც საქვრიო, არც საური და არც საუდიერო...
- 5 მოწამე და გამრიგე წერილისა ამის დიდებულისა კარისა ჩვენისა განმგე სარდალ ბოქოულთუხუცესი მოურაფი წულუკიძე ბერი, 'სარ'დალი წერეთელი პაპუნა, სარდალი წულუკიძე გიორგი, სახლთუცესი წერეთელი ზურაბ, ქაჯაია ბუჭუა, აბაშიძე ზაალ და ერთობით დარბაზის ერნი. ხელითა მდივანის მღდლის სვიმონისათა....
- 10 ჩლბდ თვესა ივლისს იზ.
- ბეჭედი: მეფე იმერეთისა დავით.
- ქ. ჩვენ ყდ სამღუდლო გაენათელი მიტროპოლიტი ეფთვიმი ამ დავთარს... ვამტკიცებ.
- ბეჭედი: გაენათელ მიტროპოლიტი (ასომო:.) ეფთვიმი.

1784 წ. შეწირულობის წიგნი გულქან დედოფლისა სვირის წმ. გიორგის საბუთთაჲსან № 2, თეთრს ქალაღზე ზომით 45¹/₂ × 24¹/₂ სანტიმ. ნიშნად ყოველ სიტყვის შემდეგ თითო წერტილია.

- 15 ქ ეჰა შენ..... დადო მთავარ მოწამეო გიორგი, როჰელ სახელსა შენსა წმინდასა აღშენებულ არს სადიდებელო შენი ეკლესია შენი რომელ არს სვირს და მას შინა დაწაილებულ არს მხსნელისა ჩვენისა იესოს ქრისტესთვის მრავალთა ტანჯვათა დამთჳნელისა დიდებულის ქალწულ მოწამის წმინდის მარინას ჳერხი სრულიად
- 20 უნაქლულო... ჩვენ... ყოვლისა აფხაზ იმერთა მეფემან მეფეთამან (sic) და თანამეცხედრემან ჩვენმან დედოფალით დედოფალჲსან წულუკიძის ასულმან ბატონმან გულქან მრჩობლთა ასულთა ჩვენთა თანა კიწებე და ვიგულსმოდგინეთ და შემოგწირეთ სვირს ორი კვამლი კაცი, ერთი მღვდელი ხათრიძე დავით მისის ცოლით, შვილით.... ამისგან
- 25 მოგერთმეოდეს ერთი ჩარეკი სანთელი, ხუთი თორმეტნი ღვინო და ღვთისმშობლობას ჟამს გვიწერებდეთ (sic). მეორე გლეხი დავითელა ნიქაბაძე მისის ცოლშვილით... ამისგან მოგერთმეოდეს ერთი ლიტრა სანთელი და მის საკმეველი... ამას გარდა არც საური, არც საუდი-

ერო, არც არაფერი სხვა გარდასახადი, არც არაფერი სხვა გარდა-
სახადი, არაფერი არც ჩვენგან და არც ჩვენთა შემდეგთაგან არ
ეთხოვბოდეს... (მხოლოდ ღუთისმშობლიაჲს ჟამს გვაწარუგდენო). შეი-
წირე ესე, ღვაწლით შემოსილო მთავარ მოწამეო გიორგი, მეფო-
5 ბისა ჩვენისა წარსამართებლად, ღლეთა განსაგრძობელად და სულისა
ჩვენისა საოხად (წყევა, ვინც შეშალსო)... კაცთაგან გამრიგე და
მოწამე ამისი კარისა ჩვენისა გამრიგე დიდი თავადი სარდალი და
მოურავთ მოურავი წულუკიძე ბერი და ჩენი სახლთუხუცესი წე-
რეთელი ზურაბ, წულუკიძე გიორგი, თქვენი მოურავი მანაბელი ზუ-
10 რაბ და სხვანი დარბაზის ერნი. აღიწერა წელითა უფლისათა ჩლბდ
ოკდომბერსა კვ ღლესა ხუთშაბათსა ხელითა მღვდელის ჯაფარიძის
ონოფრესითა.

ბეჭედი წარწერით: წულუკიძის ასული დედოფალი გულქან.

განზე ცუდი ხელათ: ქ მე მეფე სდ იმერთა დავითიანი დავით
15 ვამტიკეზ წიგნსა ამას.

ბეჭედი წარწერით: მეფე იმერეთისა დავით.

შემდეგ დასმულა სოლომონ II-ის ბეჭედი წარწერით: მეფე იმე-
რეთისა სოლომონ (ასომთ.).

1785 წ. ნიკოლოზ ლოლაბერიძის მიერ მიცემული წიგნა ზონის
საბუთთაგან № 35, თეთრს ქაღალდზე დაწერილი. ნიშნად
ყველ სიტყვის შემდეგ თითო წერტილია.

...ჩენ... ქაიხოსრო ლოლაბერიძის შვილმან ნიკოლოზ... შე-
20 მოგწირეთ კუხს ჩემი სახვედრო გლეხი გიორგელა ბალანჩივაძის
შვილი საყვალბო თავისი შვილით და მოამეალით და მისი ყოფით
ყოლისფრით.... და მცირედ ფასიც გვებოძა წმინდისა ტაძრისა შე-
ნისგან 32 მარჩილი... ხელითა დეკანოზის შვილის ნიკოლოზისათა
თეცსა ივნისსა 18 ქორონიკოს ქეს აქეთ ჩლბე.

1785 წ. წყალობის წიგნი დავით მეფისა ქუთაისის ტაძრის სა-
ბუთთაგან № 8, დაწერილი თეთრს ქაღალდზე ზომით
43×19²/₄ სანტიმ.

25 წყალობითა და შეწეებითა ყდ წისა სამეპისათა ჩვენ სდ იმერთა
მეფემან დავითიანმან დავით და თანამეცხედრემან ჩემმან დედუფლო-

მან ასულმან ორბელითმან (sic) ანნა... გიბოძეთ წიგნი ესე წყა-
ლობისა---თქვენ დიდს უფალს ქუთათელ მიტროპოლიტს წერეთელს
დღისთეოს ესრეთ და ესე ვითარად, რომელ დიდთა ერთგულებითა
მეფობასა ჩვენსა ფდ მსახურე და ჩვენისა ამაღლებისა და წარმატე-
5 ბისათვი (sic) მარადის მოსწრაფე იყავ და ესრეთ წესიერად და ჯე-
როვნად მრჩობლ კეცად ერთგულებით გუმსახურე.... შემოვსწი რეთ
წმიდასა ეკლესიასა თქვენსა ერთი მოსახლე უჩრა მოშაშვილი შა-
ლომა, მისი შვილი მოშა, შაბათა, მარდახ და არონა ცოლშვილით....
აწ არის ამა დამტკიცებისა. მოწამენი და გამრიგენი კარისა ჩვენისანი
10 ჩვენი სიძე ერისთვის ძე ელისბარ, აბაშიძე ზაალ და ჯღერია იო-
ანე. აღიწერა კელითა მწირისა ნიკოლოზს გაბაონელისათა თვესა
აღუსტოსა ე ქ'ეს აქათ ჩღპე.
ბეჭედი: მეფე იმერეთისა დავით.

1787 წ. გენათელ მიტროპოლიტის ეფთიმის შეწირულობის წიგნი
გელათის წმ. ნიკოლოზის საყდრისადმი, დაცული გელათის
სოხასტრის მონასტრის საბუთებში № 5. ნიშნად ყოველ
სიტყვის შემდეგ თითო წერტილია, იშვიათად ორი.

.....შემოგწირეთ და მოგართვით თქვენ, წმინდის ნიკოლოზის
15 სახელზედ აღშენებულს გელათს ოთხს სეფტოვანს საყდარს ჩვენ
ყოვლად სამღვდელმ გენათელ მიტროპოლიტმა ეფთვიმემ გურის
ერისთვის შეიღმან, ასე რომ მისის უმწინდესობის (sic) კათალიკოზ ვე-
ნათლის იოსებ ბატონიშვილსაგანაც ასე იყო ნება და წადილი. იმ
საყდარს წინამძღვარს უბიდა (sic) დაყენებას და გლეხების შეწირ-
20 ვას, ძველათაც ყოფილიყო, მისი დავთარი ჟამთა ვითარებისაგან
დაკარგულიყო. მას აღარ დასცალდა განახლება. რადგან მისი გაზ-
დილი შვილ დატოვებული ვიყავით, ჩვენც მისი ბძანება და ანდერძი
აღვასრულეთ და ადრიდგან კელმწიფეთაგან ქსნის ერისთავს ქიდა
ნაბოძებები სასაფლაოთ. ამ ჟამში ერისთავის შვილი ელისბარი დიდად
25 შემწე ეყოფოდა დიდებულს საყდარს გელათს. ოდესაც გამოუტხა-
დეთ კათალიკოზის სიტყვა დაბარებული, მისმა სიმალემ და მისმა
ძმამ ბატონმა მეფემან დავით ასე ინება და ჩვენც ზემო თქმული
ბძანება და ამ მეფის ვისმინეთ და დავადგინეთ წინამძღვარი, და-

დგეით (sic) საუკუნოდ საწინამძღოროთ, შევსწირეთ და განუჩინეთ გლეხები ამ ქსნის ერისთვის სასაფლაოს ოკრიბას საწირეს თავის მამულადგილით ოთხი მოსახლენი გლეხნი, ქარქაშაძენი გიგიტელა და მისი ძმა კაციელა მათის ცოლშვილით, მეორე მოსახლე იქავ ხოსიკა-
5 შვილი მისის ცოლით (sic), მესამე დავითელა და მისი შვილები, მეოთხე ნასყიდელა და მისი შვილები. ესენი ნიშნაინძის სახელა და სამოღუროთ ნურას დროს ნუ გამოვროშევა, წინამძღვარს ის მსახურებდეს. ამას გარდა ორი გლეხი გელათს იქავ საყდარს მახლობელად ბაკურაძენი, ერთი ბაკიჩელა თავისის შვილებით და მეორე
10 დავითელა ბაკურაძენის შვილები ნიკოლოზა და მისი ძმა, ერთი გლეხი ნაგარევეს კაციელა ერადე და მისი შვილები, გოდოგანს ერთი მოსახლე ობლები ლევიძე ორი ძმანი. ეს გელათის სამკვიდრო ყმები იმ ოთხს სვეტოვანს შევსწირეთ სამსახურეთ. გელათის და ხატის სამსახური როგორც ემართოს ან სხვა საგელათო კაცი მსახურებდეს, ესე-
15 ნიკ ისე ემსახუროს წინამძღვარიც (sic) და მორჩილი იყენენ კაცებით გენათლის.... (წვევა)... არიან ამისი მოწამენი ჩვენი აზნაურშვილები კანდელაკები, ჩვენი საღთხუცესი გიორგი და ნიკოლოზ, სხვანი ერთობით ჩვენი საყდრის აზნაურშვილები. მე კინიაზ (sic) მდივანბეგს მეფისას დავითს დამიწერია მეფისა და გენათლის ბძანებით და
20 მოწამეცა ვარ ამისი..... მ: (sic) ოთხს ეკამლს ქარქაშაძეს მოსახლის თავს ზუთხუთი კოდი ღომი, ექვსეკესი თორმეტნი ღვინო, შვიდი რუბი თეთრი, ყველას საერთოთ ესენი მართებს, საყდრის სამსახურ გელათს მართებს, ორს ბაკურაძეს შვიდშვიდი თორმეტნი ღვინო, წინამძღვარის სამსახური. ნაგარევეს ერადეს ექვსი თორმეტნი ღვინო,
25 ერთი კოდი ღომი, ლევიძის ბერიკელ ლევიძის შვილებს გოდოგანს მართებს ათი კოკა ღვინო, ხუთი კოდი ღომი და პური. ჯერ ობლებია, არ ეთხოვება. დაიწერა ქსა ქს აქეთ ჩღპ თევსა აპრილსა ზ ალიწერა ქალაქსა ქუთათისისასა.

ბეჭედი წარწერით: გენათელ მიტროპოლიტი (სომთავ.) ეფთვიმი.
30 ქ. ჩვენ ყდ სამღვდელო მთავარეპისკოპოსი ანტონი ვამტიცებ სიგელსა ამას.....

ბეჭედი ასომთავ. წარწერით: მთავარეპისკოპოსი ანტონი.
ჩვენ ყდ სამღვდელო ქუთათელი მიტროპოლიტი დოსითეოს
ვამტიცებ.....

ბეჭედი წარწერით: ყდ სამღვდლო ქუთათელი მიტროპოლიტი
(ასომთაგ.) დოსითეოს

პირველ გვერდზე განზე: ქ. ჩვენ ყოვლისა საიმერეთოჲსა მეფე
დავით დავითიანი ვამტკიცებთ ქეშმარიტებით ვიდრე საუკუნისა
5 სიმტკიცითა.

ბეჭედი წარწერით: მეფე იმერეთისა დავით.

ქ. ჩვენ სდ საიმერეთოჲსა დედუფალოთ. დედუფალი ორბელია-
ნის ასული ანნა ვამტკიცებ სიგელთა ამას ნებითა ღვთისათა.

ბეჭედი წარწერით: სრულიად იმერთა დედოფალი ანნა.

- 10 ორგვე გვერდის განზე: ქ. სასოხა და მეოხსა ჩუწნსა, მწუხარეთა
და ქირველოთა და ნუგეშინის მცემელსა უსამღვდლოესსა მამასა
საკვირველებით წარმოჩენილსა მწყემსსა და მოძღუარს მირონ ქა-
ლაქისასა ნიკოლაოსს შემოგწირეთ და გიძღუწნ მკირედი ესე ძღუწნი
15 აღმწებულსა ჩუწნ მესასოემან შენმან ქსნის ერისთვის ძემან ელის-
ვარ, მოურავმან ქუთათისისამან და ბოქოულთუხუცესმან ძლიერის
მეფისა დავითისამან, მოვიყვანეთ ონიდამ და დავისახლეთ ქუთათის
ურია ისრაელაშვილი აბრამა, მისი შვილი დავითა, მისი ძმისწული
მარდახა, მისი ძმა ისაკა, მისი ბიძაშვილი მოშა, მისი ძმა დავითა,
20 ხანანია, სულიელა და კიდევ ჯანიაშვილი იაკობ. შეიწირეთ და
იძღუწნ ჩუწნთა შესაწევნელად მარბოლთა ცხოვრებათათვის. ა
ამათგან მოგვიერთმოდეს ბეგარა წლითი წლად სანთლისა და საკმე-
ველის ფარად ხუთი მარჩილი, მარჩილი (xir) ძველი და წინამ-
ძღუარსა ჩუწნსა თხუთმეტი მარჩილი თეთრი და როდესაც გაიყვნენ,
25 რამდესაც სახლად გავიდნენ, თითომ მოსახლემ ასე გარდაუხადონ
თვის თვისად. როდესაც გაიყვნენ, ამ თხუთმეტს მარჩილ გარდა
სხვა გადასახადი საყდარს მოახმაროს წინამძღუარმა. ეს ურიები, რო-
მელიც ამ დავთარში შეგვიწირავს, არც ნაძალადევით და არც
სხვათ რათმე ნაშოვი არ მყავს, ჩემს მრავალის ნამსახურითა და
30 სიყვარულთ რაქის ერისთავმა გიორგიმ მომცა და მე შენ შე-
მოგწირე წა ნიკოლოს.

ბეჭედი წარწერით: ელიზბარ.

1787 წ. წინამძღვარის სვიმონ კიკინაძის შეწირულობის წიგნი გელათის საბუთთაგან № 86, კარგს თეთრს ქაღალდზე, ზომით $57 \times 31\frac{1}{2}$ სანტიმ. ნიშნად იხმარება ზოგ სიტყვის შემდეგ თითო და ხან ორი წერტილი.

....გელათის მაცხოვრის ეკვდრისადა შემწირველ ვიქმენ კნინისა ძღვენისა მისივე მეურნე და წინამძღუარი სვიმონ კიკინაძე დროსა გენათელ მიტროპოლიტისა ეფთვიმისასა.... ვინათგან მამისა ჩემისა მღუდლისა გიორგის მიერ ნასყიდი იყო კაცი ესე დათუნიკა სვანისშვილი და სვანეთიღამ ჩამოეყუანა და ჩვენს სახლში აღიზარდა და მამაჩემი ამიერ სოფლით განვიდა,... შემდგომად ამისა ბოროტთა ვიეთვე კაცთაგან დაფარვით მოპარულ იქმნა კაცი ესე და თათრისადმი მისყიდულ იქნა... და კვლად თათრისაგან მრავლითა შრომითა დავიხსენ.... შევსწირე გელათის ეკუდერსა მაცხოვრისასა და თანად მივეც სამკვიდროდ მამულად თვსად ჩემის სამკვიდროს ყმის ნიშნიანნიძის გვალიაშვილის მამული... აღიწერა მამისის იბ წელთ ჩაბუ.

განზე ცუდის ხელით: ქ მე სდ იმერთა მეფე. დავით ვამტიკეფ. შეწირულობისა. სიგელს ამს.

15 ბეჭედი: მეფე იმერეთისა დავით.

ქ: მე ყდ სამღვდელო გაენათელ მიტროპოლიტი ეფთვიმი... ვამტიკეფ....

ბეჭედი: გენათელი მიტროპოლიტი (ასომთ.:) ეფთვიმი.

1787 წ. ნუსხა ქრისტეს საფლავის ყმებისა. რომელიც დატულია გელათის საკათალიკოზო წმ. გიორგის საბუთებში. დაწერილია კარგს თეთრს ქაღალდზე ზომით $244 \times 30\frac{1}{2}$ სანტიმ. ლამაზი ხელით. სიგელის თავში დახატულია ქრისტეს საფლავის ეკლესია. საბუთი მიტეხულია 1787 წ., როგორც სხანს დავით მეფის მიერ. მაგრამ შემდეგ სოლომონ II-ის დროს სიგელი, როგორც ეტყობა, ხელახლავ გადაუწერიათ და მეფე-დედოფლის სახელიც შეუცვლიათ.

....კრძალვით სასოებისა მიერ აღძრულთა მამათა ჩვენთაყა კელ

20 უყვეს შეძლუნა შეწირუად მსიტყვთა და უსიღკუთა ძღუღწნთა, რლთა ძველთა წერილთა მიერცა გვიხილავს და ყთა უწყიან სულთა და

კორცთა, შვილთა და მომავალთა მათთათვის შენდა შეწირულნი
ყმანი და ადგილნი, რლი მრავალთა სარწმუნოთა. კაცთა მიერ
გამოძიებით მოკითხულ ექმნა კხლსა მეფესა და ბიძასა ჩვენსა ალექ-
სანდრეს და ამის შდ შემტკიცებულ და აღწერილ იყო შენაწირი
5 მათიანე და ეგრეთვე დამტკიცებულ იყო კხლისა ძმისა ჩვენისა მე-
ფისა სოლომონის მიერ.... ხ^რ კინააღდგან ჟამსა მეფობისა ჩვენისასა
მკირდ ხან შფოთი და მიმოკუთებდა იყო ქენასა ამას ჩვენსა და
მეფეთა იგი აღწერილი მათიანე შეწირულობისა სვერს სახიზარსა
ადგილსა დაკრძალული კეცხლითა დამწუარყო, გარნა მადლისა
10 შენისაგანვე თითოეულად გამოძიებად კელკავთ და კეთილ გამო-
კულევითა გამოვიკითხეთ ჩვენ.... სდ იმერთა მეფემან სოლომონ
თან ერთკორცისა ჩვენისა დედუფლით მარიამათურთ, ერთად და
უნაკლულოდ აღგიწერეთ და შემოგვიწირავს პლთა მათ მეფეთაებრ
და დედუფალთა და უფლისწულთა სამართლად და სიმართლით
15 შეწირულნი ესე ყმანი შენნი და აგარაკნი.... ჩხარს ზარნაძე პეტრე-
შვილი ბერიკელა და გაბრიელა. ამათ მართებს ბეგარა ცხრა თორმე-
ტიანი ღვინო, ორი ფოხალი პური, ორი ფოხალი ღომი, ორი ფოხალი
ქერი, ორი ქათამი, ერთი საბაზიერო და საშობაო დედალი და
ძლუენი და ეგრეთვე განაყოფსა მისსა მართებს დათუკას, იესეს,
20 ხახუტელას და დამუკელას (sic) და ეგრეთვე ბერუა ქართველსა და
შვილთა მისთა.

კდ ბასილი ზარნაძეს და ძმასა მისსა მიქელს მართებს ბეგარა
თხუთმეტი თორმეტიანი ღვინო, ერთი კოდი პური, ერთი კოდი
ღომი, ერთი კოდი ქერი, სამი ქათამი, საშობაო დედალი და ძლუენი
25 და სამის დღის სეფობა.

სენხიკა ზარნაძეს და გოჩინიკას მართებს თორმეტი კოკა ღვინო,
ორი ფოხალი პური, ორი ფოხალი ქერი, ორი ფოხალი ღომი, სამი
ქათამი, საშობაო დედალი და ძლუენი, ათი შაური საკლავი და
სამი დღის სეფობა.

30 კდ მამუკელას და ბერიკელას ზარნაძეს მართებს თორმეტი
კოკა ღვინო, ორი ფოხალი პური, ორი ფოხალი ქერი, ორი ფო-
ხალი ღომი, ორი ქათამი, საშობაო დედალი და ძლუენი და სამი
დღის სეფობა.

კდ ივანე ზარნაძეს და კოჩას მართებს თორმეტი კოკა ღვინო,

ორი ფოხალი პური, ორი ფოხალი ქერი, ორი ფოხალი ღომი, სამი ქათამი, საშობაო დედალი და ძლენი, ათი შაურის საკლავი და სამი დღის სეფობა.

ესრეთვე მოგელს და ბეციას მართებს: ეგრეთვე ნასყიდას და მის შვილებს მართებს: ესრეთვე გოგის და მის ძმას დაეითს მართებს; ეგრეთვე თამაზა სიხარულაშვილს და მის ძმას მართებს; ესრეთვე გოგილას, მამუკას და თამაზიკას მართებს; ეგრეთვე მახარობელ ჩიტაძეს და მის ძმას ივანიკას მართებს; ესრეთვე თამაზა ჩიტაძეს ხელოსანს და მის ძმას მართებს; ეგრეთვე ოსიშვილს ნიკოლოზს და მის შვილებს მართებს.

კდ აბესასძე (sic) მახარიკს მართებს შვიდი კოკა ღვინო, ერთი ფოხალი პური, ერთი ფოხალი ქერი, ერთი ფოხალი ღომი, ორი ქათამი, სამი დღის სეფობა

კდ ნიკოლოზა ზარნაძეს და მის ძმას ივანიკას მართებს ხუთი კოკა ღვინო, ორი ფოხალი პური, ორი ფოხალი ქერი, ორი ფოხალი ღომი, ორი ქათამი, საშობაო დედალი და ძლენი.

სეიმონიკა ზარნაძეს და მის შვილებს მართებს ხუთი კოკა ღვინო, ორი ფოხალი პური, ორი ფოხალი ქერი, ორი ფოხალი ღომი, სამი ქათამი, საშობაო დედალი და ძლენი, ათი შაურის საკლავი და სამი დღის სეფობა.

სოფრომაძის პარტახს მართებს თორმეტი კოკა ღვინო, ორი ფოხალი პური, ორი ფოხალი ღომი, ორი ქათამი, ათი შაურის საკლავი და სამი დღის სეფობა.

25 ტელეფაში ბებიაშვილს ივანიკას მართებს ოცი თორმეტიანი ღვინო, ერთი კოდი ღომი, ერთი საკლავი.

იქვე ზარნაძეს ივანიკას და ოდენიკას მართებს ცხრა რუბი თეთრი თიათოს, ორი ფოხალი პური, ორი ფოხალი ქერი, ორი ფოხალი ღომი, ორი ქათამი.

30 იქვე ცხიფურიშვილებს (აქ ცარაიფი ადგილია დატოვებული).

კაციელას და მის შვილებს, კუალად დავითელას და მის შვილებს, მამუკელას და მის შვილებს, გოგიტელა და მისი ძმა ბასილიკა და ოპოლი ხახუტელა, კუალად მამუკელას და მის შვილებს, ესე ოთხი ახალი მოსახლენი არიან და ჯერეთ ხუთს მარჩილს იხდიან 35 და შემდგომ თქუენმა სიწმიდემ განაგოს.

მწუხარებაში ზარნაძე ხახუტელა, მამუკელა, ბეიეღა და გო-
გიტელაშვილი მართებს ცხრა კოკა ღვინო, ორი ფოხალი პური,
ორი ფოხალი ქერი, ორი ფოხალი ღომი, ორი ქათამი.

საზანოს აბესაძე სეხნიკას და ხუცეს ხარიტონს მართებს ბეგარა
5 ერთი ოქრო.

იქვე საზანოს ქებაძე დათუნის და მის შვილებს და მისთა
ძმათა მართებს ცხრა კოკა ღვინო, ორი ფოხალი ღომი, ათი შაუ-
რის საკლავი, და აგრეთვე მამუკელას მართებს. კდ საზანოს ქუმ-
ბურიძისეული პარტახი.

10 საქარას ხახუტა ფერაძეს მართებს ოცი კოკა ღვინო, ორი
კოდი პური, ერთი კოდი ქერი, ორი კოდა ღომი, ოთხი ქათამი,
თოთხმეტი შაურის ხორცი, თოთხმეტი შაური თეთრი და როგორც
ამ ხახუტას მართებს ბეგარა, ეგრეთვე მის სახლის კაცებს თითო-
ეულად.

15 ბოსლევეს ორი პარტახი წითაძისეული და ამაზედ სახლობს
ფერაძე ნოზია და მართებს ბეგარა ერთი ოქრო.

ღოდორას სტეფნაძენი თავისის ადგილმამულით და ბეგრით:
გოგეს გაბრიჭიძე დალაქისშვილი გოგიტელა და დათუნია; მართებს

20 ამათ ცხრა კოკა ღვინო, მარჩილის საკლავი და ორი ქათამი.

ვაშლარას ორი გლეხი არაბიძენი, გოგიტელა და სეიმონიკა
მათის ბეგრით; საწირეს ცქიფურიშვილები ხახუტა და მისი შვილები.
ამათ მართებს ბეგარა ორი ფოხალი ღომი, ორი კოკა ღვინო და
ოცი ფარა თეთრი; ესეთვე მკედელს ნასყიდას მართებს და მის შვი-

25 ლებს; ეგრეთვე სიმონიკას და მის ძმებს მართებს; ესრეთვე დიაკო-
ნასშვილს გოგიას და პეტრეს მართებს: ეგრეთვე ნასყიდას 'და მის
შვილს..., სულიასშვილს და მათს შვილებს..., პატიას და მის ძმებს
მართებს. მათი სახლისკაცი დათუკა და ლომინა, ამათ მართებს ბე-
გარა რვა თორმეტნიანი ღვინო, ორი რუპი თეთრი. ერთი კოდი

30 ღომი და ორი ქათამი.

ოჯოლას ლომსაბერძენებს, ხუთი კუამლს კაცს, პატას, ნასყიდას,
დათუკას და მამუკელას და ამას გარდა ერთი პარტახია. ამათ მარ-
თებს თითო ფრული (sic) თეთრი.

რიონს მორჩაძე ხახუტა მისის ადგილმამულით და ბეგრით.

35 ქუთათის წის ნიკოლაოსის ეკლესია გუმბათიანი და მუნ სახ-

ლებულა ოთხი კუპალი კაცი; კ'დ ბაბუნაშეილი ხახუტა მათის ბეგრით და ბაჟით: კ'დ ცხადებრიძე მახარობელა და მისი ბიძაშვილები, ამას მართებს ბეგარა ერთი ლიტრა სანთელი და ჩარეკი საყმეველი.

- 5 კდ ფოლორცსა და გალავანს შუა კოსტატაძისაგან გამოყილული ვენახი და გარდაღმა ქანეთი. გვეჯუთს ხაქიპერაძეს მახარობელას მართებს ბეგარა, ურმეული ღომი, ერთი საპალნე ღვინო, მარჩილის კორცი, ოთხი ქათამი. დათუნა ხონელს მართებს ბეგარა, ერთი კოდი ღომი, სამი თორმეტნიანი ღვინო, რუბი თეთრი. ხოჯავას
- 10 სვიმონიკას მართებს ბეგარა, ხუთი თორმეტნიანი ღვინო, ათი შაური თეთრი და აგრევე მის სახლისკაცებს მამისთულას, ნიკოლოზას და მხიარულას მართებს ბეგარა. პატრიკეთს ვაჩიბერაძეს ზაქარიას და მის შვილებს მართებს ბეგარა, ურმეული ღომი ოცი კოკა ცალი ღვინო მათი საწყავით და შვიდი შაური თეთრი. ქუტურის ლომსაბერიძე
- 15 ივანეკას მართებს ბეგარა, ერთი მარჩილი თეთრი და ერთი პარტახია იქ და აგრევე მარჩილი იმას მართებს. ფარცხანაყანევს თვედორაძეს მამისთვალა ხელოსანს და მის ძმებს მართებს ბეგარა ათი მენახვერე ღვინო, ათი ფოხალი ღომი, ოთხი ქათამი, ერთი რუბი თეთრი და როგორც ამას მართებს, ეგრეთვე სხუათაცა თვედორაძეებს ასე მართავენს. სანავარდოს ქილაძისაგან შეწირული თავხელიძე ყოყუელა, ხელოსანი ანდრიელა და მისი ძმა-ივანეკა და გაბრიელა, ორი გლეხი მყავია, მესხისშვილი ნიკოლოზა, ნაფთალაურს ქიქაშუა ხუცესი გაბრიელა, გოგუაძე ივანეკა, ქკადიშვილი ზუნ-უელა თავისი ძმებით და სახლისკაცით. ილორს მესხისშვილი ბუჭუელა და
- 25 მისი ძმისწულები ჯანჯარია, ივანეკა. გუგუნაყარს მიქელა ბოხუა. ეს ყლნი თავისის ბეგრით, ხადილითა და სამსახურითა. ტყვირს ჩაგანავეები თავენათის ბიგრითა და სამსახურითა და ყოველსა წელსა რლოც ღთან მსცეს და ზუთხი დაიჭიროს, ჯუარისმამას ნახევარს მიართმოდეს, და ერთი გლეხი მესაღობეა, მარჩილის მეტი არა ეთხოვება რა. და ამისა შემდგომად მეოცისთავე შემოწირულნი გლეხნი არიან, ერთი გურნას, ერთი ხონს, ერთი იანუას, ერთი გვეჯუთს. ესე ყლნი იძლეუნ უცილებელად ყოველთა კაცთა მიერ თავისთა შესავალითა და გამოსავალითა... არა რა ეთხოვბოდეს, არცა საური, არცა საუდიერო და არცა სხუა რამე მსახურებამ, თვინიერ ლაშ-

ქრობისა და ნადირობისა... აღიწერა კელითა იეროდიაკონის ნიკო-
ლაოს იობიან გაბაონელისათა, თთუესა ფებერვალსა თ განკორცი-
ვლებითვან სიტყვისა ღთისა ჩღჳ დასაბამითსა წელსა კსეე.

1788 წ. შეწირულობის წიგნი პაატა წულუკიძისა შეილებითურთ
ქელიშის მონასტრის საბუთიდან № 2, დაწერილია თეთრს
ქაღალდზე, ნიშნად ყოველ სიტყვის შემდეგ თითო წერტილია.

ქ.: ეჰა შენ... დედოფალო მღთის შშობელო მქელისის უდაბ-
5 ნოსაჲ ქალწულო მარიამ, მე მონა შენი წულუკიძე პაატა და ძე
ჩემი გიორგი და მერაბ გაკადრებთ მცირესა. ძღვენსა შამოწირვად,
რამეთუ. გულჰან ჩემჰან მითქეა კეთილისა ამის სულთა და ხორცთა
სარგებელისა საქჰისა და ჩემდა ცხოვრებისა შესაწევნელად და ძეთა
ჩემთა აღსაზრდელად და ორთავე ცხოვრებათა შინა წასამართებლად.
10 შამაგწირე ზემოთლხს (sic) გლეხი გურგენიძე თავათ შენი წინამძღვრის
შვილი ზაქარიაჲს ძე ხუცესი გიორგი და მისი ბიძის მარკოზ ბერის
შვილები მღდელი სვიმონ და დავით მათის ცოლშვილით ალაგ
მამულით.... ყოვლისფერიანათ რისიც მქონებელი იყოს და ან
იქვნეს, რომ აჲს ჩვენგან და არც არს ჩვენის მოხელე კაცისაგან
15 ამათ აღარაფერი ეთხოვებოდეს და სანამდის სული მედგას, ყოველს
აღდგომას წინამძღვარი და მისი კრებული ჩემთვის ეამს სწირებდეს
და მათს მთს წმინდასა წირვასა და ლოცვაშიდ ნაწილს დაგვიდებ-
დენ და მოგვიხსენებდენ და რომ მივიცვალო, მას მერმეთ სულის
წმინდის შაფათს მიწირებდენ და ცუცხალს დაგველოცებდენ და მო-
20 გვიხსენებდენ, ჩემის სულის სახსრად შამომიწირავს და შეიწირე წმინ-
დაო მღვთისმშობელო მარიამ..... არის გამრიგე ამისი გოცირიძე თამაზა
და მოწამე წულუკიძე სვიმონ, მოურაფი გოცირიძე პატა და ბეჟან,
ხელოსანი გურგენიძე კაცია, კობახიძე პატია და სხვანი მრავალნი
ჩვენი კარის კაცი აზნაური და გლეხი. დამიწერია მდივანს ლეჟა-
25 ვას ქაიხოსროს და მოწამეც ეარ ამისი. აღიწერა ქორონიკონს
ქრისტეს აქეთ ათას შვიდას ოთხმოცდარვას, თვესა იანვარს ცხრა-
მეტს ღღესა ოთხშაფათს წინამძღვრობასა ზაქარიასასა.

ბეჭდები წაწერილთ: 1) მონა ღსა წულუკიძე პატა; 2) მონა
ღსა ეჰა ნეფისა წულუკიძე მერაბ; 3) მონა ღსა ეჰა მეფისა წულუკიძე
30 (ასომთა:) გიორგი.

1789 წ. შეწირულობის წიგნი სოლომონ II-ისა, გელათის სა-
ბუთთაჲს ან 2, დაწერილია თეთრს ქაღალდზე. სიგელს სა-
თაურად აქვს მეორე გვერდზე: ბოსლევის დავთარი.

- ...მე... ტომებით დავითიანმან ს'დ იმერთა მეფემან მეფეთამან
ძემან არჩილისამან მეორემან ახალმან სოლომონ და ერთოკრცმან
ჩემან დედოფალი დედოფალმან ასულმან დადიანისამან მარიამ შენ
მეოხსა მუარველსა მტკიცესა ზღუდესა და შესავედრებელსა ცხორე
ბისა ჩემისასა წა ტაძრისა შენ დედისა ღვსა და მას შა სახესა დე-
დუფლობისა შენისათა აღმართებულთა ხატთა ხახულისა და გვან-
თისა მღვთის შობელს გკადრეთ კინო (sic) ჩვენი ესე შესწირავი ესრეთ.
ბოსლევს კუმბურძიქნი პირველად შენის წმიდის ტაძრის შეწირული
ყოფილიყო და სოფლის დაუდგრომელობისაგან საერისკაცთ გაე-
ხადათ და როდესაც იმერთა მხსნელად ღვთისაგან დიდ სახელოვანი
მეფე სოლომონ მოვლენილიყო, სხვა მრავალი ეკლესიის მამული
დაბნეული მოეკრიფა და ეკლესიებისათვის შეეკრიბა, თავისი სა-
მართლიანის დავთრით წმიდათა ეკლესიათათვის მიეძღვნა და ეს
კუმბურძიქნიც სამართლით ამოეყვანა დიდ სახელოვანს მეფეს და
ძმასა მისსა უფს კათოლიკოსს იოსიბს და პირველი თქვენი შეწი-
რული ყმა ისევ თქვენის წმიდის ტაძრისათვის შეეწირა და ბოსლევს
დაესახლებინა და რაღაც რაჟლოსაჲ ნაკლებობისათვის იმ დიდს
სახელოვანს მეფეს ის ბოსლევს ადგილი დაეტოვებინებია და ის
კაცები სხვასა და სხვას ადგილს დაბნეული იყვნენ. და ოდეს ძალ-
მწყობრთა შენითა ივერთა მეფობა მიეღეთ, მას ყამსა შა გამოვი-
ძიეთ ეს საქმე და წმიდისა ტაძრისა შენისა დაბნეულნი ყმანი მო-
ეკიყვანეთ და ისევ რომელსაც ადგილზედ პირველ ბატონისშვილის
კათოლიკოსის იოსების ხელშიდ სახლებულიყვნენ, ისევ იქ დავა-
სახლეთ ბოსლევს და შენს წას ტაძრის შესწირეთ, რომელიც კა-
თოლიკოსის იოსების ხელშიდ მიწა ადგილი, მამული, წყალი,
საყანე, სანადირო იმით შკიროდა (sic), ისევ თქვენს წმიდის ტაძრს
შევსწირეთ ბოსლევს იაშვილის სეულობა, რომელიც ერთს მოსახ-
ლეს ჩაფიცეს არ უჭირავს იმას გარდა, სრულებით აქეთ ყვირილას
გამოღმა დილიკაულის და საზანოს საზღვარს აქეთ, რომელიც კა-
თოლიკოსის იოსების ხელშიდ შკირივით, იმ საზღვრით თქვენის
წმიდის ტაძრისათვის შემწირავს.----- (წყევს შემშუქლთა ზედა)....

ამა წერილისა შეუამდგომელი და მოწაჲე სარდალი და დიდებული
თავადი ჩენი წერეთელი პაპუნა, სალთუხუცესი წერეთელი ზურაბ,
სარდალი წულუკიძე გიორგი და სხვანი კარისა ჩვენისა დიდებულნი
დარბაზის ერნი, აღიწერა კელითა კიკინაძის ნიკოლოსისათა წელთა
5 უფლისათა ჩლბთ იანვარს იე.

ბეჭედი სუფ. სომთაყრეჲლა წაწეწი: მეფე იმერეთისა სოლომონ.

1789 წ. შეწარგლობას წიგნი მეფის სოლომონ II-ისა გელათის
საბუთთაჲან № 30 თეთრს ქალაღზე ზომით 57' 1" < 27 სანტიმ.

ქ: ... მე ჰყვარებოდასა შა შვერდამილი დავითიანი სდ იმერთა
მეფეთ მეფე სოლომონ ძე არჩილისა და ერთკორკი ჩემი დიდის
მთავრის დადიანის ასული დედუფალთ დედუფალი მარიამ კნინ
10 ოდენსა ამას მსახურებასა ეკადრებ წა ამას ეკლესიასა შა გელათს
და უპატონესსა სახესა ზა შენ დედისა ღა მას შა აღმართებულთა
ხატთა ხახულისა და გელათისა ლეთის შშობელს, ესრეთ რომ დიდ
სახელოვანი ქვეყანასა ჩვენსა უშჯულოთა მამადინთა ძირითურთ
აღმომგზავნი და ქსთვის მრავალგზის სისხლ დათხელი იმერთა
15 მეორე აღმაშენებელი ბატონი ბიძა ჩემი მეფე სოლომონ გარდაიცვა-
ლა და ეა სურველ იყო, საფარველსა შენსა ეგრეთ მიემთხვია და
მრავალ მოღვაწე გვამი მისი დაიდვა წა და დიდებულსა ტაძარსა
შა და მეცა ვინებე კნინ ოდენისა მსახურებისა აღსრულება დიდ
სახელოვანისა მის მეფისა, რა წა ტაძარსა შა უკუნისამდე სახელი
20 მისი დაუვიწყებლად იხსენებოდეს და შეესწირე წა შენსა ეკლე-
სიას გელათს მთაენს (sic) საყდარს სამი მოსახლე ურია კოკასშვილები
და ერთი მოსახლე სომეხი ანდრია მიქელასშვილი. ამ ვაჟებს და-
ვადევეთ ბეგრათ, ურიას კოკიას შაბათას შვილს დავადევით თუთ-
ხმეტი მარჩილი თეთრი, ლიტრა სამთელი, მეორეს მოსახლეს კო-
25 კისშვილს დანიელს დავადევით თუთხმეტი მარჩილი თეთრი და
ერთი ლიტრა სამთელი, მესამეს მოსახლეს კოკიას შვილს დავადევით
იოსებს რვა მარჩილი თეთრი და ნახევარი ლიტრა სამთელი, ანდრია
სომეხს მიქელაშვილს დავადევით ხუთი მარჩილი თეთრი და ნახე-
ვარი ლიტრა სამთელი. ეს ორმოცდამეორე მარჩილი თეთრი და სამი
30 ლიტრა სამთელი ამ ვაჟების ბეგარა კგ აპრილს გიორგობას დღეს

- გენათელს მიერმოთედეს. გენათელი იმ ეკლესიის პირვე (sic) დეკანოზს წელის შაბათს ყოველს წელიწადს მეფის სოლომონისათვის მწირველად დაყენებდეს, რომ არას შაბათს წირვა არ გასწყდეს მიცვალებულის მეფისათვის და საწირავათ თითოს წირვაშიდ ორორს
- 5 რუბოდებდეს (sic) და რომელიც კანდელაკის საწირავს გარდაჩეს თეთრი ყოველს გიორგობას დღეს თვითან გენათელი თავისის კრებულით მიცვალებულის მეფის სოლომონისათვის ჟამს სწირვედეს, თვითანაც საწირავს მიირთმევდეს და კრებულსაც უბოძებდეს საწირავს გენათელი სამთელი თითო ჰამოსმული (sic) სანიადაგო კელაპტარი
- 12 ყოველს წირვასა და ლოცვაზედ ანთებოდეს გაუწყვედლად საფლავზედ. გენათელმან ვაჟების საქმე გაშინჯოს და თუმც შეიმატონ, ბეგარასაც მომატოს. წირვის საქმეც მომატებულის მსგავსად განუწყოს. თუ დაიკლონ, ბეგარაც ისე შეზავებით ააღებინოს. ვირემდის ის ეკლესია იყოს, არც ეს განწყესება მოიშალოს. ეს ვაჟები
- 15 ასე ხელშეუღალათ შეგვიწირას, მეფის კარის გამოსავალი არაფერი არ მიაღგეს... დარღვევად ნუ ვინ ხელყოფთ, ღვაწლი მრავალი აქვს დადებული ქვეყანასა ამას ჩვენსა სახელოვანს: მას მეფესა და მრავალი ქვეყანა და ვაჟარნი ზრმლითა თვისითა შეტკრებია და დაუტოვებია და თავისდა სასაკუთროთ ამათ მეტი წილშიდ არ უხვედრებია და ამ ვაჟებთან კაცს ხელი არ გაქვსთ, საკუთრად იმ სახელოვანს მეფეს მსახურონ ამათ და ამათთა შვილთა და მომავალთა....
- 20 (წიგნი) ამა წერილის მოწამე სარდალი და დიდებული თავადი ჩვენი წერეთელი პაპუნა, სალოხუცესი წერეთელი ზურაბ, სარდალი წულუკიძე გიორგი და სხვანი კარისა ჩვენისა დიდებულნი (sic) დარბაზის
- 25 ერნი. აღიწერა ხელითა ქიქინაძის ნიკოლაოსისათა წელთა უფლისათა ჩლბთ დეკემბერს ივ.

ბეჭედი ასომთ.: მეფე იმერეთისა, სოლომონ.

1778—1789 წ. შეწირულობის წიგნი სარდალ-მოურავის ბერი წულუკიძისა, ზონის საბუთთაგან № 57, თეთრს ქაღალდზე ზომით 31 × 14 სანტიმ. ნიშნად ყოველ სიტყვის შემდეგ თითო წერტილია.

...ჩვენ... სდ იმერთა მეფისა სარდალ მოურავმან წულუკიძემ ბერმა და სასურველმან ძემან ჩემმან სვიმონ ვინებეთ ტაძრისა შე-

ნისა მცირელი რამე... შესაწირავი,... შემოგწირეთ სასებისკერეთ ორი
კოდი პური და სახედაშეთ ორი მთელი კოკა ღვინო. საღამდის მე
და ძე ჩემი ცოცხალი ვიყოთ,... წლისთავზე მარადის მოგერთმევოდეს....
ყოველს ნოენბერს მოიკითხევდეს შენი დეკანოზი და მოგერთმევა
5 ცხოვრებისა ჩვენისა საღმრთაძელოდ.

ბეჭედა: მონა ღთისა წულუკიძე ბერი.

1790 წ. ბეჟან წულუკიძის შეწირულობის წიგნი, ზონას საბუთ-
თავან № 48, თეთრს ქალაღზე ზომით 32¹/₂ x 11³/₄, სანტიმ.
ნიშნად ყოველ სიტყვის შემდეგ თითო წერტილია.

ქ ესე საუდაო წიგნი მოგართვით თქვენ ბატონს მთავარების-
კობის ჩიჯავაძეს ანტონის მე წულუკიძემ ბეჟანმა, ასე რომ თქვე-
ნის ეკლესიის კაცს ირემაძეს გიორგელა ჯღარკის კაცის სულს ვე-
10 დავებოდი და მოფიცარი მყავდა გაჩენილი და შომაყენა მოფიცარი
საფიცრათ და შევატყვე, რომ მართალს ფიცებენ და აღარ ვაფიცე
და მოურიგდი.... ამ საქმეში ამ თქვენს კაცს გიორგელა ირამაძეს.
არც მე, არც ჩემი ძმამ და ძმისწულებმა და არც ჩვენმა კაცმა არ
ვედაოთ... ამისი მოწამე და გამრიგე დეკანოზი მიქელ, მღუდელი
15 ქუთათელაძე პასარიონ, ჯვარიმტვირთველი ჩხენკელი ივანე, გოგო-
ლაშვილი ბერი, ადამია ბერი და ერთობით ხონის შემავალი აზნა-
ური და გლეხი და ჩვენი აზნაურიშვილები... ხელითა დეკანოზის
შვილის მოურავის ნიკოლოზისათა... მისის ათორშეტსა... ჩლე
დღესა ორშაბათსა.

20 ჟაკარა.

1791 წ. ვფთვიმე გენაიულის ბუკრის გარაკებას წიგნი, ველათის
საბუთთავან № 15, თეთრს ქალაღზე ზომით 39¹/₂ x 30¹/₂, სანტიმ.

ქ წყალობითა ღთისათა ჩვენ ყოვლად სამღვდელთა ვაენა-
თელ მიტროპოლიტმან ვფთვიმი ესე საუკუნოდ შეუშლილი წიგნი
დავდევი წმინდას აჰას გელათის ეკლესიასა შინა, ესრეთ და ესე
ვითარად რომ ამ ეკლესიის გელათის მკვიდრის ყმას სიმონეთს მო-
25 სახლის ივანე კლდიაშვილის შვილს ბასილა კლდიაშვილს ვაღებ

- დასდებოდა და გარდახდა თავის თავით ველარ შექმლო და ჩვენ შემოგვეხვეწა და რომელიც ვალი დასდებოდა, ჩვენ გარდავიხადეთ და ამისდა ნაცვალად თვითან თავის ნებითაც ინება და ჩვენც განუწყესეთ და დაეადევით ყოველს წელიწადს, სანამ ამისი მომავალი 5 იქმნეს, ბატონისშვილის კათოლიკოზის იოსების მიცვალების დღეს ცამეტს მაისს ხუთის რუბის ცხვარს გელათს მოიყვანდეს და გელათის დეკანოზს მოგვრიდეს და გელათის დეკანოზი თვითან იმ დღეს ცამეტს მაისს ბატონისშვილის კათოლიკოზის იოსებისათვის სწირედეს და პანაშვიდს გარდებსდიდეს და კიდე ისევ კლდიაშვილი კე- 10 თილობაზედ და პურის მოსვლის დროზედ ორს კოდს პურს გელათს სასებისკერეთ მოიტანდეს და გენათელს მოერთმეოდეს. ამ სახსრის მაგიერი ბეგარა ეს დაგვიდს და განგვიწყესებია. სანამდის მისი ნათესავი სოფელსა ამას შინა იმყოფებოდეს, არც ეს ბეგარა მოეშლებოდეს, ვიდრე დასასრულადმდე სოფლისა ეს ორი კოდი პური და 15 ეს ხუთი რუბის ცხვარი..., არ მოიშლებოდეს. აწ არის ამა წერილის მოწამე მოხელე ჩვენი კანდელაკი გოჯია, მკურაჲ კლდიაშვილი ბერი და მისი ბიძაშვილი დათიკა და სიმონეთას დეკანოზი ჭუმბურიძე მღვდელი გიორგი. აღიწერა ხელითა ჩემის არხილიაკენის იოსელიანის დავით ბერისათა, მაისს იბ ქს აქეთ ჩლეა....
- 20 ბეჭედა: გენათელი მიტროპოლიტი (ასომთავ:) ეფთვიმი.

1791 წ. სოლომონ II ის წყალობის წიგნი, მიცემული გულქან დედოფლისადმი. დაცულია ბიჭვინტის საბუთებში № 88.

- ქ წყალობითა ყდ უბიწოსა დედოფლისა ღთისმშობელისა მარიამისათა ჩუენ ღთივკურთხევით ამაღლეპულმან მეფემან სდ იმერთამან მეორემან სოლომონ ძემან არჩილისამან ესე მტკიცე და შეუცვალებელი წყალობის წიგნი მოგეცით თქუენ დედოფალს წული- 25 კიძის ასულს გულქანს, ასე რომ ეს გიორგი აღფაიძე პირველად ბატონის ბიძიჩემის მეფე სოლომონისაგან მოცემული გყოლოდათ სათავისთაოდ. ახლა ჩვენ გვევედრეთ და გეთხოვე, ვისმინეთ თქვენი ვედრება და მოგეცით თავისი შვილით და მომავალით, ოჯახით და რისაც მქონებელი იყოს ყოვლითურთ. ამაშიდ სხვას კაცს ხელი 30 არავის აქვს და აღარც საზნეურშილოდ გახდეს და ხატისა და ეკლე-

სიის რაც ბეგარა მართებოდეს, დაუკლებლად მსახურს და ჩეთის გიორგობას დღეს წელიწადშიდ ყოველთვის ერთჯერ აწირვინოს და თემსაც დაალოცვიოს ჩვენი მეფობა. სხვა ჩვენგან გარდასახადი არც ბეგარა და არც საუდიერო ამის კარზედ არა მისდგეს, 5 რა, სანამდი ცოცხალი იყოთ, თქვენ გახლდეს და გმსახუროსთ. მერაეთ ისევ სამეფოთ იქმნეს ეს აღუაიძე. არ მოიშალოს ეს სიგელი არცა ჩვენგან და არც სხვათა ჩუნთა (sic) შემდკოპთა მეფეთა და მეპატრონეთაგან. არის ამისი მოწამე და შუამდგომელი კარისა ჩუნისა სახლთუხუცესი წერეთელი ზურაბ, სარდალ მოურავი წულიკიძე გიორგი, 10 მოლარეთუხუცესი წერეთელი გიორგი, წერეთელი ქველი, მოურავი მდივანი ბუჭუა, ჩვენი მესტუმრე საყვარელიძე დავით და სხვანი დარბაისიონი და გამგენი კარისა ჩუნისანი. მე მთავარ დიაკონს ამაშუკელს ბესარიონს დამიწერია და მოწამეცა ვარ ამისი. აღიწერა რაგვისტოსს ე ქეს აქეთ წელსა ჩლეა.

15 ბეჭედი ასომთავ.: მეფე იმერეთისა სოლომონ, მეფისძე კოსტანტინე, დედოფალი მარიამ.

ქ სრულიად იმერთა დედოფალი მარიამ ვამტკიცებ ნებითა ღვთისათა წიგნსა ამას.

ჩვენ საიმერეთოსა უფლისწული ბატონისშვილი კოსტანტინე 20 ვამტკიცებ წიგნსა ამას:

ბეჭედი.

განხე: ქ ჩვენ ყდ სამღვდლო ქუთათელ მიტროპოლიტი დოსითეოს ჩვენის კელმწიფის მეფის ბრძანებას ჩვენც ვამტკიცებთ.

ბეჭედი.

25 ქ ჩვენ ყდ სამღვდლო გაენათელ მიტროპოლიტი ეფთვიმი ჩვენის კელმწიფის მეფის ბრძანებას ჩვენც ვამტკიცებთ.

ბეჭედი.

ქ ჩვენ სარდალ წერეთელი ქაიხოსრო ჩვენის ხელმწიფის მეფის სოლომონის ბრძანებას ვემოწმები და კიდევ ვამტკიცებ.

30 ბეჭედი ასომთ.: სარდლწრთლი ქიხოსო.

ქ ჩვენ მელვინეთუხუცესი წერეთელი სიმონ ჩვენის ხელმწიფის მეფის სოლომონის ბრძანებას ჩვენც ვემოწმებით და კიდევ ვამტკიცებთ.

ბეჭედი: მონა ლსა ყმა მეფისა წერეთელი სმნ.

1792 წ. შეწიჯულობის წიგნი სარდლის გიორგი წულუკიძისა ნიკორწმინდის ტაძრის საბუთთაგან № 18, თეთრს ქალაღზე დ წერილი. ნიშნები არ არის.

ქ. უწარჩინებულესო და ყოვლისა სოჯულის მნათობო, დიდო და წარჩინებულო მწყემსო და მოძღვარო ყოვლისა სოჯულისაო, უსაქვირელესო მამო წმიდაო ნიკოლას, რაჟელმან სასწაულთა საკვირელთა მოქმედებითა აღავსენა ზღვანი და ხმელნი. მეცა მინდო-
 5 ბილჳან და მსასოებელჳან უსაქვირელესთა მადლთა შენთაჳან და შეწენითა მადლთა შენთათა დაცულჳან, ივერაიას სარდალჳან წულუკიძე გიორგიმ და თანაქედრეულჳან და ერთოურჳკჳან ჩემჳან მიქელაძის ასულჳან ელენე, პირაჳჳან ძემან ჩემჳან დავით და მერაბ გკადრეთ მკირედი და კნინ ოდენი ესე მსახურება ტაძარსა შენსა,
 10 სახელსა მღვდელთ მთავრობისა შენისასა აღმართებულსა ნიკოლაოს-წმიდას ესე ვითარად, რომ განვიხილე და გამოვიძიე და ვსკან ტაძარი შენი მოსამსახურე ვაჟართაგან მოკლებულაჳო და არას ადგილისაგან საკმეველი არ მიერთმეოდა და რაჳელიც ძალ მდევა, ვინებე ნაკულევეანისა ამის აღესებ და შევსწირე ჩემის თეთრა (sic) ნაშოვნი
 15 და ნახსარი მოსახლე ერთაჳურა მხაელის შვალა შალაჳა თაკისი ცოლ-შვილით და თავისის ყოფით რომლისაც მქონებელი არის და განუწყესეთ ესრეთ. ე დეკემბერს წმიდის ნიკოლაოსის დღესასწაულზედ თვითო ლიტრას საკმეველს წმიდის ნიკოლაოსის (sic) ეკკლესიას ყოველს წელიწადს მარაჳივედეს და თუჳე მარაჳელდეს და სხვა და სხვა
 20 გლესათ გაიყუნ, თითო თითო გლესი პირველისა განწესებისამებრ მიართმევდეს და სხვა როგორათაც შემძლებელი იყოს, ნიკოლაოს-წმიდელი ხელის შეწყბით იმსახურებდეს, იმ ეკკლესიის მღვდელ-მთავარი, დეკანოზი და სამღვდლონი კრებულნი დაუეიწყებელად მოხსენებასა ჩემსა ყოვდნენ, ვიდრემდის ეკლესია იგი იმყოფებოდეს....
 25 ამა წერილსა მოწამე საღთხუცესი წერეთელი ზურაბ და სხვანი ერთობით მეფის კარისა დიდებულნი დარბაზის ერნი. აღიწერა ხელითა ჳიქინაძის ნიკოლაოსისათა წელთა უფლისათ ჩლებ იენისს ა.

ბეჭდჳა: წულუკიძე გი; წულუკიძე დავით.

1792 წ. წყალბის წიგნი სოლომონ II-ისა, ქუთაისის ტაძრის საბუთებში № 41 დაცული, თეთრს ქალაღზე ზომით 30¹/₂ x 23¹/₂ სანტიმ. ნიშნად იშვიათად იხმარება თიანეთში წერტილი.

...სდ იმერთა მეფემან მეფეთამან ძემან არჩილისამან სოლო-
მონ დავითიანმან და ერთოკრცმან ჩემმან დედუფალოთ დედუფალმან
დადიანის ასულმან მარიამ ესე... წყალბის წიგნი გიბოძე შენ
მღვდელს ფორჩხიძეს იოვანეს და ძმასა შენსა გიორგის, ესე ვითა-
5 რად რომე მათს უმაღლესობას დიდებულს მეფეს სოლომონს და
მეცხედრესა მისსა დედუფალს მარიამს ცოლშვილით თათრისაგან
დაესხენი და ბარს საკათოლიკოზო მიწაზედ ესახლე. კათოლიკოზის
ბენაშრონის წერილიც ეკლესიის ყმობას გიცხადებდა. დროთა და
ჟამთა მიმოკვეთებისაგან აზნაურისშვილს თავის საყმით განესაკუთრე.
10 ოდეს... მეფობა მივიღე, გამოწველილვით გამოვიძიე და ვსცან, მიწა
ეკლესიის ყოფილიყო, დახსნილი თათრისაგან პირველ ხსენებულის მეფის
და დედუფლისაგან ხარ ცოლშვილით და მეც კათოლიკოსის წე-
რილით დამიმტკიცებია შენშიდ, შენს ცოლსა და შვილშიდ, შენს
მიწა ადგილსა და მამულშიდ და სახლსა და კარშიდ... საუკუნოდ
15 აზნაურისშვილს, თავადს, თვინიერ მეფისა და ეკლესიისა, ... ხელი
არა ქონდეს... მოწამე და შუამდგომელი ამისი საღთუხუცესი წე-
რეთელი ზურაბ და სხვანი ერთობით კარისა ჩემისა დიდებულნი
დარბაზის ერნი. აღიწერა კელითა ჭიკინაძის ნიკოლაოსისათა წელთა
უფლისათა ჩლებ ოკნდომბერს (sic) ვ.
20 ბეჭედი.

1793 წ. მანუჩარ ყიფიანის შეწირულობის წიგნი ნიკორწმინდის
ტაძრის საბუთთაგან № 4, თეთრს ქალაღზე დაწერილი.
სათაურად აქვს: შიშინაშვილის დავთარი.

...(ვინებეთ)... ჩვენ ყიფიანმან მანუჩარ და ერთხორცმან ჩემ-
მან მესხის ასულმან ანნამ და სასურველმან ძმამან ჩემმან კაცომ
და შამოგწირე ტოლას გლეხი შიშინასშვილი თამაზიკა, ნასიკელა
და სვიმონიკა მათის ცოლშვილით, სახლკარით აწ ეს განწესება
25 დაგვიძს, სანამ სული გვედგას ფერის ცვალებას და მერმეთ რომ
ამიერ სოფლით მივიცვალოთ აღების შაფათს ჩვენთვის ერთს ჟამს

გვიწირვედნ და ცოცხალს დაგვოცვედნ და მათს წმიდას წირ-
ვაში ნაწილს დაგვიდებიენ და მოგვიხსენებდენ:.. (წვევა)....'

- ქ. კაცთაგან მოწამე და გამრიგე საქმისა ამის არის გიორგი
ბუში და ყიფიანი ბეჟან და გელია, ხელოსანი ლომთაძე გოგელიძე
5 და შოშინიკი ლომთაძე. აღიწერა წიგნი ესე ხელითა წულუკიძის
ხუცის მდივნის გურგენიძის მღდლის გიორგისათა ქორანიკონს
ქრისტეს აქეთ ათას შვიდას ოთხმოცდაცამეტს წინამძღორობასა ზა-
ქარიასასა თვესა იანვარსა ოცდახუთსა დღესა სამშაბათსა ნებითა
ლეთისათა და შიწვენითა წმიდისა ღვთისმშობელისა და მარადისა
1) ქალწულისა მარიამისათა.

ორა ჟვარა.

კანზე: ჩვენ ყდ უსამღვდელოესი ნიკოლაოწმიდელ არხიერი
სოფრონ ვამტიკებ წიგნსა ამას და დამარღვეველსა ამისსა ვსწყევ
და შევაჩვენებ:

- 15 ბეჭედი: ყდ სამღვდელო ნკწმიდელი არხიეპუზი (ასამთ.:)
სოფრონოს.

1793 წ. შეწირულობის წიგნი სოლომონ II-ისა, ნიკოწმინდის
ტაძრის საბუთთაგან № 1, თეთრს ქაღალდზე დაწერილი.

- ქ.: შენ წაო და ყდ მოწყალეო დედუფალო ზეცისა და ქვე-
ყანისაო, სასოო და მეოხო, მცველო და მფარველო სულისა და
ხორცისა ჩვენისაო, მინდობილმან სასოებისა შენისამან სდ იმერთა
20 მეფეთმან მეფეთამან ძემან არჩილისამან მეორეთმან სოლომონ და თანა
ერთხორცმან ჩემან დედუფალთ დედუფალმან დადიანის ასულმან
მარიამ ესე ამიერიდგან უკე უცვალადო წიგნი მოგართვით თქვენ
ქველშის უდაბნოს წმინდის მღვთის მშობლის ეკლესიასა და თქვენს
წინაშე მღვამელს ბერებს ზაქარიას და სხვათა სამღვდელოებთა და
25 შამოვწირეთ მცირე ესე შესაწირავი მშვიდანის ერთი მოსახლე კაცი
სუთიძე ზალიკი, მისი ძმისწულები წყალობიკი და ბასილიკი მათის
ცოლშვილით, სახლკარით..... და არაოდეს ამ ჩვენს შამოწირულს
გლახს არც ჩვენგან და არც შემდგომთა ჩვენთა მებატონეთაგან
არც საური, არც საუდიერო, არც ღომი, არც პური, არც ღვინო,
30 არც ხორცი, არაფერი ჩვენი სათხოვარი არ ეთხოვებოდეს, ისე

ყოველის კაცის უცილებლად შამოგვიწირავს.... რომელიც მწირველი
ქელიშის უდაბნოში იქმნეს, წელიწადში სულთაობას ერთობით
დედაჩემს ბატონის შვილს საქარუველას მეფის ასულს ელენეს
უწირებდეთ და ჩვენც მოგვისენებდეთ და უკეთუ ვინმე იკადროს
5 და ხელყოს შლად (წევეს).... აწ იქნა მოწამედ ამისა ერთგულებითა
კარისა ჩვენისა გამრიგე სახლთუხუცესი წერეთელი ზურაბ, წულუკიძე
გიორგი, სარდალი წერეთელი ქაიხოსრო, მოღარუთუხუცესი წერე-
თელი გიორგი, მაჩაბელი ზურაბ, მდივანი ბუქუა, მოძღვარი სვიმონ
ალიწერა ხელათა მეფის კარის მღვდლას გრაგოლაშვილას იესესითა
10 ქნს ქეს აქეთ ჩლეგ თვესა მაისსა კ.

ბეჭედი ასომთ.: მეფე იმერეთისა სოლომონ.

ჩვენ ყდ სამღვდლო ქუთათელ მიტროპოლიტი დოსითეოს
ვაჰტაკიძე წერილსა ამას და შლად კელმოყფსა ამისსა ვსწყევ და
შევაჩვენებ ზეგარდმოჲსა მადლითა და მათ მაგიერად მათ მიერ
15 ჩვენდამო მოცემულითა კელმწიფებითა:.

ბეჭედი: ყდ სამღვდლო ქუთათელ მიტროპოლიტი (ასომთ.:)
დოსითეოს.

1793 წ. მარიამ ღვთაფლის შეწირულობის წიგნი, ქუთაისის
ტაძრის საბუთთაგან № 1, თეთრს ქაღალდზე ზომით 42 x 30³/₄,
სანტიმ. ნიშნად ყოველ სიტყვის შემდეგ თითო წერტილია.

...ჩვენ... სდ იმერთა დედოფალთ დედოფალმან დადიანის
ასულმან მარიამ... შემოგწირე ქუთათისა მღთისმშობელსა ერთი
20 კაცი თვედორაძე ზაქარია ცოლით და შვილით.... ასე რომ კურთ-
ხელის მაგიდაჩემს დედოფალს მარიამს პატარა ბიჭი ქუთაისის ცი-
ხიდან თათრისაგან დახსნა (sic) და მისის მუახლის მარგალიტისასათვის
ებოძებინა და იმას გაეზარდა. ოდეს ღმერთმან ინება და იმერეთის
დედოფლად მყო, ეს მამიდა ჩემის ნამსახური მუახლე მარგალიტისა
25 გელათს დასდგა და ეს ბიჭი მე მომართვა და მე თქვენთვის შემო-
მიწირავს. შეიწირე შენ წმინდაო მღვთისმშობელო მარიამ (ქუთაისი-
საჲ).... ამის გამრიგე და მოწამე სახლთუხუცესი წერეთელი ზუ-
რაბ, ბოქაულთუხუცესი წერეთელი ვახუშტი, ნიჟარაძე კაკია,
მეფის კარის დეკანოზი იშხნელი მღვდელი სვიმონ. წულუკიძე

კაცია. დაიწერა... ჩღვ... კელითა იშხნელის გრიგოლისათა თვესა
იენისსა კგ.

ბეჭედი: დედოფალი მარიამ.

განსე პირველ გვერდზე: ქ სდ იმერთა მეფე მეორე სოლომონ
5 ძე არჩილისა ვამტიცებ...

ბეჭედი ასომთ.: მეფე იმერეთისა სოლომონ.

1794 წ. შეწირულობის წიგნი სოლომონ II-ისა, ნიკორწმინდის
საბუთთაგან № 6 თეთრს ქაღალდზე.

....სდ აშერა მეფეჲან მეფეთაჲან პანკრატოანჲან ძემან არჩი-
ლისამან მეორეჲან სოლოჲონ დავითიანჲან და ერთხორტკან ჩემჲან
დედღუფალთ დედღუფალჲან დადიანის ასუ ჴიან მარაჲმ ეკადრეთ მწვლი-
10 ლებრივი ესე მსახურება წასა ტაძარსა შენსა ნიკოლაოზ წმინდის
და მას შინა აღმართებულთა და დადგინებულთა ყდ სამღვდლოთა
მიტროპოლიტთა სოფრონიოს, კესრეთ და ესე ვითარად რომ ბუგო-
ულს ადგილი, მამულა და მოსახლენი კაცნი პირველათაჲ წმინდის
ნიკოლაოზის შეწირული ყოვლიყუა და ახლა ყოვლად სამღვდლო
15 ნიკოლაოზ წმინდელი წულუკიჲ სოფროჲ გვეყვდრა შეწირულობის
განახლებას, განკახლეთ და შამოგწირეთ ბუგოულს მამული და ად-
გილი. არას კაცს ხელი არა აქვს არც რა მიზნზი, ისრე უსადგო
და უკოლებელა. ხუცესი მკელაჲ პეტრე კვაჲო ერთი, იმედაძე მა-
20 ბუკა კვამლი ერთი, აბუთიჲე კვამლი ერთი, აბანოეთს დათუა დვალი
კვაჲო ერთი, მისი განაყრუა კაცია დვალი კოჲლო ერთი, პაჲუნა
დელისშვილები მათის ცოლშვილთა, სახლკართა, ტყითა, ყანითა,
ვენახითა, საწისქვილოთა, სასაფლაოთა, მათის სამართლიანის სახ-
ლერითა და რისაც მკონებელნი იყენენ, სამებრითა და უძებრითა.
შეიწირე წაო ნიკოლაოზ..... მსახურებისა ამის ჩვენისა მოწამედ
25 ერთგულეჲთა კარისა ჩვენიან განაჲე სახლოუბუცესი წერეთელი ზუ-
რაჲ, წულუკაჲე გიორგი, ბოქაულოუბუცესი წერეთელი ვახუშტი
მისი ძმა მოლარეთუბუცესი წერეთელი გი და ერთობით კარის
ჩნისა დარბაისერნი. აღიწერა კელითა მეფის კარის მღვდლის გრი
გოლაშვილის იესესითა ქნს ქეს აქეთ ჩღედ თვესა აპრილსა კ.
30 ბეჭედი ასომთ.: მეფე იმერეთისა სოლომონ.

განზე ამტკიცებენ ქუთათელა მიტრონაძე იტი დოსიაიოს და კენ-
თელი მიტრონაძე იტი ეფთვიში (სეკლადები).

1794 წ. წყალობის წიგნი სოლომონ II-ისა, ხონის ტაძრის სა-
ბუთთაგან № 16, თეთრს ქალაღლზე.

ქ. ესე მტკიცე წყალობის. წიგნი გიბოძე მე სღ იმერთა მეფემან
მეფეთამან ძემან არჩილისამან სოლომონ დაეთიანმან შენ სანაძეს სი-
ნ მონიკას, გოვიას და კიკოლას, ესე ვითარად რომ პირველითგან ხო-
ნის წმიდის გიორგის კაცი ყოფილაყავით და ახლა ერთგულად მსა-
ხურებისა შენისათვის მეც წყალობა გიყავი, ასე რომ თუ გიმსაუბრო
მე, თორემ წმიდის გიორგის ტაძრის მეტს სხვა კაცს თქვენზედ სა-
ბატონყმობს ხელი არ ქონდეს... ხელითა ქიქინაძის ნიკოლაოსისა-
10 თა წელთა უფლისათა ჩლედ დეკემბერს ე.

ბეჭედი ასომთ.: მეფე იმერეთისა სოლომონ.

1795 წ. ნიკოლოზ ყაფიანის შეწირულობის წიგნი კელიშის
უღაბნოს საბუთთაგან № 5, თეთრს ქალაღლზე. საბუთს
საოაურად აქეს: ტყეშელაშვილის დავთარი.

..... ეს მტკიცედ შეუცვალეგებლა, საბოლოოვით გასათავებელი
წიგნი მომიცემია მე ყიფიანს ნიკოლოზს და მეულლე მისმან გე-
ლოვანის ასულმან ფარანგ და ძემან მათჲს ლევან და ბეჲან თქვენ,
15 ქელიშ უღაბნოში მსავერპლის შემწირველნო, ასე და ამა პირსა
ზედან რომ ღვთისმშობელს გლეხი შემოვსწირეთ და თქვენ ოცი
მარჩილი თეთრი მომართვით და ღვთისმშობლობას მორეთ (sic) მოსე-
ლამდის წირვა დაიდევით და მესე (sic) ხატულაჲ ტყეშელაშვილი
მემომწირავს მისი ცოლიან შვილიანათ, აღაგმამულიანათ. არის კაც-
20 თაგან ამის გპრივე და მოწავე ბერი სურღულაძე ნიკოლოზ. რამაც
ძემან კაცისამან ეს შეშალოს, ისიმც შეიშლება რჯულის ქრისტიანო-
ბისაგან და მასაჲ შედეგის შიშთილი იუდასი. მეფობას მეორე
სოლომონისას ქრონიკოს ჩლევ აღიწერა წიგნი ესე თვესა მარტს თ.
სამი ჟვარი.

25 განზე: ჩვენ ყდ სამღვდელო ნიკოლაოს წმიდელ არხიერი

სოფრონიოს ვამტიცებ წიგნსა ამას და მომშლელსა ვსწყევ და შე-
ვაჩვენებ.

ბეჭედი: ეს სამღვდლო ნაწარმიდელი არხიეპ^ოზი (ასამთ.) სოფ-
რონიოს.

1795 წ. შეწირულობის წიგნი მარიამ დედოფლისა გელათის სა-
ბუთოვან ა: 7, თეთრს ქალაღზე. ნიშნად იშვიათად ხიტ-
ყის შემდეგ წარ^ილია. სათაურად სიველს აქვს: რაქას დე-
ლიანიძის შეწირულობისა.

- 5 ვინადგან მის მიერ მეფობენ მეფენი და ვინადგან მის-
გან მიიღებენ წიაღსა დედოფლობისასა ასულნი და ნისგან მიიწევიან
საზომსა ცხოვრებისა და ცხოვნებისასა ნათესავნი ქრისტიანეთანი და
ამისთვის მეცა ვიგულსმოდგინე და ვიმოსწრაფე შეწირვა ძღვნისა
ჟამსა დაქირვებისასა. / ვინადგან მის მიერ ბოძებული და თანშეუღ-
10 ლილი კელმწიფე ჩემი მეფე იმერეთისა ახალი სოლომონ სიცხისა
მიერ სნეულებისა შესუსტებული ე^ე სიკვდილად მიწვენილი განი-
ხილა გონებამან ჩემმან, მსწრაფლ მივმართე სასოსა ჩვენსა ღვთის-
მშობელსა მარიამს და ცრემლით შევსწირე სავედრებელი სიტყვა და
15 აღუთქვი მსახურება ღვთის მშობესა (sic) გელათისასა და ისმინა მწუ-
ხარებით ვედრება ჩემი და მომცა რაცა ვსთხოვე და განათავისუფლა
ეკლმწიფე ჩემი მეფე და მაშინ აღუთქვი, სადაცა ვპოო პირველიდ-
განვე ეკლესიისა მისისა გელათისა შეწირულო ყმა, შეძლებისაებრ
ჩემისა ვიმეტადინო კდვე მიძღვანეა მისი. ამისთვის ღვთისმშობელსა
მარიამის მიერ ყ^ისა იმერეთისა დედულად დადგინებულმან დე-
20 დუვალუ დედუვალჰან დიდისა და სახელოანისა დადიანისა კაცისა
ასულჰან დედუვალჰან მარიამმან მოვიხსენე პირველო შეწუნება
ქმრისა ჩემისა და მეფისა და ამისთვის ჟამთა ცვალებისაგან პირველ
გელათის ღვთისმშობლის ყმა ყოფილი დავლანძე ამ ჟამებშიდ
მისმა უშალელესობამ მეფემ თავის აზნაურს მისცა და მე რომ ვსცანი
25 ღვთისმშობლის ყმობა, მოვახსენე მისს უმაღლესობას და სინანულით
ნება დამართო და მრავლის ჟამიდგან დაკარგული ავიღე და შენვე
შეგწირე ღვთისმშობელი გელათისაო, სასოო მეფეთაო, შესავედ-
რებელი დედოფალთაო, ქალწულო მარიამ. შემოგწირე შენი შენ-

- დავე დავლიანიძე დავით, მისი ძმა ნასხიდა და ნინია თავის ცოლ-
შვილით, საზღკარით, ადგილმამულით, ტყით, წყლით, შესაველ გამო-
საველით, სამებრათა და უქებრათა და ყოვლისავეს ქაწნებათ. შეი-
წირე ღვთის მშობელთა..... მოჰხედე, რ' არა განამწარო ღლე ჩემი
5 ქმრისა ჩემისაგან მოცილებითა, რ' იხსნა კელმწიფე ჩემი ქარისაგან
და განსადღელისა და რ'ა იხსნე მტერისაგან, რომელნი ერჩიან
ქრისტიანეთა, დავიცივე ქალწულო მრჩობლსავე შა ცხოვრებისა
ამინ..... თუ მეფე იქმნას (გამამწარეკედი), დამზოს მეფობისაგან
თვისისა... უკეთუ პატრიარქი ანუ მღვდელმთავარი.... დედუფალმან...
10 უკეთუ უფლისწულმან ინებოს, ნუ ოდეს აღვალს საუფლოსა კა-
რისსა, უკეთუ სარდალმან ინებოს, სადაცა სარდლობს დავეცეს
უწყალად.... შენი სასწაულთმოქმედება გამოაცხადე, ვინადგან მე
მხეველმან შენმან შემოგწირე ჩვენდა სიცოცხლედ და მეფის სოლო-
მონის განსაძლიერებლად აწ და საუკუნეთა ამინ. აღიწერა კელითა
15 მისის უგანათლებულესობის დადიანის გრიგოლის კარის დეკანოსის
და მდივნის იოანეს კელითა. ქეს აქეთ ჩლეე თვესა აპრილსა დ.
ბეჭედი ასომთა.: დედოფალი მარიაჲ.

1795 წ. მარიაჲ დედოფლის მიერ მიცემული წიგნი, ნიკორწმინ-
დის ტაძრის საბუთთაგან № 25, დაწერილი თეთრს ქა-
ლალდე.

- ქ ნამდვილ ქტისა ერთ ღთაებისა ერთ კეთილობისა და სამ-
ხატოვანისა სამებისა ნებართვითა დაჯერ ჩინებითა ჩვენ იესიან დავი-
20 თიან სოლომონიან ბავრატოვანის ძისა ძისა (სი:) მეფეთ მეფის
ალექსანდრესამან და განმანათლებელის ამერთა ნეტარ ხსენებულის
მეფის სოლომონის ძმისწულის უმაღლესის მეფის მეორის სოლო-
მონის თანამემცხედრემან დედუფალთ დედუფალმან დადიანის ასულ-
მან მეორემან მარიაჲ დაგიმტკიცეთ და განგიახლეთ დავთარი და
25 გუჯარი მთის წის გიორგის, ასე და ამა პირსა ზა რომე რომელსა-
მე შეწირულს ადგილებზედ ჩვენ და ყდ სამღვდელოს ნიკოლაოსხ-
წმინდელს (სი:) ლაპარაკი მოგვიხდა უმეტრის და პირმოთნის კაცის შე-
სმენით, მაგრამ როდესაც ყდ სამღვდელო ნიკოლაოსწმინდელი
სოფრომ უმაღლესობის ტახტის წინარე სამართალს მოქენებდა.

- ვისმინეთ ჩვენც აჯა და მოხსენება და მთას წმინდის გიორგის დავთარიც მოგვცა და განვიხილეთ რა, კტიწსაჲ (sic) იმ კაციეთის ადგილის შეწირულობა და სარწმუნოთაც ეწერა, დგვარწმუნა (sic) და ჩვენც უკეშმარიტეს აღრე დავამტკიცეთ და გიბოძეთ სიგელი
- 5 კაციეთის ადგილი ს'დ სომეხეთის ქალას აქეთ და ზემოკერძო საზღვრავს ქეჟუნტა წოდებული ადგილი ზენათ შუა ველიეთის მინდორს აქეთ და სომეხეთის ქალას აქეთ. ამ სამ საზღვრებს შუა საბატონო საძებარი ადგილი რაც იყო, ყოველსავე ზედან კელი ავიღეთ და სრულებით შემოგწირეთ. დავთარი ვით აცხადებდა, ჩვენც ისე
- 10 დავამტკიცებია და შემოგვიწირავს მთას წმინდის გიორგისათვის და წმინდის ნიკოლაოსის მოადგილის და მოურავის ყ'დ სამღვდელთა ნიკოლაოსწმინდლის სოფრომისათვის დავამტკიცებია ~~ჩვენ~~ და გიბოძებია. მოგვცეს მან პირმოძამე ძემან და გიბედნიეროსთ აწ და უკუნისამდე. მხოლოდ ამისდა ნაცვლად დავვიძს მრჩობლისა ცხოვე-
- 15 რებისა ჩვენისა წარსაპართუელად ყოველს წელაწადს ყ'დ წმინდის მიცვალების დღეს მარიამოვას მთაწმინდის გიორგის დეკანოზი, ერთი მღვდელი და მთავარი იაკონი ჟამს გვიწირევდეს, როდესაც ღთის ნება იქმნეს, მიცვალებულს გვიწირევდეს და მოგვიხსენებდეს. (თუ ჩნი წარვა და მოხსენება თქვენ არ მოშალოთ, ეს ჩვენ მიერ ბოძებული
- 20 ღი დავთარი არც ჩვენგან და არცა შემდგომთა ჩვენთა მეპატრონეთაგან არ მოგეშალოსთ) აწ ვინც და რამანც ძემან კაცისამან, მეფემან ანუ დედუფალმან, კათალიკოსმან ანუ უფლისწულმან, თავადმან ანუ აზნაურმან, დიდმან ანუ მცირემან შლად ყოს ამა წერილისა, მასამც არისხავს სამეზობო დიდებული ღ'თი და ყოველნი მის-
- 25 ნი წმინდანი ზეცისა და ქვეყანისანი, ხორციელნი და უხორციელნი, წყეულ და შეჩვენებულნი იყოს წმინდათა ათორთა მოციქულთაგან, შეიღთა მსოფლობა კრებათაგან, ოთხთა პატრიარხთაგან და ყოველთა სამღვდელთა დასთაგან. მასამც ედების კეთრი გეზისა, შაშვთილი რუდასი, ზარტება დიოსკორესი, ხ' დამამტკიცებელნი ამისნი აკუ-
- 30 რთხნეს ღ'თ აწ და უკუნისამდე ამინ. არის ამისი მოწამე სახლთუხუცესი წერეთელი გიორგი, ხაბაზთუხუცესი ნიჟარაძე კაცია, დედოფლის მოძღვარი იშხნელი მღვდელი სვიმონ, ნიჟარაძე ზურაბ, ნიჟარაძე აბესა. აღიწერა კელითა იშხნელის გრიგოლისათა ქეს აქეთ ჩლეფ თვესა მაისსა ი.

ბეჭედი ასომთ.: დღელი მარამ.

1796 წ. ჯვარის მამის ათანასეს მიერ დაღებული წიკნი, და-
ცული გელათის საბჭოებში № 26, თეთრს ქალაღზე ზო-
მით 7X11^{3/4}, სანტიმ.

ქ მისმა სიმაღლეჲ ბატონჲ მეუჲ სოლოჲან არაოლიქჲან მე-
რეჲმან მიბოჲ კარის მღვდელი წეჲეთელი დაჲთ და გუმკაჲე ქაი-
ხოსრო. მე, ჯვარისჲჲჲჲ ათანასეს, გენათლოს კაცეს და ჩვენსას
5 ერთჲანეთშიდ საღეუბი მიწეჲი ქონდათ, ილაჲარაკეს და ძეღი და
ახალი სუყეღი საღეო აღვიღეჲს ფიკით გარდასწყდა და მორიგდნ.
რომ პირენდელი ნაქჲარი საქმეშიდ სიტყუა აღარა აქესთ მთას გარდა
და მთაზეღ სამართალი არის გაჩენილი და მაშინ მორიგდენ ამ საქ-
მეშიდ. ბატონის ენდ სამღვდელი გენათლოს ეუჲოჲჲჲ მოხელეჲი
10 ამ სამართლებშიდ იყვნენ. ასე გარდასწყდა. ქორნიკონს ქრისტეს
აქეთ ათას შვიდას ოთხმოკდათექსმეტჲ თეგსა აგვისტოსა ოკდა-
შვიდას.

ბეჭედი ასომთ. წაწჲრით: ათნს არხჲ ჯუარ მმ 1793.

შემდეგ სელისმოწერა ბეჭედიღად.

1796 წ. მარამ იმერთა დედოფლის შეწირულობის წიკნი ქე-
თაისის ტაძრის საბუთთაგან № 5, თეთრს ქალაღზე ზომით
41X29 სანტიმ. ნიშნად ყოველ სიტყვის შემდეგ თითო წერ-
ტილია.

15 ჩვენ... სდ ლიხთიმერთა დედოფალმან დადანის ასულჲან
მარამ... მოუძღვნენ წმინდასა ეკლესიასა შენსა ჩემი გულისპირი
მარგარიტისა, ხოლო აწ ნაცვლად ამისა ერნებე შეჲაჲირავად შენდა
თანამოწამებითა და ნებითა ყოვლად სამღვდელოსა ქუთათელ მიტ-
როპოლიტისა წერეთლის დოსითეოსისათა და ქუთათის მოსახლე ჩვენი
20 სახასო ერთი კვაშლი კაკი ურია ბინიაშვილი მარდახა თავის ცოლ-
შვილით აქედამ აყრილიყო და ზემოთ საწერეთლოში ესახლა ვალის
მიზეზით... შეიწირე, ჳი ქუთათისისა ღვთისმშობელი... და ნაცვლად
ამისა მიეც კეთილმსახურსა მეფესა სოლოჲონს დღეთა სიგორჲე და

წელთა სიმრავლე და აღამაღლე კვერთხი მეფობისა მისისა მშვიდობასა და კეთილ სუფევსა შინა და წინააღმდეგობანი მტერნი მისნი ქვეშე ფერხთა მისთა შემუსრენ.... არის ამა დამტკიცებისა მოწამე წულუკიძე გიორგი, ნიჟარაძე კაცია, ნაჟარაძე ზურაბ, ჩემი მოძღვარი 5 იშხნელი მღვდელი სვიმონ. აღიწერა ხელითა იშხნელის მღვდლის ნიკოლოზისათა ქორანიკონს ქრისტეს აქეთ ჩლევ თევსა ოჯნდობერს ით. ბეჭედი ასომთჲ: დღლი მარიამ.

1796 წ. ბეჟან წერეთლის შეწირულობის წიგნი, ქელიშის უდაბნოს საბუთთაგან № 3, თეთრს ქალაღზე ტუღის ხელით დაწერილი.

ქ. ნებითა და შეწვენითა ღვთისათა მე ბეჟან წერეთელმა ვიგულე და ვიგულსმოდგინე, ქელიშის უდაბნოშიდ მივედი და ჩემი 10 ახსარება ღირსსა და პატროსანს მამებს მოვასხენე და წმინდა ღვთისმშობელს შევავედრე სული ჩემი, რომ წმინდა ღვთისმშობელმან დამიცვას აერის მკველასაგან. ღვთისმშობელო. ნუ განჰადებ მე პირისა შენისაგან. ღვთისმშობელო, აღაშქა დამიძეს (sic) შენ წინაშენ, ასე რომ ჩემი საკუთარი გლეხი ქედისუბანს ხუცესი ტიმოთე გოქსაძე 15 და მისი ძმა გოგიადაიოვანე, ესამი (sic) ძმა შამოშიწირავს. ეგება ჩემმა ან შეილმა და ან სხვამ თქვას რამე, მარა წმინდა ღვთისმშობელსა ვფიცავ და მის ძეს იესუს, ის გლეხი ჩემი საკუთარი იყოს, ჩემა გაუღელმა დაეითიკი ტიპოთეს მამა პატარა ბოვში იყიდა და შეილით მომცა, გავზარდე და ალაგი მივეცი, დაეასახლე ჩემთვის სასა- 20 კუთროთ რომ არც დედის, არც მამის, არც ცოლის, არც შეილის იმ გლეხშიდ არა ეროს რა, ისე საკუთარი ჩემი იყოს. წმინდა ღვთისმშობელო, რაღანც შეწინ მჯუაწიე, შენის უდაბნოსათვის შამოშიწირავ.... შენმა წინამდევებმა ბერებმა აღთქმა დამიდევს, სანამდისი ეს უდაბნო ექნება, მანამდისი წელიწადშიდ თითო წირვა 25 ხარებას არ მოგვეშალოსთ.... მოწამე და გამრიგე ამისი ჯერ ღმერთთა და კაცთაგან არის ამისი მოწამე წინამძღვარი გრიგოლ, დავით ბერი ჭოხონელიძე, ნიკოლოზ სურდულაძე, ბერი ნეთსაძე, ბესარიონ, მარკოზ, ბერი, დავით ნასრაძე, ბერი დიკენები, იოსელიანი ნიკოლოზა და სხვები თუთხმეტ თექესმეტამდისი. ქრისტეს

აქეთ ათას შვიდას ოთხმოცდათექვსმეტს თვესა ოკტონბერსა ოცდა-
ორსა მეფობასა სოლომონისასა, ყოვლად სამღვდლო ნიკოლოზ-
წმინდელი ლიკორწმინდას ბატონობდა.

ქ: მე მონამან ღვთისამან წულუკიძემ გიორგიმ ვიგულე და
5 ვიგულსმოდგინე ქელიშის უდაბნოს სამსახური. ჩემმა კაცმა წერე-
თელმა ბეჟანმა მისი კაცი ღვთისმშობელს შესწირა მისის სულის
სახსრად, მერმე მისი შვილები შემევედრა შლად მისა, მარა არც
ღმერთმა ინება და არც კაცმან და როგორც ჩემს ღიდებულობას
ეკადრებოდა, ისე ხელი მომყვეს ცაგერელობა (sic) და ნიკოლოზწმინ-
10 დელმან და მათის ბრძანებით მეც დავამტკიცე ეს ჩემი კაცის მო-
ცემული წიგნი ტიმოთესა და მისი ძმების გოგიასა და იოანესაგან
მე და ჩემი კაცი წერეთელი ყველა ხელაღებული იყოს. ახმაროს
ღმერთმან წმინდის ღვთისმშობლის მონასტერს. აწ ასე აღთმა და-
მიღვეს წმინდის ღვთისმშობლის მონასტრის ბერებმა, სანამდისი ეს
15 უდაბნო იქნეს, მანამდისი შენ (sic) ლოცვა მოხსენება არ შეიშალოს.

ბეჭკჯი: მონა ღა. ყმა მეფისა წულუკიძე (ასომა.) გიორგი.

გაზხე: ჩვენ ყდ უსამღვდელოესი ნიკოლასწმიდელ არხიერი
სოფრონიოს ვამტკიცებ წიგნსა ამას და შექმლეღსა ამისსა ვსწყევ
და შევაჩვენებ.

20 ბეჭკჯი: ყდ სამღვდელო ნიკოლოზწმიდელი (ასომა.) სოფრონიოს.

1796 წ. შეწირულობის წიგნი სოლომონ II-სა, ზონის ტაძრის
საბუთთაგან № 13. თუთს ქალაქზე ზომით 33 > 30
სანტიმ.

... (მე)... სდ იმერთ მეფე დავითიანი მეორე სოლომონ და ერთ-
კორცი ჩემი დედუფალი დედუფალი დადიანის ასული მარიაჲ....
უბეგრუსშვილი სონაძე ივანე პირველითგან შენის წმიდის ტაძრის
შეწირული ყოფილიყო და უფამბისაგან გამოეწირათ და წულუ-
25 კიძეს დაეპარა და ოდეს ძალშემწეობითა შენითა მივიღეთ მეფობა
ივერთა, მას ჟამსა გამოვიძიეთ და ესცანით ქეშმარტი და წულუკი-
ძეს გამოვართვი და ის ჩემით გავისტუმრე და ეს უბეგროაშვილი
სონაძე ივანე და მისი შვილები სიმონიკა, კიკოლა. გოგია და იოვა-
ნე თავისის ადგილ მამულით.... შენს წმიდას ტაძარს შეესწირე.
30 ყოველს ღისმშობლობას დეკანოზს აწირვინებდეს გარდაცვალებულთა

და ცოცხალთა მეფეთათვის იმ დღესასწაულზედ თემი დაგვლოცავდეს, ცხვარს დაკვლიდეს და საწირავთ ორს რუბს დეკანოზს მიაართმევდეს, აღდგომას დღეს ერთს ჩაჲქს სამთელს ჩამოასხემდეს. თანაარსს გააკეთებდეს და შენს წჳაღას ტაძარს მიაართმევდეს....

5 ამა წერილის მოწამე საღთუხუცესი წერეთელი ზურაბ, წულუკიძე გიორგი, სარდალი წერეთელი ქაიხოსრო, წერეთელი გიორგი და სხვანი ერთობით კარისა ჩემისა დიდებულნი დარბაზის ერნი. აღიწერა ხელითა ქიქინაძის ნიკოლოზისათა წელთა უფლისათა ჩღუ ნოემბერს იწ.

10 ბეჭედი: მეფე იმერეთისა სოლომონ; დედული მარიამ.

შემდეგ სეალისმოწერიო და ბეჭდებით ატკიცებენ გენათელი შიტროზაღიტა ეფთაჲიშა, ჭყონდიდელი შიტროზაღიტა ბესარიონ, ცაგერელი შიტროზაღიტა იოანე და ცაიშელი შიტროზაღიტა გრაგოელ.

1797 წ. გულქან დედოფლის შეწირულობის წიგნი, ქუთაისის ტაძრის საბუთთაგან № 6, თეთრს ქალაღზე ზომით 46 $\frac{1}{2}$ x 22 $\frac{1}{2}$ სანტიმ. ნიშნად ყოველ სიტყვის შემდეგ ითითო წერტილია.

...ჩვენ... დედოფალმან გულქან ასუღმან წულუკიძისამან...

15 საფასითა ჩემითა დავიხსენ და აშოვიგე ერთი გლეხი ივანიძე დავითელა და მისი ძმები მათის ცოლშვილით... და შენს სახსო აღგილზედ დავასახლე ბაჲს და სუღასა ჩემისა საოხად მოგართვი და შემოვსწირე წასა ეკლესიასა შენსა, რომ ამ გლეხისაგან ყოველს წელს ერთი ჩარეკი სანთელი ყოვლად წის ხატს (ქუთ. დავაისმშობლისას) მიერთმეოდეს და ერთი მარჩილა თეთრა და ან მარჩილის სახორცე იმ ეკლესიაზედ მდგომს მღვდელთმთავარს მიერთმეოდეს. ამას გარდა სხვა გარდასახადი ბეგარა არასფერი ეთხოვოს.... არის ამისი მოწამე

20 და გამორიგე მოურავი წულუკიძე გიორგი, სახლთუხუცესი წერეთელი ზურაბ, მაჩაბელი ზურაბ, მოურავი იაშვილი როსტომ, ჩემი მოძღვარი იშხანელი მღვდელი სვიმეონ. აღიწერა კელითა იშხანელის გრიგოლისათა ქეს აქეთ ჩღუ იანვარს ია.

25

ბეჭედი: წულუკიძის ასული დედოფალი გულქან.

განზე ზირველ ბეჭდზე დამისხად: აღექსანდრეს ძე ბატონიშვილი გიორგი ვამბაკიძე წიგნსა ამას ნებითა ღთისათა. (ბეჭედი).

1797 წ. ავალიშვილის ბეჟანის მიერ გენათელ ეფთვიანაძეზე მიცემული წიგნი, გელათის საბუთთაგან № 70, ლურჯ ქაღალდზე ზომით $31\frac{1}{4} \times 11\frac{1}{2}$, სანტიმ. ნიშნად ყოველ სიტყვის შემდეგ, თუმცა არა ყველგან, თითო წერტილია.

ქ. ესე მტკიცე და უცვალადო უდგობის წიგნი მოგართვით ჩვენ საზნოს მოურავმა ავალისშვილმა ბეჟან და ერთობით საზანოველებმა აზნაუშვილმა, მსახურმა და გლეხმა თქვენ ყდ სამღვდელის გაენათელ მიტროპოლიტს ეფთვიმის და თქვენს კაცებს ბოს-
5 ლევს მოსაზღეს ერთობით კეპტურაძეებს, ესრეთ და ესე ვთარად რომ ბატონმა ჩვენმა ხელმწიფემ მეფე სოლომონმა ბოსლევს საიაშვილო ადგილმამულა და რაც იოსებ კათოლიკოზის ხელში სკე-
როდათ, ხახულისა და გაენათის ღთისმშობელ შემოსწირა და იმ ადგილებზედ შამოგედევით, ვილაპარაკეთ, ფაცი გაგვიდა და
10 ოთხმოცი კაცით რომ დაგვეყვია, ზეთი სამანს დაბლა, ჯვარიან მუხას დაბლა და დარჩიას წყაროს დაბლა ჩვენ უნდა დავგრჩენოდა. მათმა უმაღლესობამ ბატონმა მეფე სოლომონ ავალისშვილი ბეჟან და ჩხიძე დავით გვიჩინა. მოვედით საფიცრათ, ჩამოვარდენ შვა-
მდგომლათ და ამითის დასწრებით და მოწმობით უფიცრათ მოვრიგ-
15 დით, სამნები ჩაყარეთ..... აღიწერა ხელითა მეფის კარის მღვდლის გრიგოლშვილის იესესითა ქნს ქეს აქეთ ჩღებ ივლისს კწ.

ბეჭედი: მონა ღთსა ავალიშვილი ბეჟან.

1798 წ. ნასყიდობის წიგნი, მიცემული ჩარკვიანის მიერ მეფე სოლომონ II-ისადმი, დაცული ქუთაისის ტაძრის საბუთებში № 42, თეთრს ქაღალდზე ზომით $39\frac{1}{4} \times 16\frac{1}{2}$ სანტიმ.

ქ. ჩვენს ხელმწიფეს ბატონს მეფე სოლომონს, ესე ნასყიდო-
ბის უსადგობის წიგნი მოგართვი მე ჩარკვიანმა გოგიამ და ჩემა
20 შვილმა ტოტამ და ფაცამ.... პეტრე ერისთვისშვილმა, ჩემა ბატონმა, ივანე ხუცესი ფორჩხიძე და მისი ძმა გიორგი მომყიდა...
და თქვენ მიბრძანეთ და სამასი მარჩილი მიბოძეთ და ის ფორჩხიძე ივანე ხუცესი და მისი ძმა გიორგი მოგყიდეთ... ამისი მოწამე
სახლთუხუცესი წერეთელი ზურაბ, სარდალი წერეთელი ქიხოსრო,
25 მოღარეთუხუცესი წერეთელი გიორგი, ამაშიძე დავით, მდივანი

ბუქუა, კვარის მოურავი აბაშიძე ბერი და სხვანი ერთობით თქუენი დარბაზის ერნი. აღიწერა ხელითა მეფის კარის მღვდლის გრიგოლაშვილის იესესითა ქქნს ქქს აქეთ ჩლქს თვესა ავეიცტოსა კე.

1798 წ. სოლომონ II-ის ბიერ მიცემული წიგნი, ბიჭვინტის სა-
ბუთთავან **№ 51**, თეთრს ქალღღუბ ზოპით 44X31 $\frac{1}{2}$ სანტიმ.
ნიშნად იშვითად იხმარება წერტილი.

- ქ ეპა შენ ციერთა და ქვეყნიერთა დედოფალო, სიტყვისა
- 5 ლთისა მშობელთა მარიამ, რ^ალ^ენ ერთარსი და თანამოსაყდრე საუკუნოისა
მაშისა სიბრძნე ღ^მთი კორციითა გვიშვე ორთა შინა სრულთა ბუნე-
ბათა და აღმართე დაცემულება ჩვენი და აღიყვანე პირველსა შინა
პატივსა. აწ მეცა სასოებისა შენ ზ^ენ დამდებმან, ბიჭვინტისა ლთის-
მშობელთა, და მფარველობისა შენისა მონდობილმან მეფემან იმერ-
10 თამან ძემან არჩილისმან მეორემან, სოლომონ ვინებე აღვედრა შენ
ძლით ტახტსა საქუფოსა და გამოვიძიე მამული და აგარაკი ძველთა
მავაჰ პათავან ჩვენთა შეწირული და მიცა ეგრეთ დავამტკიცე. ხოლო
აწ განვიბილე ბიძისა ჩემისა მეფე სოლომონის დავთარი, რომელიცა
შენთვის შემოეწირა საქალაოს რიონს გაღმა ორწყალს შუა მიწა
- 15 და ტყე და მამული და ეს ჩვენ არ ვიცოდით და ამ ეამად არც
კათოლიკოსი იმყოფებოდა და ეს ტყე და მამული მიქელაძე შაქა-
რისშვილმა გუთხოვა და მას წერილით უბოძეთ და ამისა შ^ედ ქუ-
თათელ მიტროპოლიტს დოსითეს კათოლიკოსობა უბოძეთ და
ძველი ბიძის ჩვენიწული დავთარი მოგეიტანა და ეს ადგილი და
20 მამული და ეგრეთვე სხუანი, რომელსაც ძველი დავთარი აცხადებს,
ბიჭვინტისა ლთისმშობლის შეწირულად აღმოჩნდა და ამისთვის
პირველსა მას დავთარსა ჩვენცა ვამტკიცებთ და განვახლებთ და
პირველს ძველს თარჯებზე ჩვენი თარჯიც დაესძინეთ და კელიც
დავასვით და რომელიც ამ ძველსა და ახალს თარჯს შუა ან მამუ-
25 ლია, ან ადგილი, ან ტყე, ის ბიჭვინტისა ლთისმშობლისათვის დავ-
სდევით და დავამტკიცეთ და რომელიც გაუტეხელი ტყვია, ის
ჩვენად სანადიროთ დავსდევით და ესრეთ ვამტკიცებთ, რომ არც
ჩვენგან და არცა ჩვენთა შემდგომთა მეფეთაგან არ მიედოს და ყო-
ველივე ამ ადგილებისა და მამულების გამოსავალი კათოლიკოსს

მიერთმეოდეს უცილებელად ყოველთა კაცთა მიერ, რომ სხუას-
ხელი არა აქუს და ვინც ასე არ დაამტკიცოს, ბიკენტიისა ღწის
მშობელო, შენ შერისხენ საშინელითა რისხვითა შენითა და ევეჯო-
ჯოხეთამდე შთახადე სულით და კორციით, ევე უკვე. აწ არიან ამა
5 დამტკიცებისა მოწამენი ზოგად ერთობით ჩვენნი. დიდებულნი და
მოხელენი კარისა ჩვენისანი. აღიწერა ნოენბრის ე ქეს აქათ ჩღეწ.
ბეჭედი ასომთ.: მეფე იმერთა სოლომონ.

1798 წ. მარიამ დედოფლის შეწირულობის წიგნი გელათის
საბუთთაგან № 5, თეთრს ქალაღზე ზომით 42¹/₂ × 14
სანტიმ.

....(ჩვენცა).... სდ საიმერეთოსა დედოფალთა დედუფალმან და-
დიანის ასულმან მარიამ გევედრეთ და შემოგწირეთ ხუცესი მალა-
10 ლურაძე გაბრიელ მისი შვილით ანდრია, მათის ცოლშვილით, ესე
ვითარად რომე ეს ხუცესი დავით მეფეს შემოეწირა თქვენთვის. მე-
რმეთ ჩვენს ბატონობაშიდ კუჭუხიძემ იდევა და სამართლიანის საქ-
მით შემოუვიდა კუჭუხიძე, თავისი და ამისი შვილის ფასი ჩვენ გარ-
დუხადეთ და კუჭუხიძის ვალისაგან თავისუფალი ვამყოფეთ და
15 თქვენ შემოგწირეთ.... არის ამისი მოწამე ნიჟარაძე კაცია, მოძ-
ღვარი იშხნელი მღვდელი სვიმონ, მოურავი საყვარელიძე ხუცია,
მაქეარიანი ზაალ. აღიწერა ხელითა იშხნელის გრიგოლისათა, ქეს
აქეთ ჩ ლ ე ც დეკემბრის ე.

ბეჭედი ასომთ.: დ'ფლდ მარიამ.

1799 წ. წყალობის წიგნი სოლომონ II-ისა, დაცული გელათის
საბუთებში № 100, დაწერილია თეთრს ქალაღზე ზომით
32¹/₂ × 16¹/₂ სანტიმ. ნიშნად იშვიათად იხმარება ორი
წერტილი.

20 ქ. წყალობითა ღწისათა ჩვენ სდ იმერთა მეფემან მეფეთამან მეო-
რემან სოლომონ დავითიანმან და თან ერთხორცმან ჩემმან დედუფალთ
დედოფალმან დადიანის ასულმან მარიამ ესე მტკიცე წყალობის წიგნი
გიბოძე თქვენ ერთობით მუხალრუის მოსახლე გლეხებს, ასე და

ისე ვითარად რომ ჩემს სამოდო მიწას ვეძებდი და თქვენშიდაც მოვაკითხე და სამართალი გთხოვეყ და უფიცრათ წყალობა გიყავი და თქვენს ქვეყანაში რომელიც ჩემი სმდეო მიწა იყო, ისევე თქვენ გიბოძე და თქვენ.... მოდი აღარ გეთხოვებოდისთ.

5 არის ამისი მოწამე სარდალი წერეთელი ქაზოსრო, წულუკიძე ოტია, მოურავი ლორთქიფანიძე ბერი, ლოლაძე დავით. აღიწერა ხელითა ქიქინაძის გიორგისათა წელთა უფლისათა ჩლეთ თთვესა თებერვალსა ე.

ბეჭედი ასომთჳ: მეფე იმერთა სოლომონ.

1799 წ. შეწირულობის წიგნი სარდლის გიორგი წულუკიძისა, ნიკორწმინდის ტაძრის საბუთთაგან № 11, თეთრს ქალაღზე, ლამაზი ხელით.

- 10 ესე მტკიცე და უცვალეზელი, უკე ყამთა დაუსრულებელი შეწირულობის წიგნი და სიგელი მოგართვით თქვენ ჩუენდა შეილად აღზრდილს ჩუენს ძმისწულს ედ საზღუდელის ნიკოლარსწმიდელ არხიეპისკოპოსს სოფრონოსს ჩუენ სარდალმოურავებან წულუკიძე გიორგიმ და ძემან ჩვენმან დავითმან და მერაბმან, ესე
- 15 ვითარად რომე გვეცედრეთ და ჩვენ ვისპინეთ ედრება თქვენი და მოგართვით და გიბოძეთ გიორგობიანი ბერი, შაქარა, რამაზა და დალაქი დავით მოსახსენებელად და წარსამართებელად მრჩობლთა ცხოვრებათა ჩუენთა სულოერად და კორციეჲად და ძეთა ჩუენთა აღსაზრდელად განსაძლიერებელად და კეთილ ცხოვრებად სიმართლით.
- 20 მაგრამ ეს ჩუენ მიერ შეწირული დალაქი დავით სიცოცხლესა ჩემსა მე მსახურებდეს და შდ ჩემსა იყოს ეკლესიისათვის თქუენისა.... არის ამისი მოწამე თავად ღთი და კაცთაგან კარისა ჩვენისა მღუდელი ქიქინაძე მიქელ, მოურავი ჩვენი გაცირიძე ბეჟანიკა, ღვდელაძე სულთამი და ედ თქვენი მღუდელ მინაზონი ბესარიონ და
- 25 ჯუარმტვირთველი ტერენტი, წულუკიძე გოგია და მოურავი სანიკიძე გიორგი. აღიწერა წიგნი ესე წელს უნისა ჩლეთ.

ბეჭედი: წულუკიძე გიორგი.

განსე შემდეგ დროინდელი მანაწერა: ჩვენ იმერეთის მმართვე-

ლობის მდივანბენი ქრის გამოძიებით ამ მტკიცე შეწირულობის წერილს ვამტკიცებთ ჩუნიანს ბეჭდების დასხმით.

აქედით: მდივანბენი წულუკიძე--; თავადი მდივანბენი აბაშიძე (ასომთა...) გიორგი; მიქელაძე (ასომთა...) დავით.

1800 წ.

საფიკრის წიგნი, მიცემული კუტიავის მიერ ეფთვიმე გენათლისადმი, დაცულია გელათის საბუთებში № 25, დაწერილია თეთრს ქაღალდზე ზომით 50²/₃ × 15¹/₃ სანტიმ.

- 5 ქ: თქვენ ყოვლად სამღვდელთა ჩემს მოწყალეს ბატონს გაენათელ მიტროპოლიტს უფალს ეფთვიმის მე თქვენმა მონამ და ყმამ დათუა კუტიავდემ და ჩემს შვილებმან გაბრიელამ და მამუკამ და ჩვენმა მომავალმა ერთობით ესე მტკიცე და ქეშპარიტი უტყუარი და უცვლადო წიგნი და საფიკარი მოვართვით თქვენ და თქვენს
- 10 ეკლესიას, გელათის ეკლესიას, ესრე და ესე ვითარად რომ ერთი ბიჭი ოდიშელი გოგია მკარელი ჩემის ალალის ნასამართლის თეთრით ნაყიდი მყავდა და მე მოხუცებულობის ეამმან მომისწრა და თქვენთვის და თქვენის ეკლესიის გელათისათვის თქვენს სასახლეშიდ არგვეთ თხილთაწყაროს დასაყენებლათ და დასასახლებლათ მოგარ-
- 15 თვით. თქვენს სასახლეშიდ თხილთაწყაროს მოჯალაბეთ დააყენეთ და მოჯალაბის რიგათ ისახურეთ. გოგია მეგრელი და მისი ცოლი მიმირთმევა.... არასოდეს თქვენგან თქვენის ხელადამ ეს ჩემი ბიჭი არ გაიცეს. თქვენთვის თქვენს სასახლეშიდ მოჯალაბეთ თუ გეყო-
- 20 მოგერთვით, ამისდა ნაცვლად საურის წყალობა მიყავი და საური ამომიწერე და წიგნი მიბოძე და ქთამათ ეს მოჯალაბე მოგართვით.... არის ამისი მოწავე ჩემი მოხელე კანდელაკი გიორგი, კანდელაკი ანდრია, მოურავები კახიკე ვახტანგ და სიმონ და სხვა საგენათლო კრებული სამღვდელთა და საერო ერთობით და მე უღირს ბერს
- 25 წინამძღვარს იოსელიანს დავითს დამიწერია.... თვესა მარტსა: ივ: განხორციელებითგან უფლისა ჩუ:

ჟუკარი.

1800 წ. შეწირულობის წიგნი სოლომონ II სა. გელათის ტაძრის საბუთთაგან № 85, თეთრს ქალაღზე ზომით 62×40^{3/4} სანტიმ., ლამაზი ხელით დაწერილი.

...აწ მეც იესიან დავითიან პანკრატოანმან მეფემან მეფეთამან სოლომონ მეოჯემან ძემან არჩილისამან და თანამეცხედრემან ჩემან დედოფალთ დედოფალმან დადიანის ასულმან მარიამ ვინებეთ და ვიგულისმოდვინეთ წისა ეკუდრისა შენისათვის 5 (მაცხოვრას) და გამოვიძიეთ და განვიხილეთ, ძველთა და ახალთა მამაპაპათა ჩვენთა შეწირულნი გლეხნი და აგრაქნი .. ყოველთა მკარვებელთა და მოხელეთაგან განვათავისუფლეთ... აწ ესე არიან წისა ეკლესიისა შენისა გლეხნი, მამაპაპათაგან ჩვენთა შეწირულნი და ჩვენ მიერ დამტკიცებული: ლეყერეთს შვიდი კუამლი კაცი 10 შალიკიანები... (ჩამოთვლილად). ესე ყოველნი თავისითა ცოლშვილითა, ადგილმამულითა და თავისითა სამართლიანითა სამშლურითა და ბევრითა ვითარცა ცხად ჰყოფს ძველი მატანე .. აწ არიან დამამტკიცებელნი ამისნი სარდალ წერეთელი ქაიხოსრო, ბოქოლთუხუცესი წერეთელი ვახუშტი და ზოგად ერთობით ჩვენნი პალატის ში. 15 ნანი. აღიწერა კელითა ნიკოლას დეკონოზის იოზიან გაბაონისათა თთვესა მარტსა იგ განკორციელებითგან სიტყვისა ღთისა ჩუ...

ბეჭდება ასომთ.: მეფე იმერთა სოლომონ; დედოფალი მარიამ.

1800 წ. შეწირულობის წიგნი მარიამ დედოფალისა, ნიკორწმინდის ტაძრის საბუთთაგან № 28, ლურჯ ქალაღზე.

.... დიდო მოწამეო გი, ჩვენ მსასოებელმან ყდ უპატიო- 20 სნესისა სახელისა შენისამან სდ საიმერეთოს დედოფალთ დედოფალმან დადიანის ასულმან მარიამმა ვიგულისმოდვინე და აღვირჩიე მსახურება ყდ პატიოსნისა სახელისა შენისა და შემოგწირე მცირე ესე ძღვენი ჩემგან დახსნილი და ყოველის კაცის უცილო თამაზ ხიდიშელი მისის ცოლშვილით. შეიწირე წმიდაო გი ველიეთისაო.... 25 კაცთაგან არის ამისი მოწამე სარდალ წერეთელი ქაიხოსრო, ბოქოლთუხუცესი წერეთელი ვახუშტი, წულუკიძე ოტი და სხენია და სხენია ერთობით კარისა ჩვენისა დარბაზის ერნი, დიდნი და

მცირენი. აღიწერა ხელითა მგალობლის კანდელაკის გიორგისათა ქორონიკონს ათას რუასს იენისის კვ. რომელიც შეუძლია სანთლისა და საკმევლის ბეგარა, ყოველს წელიწადს უნდა მოგართვას.

ბეჭედი: ღვთის მარიამ.

1900 წ. შეწირულობის წიგნი სოლომონ II-სა ხონის ტაძრის
| აბუთთაგან № 4, თეთრს ქალაღზე ზომით 5 1/2 X 38
სანტიმ.

- 5 ... (მე). . იესიან დავითიან სოლომონიან პანკრატოანმან მე-
ფემან მეფეთამან სოლომონ მეორემან ძემან არჩილისამან და თანა-
მეცხედრემან ჩემმან დედოფალთ დედოფალმან დადიანის ასულმან
მარიამ ვინებეთ და ვიგულსმოდგინეთ კინოდენისა რაჟსამე მსა-
ხოურებაჲ წისა ეკლესიისა შენისა, ვინათგნ გუაქუნდა შენ მიერ
10 მრავალგზის შეწვენა წინააღმდეგომთა მტერთა ზა და შნისა შე-
წვენისა მოკმედმნ... შემოგწირე და მიგიძღვანე ჩენის გამოსა-
ვალის საურისაგან ასი მარჩილი თეთრი და სხუა შენის პატივის-
ცემისათვის (წაღაჲ გიორგი) შენის ეკლესიის კაცს სადაც არის
ყოველთაჲ ამოუკვეთე, ესეთ რაჲ არცა ჩვენგან და არცა ჩვენთა
15 შემდგომთა მეფეთაგან აროდეს არ ეთხოვბოდეს, თვინიერ ამა ზე-
მოწერილისა და ეს ასი მარჩილი ყოველს წელს შენის ეკლესიის
კაცისაგან დეკანოზს მიებაროს და დეკანოზისაგან ეკლესიის მო-
ხმარდეს, რაჲა ესაქიროვბოდეს და ამის ანგარიში მის სიმაღლეს
მეფეს მოხსენდებოდეს და ესეცა აღგვითქვეს, რათა დღესასწაულსა
20 შენ ზა დეკანოზი და სხუანი სამღუდელონი ყოველნივე ყოველთა
ეკლესიათა მსხვერპლსა შესწირვიდენ ჩვენთვის მეფობისა ჩვენისა
წარსამართებელად და შდ სულთა ჩვენთა საოხად.. აწ არიან ამ
დამტკიცებისა მოწამენი, ყდ სამღუდელო ქუთათელ მიტროპო-
ლიტი დოსითეოს, ნიკოლოზწმიდელი სოფრონ, ჩვენი სიძე
25 ქსნის ერისთვის ძე ელისბარ, მოურავი წულუკიძე გიორგი, კა-
ცია და სვიმონ, კდ წულუკიძე სეხნია და ოტია, ნიქარაძე როს-
ტომ და ზოგად ერთობით პალატისა ჩვენისა მოხელენი. აღიწერა
კელითა ნიკოლაოს დეკანოზის იოზიან გაბაონელისათა... ჩუ თთვე-
სა ნოენბერსა ა.

ბეჭდები ასაშთ.: 1) მეფე იმერთა სოლომონ; 2) დედოფალი მარიამ.

ზარეულ გუგუდზე კანსე: ქ ჩვენ ყდ სამლუდელო ქუთათელ მიკროპოლიტიდოსიეთოს, გაენათელ მიტროპოლიტი ევთიმი და ნიკოლოასწმიდელი სოფრონ ვამტკიცებთ ამა წერილსა მათის სიმაღლის გეფისასა...

ბეჭდება ღოსიეთოს ქუთათელასა და სოფრონ ნავარქმანდელისა.

1801 წ. შეწირულობის წიგნი დარეჯან ბატონიშვილისა. ამ წიგნის ჩვენადის მოადწია ხუცუბად დაწერილმა პირმა, როზელიც დატულია გელაძის საბუთებში № 107.

ქ... ჩნ ცვა ფარვთა შნთა მინდობილჲან სახლოვანისა მეფის პირელის სოლომონ დავითიანის ასლჲან ბატონისშლჲან დარეჯან...
 10 გაენათს მაცხოვრის ეკლდერს გკადრე და შემოგწირე.... გლეხნი პატრიკეოს მამის ჩემისაგან ბოძებულა ჩმის ძიძის შვლი ქართულისშვლი თამაზა და მისი ძმის ნიკოლოზასი შვლბი. მართებს ექესი თორმეტნი ღვნო ჩმი სამლო და წირვა ემართა და მასინძლობა ხუცბის და მისდა სამაგიეროთ დავიდით სამი მარჩილი, ყლს შამოდგეზედ (sic)
 15 ერთს საპანე ღვნოს და სამს მარჩილს წინამძღვარს . მიართმევდეს გაენათს. ორი ყურუშის საკმეველს წინამძღვარი იყიდდეს და ეკლესიაშიდ იხმარდეს და წინამძღვრი ჩმთჲს წირვდეს ბეგრის მიტანაზედ და ორ ყურუშს საწირავთ მიირთმევდეს. მეორე მოსახლე გეგუშოს ხუტუბაშვლი ქიშობა ვახტანგიაშვილის იყო და ვახტანგ უშვილოთ
 20 გარდავიდა და ვახტანგის მამული მამაჩმს ექირა და ამ ქიშობას დედა ჩი შერლის დავითის ძიძათ გამოაყვანინა მამაჩმმა და ის ძიძა და ეს ბოგში ქაშაბია ობოლი იყო და თავისის ადგილ მამულით ჩმს დავითს უბოძა ბტონმა მამაჩმმა ჯდა გაენათს მაცხოვრის ეკლდერს შესწირე. მართებს ჩარეკი სამთელი სამი თორმეტნი ღვნო და
 25 ოთხი ბათმანი პური.... არის წერილისა ამის მოწამე სარდალი წერეთელი ქიხოსრო, წულიკიძე სენნია, წულიკიძე ოტი. მე მეფის კარისა მღვდელი ნიკოლოზ იშხნელი ეწერ წერილსა ამას, თვესა სეკენდერსა ი.... ჩყა.

1802 წ. სოლომონ II-ის მიერ მიცემული წიგნა, გელაიის საბუთთან № 9, კარკს თეთრს ქალაღზე ზომით 55...37¹/₂ სანტიმ. ნიშნად ყოველ სიტყვის შემდეგ თითო წერტილია. საბუთი ცოტათი დაზიანებულია.

ქ. ყოველთა მაცხოვარო და უფალო ჩემო, მე მონამან შენმან და შენზედა სასოებისა დამდებმან სდ იმერთა და სხვათა მეფეთ მეფემან იესიან დავითიან სოლომონიან ბაგრატიონმან ძემან არჩილისამან მეორემან სოლომონ... პირველ დავით აღმაშენებელისაგან შენი ეკლესია აღშენებულიყო და მისკანვე მამულები და ადგილები შეწირულიყო და საწინამძღვროთ განეწესა და მათთვის საძეალოთ განეწესათ და ევრეთვე შთამომავლობით ჩვენთა ძველთა პაპთა და მამათა ეს ეკლესია ედიდებით, მაგრამ უღრობისაგან და ჟამთა ვითარებისაგან თავადებს უსამართლოებით შენი ეკლესიის მამულები და ადგილები მათთვის მიეტაცათ, განერყვნათ, დაეყიდათ და დაეზნათ და აღარც წინამძღვარი მასედ დაეყენებიათ და აღარც ძველი დავთარი იყო, ყოველივე ყოვლითურთ განეფხრა და მერმეთ მოწყალებით შენითა, მაცხოვარო და უფალო ჩემო, სდ იმერთა შემკვიდრე ბაბუა ჩემი და ბიძა ჩემი მეფეობისა მიერ პატივითა განაშენენ და ყოველთა მტერთა მმათთა (სი) და უარის მყოფელთა სახელისა შენისა მძლედ გამოაჩინენ და უსაზომოთა მით მოწყალებითა შენითა ეკლესიისა მძლენი და სხვანი მეფეობისა მათისა წინა აღმდგომნი ღვთაებისა ძალითა ყოველნივე შემუსრნა და დაამხვნა და რომელიც ძველთა მეფეებისაგან შეწირულიყო, ყოველსავეს უკლებელად თავი მოუყარა. რომელსამეს ნასყიდობით სჭეროდა, რომელიმეს მამისეულობით და რომელსამეს ნასისხრობით და ერთქმანერთში სამშობლოთ ერთქმანერთისათვის მიეცათ, ყოვლადვე ყოველივე თავისუფლად აღმოეყვანა და შენის ეკლესიისათვის განესაკუთრებინა და ხელახლა თავისის სამეფოს ბეჭდით და დაფორებით მოერთვა და მასედ წინამძღვარი განეწესათ ჯა დაედგნათ ღმრთეობა სდ იმერთისა შენგან შეწევნით მე მივიღე და მკირედს ხანს უკითხველობით და ვითარებისაგან მოუცულობით შენს შეწირულს მამულსა და ყმებზედ მოურავი იდგა. შემდგომად მოვიკითხე სდ და ჩემს სამეფოსშიდ არსად ხატის მამულშიდ მეფისაგან მოურავი არ დადგინებულა და არც განუწყესებიათ, სულ თავ თავისი ყმით თავ

- ვის თავათ მსახურებდენ თავის ყმებს. პირველითგან მეფეთა და კათალიკოზთა და ყოველთა მიტროპოლიტთაგან ესრეთ განეწესათ. მხოლოდ შენს შეწირულს მამულზედ იყო მოურავი დაყენებული და ჩვენ რადგან ასე განწესება შევიტყვე, მეფობისა ჩემისა წარსა-
5 მართებლად ესე მარად უტყუელი აღთქმა დაგიდევ თქვენ სასოსა და შესავედრებელისა ჩვენსა მაცხოვარს და შენს წმინდას სოხასტრის ეკლესიას, ესრეთ რომ არას რომელსამეს დროს და არას ჟამს თქვენს შეწირულს ყმას, მამულს, ადვილს და სადაც შენი ყმა ესახლოს, არც ოკრიბაშიდ და არც არგვეთში და თუ რომელიმე სხვა-
10 გან სადღე იყოს, არსად მოურავი არ დაგიყენოთ თვინიერ წინამძღვრისა, არც ლაშქარს წაყოლოთ და არც სხვაზედ რასმეზედ რომელიც სამსახური სამეფო მოვიდეს, მასზედ მდგომს წინამძღვარს ჩვენ უბრძანებთ და წინამძღვარი ჩვენს ბრძანებულს თვითან გაარიგებდეს. როცა ლაშქრობის საქმე მოვიდეს, წინამძღვარმა მისი ხელოსანი გაუ-
15 ძღვანოს და ჩვენს მეფობას ისე ამსახუროს, ასე ამ განწესებით... თვინიერ წინამძღვრისა არაეისი ხელი არ შეუვიდოდეს იმ შენს მამულში... მოწამე და გამრიგე ამისი დიდებული თავადი სახლთუხუცესი წერეთელი ზურაბ, ერის თავი ელისბარ, წულუკიძე ოტია და სეხნია და შე მეფის კარის მღვდელს კვინიხიძეს სეი მონს დამიწერია
20 და მოწაჰყე ვარ ამისი. აღიწერა ფებერვალის ა ქორანკონს ქრისტეს აქეთ ჩუბ

ბეჭედი ასომთ.: მეფე იმერეთისა სოლომონ.

პირველ გვერდზე განსჯედ: ქ ჩვენ სდ საიმერეთოს დედოფალი მარიამ ნებითა მღვთისათა ვამტკიცებ სიგელსა ამას.

- 25 ბეჭედი ასომთ.: დფლი მარიამ.

ქ ჩვენ ყდ სამღუდლო ჯუმათელ მიტროპოლიტი მაქსიმე ვამტკიცებ...

ხეუღლად: მაქსიმე.

- ჩუპნ ყდ სამღუდლო ქუთათელ მიტროპოლიტი დოსითეოს,
30 გაენათელ მიტროპოლიტი ევთიმი, მთავარეპისკოპოსი ანტონი ამ უმაღლესის მეფისა განწესებასა ვამტკიცებთ...

ბეჭდები: 1) ყ დსამღუდლო ქუთათელი მიტროპოლიტი (ასომთ.:)

დოსითეოს; 2) გენათელი მიტროპოლიტი (ასიმთ.:) ეფთვიმ.: 3) (ასიმთ.:) მთავარეპისკოპოსი ანტონი.

1802 წ. თავედებობის წიგნი, ზონის ტაძრის საბუთთაგან N 69.
ლუჩ ქალაღზე დაწერილი.

ქ ესე სათავედებო წიგნი და პირობა მოგართვით თქვენ მავარ
5 ეპისკოპოს ანტონის მე ბაბუშაი კორძაიამ, ასე რომ თქვენი ეკლესიის ყმანი განიბნენ სხვას სოფელში: ეს თქვენგან ბატონს მეფეს მოსწონდა, მეფემ ბოქაულები წარმოგზანა, ბოქაულებმა უთავედებოთ არ გვენდვენ და ეს წიგნი მოგართვით, რომ ეს მათიელა სა-
ნომე თუ მოიკითხოთ, მისი კოლშვილით მოგართვით, თორემ მი-
10 სი ბეგარა ღვინო და ღომი, ხორცი, ქათამი, ბატკი ყოველ წელიწადს მოგერთვას უკლისათ. არის ამისი მოწამე ბაქრაძე იოვანე, წერეთელი ბუკა. აღიწერა ქეს აქეთ ჩუბ თვესა ფებერვალსა კ.
ჯვარი.

1802 წ. პირობის წიგნი, მიცემული ანტონ მთავარეპისკოპოსისადმი, ზონის ტაძრის საბუთთაგან № 18. თეთრს ქალაღზე დაწერილი. ნიშნად იხმარება წერტილი, იშვიათად ორი წერტილი.

ქ ესე სათავედებო წიგნი და პირობა მოგართვი თქვენ ბატონს
15 მთავარეპისკოპოსს ანტონის მე თქვენმა მონამან რუხაძე დედუღიამ, ასე რომ თქვენი ეკლესიის ყმანი ზოგნი რომელიმე ადგილის იწროებისათვის აიყარნენ და ზოგნი რომელიმე სხვა შეწუხებისათვის განიბნენ სხვა და სხვა სოფლებში. ეს ბატონს მეფეს მოხსენდა თქვენგან და ბოქაულები წარმოაველინა და უთავედებოთ
20 აღარ ენდვენ ივანია კოპეშვიძეს და მისს ძმებს გაბრიელს და სეხნიელს. აწ ასე სათავედებო წიგნი მოგვირთმევია, რომ ეს ივანია და მისი ძმები თქვენ და თქვენს ეკლესიას და თქვენს ქვეყანას არ განეშოროს და ერთგულად გმსახუროს და თუ გიმტყუნოს. ეს ივანია და მისი ძმები კოლშვილით მოგაწავთ და სიმტყუ-

ნისათვის ასი მარჩილი მოგართვა. ამისი მოწამე წერეთელი ბუჭუა და ბაქრაძე იოანე. აღიწერა ხელითა იოანესითა ქეს აქეთ ჩუბ თვესა მარტს იცაჲ.

1802 წ. შეწირულობის წიგნი სოლომონ II-ისა. ამ საბუთის პირი მოთავსებულია ხონის გუჯრების წიგნში № 103, რომელიც 1803 წ. ოსე გაბაონის მიერ არის გადაწერილი ნუსხა ხუცურით. იბეჭდება პირის მიხედვით.

- 5 მეფე იმერთა სოლომონ დავითიანი ერთგორცის ჩემის დედოფალთ დედოფლისა დადიანის ასულის მარიამითურთ გკადრებ მკირდესა და უნდოსა ამს შესაწირავსა ტაძარსა შნსა ხონს, ესე ვრითა გნზახვითა ძალ მწყობითა შნითა ერთა, ტაძრისა შნისა შეწირულთა, სიმრავლე მიეცა და ესრეთ აღივსო სოფელი ტაძრისა
- 10 შნისა, ადგილი ცალეირი აღარსად იპოვებოდა და იწროებისაგნ სხუა და სხუა ქუცყანაში გნბნევა დიწყეს და მოიწია წე ჩნსა კცი ლისა პატოხსანი, ანგსთა ცხოვრებისა მობაძავი, მოსახელისა თვისისა კუაღსა შედგომილი, მთავარეპისკოპოსი ჩიჯავაძე, ანტონი და ეკლესიისა თქნისა ყმათა გნბნევა მაუწყა და იწროება. საყოფელთა მათ-
- 15 თა წარმომითხრა და წარვალინე ყთა სამეფოთა ჩმთა კაცნი და შემოკვრიბენ გნბნეულნი გლეხნი და თვსთვს ადგილზედ მიეყუანენ და რადგნ იმ ადგილით შთი რჩენა არ შეიძლებოდა და ესეცა ედერება ვისმინე პატოხსნისა მშისა მთავარეპისკოპოსისა ანტონის და იქავ ხონს შეესწირე წა ტაძარსა შენსა ჩემი სახასო მიწა ხონიდამ
- 20 მათხოვის საზღურამდინ ვერხუას აქეთ წულუკიძეს საჩხეიძო ადგილი რომ უქირავეს იმის გორამდის, მეფის ნასასახლამდის და კონტოეთის საზღურამდის. ამ საზღურებს შავნით როლიც ჩმი სამოდო მიწა არის სრულად და უნაკლულად შენის წმინდს ტაძრისათს ესრეთ ხელშეუღალად შემიწირავს, რომ არას კცი, არც მკირე და არცა
- 25 დიდი. შნის ტაძრის ყმას შემეცილე არ ჰყუანდეს და ვერცავენი მოდი და სამსახური იმ ადგილშიდ გამოართუას, საუკუნოდ თქნის ყმისათს გამისაკუთრებია.... ამა წერილისა მოწამე სარდალი წერეთელი ქიხოსრო, საზღოზუცისძე წერეთელი გიორგი. ნიქარაძე რის-

ტომ, მაჩაბელი ზურაბ, სხუანი ერთობით კარისა ჩნისა დიდებულნი დარბაზისერნი. აღიწერა კელითა ქიქინადის ნიკოლოსისათა აპრილსა ივ წელთა უფლისათა ჩუბ.

ესეცა სათანამდებო ვალად დავსდევ ეკლესიისა შნისა დეკა-
5 ნოზთ და მათთა შეკრებულთა მღუდელთა და დიაკონთა, ესრეთ რომ
კვ აპრილს დღესასწაულსა შნსა, ვინემდის აქაჲსა ცხოვრებასა იყო,
მეფუობისა ჩემისა წარსამართებელად სწირვდენ და შდ გარდაცვალები-
ბისა ჩმისა სლისა ჩემისა საოხად უსისხლოსა მს მსხუცარპლსა შე-
სწირვიდენ და ეკლესიისა შნისა ერნი ერთობისა კმითა მომიკნენებ-
10 დენ ტაძარსა შა შნსა. ვინემდის ტაძარი შნი იყო (sic), ეს მოკსენება და
წირვ (sic) არ უნდა მოიშალოს, თორემ ვალისა თამდებ იქნებოდა.

1790—1803 წ.

მე-XVIII საუკ. მეორე ნახევარში უნდა იყოს შეგვე-
ნილი ქვემო დაბეჭდილი ხონის წმ. გიორგის ტაძრის სა-
ბეგრო ნუსხები. ეს ნუსხები შეტანილია 1803 წ. გადმოწე-
რილ გუჯრების წიგნში, რომელსაც აქვს შემდეგი ბიზანური:
„ბრძანებითა და ჯერჩინებითა მთავარეპისკოპოსისა ანტონის
ჩიკავაძისათა ხონის მთავარ მოწამის ღიდის გის გარდმო-
სწერე როგორც ძველ დედანს თავთრებში (sic) იყო და-
წერილი, არც მომიკლია, არც მომამატებია და თუ რამე
გაბრუნდებულ იქნა და ან ასო ნაკლები იყო, ის კი გა-
ეასწორე მე ყდ უღირსმნ მღვდელმნ ოსე ზაქარია მოძღურის-
ძემნ გაბაონმნ თვისა აგვისტოსა კ ქეს აქათ ჩუგ. მხილველ-
თაგნ შენდობასა ვიხსოვ“.

ეს გუჯრების წიგნი გადაწერი-
ლია ნუსხა ხუცურით. ქვემო დაბეჭდილ საბეგრო ნუსხის
ტექსტში რიცხვების მაჩვენებლად სიტყვების მაგივრად ჩვენ
ვხმარებთ ციფრებს. შავად აწყობილი კიდევ გუჯრების
წიგნში წითურით არის დაწერილი.

ხონის სანთლის ბეგრების განწესება, ძულთა გუჯართაგან გადმოწერილი.

15 მარტებს ხონს ნახსტელა ქანტურიშვალს და ნატრიელას 1 ჩა-
რეკი სამთელი.
მარტებს მახარაბელა მებუკეს და ძალუელას 1 ჩარეკი სამთელი.
მარტებს სანაძებს 2 ჩარეკი სამთელი.

- მართებს კაცელას 1 ჩარეკი სამთელი.
- მართებს სალარაძეს 1 შამახური სამთელი.
- მართებს ქავჭიანიძეებს ბუჭუელას და მის სახლის კაცებს 3 ჩარეკი სამთელი.
- 5 მართებს მახატელა ჩეკელს 1 (sic) ჩარეკი სამთელი.
- მართებს მოზვერა ყუთარაძეს 1 რუბი სანთლის ფასად.
- მართებს სვმონა ფანცულუიას და მის ძმისწულებს 2 ჩარეკი სამთელი.
- მართებს სვანიძეს 2 ჩარეკი სამთელი.
- მართებს გიორგელა სვმონიძის სეულს პარტახს შამახური სამთელი.
- 10 მართებს გიორგა ქუთათელაძეს 1 მარჩილი სანთლის ფასად.
- მართებს ივანა მათუაღიეშვლს და დავითელას 1 ჩარეკი სამთელი.
- მართებს ერთობით ფრცხალაძეებს 2 ჩარეკი სამთელი, ორორი ფარის სამთლის გული.
- მართებს გოფაძეს ტილო და ნახევარი.
- 15 მართებს ლაიაძეს ტილო და ნახევარი.
- მართებს ერთობით წინწივაძეს თითო მწყთა ტილო.
- მართებს კოტიშაძეებს 1 ტილო.
- მართებს მონადებს მოზვერას ჩაბაყლას ბოიას ნახევარ ნახევარი ტილო.
- მართებს ქიშმაძეიას ნახევარი ტილო.
- 20 მართებს შურაქა ქუთათელაძის შვილებს 2 ჩარეკი სამთელი.
- მართებს კიპარებს 3 მწყრთა ტილო.
- მართებს გენძეხაძეს 1 ჩარეკი სამთელი.
- მართებს შერხიელა ქავჭიანიძეს 1 შამახური სამთელი.
- 25 მართებს ბაკისუბნის სამთლის ბეგარა.
- მართებს ბაკისუბნის ცხადაბერიძე რომ სახლობს იმ პარტახს 1 შამახური სამთელი.
- მართებს ბახუტელა სალდაძეს 1 ჩარეკი ბანბა სანთლის გულათ.
- ივანდილეების სამთლის ბეგარა.
- მართებს ივანდილს ხონის წის გიორგის ბეგარა სანთელი ხუცი.
- 30 მართებს შვილებს ტაბიძეს დიაკონას.
- მართებს პაატელას და ხოხონიას 1 ჩარეკი სამთელი.
- მართებს მახარობელა მაქარაძის შვილებს და გიორგელას შვილებს 1 შამახური სამთელი.
- მართებს იესელა ქუთათელაძეს (sic) და მის ძმებს 1 ჩარეკი სამთელი.

- მართებს სვიმონიძეს 1 შამახური სამთელი.
- მართებს კუხს გი ხუცისშვილს ჯივშელაშვილს და გაბრიელა ჯივშელაშვილს 2 ჩარეკი სამთელი.
- მართებს დავითელა და სეხნიელა ჯივშელაშვილის შვილებს ორი ჩარეკი სამთელი.
- 5 მართებს ქრიშობელა ბალანჩივადეს 2 ჩარეკი სამთელი.
- მართებს დავითელა და გაბრიელა კაკაბაძის შვილებს მარჩილი სანთლის ფასად.
- მართებს ზედახონს მართებს ხუცეს ჯაბიძეს 1 ჩარეკი სამთელი.
- 10 მართებს ბუთფიშვილს 1 ჩარეკი სამთელი.
- მართებს კონტოეთს მართებს კვრიკა და შოშიტა რუხუაძის შვილებს 2 ჩარეკი სამთელი.
- მართებს ძლინკელა კიკალისშვილს 1 ჩარეკი სამთელი.
- 15 მართებს ბანგას იესელას ფინთურიას და ბაბუშას 1 ჩარეკი სამთელი.
- მართებს ერთობით წიქუაძეებს 1 შამახური სამთელი.
- ძუნღთა გუჯართაგინ დიდად შემცირებული და მოკლებული ღომის და ღვინის ბეგრები ხონის წის გიორგის შეწირულთა გლეხთა ახლად განწესებული მოხელეთაგან და შეკრებული.**
- 20 მართებს სეხნიელა წივწივადეს
- ბეგარა 6 კუახი ღომი და 20 კოკა ღვინო.
- მართებს კაციელა წინწივადეს 1 კუახი ღომი, 3 კოკა ღვინო.
- 25 მართებს გიორგელა წინწივადეს 2 კუახი ღომი, 6 კოკა ღვინო.
- მართებს გაბრიელა ბაზიარს კუახნახევარი, 6 კოკა ღვინო.
- მართებს დავითელა წინწივადეს 6 კუახი ღომი, 17 კოკა ღვინო.
- მართებს კიდევ გაბრიელა წინწივადეს 6 კუახი ღომი, 15 კოკა ღვინო.
- 30 მართებს გოფადეს 10 კუახი ღომი და 38 კოკა ღვინო.
- მართებს მკედელს წინწივადეს 2 კუახი ღომი და 6 კოკა ღვინო.
- მართებს კუსტანს 2 კუახი ღომი და 6 კოკა ღვინო.
- მართებს ორი კუახი ღომი და ექუსი კოკა ღვინო იოსიას.
- მართებს მამაკცა წინწივადეს 2 კუახი ღომი და 6 კოკა ღვინო.

მართებს	ქოლოფთა ლაითაძეს	17	კუახი ლომი და 38	კოკა ღვინო.
მართებს	ბაური ხუცეს	2	კუახი ლომი და 6	კოკა ღვინო.
მართებს	ივანკა წინწივადეს	6	კუახი ლომი და 14	კოკა ღვინო.
მართებს	ყუახას	10	კუახი ლომი და 9	კოკა ღვინო.
5 მართებს	პეტრე ბახტაძეს	3	კუახი ლომი და 6	კოკა ღვინო.
მართებს	გაბრიელ ბახტაძეს	4	კუახი ლომი და 6	კოკა ღვინო.
მართებს	სვმონა ბახტაძეს	4	კუახი ლომი, 6	კოკა ღვინო.
მართებს	ივანა ბახტაძეს	4	კუახი ლომი და 4	კოკა ღვინო.
მართებს	სვმონა ბახტაძეს	4	კუახი ლომი და 4	კოკა ღვინო.
10 მართებს	გიორგობა ბახტაძეს	2	კუახი ლომი და 2	კოკა ღვინო.
მართებს	გიორგი ხუცეს	2	კუახი ლომი და 2	კოკა ღვინო.
მართებს	მატილეიშვილს			
	გიორგელას	4	კუახი ლომი და 4	კოკა ღვინო.
მართებს	გიორგელა ყვარაძეს	2	რუბის საკლავი, 2	კუახი ლომი, 2
15			კოკა ღვინო, 1	ქათამი, 2
			ფარის ყუძლი და	კუძრახი.
მართებს	მოგელა ბახტაძეს	4	კუახი ლომი და 4	კოკა ღვინო.
მართებს	სვმონელა ბახტაძეს	4	კუახი ლომი და 4	კოკა ღვინო.
მართებს	პარძლია ბახტაძეს	4	კუახი ლომი და 4	კოკა ღვინო.
20 მართებს	გიორგი ყვარაძეს	6	კუახი ლომი და 5	კოკა ღვინო.
მართებს	ბახუტას	4	კუახი ლომი და 4	კოკა ღვინო.
მართებს	დათვა მალლაკელიძეს	5	კუახი ლომი და 8	კოკა ღვინო.
მართებს	ახალკოჩა ბახტაძეს	4	კუახი ლომი და 4	კოკა ღვინო.
მართებს	ივანე ჩხეკელს	8	კუახი ლომი და 4	კოკა ღვინო.
25 მართებს	ნიკოლოზ ხუცეს	4	კუახი ლომი და 4	კოკა ღვინო.
მართებს	დავითა ხუხულისშვილს	4	კუახი ლომი და 4	კოკა ღვინო.
მართებს	ივანა ყუფარიძეს	6	კუახი ლომი და 5	კოკა ღვინო.
მართებს	გიორგი კოტიშაძეს	8	კუახი ლომი და 7	კოკა ღვინო.
30 მართებს	კაცია მალლაკელიძეს	5	კუახი ლომი და 9	კოკა ღვინო.
მართებს	კაციელა ბახტაძეს			
	ლუდარჩისშვილს	4	კუახი ლომი და 4	კოკა ღვინო.
მართებს	მკედელის ფანკულიას	5	კუახი ლომი და 5	კოკა ღვინო.
მართებს	ხუცეს ფანკულიას	4	კუახი ლომი და 4	კოკა ღვინო.
35 მართებს	ნახუტა ყუფარიძეს	6	კუახი ლომი და 5	კოკა ღვინო.

მართებს	მაჰია ხუცეს	4	კუახი ღომი და 4	კოკა ღვინო.
მართებს	ხახუტა ბახტაძეს	4	კუახი ღომი და 8	კოკა ღვინო.
მართებს	ხუტუღია ყუფრადეს	6	კუახი ღომი და 5	კოკა ღვინო.
მართებს	დავით ხუცეს			
5	ბურჩიას შვილს	8	კუახი ღომი და 4	კოკა ღვინო.
მართებს	დედულა ყიფრადეს	3	კუახი ღომი და 5	კოკა ღვინო.
მართებს	კაცია ბახტაძეს	4	კუახი ღომი და 4	კოკა ღვინო.
მართებს	ხობია ბახტაძეს	2	კუახი ღომი და 2	კოკა ღვინო.
მართებს	მოგელა ფარცხალაძეს	სამ	ნახევარი კუახი ღომი, სამი	
10	კოკა ღვინო.			
მართებს	ნასყიდელა ბახტაძეს	4	კუახი ღომი და 4	კოკა ღვინო.
მართებს	კეთილაძეს	1	კუახი ღომი და 8	კოკა ღვინო.
მართებს	ხახუტა ჩხეკელს	4	კუახი ღომი და 4	კოკა ღვინო.
მართებს	კაცობა ჩხეკელს	4	კუახი ღომი და 4	კოკა ღვინო.
15	მართებს <u>გაგულა მამფორიას</u>	5	კუახი ღომი და 5	კოკა ღვინო.
მართებს	დავით მამფორიას	5	კუახი ღომი და 5	კოკა ღვინო.
მართებს	ხობონა კვკაძის შვილს	4	კუახი ღომი და 4	კოკა ღვინო.
მართებს	ბუჟუა კოპეშვიძეს	4	კუახი ღომი და 3	კოკა ღვინო.
მართებს	ივანია კიკობეიშვილს	4	კუახი ღომი და 4	კოკა ღვინო.
20	მართებს ლეკველა ფარცხალაძეს	სამნახევარი	კუახი ღომი და 3	
	კოკა ღვინო.			
მართებს	სეხნიელა კოპეშვიძეს	4	კუახი ღომი და 4	კოკა ღვინო.
მართებს	პაატელა ფარცხალაძეს	7	კუახი ღომი და 6	კოკა ღვინო.
მართებს	გაბრიელა მამფორიას	5	კუახი ღომი და 5	კოკა ღვინო.
25	მართებს ივანე ბახტაძეს	4	კუახი ღომი და 4	კოკა ღვინო.
მართებს	ხახუჩელა ბახტაძეს	4	კუახი ღომი და 4	კოკა ღვინო.
მართებს	დათუნა ბახტაძეს	4	კუახი ღომი და 4	კოკა ღვინო.
მართებს	ივანა ბახტაძეს	4	კოკა ღვინო და 4	კოდი ღვინო.
მართებს	კოკონელა ბახტაძეს	2	კუახი ღომი და 2	კოკა ღვინო.
30	მართებს საყულა ფარცხალაძეს	4	კუახი ღომი და 4	კოკა ღვინო.
მართებს	ფსონის	4	კუახი ღომი და 4	კოკა ღვინო.
მართებს	ხარაზს სანოძეს	4	კუახი ღომი და 4	კოკა ღვინო.
მართებს	კოკონელა ბახტაძეს	2	კუახი ღომი და 2	კოკა ღვინო.
მართებს	კოჩილა სანოძეს	4	კუახი ღომი და 4	კოკა ღვინო.

მრეკს	მახარბელ სანოდეს	4	კვახი ღომი და	4	კოკა ღვინო.
მრთებს	ყოყუელა ბახტაძეს	4	კვახი ღომი და	6	კოკა ღვინო.
მრთებს	სვმონა ძიძიგურს	4	კუახი ღომი და	ოთხი	კოკა ღვინო.
მრთებს	მოგელა ბახტაძეს	4	კოკა ღვინო და	4	კუახი ღომი.
5 მრთებს	გიორგელა ბახტაძეს	2	კუახი ღომი და	2	კოკა ღვინო.
მრთებს	დათულია ბახტაძეს	4	კოკა ღვინო და	4	კუახი ღომი.
მრთებს	ულყს	4	კუახი ღომი და	4	კოკა ღვინო.
მრთებს	ჩათქერილას	4	კუახი ღომი და	4	კოკა ღვინო.
მრთებს	დედულა				
10	ბახტაძის შვილს	4	კუახი ღომი და	4	კოკა ღვინო.
მრთებს	მანგელა სვანაძეს	4	კუახი ღომი და	4	კოკა ღვინო.
მრთებს	კატინა სვანაძეს	4	კუახი ღომი და	4	კოკა ღვინო.
მრთებს	ხუტუნა თარგამაძეს	10	კუახი ღომი და	13	კოკა ღვინო.
მრთებს	ძალღუა მებუკეს	3	კუახი ღომი და	4	კოკა ღვინო.
15 მრთებს	დავითელა კანტური-				
	შვილს	3	კუახი ღომი და	10	კოკა ღვინო.
მრთებს	კაცობელა მებუკეს	5	კუახი ღომი და	5	კოკა ღვინო.
მრთებს	ნასყიდა კანტური-				
	შვილს	5	კუახი ღომი და	5	კოკა ღვინო.
20 მრთებს	გიორგი მებუკეს	10	კუახი ღომი და	9	კოკა ღვინო.
მრთებს	ხუცეს მებუკეს	5	კუახი ღომი და	5	კოკა ღვინო.
მრთებს	ნასყიდა კაკაბაძეს	5	კოკა ღვინო.		
მრთებს	მერცია კაკაბაძეს	6	კოკა ღვინო.		
25 მრთებს	ხოხონა კაკაბაძეს	6	კოკა ღვინო.		
მრთებს	დავითელა მაცაცის	2	კუახი ღომი და	4	კოკა ღვინო.
მრთებს	გიორგი სანაძეს	2	კუახი ღომი და	4	კოკა ღვინო.
მრთებს	ხოჯონელა სანაძეს	2	კუახი ღომი და	4	კოკა ღვინო.
მრთებს	კაკუელა სანაძეს	2	კუახი ღომი და	4	კოკა ღვინო.
30 მრთებს	ბუჭუელა სანაძეს	2	კუახი ღომი და	4	კოკა ღვინო.
მრთებს	კაკუელა სანაძეს	4	კუახი ღომი და	4	კოკა ღვინო.
მრთებს	ჭაჭია სანაძეს	4	კოკა ღვინო და	3	კუახი ღომი.
მრთებს	ხახუტელა სანაძეს	4	კუახი ღომი და	4	კოკა ღვინო.
მრთებს	კალღა სანაძეს	4	კუახი ღომი და	4	კოკა ღვინო.
35 მრთებს	სალარაძეს ხუცეს	4	კუახი ღომი და	8	კოკა ღვინო.

- მრთებს ხაზუა აქიმის შვილებს 4 კუახი ღომი და 5 კოკა ღვინო.
 მრთებს კაჩელას 10 კუახი ღომი და 13 კოკა ღვინო.
 მრთებს მამაკაა ჰავეჭიანძეს 3 კუახი ღომი და 5 კოკა ღვინო.
 მრთებს სვმონა ქუთათელაძეს 4 კუახი ღომი და 5 კოკა ღვინო.
 5 მრთებს დედულა ჰავეჭიანძეს 3 კუახი ღომი და 5 კოკა ღვინო.
 მრთებს დავითელა ჰავეჭიანძეს 3 კუახი ღომი და 5 კოკა ღვინო.
 მრთებს ივანდილს ხუცეს ტაბიძეს კუახნახევარი ღომი და 6 კოკა ღვინო.
 მრთებს ივანდილს ლეკვა ტაბიძეს 3 კუახი ღომი და 20 კოკა ღვინო.
 10 მრთებს კიდე ივანდილს ტიჭია ტაბიძეს კუახნახევარი ღომი და 6 კოკა ღვინო.
 მრთებს კიდე ივანდილს გოგია ტაბიძეს კუახნახევარი ღომი და 6 კოკა ღვინო.
 მრთებს კიდე გიორგელა მაქარაძეს 3 კუახი ღომი და 4 კოკა ღვინო.
 15 მრთებს კიდე ივანდილს ბოჭუა მაქარაძეს 3 კუახი ღომი და 9 კოკა ღვინო.
 მრთებს კიდე ივანდილს ბუჭუელა ქუთათელაძეს 4 კუახი ღომი და 4 კოკა ღვინო.
 20 მრთებს კიდე ივანდილს გიორგელა სვმონძეს 3 კუახი ღომი და 6 კოკა ღვინო.
 მრთებს კიდე ივანდილს ხუტალია მანაველიძეს 4 კუახი ღომი და 4 კოკა ღვინო.
 მრთებს კუხს დავითელა ირემადისშვილს 6 კუახი ღომი და 11 კოკა ღვინო.
 25 მრთებს კუხს ბუჭუელა ირემადძეს 6 კუახი ღომი და 11 კოკა ღვინო.
 მრთებს კიდე კუხს მახარა ირემადძეს 6 კუახი ღომი და 11 კოკა ღვინო.
 მრთებს კიდე კუხს ლეკვია ირემადძეს 6 კუახი ღომი და 11 კოკა ღვინო.
 30 მრთებს ოზოლს ბალანჩივადძეს 5 კუახი ღომი და 5 კოკა ღვინო.
 მრთებს მახარობელა კაკაბაძეს 5 კუახი ღომი და 5 კოკა ღვინო.
 მრთებს მჭედელს კოსტავას
 გაბრიელს 7 კუახი ღომი და 6 კოკა ღვინო.

მართებს	იენა კოსტავას.	7 კუახი ლომი და	6 კოკა ღვინო.
მართებს	სეხნიელა კაკაბაძეს	5 კუახი ლომი და	5 კოკა ღვინო.
მართებს	ხუცეს ჯიმშელიის- შვილს	7 კუახი ლომი და	6 კოკა ღვინო.
5 მართებს	სეხნია ჯიმშელიის- შვილს	7 კუახი ლომი,	6 კოკა ღვინო.
მართებს	ხუცია კაკაბაძეს	5 კუახი ლომი და	5 კოკა ღვინო.
მართებს	დავითელა კაკაბაძეს	4 კუახი ლომი და	4 კოკა ღვინო.
მართებს	გიორგელა კაკაბა-		
10	ძეს	4 კუახი ლომი და	4 კოკა ღვინო.
მართებს	ლომინა სანოძეს	3 კუახი ლომი და	9 კოკა ღვინო.
მართებს	მახარობელს კოპეშა-		
	ძეს	2 კუახი ლომი და	3 კოკა ღვინო.
მართებს	შაქარა კოპეშვიძეს	2 კუახი ლომი და	3 კოკა ღვინო.
15 მართებს	დავითელა კოპეშა-		
	ვიძეს	4 კუახი ლომი და	4 კოკა ღვინო.
მართებს	ქაიხოსრო წიქუაძეს	5 კუახი ლომი და	8 კოკა ღვინო.
მართებს	გაბრიელა წიქუაძეს	5 კუახი ლომი და	8 კოკა ღვინო.
მართებს	მამუკელა წიქუაძეს	5 კუახი ლომი და	8 კოკა ღვინო.
20 მართებს	ხოსიელა წიქუაძეს	5 კუახი ლომი და	8 კოკა ღვინო.
მართებს	<u>ბაკისუბანს ხატისკაცებს</u>	<u>შაშიაშვილს</u>	<u>ნასყიდელას</u> 19
	ცალი ღვინო, 3 რუბის კორცი.		
მართებს	გოჩია სალდაძეს	19 ცალი ღვინო და	3 რუბის კორცი.
მართებს	გიორგელა სალ-		
25	დაძეს	19 ცალი ღვინო,	3 რუბის კორცი
მართებს	გოგინა სალდაძეს	9 ცალი ღვინო და	აბაზნახე-
			რის კორცი,
მართებს	მამუკელა სალდა-		
	ძეს	9 ცალი ღვინო და	აბაზნახე-
30	რის კორცი.		
მართებს	გიორგი ხუცეს <u>ქაცარაძეს</u>	<u>დუქანოზის</u>	<u>ბეგარა</u> ურმეული
	ლომი, 14 კოკა ღვინო,	მარჩილის საკორცე,	1 ქათამი,
	6 კუახი ცეხელი ლომი,	6 ქათამი სამაჰრობო და	კიდევ
	6 ქათამი ნაშობგვს,	ნააღდგომევეს	საბატკობო, საყუპლი-

ერო ძლუნნი, მაქრობაზედ მაინძლობა, ნადობა და
სამსახური, კორკის წამოღებაზე კელოსნის დაპატიეება.
აგრევე მის განაყოფს ქრისტეკოჩის და ივანას მარ-
თებს.

**ძულთა გუჯართან დიდად შემცირებული და მოკლებული
ლორის და ქათმის, ყულის და კუწრცხის და თევზის ბეგრები
ხონის წის გიორგის შეწირულთა გლეხთა, ახლად განწესე-
ბული მოხელეთაგან და შეკრებული.**

- 5 მართებს სენია წინწივადეს 3 რუბის ღორი, 1 ქათამი, მისი
ყუპლი და კუწრცხი.
მართებს კაცია წივწივადეს 3 რუბის ღორი, 1 ქათამი და
მისი ყუპლი და კუწრცხი.
მართებს ბეგარა გაბრიელა წინწივადეს 3 რუბის ღორი, 1 ქა-
თამი და მისი ყუპლი და კუწრცხი.
10 მართებს ბეგარა დავითელა წინწივადეს 3 რუბის ღორი, 1 ქა-
თამი, მისი ყუპლი და კუწრცხი, ოთხი ქათამი კი-
დევე.
მართებს გუაფადეს 3 რუბის ღორი, 5 ქათამი,
15 მართებს კიდევე გაბრიელა წინწივადეს 3 რუბის ღორი, 5 ქათამი,
მართებს დათვია წინწივადეს 3 რუბის ღორი, 1 ქათამი,
მართებს საყუალა წინწივადეს 3 რუბის ღორი, 1 ქათამი,
მართებს სვმონა წინწივადეს 3 რუბის ღორი, 1 ქათამი,
მართებს ჭყალოფუა ლაითადეს 3 რუბის ღორი, 1 ქათამი,
20 მართებს ივანე წინწივადეს 3 რუბის ღორი, 1 ქათამი,
მართებს მიხელია წინწივადეს 3 რუბის ღორი, 4 ქათამი,
მართებს მახარებელა ყუფარიძეს 5 შაურის ხორცი, 1 ქათამი,
მართებს პეტრე ბახტაძეს 3 რუბის ღორი, 1 ქათამი,
მართებს გაბრიელა ბახტაძეს 3 რუბის ღორი, 1 ქათამი,
25 მართებს სვმონა ბახტაძეს 3 რუბის ღორი, 1 ქათამი,
მართებს ივანელა ბახტაძეს მარჩილის ღორი, 1 ქათამი,
მართებს მამაგულა ბახტაძეს მარჩილის ღორი, 1 ქათამი,
მართებს გიორგელა ბახტაძეს 2 რუბის ღორი, 1 ქათამი,
მართებს გიორგი ბახტაძეს 2 რუბის ღორი, 1 ქათამი,

მისი ყუპლი და კუწრცხი

- მართებს კიდევ გიორგელა ბახტაძეს მარჩილის ღორი, მისი ყუძლი და კუძრცხი და 1 ქათამი.
- მართებს მოგელა ბახტაძეს მარჩილის ღორი, 1 ქათამი, მისი ყუძლი და კუძრცხი.
- 5 მართებს სვმონა ბახტაძეს მარჩილის ღორი, 1 ქათამი და მისი ყუძლი და კუძრცხი.
- მართებს ბარძღიელა ბახტაძეს მარჩილის ღორი, 1 ქათამი,
- მართებს გიორგელა ყიფარიძეს 3 რუბის ღორი, 1 ქათამი,
- მართებს ბახუტა ჩხეკელს 2 რუბის ღორი, 1 ქათამი,
- 10 მართებს დათუფელა მაღლაკე-ლიძეს 3 რუბის ღორი, 1 ქათამი,
- მართებს ნამკაცა ბახტაძეს მარჩილის ღორი, 1 ქათამი,
- მართებს ახალკოჩა ბახტაძეს მარჩილის ღორი, 1 ქათამი,
- მართებს ნიკოლოზ ბახტაძეს მარჩილის ღორი, 1 ქათამი,
- 15 მართებს დავით ბახტაძეს მარჩილის ღორი, 1 ქათამი,
- მართებს ივანა ყიფრაძეს 3 რუბის ღორი, 1 ქათამი,
- მართებს კაცია კუტიშაძეს 3 რუბის ღორი, 1 ქათამი,
- მართებს მახარობელ კოტიშაძეს 3 რუბის ღორი, 4 ქათამი,
- მართებს კაცია მაღლაკელიძეს 3 რუბის ღორი, 1 ქათამი,
- 20 მართებს კაცია ბახტაძეს მარჩილის ღორი, 1 ქათამი,
- მართებს მამისთულა ფანკუ-ლიას 2 რუბის ღორი, 1 ქათამი,
- მართებს გიორგი ფანცულაიას მარჩილი ღორი, 1 ქათამი,
- მართებს ხახუტელა ყიფრაძეს 3 რუბის ღორი, 1 ქათამი,
- 25 მართებს კაცობა ბახტაძეს მარჩილის ღორი, 1 ქათამი,
- მართებს კეთილაძეს 3 რუბის ღორი, 1 ქათამი,
- მართებს ნასყიდელა ბახტაძეს მარჩილის ღორი, 1 ქათამი,
- მართებს ხახუტელა ჩხენკელის აბაზის ღორი, აბაზის სამთელი და 1 ქათამი.
- 30 მართებს ხუტალია ყვფრაძეს 3 რუბის ღორი, 1 ქათამი და მისი ყუძლი და კუძრცხი.
- მართებს ხახუტა ბახტაძეს მარჩილის ღორი, 1 ქათამი,
- მართებს დედულეკა ყიფრაძეს 3 რუბის ღორი, 1 ქათამი,
- მართებს მამუკა ბახტაძეს მარჩილის ღორი, 1 ქათამი,
- 35 მართებს მოგელა ფერცხალაძეს 3 რუბის ღორი, 1 ქათამი,

და მისი ყუძლი და კუძრცხი

და მისი ყუძლი და კუძრცხი.

	მართებს	გაბრიელა მამფორიას მარჩილის ღორი, 1 ქათამი, მისი ყუძლი და კუძრცხი.	
	მართებს	პაატელა ფარცხალაძეს	3 რუბის ღორი, 2 ქათამი,
	მართებს	საყულა ფარცხალაძეს	3 რუბის ღორი, 2 ქათამი,
5	მართებს	სენხია კოპეშვიძეს	3 რუბის ღორი, 1 ქათამი,
	მართებს	ლეკვა ფარცხალაძეს	3 რუბის ღორი, 1 ქათამი,
	მართებს	გაბრიელა ბახტაძეს	მარჩილის ღორი, 1 ქათამი,
	მართებს	ივანე ბახტაძეს	მარჩილის ღორი, 1 ქათამი.
	მართებს	ბუჭუა კოპეშვიძეს	3 რუბის ღორი, 1 ქათამი,
10	მართებს	ხოხონა ბახტაძეს	მარჩილის ღორი, 1 ქათამი,
	მართებს	დ'თ მამფორიას	
	მართებს	ივანე ბახტაძეს	
	მართებს	ხუხუჩელა ბახტაძეს	
	მართებს	დათუნა ბახტაძეს	
15	მართებს	ივანა ბახტაძეს	
	მართებს	ბახუტელა ბახტაძეს	
	მართებს	დათვია ხარაზს	მარჩილი ღორი, 1 ქათამი, მისი ყუძლი და კუძრცხი.
	მართებს	კოჩილა სანოძეს	
	მართებს	მხარობელა სანოძეს	
20	მართებს	დავითელა ბახტაძეს	
•	მართებს	ხოსიკა ბახტაძეს	
	მართებს	დათულია ბახტაძეს	
	მართებს	მოგელია ბახტაძეს	
	მართებს	სუმონ ძიძიგურს	
25	მართებს	მხარობელა ბახტაძეს	
	მართებს	გიორგელა ბახტაძეს	3 რუბის ღორი, 1 ქათამი, მისი ყუძლი და კუძრცხი.
	მართებს	კაციელა ბახტაძეს	მარჩილის ღორი, 1 ქათამი, მისი ყუძლი და კუძრცხი.
30	მართებს	მათე სანოძეს	მარჩილის ღორი, 1 ქათამი, მისი ყუძლი და კუძრცხი.
	მართებს	სუმონა სანოძეს	მარჩილის ღორი, 1 ქათამი, მისი ყუძლი და კუძრცხი.

მისი ყუძლი და კუძრცხი.

- მართებს ნასყიდელა თარგამაზეს (sic) 3 რუბის ღორი, 3 ქათამი, მისი ყუძლი და კუძრცხი.
- მართებს ბუჭუა მებუეკს და ჰანტურიშვლს ორს მოსახლეს ერთს წელიწადს 3 რუბის ხორცი, მეორე წელიწადს აბაზის
- 5 კორცი, თითო ქათამი, მისი ყუძლი და კუძრცხი.
- მართებს კაცობა მებუეკს მარჩილის ღორი, 1 ქათამი, მისი ყუძლი და კუძრცხი.
- მართებს საყუალა მებუეკს მარჩილის ღორი, 1 ქათამი, მისი ყუძლი და კუძრცხი.
- 10 მართებს გ'ი მებუეკს მარჩილის ღორი,
მართებს მერცია კაკაბაძეს 3 რუბის ღორი,
მართებს ხოხონა კაკაბაძეს 3 რუბის ღორი,
მართებს ნასყიდელა კაკაბაძეს 3 რუბის ღორი,
მართებს ბუჭუა ქუთათელაძეს 2 რუბის ღორი,
15 მართებს გ'ი სანოძეს 2 რუბის ღორი,
მართებს ობოლს სანოძეს 2 რუბის ღორი;
მართებს მამკაცა სანოძეს 2 რუბის ღორი, 1 ქათამი.
მართებს ბუჭუა სანოძეს 2 რუბის ღორი, 1 ქათამი.
მართებს კაკუელა სანოძეს 3 რუბის ღორი, 1 ქათამი.
20 მართებს ტიკელა სანოძეს 2 რუბის ღორი, 1 ქათამი.
მართებს მახარობელა სანოძეს 3 რუბის ღორი, 1 ქათამი.
მართებს ხახუტელა სანოძეს 3 რუბის ღორი, 1 ქათამი, მი-
სი ყუძლი და კუძრცხი.
- მართებს საღარაძეს ხუეკს 5 შაურის კორცი, 1 ქათამი,
25 მართებს მახარობელა საღარაძეს 5 შაურის კორცი, 1 ქათამი,
მართებს კახელს 3 რუბის ღორი, 1 ქათამი,
მართებს მამკაცა ჭავჭიანიძეს 2 რუბის ღორი, 1 ქათამი,
მართებს სვმონა ქუთათელაძეს მარჩილის კორცი, 1 ქათამი, მი-
სი ყუძლი და კუძრცხი.
- 35 მართებს ბუჭუელა კელოსანს 2 რუბის კორცი და 1 ქათამი.
მართებს დედელა ჭავჭიანიძეს 2 რუბის ღორი, მისი ქათამი.
მართებს დავითელა ჭავჭიანიძეს 2 რუბის კორცი და 1 ქათამი.
მართებს ივანდიდს ლეკვია ტაბიძეს 3 რუბის საკორცე, 1 ქათამი,
მისი ყუძლი და კუძრცხი.

1 ქათამი, მისი ყუძლი და კუძრცხი.

მისი ყუძლი და კუძრცხი

მრთებს	ღვანდიდს დავით ტაბიძეს	2 რუბის თეთრი, 1 ქათამი.
მრთებს	ტიკიელა ტაბიძეს	2 რუბი თეთრი და 1 ქათამი.
მრთებს	მამკაცა ტაბიძეს	2 რუბის კორცი და 1 ქათამი,
	მისი ყუძლი და კუძრცხი.	
5 მრთებს	გ'ი მაქარაძეს	მარჩილის ღორი, 1 ქათამი,
	მისი ყუძლი და კუძრცხი.	
მრთებს	ბუჭუა მაქარაძეს	მარჩილის ღორი, 1 ქათამი,
	მისი ყუძლი და კუძრცხი.	
მრთებს	ბუჭუელა ჭუთათელაძეს	3 რუბის ღორი, მისი ქათამი,
10	მისი ყუძლი და კუძრცხი.	
მრთებს	სვმონიძეს	5 შაურის კორცი,
მრთებს	ხუტალა მანაველიძის შვილს	მარჩილის ღორი,
მრთებს	მახარა ირემაძეს	მარჩილის ღორი,
მრთებს	დავით ირემაძეს	მარჩილის ღორი,
15 მრთებს	ბუჭუელა ირემაძეს	მარჩილის ღორი,
მრთებს	ლეკვა ირემაძეს	მარჩილის ღორი,
მრთებს	მკედელს კოსტავას	3 რუბის ღორი, მისი
მრთებს	ჯიმშელავეაშვილს ხუცეს	მარჩილის ღორი,
მრთებს	დავითელა ჯიმშელაშვილის	მარჩილის ღორი,
20 მრთებს	მახარობელა კაკაბაძეს	3 რუბის ღორი,
მრთებს	ობოლს ბალანჩივაძეს	5 შაურის კორცი და 1 ქათამი.
მრთებს	დავითელა კაკაბაძეს	2 რუბის კორცი, 1 ქათამი.
მრთებს	გაბრიელა კაკაბაძეს	2 რუბის კორცი, 1 ქათამი.
მრთებს	გ'ი ხუცეს სანოძეს ნახახულარევი	3 რუბის ღორი. 1 ქათამი,
25	მისი ყუძლი და კუძრცხი.	
მრთებს	მახოზელა კოპეშვიძეს	3 რუბის ღორი, 1 ქათამი,
	მისი ყველი და კვერცხი.	
მრთებს	ხოჯონა კოპეშვიძეს	3 რუბის ღორი, 1 ქათამი,
	მისი ყველი და კვერცხი.	
30 მრთებს	დავითელა კოპეშვიძეს	3 რუბის ღორი, 1 ქათამი,
	მისი ყველი და კვერცხი.	
მრთებს	შაქარა კოპეშვიძეს	3 რუბის ღორი, 2 ქათამი,
	მისი ყველი და კვერცხი.	
მრთებს	მაშეკეთილას	მარჩილის კორცი და 1 ქათამი.

1 ქათამი, მისი ყუძლი და კუძრცხი.

- მართებს წიქუაძეს ქაიხოსროს მარჩილის ღორი და 1 ქათამი.
 მართებს გაბრიელა წიქუაძეს მაოჩილის კორცი და 1 ქათამი.
 მართებს ხოსიელა წიქუაძეს მარჩილის კორცი და 1 ქათამი.
 მართებს კოკონესშვილს 3 რუბის კორცი, 1 ქათამი,
 5 მისი ყუპლი და კუპრცხი.
 მართებს კაცობელა ჩხეკელს 3 რუბის ღორი, 1 ქათამი,
 მისი ყუპლი და კუპრცხი.

1803 წ. პირობის წიგნი, მიცემული მხედველების მიერ, გელათის საბუთთაგან № 3, თეთრის ქალაღზე ზომით 51×21 $\frac{1}{4}$ სანტიმ. ნიშნად ხშირად, მაგრამ არა ყოველ სიტყვის შემდეგ იხმარება თითო წერტილი.

- ქ. ნებითა ღთისათა ესე საუდგო წიგნი და პირობა მოგვცით. ჩვენ მხედვემ ფირან, ბერმა და ზალმა, ბეჟან თქვენ სოხასტრის წინამ-
 10 ძღვარს იოსელიანს დავითს და თქვენის ეკლესიის სოხასტრის კაცებს გვეწაძეგეს, პატრიძეებს და სხვათა ერთობით თქვენის ეკლესიის კაცებს... თქვენ და თქვენის ეკლესიის კაცებს ადგილებს, მამულებს, საყანეებს და რაღაცეებს ვედევებოდით. ბატონის ჩვენის ხელმწიფის მეფე სოლომონის კარზედ მოვდექით, ვილაპარაკეთ, მაგრამ სამარ-
 15 თლის გაჩენა აღარ ინებეს. ბატონის მეფე სოლომონის ბრძანებით, მათის ყდ უსამღვდელოესობის ქუთათელ მიტროპოლიტის დოსითეოს, გაენათელ მიტროპოლიტის ეფთვიმის და ჩვენის ხელმწიფის ერთობით დიდებულების ბრძანებით მოვრიგდით. ჩემი საზიარო მამული ჟუნტუბო გქონდათ და თქვენი კერძი ის ჟუნტუბოს მამული
 20 გამოგართვით, ცალიერს მიწას სახარდნესა და ზახორეს (sic) გარდა სხვა არაფერი გეთხოვია... თქვენი კერძი მამული ჟუნტუბო რომ გამოგართვით, იმისი სამაგიერო ცალიერი მიწაც მოგვცევით. არის ამისი მოწამე სახლთუხუცესი წერეთელი ზურაბ (ბეჭკდი: ზურაბ) სარდალი წერეთელი ქაიხოსრო, წულუკიძე ოტია (ბეჭკდი: წულუ-
 25 კიძე ოტია), წულუკიძე სენხია, მახაბელი ზურაბ, ნიჟარაძე კაცია, კიკინაძე ნიკოლოზ (ბეჭკდი: კიკინაძე ნიკოლოზ) და სხვანი ერთობით მეფის დიდებულნი, საერონი და სამღვდელონი, აღიწერა ხელითა მეფის კარის მღვდლის გრიგოლაშვილის იესესითა ქენს ქენს აქეთ ჩუგ თვესა იანვარსა იდ.

ორი ჯგერა და ერთი ბეჭედი, რომლის წარწერა კარგად არ სჩანს, მაგრამ ზოგიერთი ასოების მისევედით ბერი მხედაქს უნდა ეკუთვნოდეს. განზე: ქ. ჩვენ. სდ. იმერთა. მეფეთ: მეფე. დავითიანი მეორე. სოლომონ. ვამტიციებ....

5 ბეჭედი ასომთ.: მეფე იმერთა სოლომონ.

ქ ყდ სამღუდლო ქუთათელ მიტროპოლიტი დოსითეოს... ვამტიციებ ..

ბეჭედი: ყდ სამღუდლო ქუთათელ მიტროპოლიტი (ასომთ.:) დოსითეოს.

10 ქ ყდ სამღუდლო ჯუმათელ მიტროპოლიტი მაქსიმე.. ვამტიციებ.. სეყუღად: მაქსიმე.

მეორე გვ. განზე: ქ: ჩვენ ყდ სამღუდლო გაენათელ მიტროპოლიტი ეფთვიმი მოწამე ვარ ამ მორიგების წიგნის და კიდევ ვამტიციებ ნებითა ღვთისათა.

15 ბეჭედი: გენათელ მიტროპოლიტი (ასომთ.:) ეფთვიმი.

1803 წ. სოლომონ II-ს მიერ მიცემული წიგნი გელათის ტაძრისადმი, გელათის საბუთთაგან № 23, თეთრს ქალღლზე ზომით 33 $\frac{3}{4}$ ×21 სანტიმ.

---მე---მეფემან მეფეთამან მეორემან სოლომონ დავითიანმან და ერთკორცმან ჩემმან დედუფალთ დედუფალმან დადიანის ასულმან მარიამ ვინებე წმიდისა შენისა ეკკლესიისა კნიონოდენისა ამის შეწირულობისა განახლება, ესე ვითარად რომ წულუქიძის ასულს

20 დედუფალს გულქანს ნამაშვეს მოჯალაბეთ ყოფილი კითავა მათი ღლა, დავითლა და გაბრიელა თავისის ცოლშვილით თავისის ძმის წულუქიძის გიორგისაგან დაეხსნა, ქუტირის თავის სამკვიდრო ადგილზედ დაესახლებინა. დედოფალი საწუთოსა ამისაგან გარდაიცვალა და ვითა ჯერ იყო ეკკლესიასა შენსა დასავალის მხრის კარის ბქეს შინა

25 მახლბელად სვეტისა ვედრებისა ღისმშობლის პირისპირ დაიმარხა და ამ ზედა აღწერილის გლეხის წმიდისა შენისა შეწირულობა ესკანთ. რადგან მისი საკუთარი დახსნილი იყო, მეცა დავამტიციე შეწირულობა და შევსწირე ტაძარსა შენსა გენათს ქუტირის კითავა მათიელა თავისის ძმებით, მათის ცოლშვილით, მათი სამართლიანის

ბეგრით... და ესრეთ განმიწესებია, ახალს კვირეს ერთს მღვდელს გელათს ჩემთვის აწირვინებდეს და სულის წმიდის მოსვლის შაბათს თავისის დამსხნელის საფლავზედ გელათს აწირვინებდეს და ცხვარ-საც დააკლევინებდეს და საწირავს ორივეს მღვდლისას ის გლეხი 5 გაისტუმრებდეს.... ამ წერილისა მოწამე სარდალი წერეთელი ქაიხოსრო და სხვანი ერთობით კარისა ჩემისა დიდებულნი დარბაზის ერნი, აღიწერა ხელითა კიკინაძის ნიკოლაოსისათა მაისს-კჳ წელთა უფ-ლისათა ჩუგ.

ბეჭდები სოლომონ მეფისა და მარიამ დედოფლისა.

1803 წ. შეწირულობის წიგნი სოლომონ II-სა ქუთაისის ტაძ-რის საბუთთაგან № 28, კარგს თეთრს ქალაღდზე ზომით 49X31¹ 2 სანტიმ. ნიშნად იშვიათად იხმარება წერტილი და მძიმეც.

- 10 ...ჩვენ... სდ იმერთა და სხუთა მფლობელ მპყრობელმან, იესიან დავითიან სოლომონიან პანკრატოანმან მეფემან მეფეთამან ძემან არჩილისმან მეორემან სოლომონ... შემოვსწირე წსა ტაძარსა შენსა (ქუთათისის დგაისმშობელო) ქუთათისის მოსახლე აბელაშვილი მახ-რობელას ობლები ანდრია და გრიგოლ... აწ არიან ამა დამტკიცე-
15 ბისა მოწამენი წერეთელ (sic) საღთხუცესი ზურაბ, ბოქოულთხუცესი წერეთელი ვახუშტი და ზოგად გამგენი კარსა ჩვენისანი. აღიწერა პელითა ნიკოლაოს დეკანოზ გაბაონისათა...: ჩუგ: 1803. თთვესა
\\ იენისსა კთ 19 (sic).

ბეჭედი ასომთ.: მეფე იმერთა სოლომონ.

1803 წ. მარიამ დედოფლის შეწირულობის წიგნი, რომლის პირი დაცულია ხონის ტაძრის გუჯრების კრებულში № 103, 1803 წ. გადაწერილში ხუტურით ოსე გაბაონის მიერ.

- 20 წო დიდო მოწამეთა მთავარო გ'ი ხონის ეკლესიისაო, მე ყ'ლისა სასოებისა და ცხოვრებისა ჩემისა შნ ზ'ა დამდებმნ სდ იმერთა დედოფალთ დედოფალმნ დადიანის ასულმან მარიამ შნ მრჩობლთა ცხოვრებისა ჩნისა სიქადულსა მოგიძღუანე მწულებლებრ მცირე არად

სარაცხი ძლუწნი ესე ჩმ მრ მოსყიდული და დაქსნილი მეპატრო-
ნისა მისისა ჩიქოანის კაცისა შვილებისაგნ თანა ნება რთვთა ძიძისა
ჩმისა ქმარი წიქარიძე მხიარულა და შვილი მისი სვმონიკა, გაბრი-
ელა, ივანიკა და პატელა და დაეასახლეთ ქუეშურში და აწ ყწს
5 კაცის უცხოლობელად შემოგვწირავს მისის ადგილმამულით და ყოვ-
ლოთ (sic) მისის საცხოვრებელით რლისაც მქონებელი არის და
დაესდევით მს ბეგარა ესე ყოველს წელიწადს გიორგობას მთა-
ვარ მოწამეს გიორგის თითო ჩარექს სამთელს მიაართუძმდეს... აჰა
არიან თანა მოწამე სიგლისა ამის წულუკიძე გწი, ნიქარაძე ხაბაზთ-
10 უხუცესი და მოურავი კაცია, ჩიქოანი ოტია, სახლუხუცის შვილი
დავით ჩხეიძე, ლევან ნიქარაძე, ზურაბ იშნელი, დეკანოზი და
მოძღვარი ჩწი სვიმონ. მე მლუდლის გაბაონს ოსეს დამიწერია და
თანად მოწამეცა ვარ. აღიწერა წიგნი ესე ქეს აქათ ჩყგ თწ იენისსა
კე დღესა.

1803 წ. სოლომონ II-ს წყალობის წიგნი, რომლის პირი
დაცულია ხონის ტაძრის გუჯრების კრებულში № 103,
1803 წ გადაწერილში ოსე გაბაონის მიერ.

- 15 წყალობითა დაუსაბამოჲსა მმისა ღმთა ჩწ იესიან დავითიან
სოლომონიან პანკრატოანმნ სწდ იმერთა და სხუათა მპყრობელმნ
მეფემან მეფეთამნ ძემნ არჩილისამნ მეორემნ სოლომონ ესე ამი-
ერითგნ უკწ უტულადო წყალობის წიგნი აღგიწერეთ და გიბოძეთ
შწ ხონის წმინდის გიორგის ეკლესიის ყმას მლუდელს ტაბიძეს
20 გიორგის და შენს ძმებს იესეს, ბეჟანიკას და გაბრიელას და სხუათა
შვლთა და მომავალთა სახლისა თქნისათა, მსრეთ და ესე ვითარად
რომე ადგილზედ ნაკლები კწცი იყავით და მრავალგზის გუწვედრეთ
ადგილის ბოძებისათს და ჩწ ვისმინეთ ვედრება თქნი და თქნის
მლუდლთმთავრის მთავარეპისკოპოსის ანტონის დასტუებით ხონის
52 წწს გიორგის ეკლესიისათს ქუეშურის ადგილის წყალობა გიყავით
და დაეასახლეთ, ყუმურის დელე რომ რიონშიდ ჩაერთვის იმ ად-
გილზედ, გიბოძეთ შწი საყოფი სამოსახლო სამამულე და საყანე
ქალისტაიანიანთ პატერის ლომინის ფშანი რომ ჩამოჰყვება ქაპნარის
თაფიანათ და ისევე ეკლესიას უნდა მსახურო, რლიც მისი ბეგარა

- გემართა და მეფობისა ჩნისა წარსამართებელად და სლისა ჩნისა საოხად ამაღლებას დღეს ცხუარი უნდა დაჰკლათ და მღუდელს უნდა აწირვინოთ და სხა სათხოვარი ჩნგუნ და ჩვენის მოხელისაგან თქნ არა გეთხოვს რა და ეს განწესება თქნგან და თქუქნის შეილისა და
- 5 მამავალისაგან ჩნ არას ჟამთა ვითარებისაგან არ უნდა მოგუქშალოს და რომელიც ჩნ წყალობა გიყავით, ეს წყალობა არც ჩნგან და არცა ჩნთა შემდგომთაგან თქუქნ და თქუქნს შეილისა და მომავლის არ მოეშალოს.... ბრძანებისა ამის ჩნისა შემდგომელი და გამრიგედ მოწამე ყდ სამღუდელო ქუთათელ მიტროპოლიტი დოსითეოს,
- 10 წულუკიძე ოტია, მოღურავი ლორთქიფანიძე ნიკოლოზ და ქილიფთართ-უხუცესი ნიჟარაძე როსტომ. ივლისის ერთს ქრისტეს აქეთ ჩუგ. ხ მე კათოლიკოსის დეკანოზს ოსემ გაბაონმ გარდმოვწერე თანა მოწამებითა ღმთა ეა იყო დედანსა ამისსა, არა მეტნაკლებად.

1803 წ. სოლომონ II-ს წყალობის წიგნი, რომლის პირი დატულია ხონის ტაძრის გუქრების კრებულში № 103, 1803 წ. გადაწერილში ოსე გაბაონის მიერ.

- ძლიერებითა და წყალობითა დაუსაბამოჲსა მამისა ღმთა ჩნ
- 15 იესიან დავითიან სოლომონიან პანკრატოანმან სდ იმერთა და სხუათა მპყრობელმან მეფემან მეფეთმან მეორემან სოლომონ და თა ერთკორცმან ჩემმან დედოფალთ დედოფალმან დადიანის ასულმან მარიამ ესე ამი-ერთიგან უკე უცვალადო და არაოდეს მოსაშალი წყალობის წიგნი დაგიწერეთ და გიბოძეთ შნ სანაძეს გოგიას და შენს ძმას კიკელას,
- 20 შეილთა და მომავალთა სახლისა თქუქნისათა, ესრეთ რომ ხონის წის გიორგის ეკლესიას შეგწირეთ ჩნდა გნსაძლიერებელად და სულისა ჩნისა საოხად. ხონს ადგილზედ შეიწირებული იყავით და ვერ გასძელთ და მათის ყდ უსამღედლოესობის მთავარეპისის დას-ტურით წყალობა გიყავთ და საქილაოს დაგასახლოეთ და ჩნი სახასო
- 25 მიწა გიბოძეთ ოთხი ქცევა სამოსახლოთ მარანთან ნავენახარი, ოთხი ქცევა დობილო ბრელიძის ფონზედ ქალაშიდ, სამოცი ქცევა საყანე ჯოლოხიში, ოცდაათი ქცევა საწეშე და საწენგელ არგუ-ანში. ეს ალაგები ასრე ცხენის წყალს გაღმა თქნ ჩნს ერთგულე-ბით მოსამსახურეს ფარეშისათს გოგიასა და კიკელასათს მიბოძებია,

- ყოველს აღდგომას თითო ჩარეკს სამთელს ბეგრათ ხონის წმინდის გ'ის ეკლესიას მიართმოდეთ და ე'ლს ღმრთობლობას დღს ხონის დეკანოზს აწირვინებდეთ, ცხვარს დაუკლევდეთ ჩნთს გნსაძლიერებელად და სლისა ჩნისა საოხად და ამის მეტი ჩ'ნი გარდასახადი თქნ
- 5 არაფერი მოგადგესთ. თუ თქნ ჩნი ერთგული და ბრძანებისა ჩნისა მორჩილი იქმნეთ და ეს განწყესება თქნ არ მოგვეშალოთ, არც ჩნგნ და არცა ჩნთა შემდგომთა მეპატრონეთაგან ეს წყალობა არც თქნ და არცა შვლთა და მომავალთა არა ოდეს არ მოეშალოსთ... ბრძანებისა ამის ჩნისა გამრიგედ და მოწამედ მოღარეთუხუცესი წერე-
- 10 თელი გ'ი, მისი ძმა ქველი, ქაქინაძე ნიკოლოზ, ფარეშთუხუცესი აბაშიძე ქაქუჩა, მოურავი კორძაია ზაალ და გრიგოლ: აღიწერა კელითა კარისა ჩნისა მღუდლისა გრიგოლ-შვილის იესესითა ქეს აქეთ ჩყგ თუქსა ივლისსა თ.

1804 წ. დოსითეოს ქუთათელის და ერისთავების მიერ დადებული წიგნი, ქუთაისის ტაძრის საბუთთაგან № 19, თეთრს ქალაღზე ზომით 32¹/₂ × 21¹/₂ სანტიმ. ნიშნად ზოგი სიტყვის შემდეგ იხმარება თითო წერტილი.

- ქ ესე მტკიცე... წიგნი ესე აღესწერეთ და დაესდევით ქუ-
- 15 თათისისა ლთისმშობელის წინაშე ჩვენ ყდ სამღუდელომ ქუთათელ მიტროპოლიტმან დოსითეოს, ერისთავმა დავით, იოანე, როსტომ და ოტია.... ბაშური ჩვენი და თქვენი საერთო იყო და ჩვენთა წინააღმდეგომთა მტერობით მის სიმალეს მეფეს სხუა რიგად გასინჯეს (sic) და ეს ჩვენი საზიარო ტევრი რომელიმე მღივნებს
- 20 უბოძა, რომელიმე ივანე მესხს და რომელიმე სხუთა და ამის შემდგომად ვიმეცადინეთ რაოდენ ძალ გვედვა და მეფემაც ინება და წყალობა გვიყო და გვიბოძა ჩვენი სრულებით ჩვენეც.... ეს ბაშური და ტევრი გატეხილი თუ გაუტეხელი სახლურები რომ არის, მათ შუაში ჩვენი საზიაროდ იყოს, ნახევარი საქუთათლოდ და ნახევარი
- 25 საერისთოდ და როდესაც გაყოფა ვინებოთ, ძმურად შუაზე გავიყოთ.... არიან ამის მოწამენი ბერი ბუშისშვილი თეიმურაზ, ერისთავისშვილი ნიკოლოზ, გამრეკლიძე ქველი, ლორთქიფანიძე ბერი, მამუკა, დათიკა და ქაიხოსრო, მოურავი აბულაძე სვიმონ, მეძმარია-

შეილი მოურავი დავით და ერთობით ჩვენი მოხელენი. აღიწერა კელითა ნიკოლაოს დეკანოზ გაპაონისათა.... ჩუდ ავეისტოს კვ.

ბეჭედი: 1) ყდ სამღუდლოო ქუთათელი მიტროპოლიტი (ასომთ.:) დოსითეოს. 2) ერისთვისძე იოანე.

5) სამა ჟეჯარი.

1804 წ. ეფთვიმე გენათლის მიერ დადებული წიგნი, გელათის საბუთთაგან № 14, თეთრს ქალაღზე დაწერილი.

- მათის უმაღლესობის ჩემის კემწიფის მეფის სოლომონისაგან მე გაენათელ მიტროპოლიტმან ეფთვიმემ გამოღმა ბოსლევს საია-შეილო სოფელი და ადგილმამული ციქთამე და ჭუმბურიძეები და მიქაბერიძე დაქასახლე. ჯერ უმაღ ნეტარად ხსენებულს მეფე სო-
- 10 ლომონს და მის ძმას კათოლიკოზს იოსებს დაესახლებინა, შეიდნა-ხევარი პარტახი ყოფილიყო და მერვე პარტახზედ მიქაბერიძე დაე-სახლებინა და რომელიმე საქმისათვის ისევე აყრილიყვნენ და ვევედრე ჩემს კემწიფეს მეფე სოლომონს და როგორც შემეძლო, ქრთამიც ისე მივართვი და იაშვილის სეული მიწა წყალი და სადაც რამე მისი
- 15 იყოს ბოსლევს შემავალი ადგილმამული, გელათს შესწირა და მო-ვეყვანე ეს ჩემი ეკლესიის გელათის ყმები ჭუმბურიძე და მიქაბერიძე და როგორც უმაღ პარტახობით ექირათ, ახლაც იმ რიგათ დავა-სახლე და რვა პარტახათ მივეციყე. რამდენათაც განმრავლდეს და ან გაიყონ, ეს რვა ნახევარი პარტახი ისე დაიყონ და თავთავს სახ-
- 20 ლიღამ გასრულებს, ისე ერთმანეთს უზიარონ და ამ პარტახებს გარდა სერს ზეით საყანე სერსა და შარას შუა რკეიის საზღვარს ქვეით შარას გარდმოღმა და ქვეით რუსის ზღვარს ზეით აქეთ სოფ-ლისვე შარას აქეთ ზოგი ჩემა გამოგზავნილმა კაცმა და ჩემა მო-ხელენმა ჩემის ბრძანებით, როგორც რეანახევარი პარტახი რვათ
- 25 მიცემული კონდათ, ეს სერს ზეით ამ ზღვრებს შუაღ იმ რვა ნა-ხევრის პარტახის მსგავსად რვა ნახევრათ გაგვიყვია და რვა პარტა-ხის მსგავსად ზღვრები ჩავვიყრია. თავათ თავის ნებითა და ერთმა-ნეთის ნებადართულობით ასე დაიყვეს და ჩვენმა მაგიერმა კაცებმა და მოხელენმა ზღვრები ჩაუყარეს. და ამ რიგათ გავარიგეთ და რო-
- 30 მელიც ზღვარი ჩაუგდებელი და დაუყოფელი რკეიის საზღვრამდის

დარჩა შარას გარდმოღმა, ისეც ამის მსგავსად პარტახზედ დაიყონ და დაზღვრონ ეს ასე დამიმტკიცებია და გამირიგებია და ამას გარდა კიდევ ბოსლევს მიწა საიაშვილო შარას გარდაღმა რაც ჩემის დავთრის მიწა არის, იმა საზანოელებსა და ჩვენ დეობა და ხარჯი მო-
5 გვივიდა და ბოლოს დავრიგდით და რომელიც ჩვენი დავთრის ალოგი იმ დიდ შარას გარდაღმა დარჩა, რაც მოსახლე კაცი ან ჭუმბურიძე დღეს იყოს, გაყრილი დაესახლოს და ან მიქაბერიძე, ისე კუამლზედ დაიყონ, შარას გარდაღმა კუამლზედ დაიყონ და შარას გარდმოღმა რეა პარტახზედ არის დაყოფილი და ისე დაიყონ
10 და თავ თავისთვის მიიჩინონ. ჩემი ნაშოვარი არის, თეთრი ჩემი საკუთარი არის გამოღებული და ისე ნაყიდი მაქვს და ჩემის ეკლესიის გელათისათვის შემიწირავეს და მისი საჰკიდრო ყმა ჭუმბურიძე და მიქაბერიძე დაეასახლე და ასე დავამტკიცე. ეს გარაგებულობა არასოდეს არ მოიშალოს არც ჩემგან და არცა შემოდგომთა ჩემთა გე-
15 ნათელთაგან, ისე საუკუნოდ დამიმტკიცებია და თუ ამ ბოსლევს მოსახლემ ან ჭუმბურაძემ და ან მიქაბერაძემ ეს ჩვენგან გარიგებული შეშალოს და ამ წერილს გარდა ერთმანეთშიდ ჩაიყინი და დეობა დაიწყოს, ჩვენის ეკლესიის გელათის შეცოდებათ მოეკითხოს ჩემგანაც და ჩემის შემდგომის გენათლისაგანაც. არის ამისი მოწამე და
20 თანდამწერე ოთია მესხი, მოურავი კახიძე ვახტანგ, კანდელაკი სიმონ, აბაშიძე ჭიხოსროს შვილები სიმონ და დავით, ერგებლიძე ნიკოლოზ და მე წინამძღვარს დავითს დამიწერია და მოწამეცა ვარ ამისი: აღიწერა თვესა სექტემბერსა: კზ: წელთა უფლისათა ჩყდ.

ბეჭედი: გენათელი მიტროპოლიტი (ასომთ.) ეფთვიმი.

1804 წ. განჩინების წიგნი, მიცემული სოლომონ II-ის მიერ, დაკუთვნილი ბიჭვინტის საბუთებში № 98, დაწერილია თეთრს ქალღებზე ზომით 42 × 15 სანტიმ. ნიშნები დაკუთვნილია.

25 ქ: ყდ უსამღვდელოესმან ქუთათელ მიტროპოლიტმან, განმგებელმან საკათოლიკოზოთა მამულთამან. დოსითეოს სამართალში მოიტანა დავთარი ბიჭვინტის ღთის მშობლისა შეწირულნი მეფეთაგან, რომელშიაც აცხადებდა შეწირულობასა ორწყალ შუა ტყითა და მამულითაო და დავთრითა მით ედავებოდა ორწყალ შუა მამულსა

- და ალაგს მიქელაძეებს, მიქელაძეებმა აშორო უთხრეს, ასე რომ რომელიც თქვენ დავთარში ორწყალშუა შეწირულობა გიწერიათო, არც ის ორწყალშუა მამული ეს იყოს, არც შეწირული იყოს ღთის მშობლისა. და არც სამართლით თქვენ საქმე გკონდესთო: ამისი 5 სამართალი ასე განვაჩინეთ. მივიდნენ ამ ზემოხსენებულის მამულის სამანზე მიქელაძე დავით შაქარაშვილი ზურაბიშვილი დავით და მიქელაძე მერაბ. და ასე უფიცონ რომელიც შეწირულობის დავთარში ორწყალშუა ტყე და მამული გიწერიათ ბატონო კუთათელო. ეს ადგილი არც ის ორწყალშუა ადგილი იყოს და არცარა საქმე გკონ-
- 10 დეს, თუ ესე დაიფიცეს დარჩებათ მიქელაძეებს, და თუ ვერ დაიფიცეს. დარჩება ბიჭინტისა ღთისმშობლის ეკლესიას როგორც დავთარში უწერია ოკდომბერს ია ქეს უუბ: თუმცა ასე მცირეს მამულზე. ამისთანა თავადების ფიცი არ გაჩნდებოდა, მაგრამ რადგან ეკლესია ედავებოდა შეწირულობის დავთრით ამ მიზეზით განვაჩინეთ 15 და ასე უფიცონ.
- ბეჭედი ასომთ.: მეფე იმერთა სოლომონ.

1804 წ. წყალობის წიგნი, მიცემული იმერთა დედოფლის ანნას მიერ, დაცული ბიჭინტის საბუთებში № 89. დაწერილია ტყავზე ზომით $46\frac{3}{4} \times 23\frac{3}{4}$ სანტიმ. ნიშნები სანიმუშოდ დაცულია.

- ქ: წყალობითა ღუთისათა: ჩუენ სრულიად იმერთა დედოფალმან ანნამ ესე წყალობის წიგნი გიბოძეთ შენ ზემო სხოველს სულაძეებს: სვიმონიკას ძმასა შენსა გოგიტას თაჰაზას ივანეს კაცისა:
- 20 ასე რომ სამკვიდრებლათ საქათალიკოზო მიქერიტის (sic) მღუთის მშობლის ყმანი ჰყოფილხართ: მაქსიმე კათალიკოზი რუსეთს წაბძანდა იმ ეამათ თქუენ მამა მოგკდომოდათ და თქუენ წურილი ობლები დარჩომილიყავით პატრონი და ბატონი რომ არვიენ გყოლოდათ თქუენს მოურავს ჩაჩანიძე ხოსიას თავსთენი ყმათ დაეკირენით
- 25 და გიმსახურებდათ. მოხუედით და ჩუენ მოგუახსენეთ და ჩუენ ეს ღიდის გულისმოდგინებით გამოვიძიეთ და გავსჩხრიკეთ. სამკვიდრებლათ მამით და პაპით მიქურიტისა მღუთისმშობლის ყმანი ჰყოფილხართ ჩაჩანიძეს უსამართლოდ ეკირენით და ჩუენც ეს წყალობის წიგნი

გიბოძეთ ისაც თქვენის სამკვიდრებელს მღვთისმშობელს მიგართვით
სანატრელისა მეფის დავითის მოსახსენებლათ და ძირსა მისისა კოს-
ტანტილეს სადღეგძელოდ და იმ ეკლესიას წელიწადში ერთს ლიტრა
სანთელს მიაართმევდეთ ამის მეტი არაფერი არა გეთხოვბოდესრა
5 არა ბეგარა არა ხარჯი არა კულუხი არა ზუნა არა თესვა არა გეთ-
ხოვბოდეს მზისა და წვიმის მეტმა თქვენს კარზედ არამ გაიაროს
და არც არავის თქუენთან ზელი აქუს..... დიწერა კელითა ქა-
შოეთის დეკანოს ძის მლუღლის პავლესითა. დეკემბერს იბ. ქკს უებ.

1905 წ. სოლომონ II-ის წყალობის წიგნი, ქუთაისის ტაძრის
საბუთთაგან № 43, თეთრს ქალაღზე ზომით 36×24
სანტიმ. საბუთი უნდა იყოს დაწერილი მეფის საკუთარი
ხელით, ნიშნები დაცულია.

ქ. წყალობითა ღთინათა. ჩვენ იესიან, დავითიან, სოლომონიან
10 პანკრატოანმან მეფემან სუდ იმერთა და სხუათამან სოლომონ ესე
ჟდ უცვალეებელი წიგნი წყალობისა მოგართვი თქვენ ქუთათელ
მიტროპოლიტს დოსითეოს. დავით ერისთვის შეიღსა და მის
ბიძაშვილებს. ესრეთ რომ ბაშური თქვენი. და ერისთვის შეიღების
ყოფილიყო. და ჩვენმა მოხელეებმა სხუა რიგათ გაგუასინჯეს. და ეს
15 თქვენი ტვერი ბუქუა მდივანს და იოანე მესხს მივეცი წიგნით. და
ამის შდ თქვენ შემოგვევდრეთ. და სამართლიანის გზით განვიხი-
ლეთ. და თქვენის მოხელეებისაგან. და ეგრეთვე ერისთვის შეიღე-
ბისაგან თქვენი რომელიც იყო. სამართლით და ფიცით დაამტკი-
ცეთ. და ამისთვის ჩვენც გიბოძეთ.... აღიწერა. იანვრის. 8. წელთა: ჩუე.
20 ბეჭედი ასომთ.: მეფე იმერთა სოლომონ.

1805 წ. სათავდებო წიგნი, მიცემული ანტონ ზონელ მთა-
ვარეპისკოპოსისადმი, ზონის საბუთთაგან № 77, დაწერილი
ლურჯს ქალაღზე.

ქ ესე სათავდებო წიგნი და პირობა მოგართვი. მე თქუენმან
მონამან კიკალიშვილმა ხუტუნიათ თქვენ ბატონს მთავარეპისკოპოს,
ასე რომ თქუენი კაცი გუტულია რუხაძე სხოგან აპირებდა სამო-

სახლოთ წასულას და თქვენგან მეფეს მოხსენდა და ბოქაული ალა-
ვიძე სვიმონ გამოგზავნა მეფემ და უთავდებოთ არ ენდევით და მე
თავდებათ დაუდექი. ასე პირობა მოგართევით, რომ თქვენი მორჩილი
იქმნეს, როგორც შეძლოს ისე და თუ სადმე წავიდეს, ისიც მო-
5 გართვა ყოლისფრიანათ და სიმეტყუნისათვის ასი მარჩილი მოგართვა...
არის ამისი მოწამე ალავიძე სვიმონ, მოურავი ქუთათელაძე მახობა,
მერაბიკა გრიგოლაშვილი. დაიწერა ქორონიკონს ათას რვაას ხუთსა-
თვესა მარტს ათერთმეტს. მე მღელის წიწყაძე (?) ნიკოლოს დამიწერია.

ჯვარი.

1805 წ. ნასყიდობის წიგნი, მიცემული გელათის სოხასტრის
ეკლესიის წინამძღვრისადმი, დაცული ამავე ეკლესიის ს. ბუ-
თებში № 2, თეთრს ქალაქზე ზომით 30×22 $\frac{1}{2}$ სანტიმ.
ნიშნად თითქმის ყოველ სიტყვის შემდეგ თითო წერტილია.

10 ქ. შეწვენითა ღთისაითა ესე საუკუნოდ გასათავებელი... ნა-
ყიდობის წიგნი, პირი და საფიცარი მოგეცი თქვენ წმიდის მაცხო-
ვრის სოხასტრის ეკლესიის წინამძღვარს იოსელიანს დავითს მე ქუ-
თაისის მოსახლემ პურისშვილმა დავითმა, ესრეთ და ასე ვითრად
რომ ქუთაისის ქალაქის თავშიდ წულიკიძის სასახლის პირდაპირ
15 ხულის დასადგამი ადგილი ზღომწიფისაგან წყალობათ მქონდა, დამ-
ქირდა და შენ და შენს ეკლესიას მოგყიდე... არის ამისი მოწამე
ბუტუა იოსელიანი და კიდე გიგია ნიქარაძე და კიდე ბერი პატა-
რიძე და ხოსიკა ამირალაშვილი და მე დამიწერია დავითა გოგიტა-
შვილს... აპრილის კზ ჩყე.

ჯვარი.

20 განზე: ქ ჩვენ სდ საიმერეთოს დედოფალი მარიამ ეამტკიცებ
წიგნსა ამას. ჩემი გამოსავალი იქენმ (sic) ნაყიდის ხულის საკმევლის
ფასათ ეკლესიისთვის შემეწირავს.

ბეჭედი ასომთ.: დფლი მარიამ.

მეორე გვერდზე: ქ.. სარდალმოურავი წულუკიძე სვიმონ მოწამე

25 ვარ ამ წიგნის.

ბეჭედი ასომთ.: სარდალმოურავი წულუკიძე სვიმონ.

1805 წ. ნასყიდობის წიგნი, მიცემული დოსითეოს ქუთათელი-სადმი, ქუთაისის ტაძრის საბუთთაგან № 16, თეთრს ქა-
ლალზე ზომით 39×21 $\frac{1}{2}$ სანტიმ. ნიშნად თითქმის ყო-
ველ სიტყვის შემდეგ თითო წერტილია.

ნებითა და წყალობითა ღისათა ესე მტკიცე და უცვალადო
ნასყიდობის წიგნი მოგართვით თქვენ უფალს ქუთათელ მიტროპო-
ლიტს დოსითეოსს ჩვენ ბეჟან ერისთვის ძემან დაეთ. ესრეთ და
ესე ვითარად რომე თქვენს ყდ უსამღუდელოესობას და ჩვენ, ერის-
5 თვის შვილებს, ბაშურშიდ ადგილი გვქონდა საზიარო და მე ჩემი
საწილადო ორმოცდახუთი ქცევა სადაც თქვენ ინებე იქ მოგყიდეთ
ზმანით, ქცევა ოცდაათ ოცდაათი მხარი და რომ რაც გოლი შე-
გვიჯერდებოდა, ფასიც ისე სრული გამოგართვით.... არის ამის
მოწამე პაპუნა ერისთვის შვილი ქიხოსრო და თქვენი მოურავი
10 აბულაძე სვიმონ, ჩვენი მოურავი საკანდელიძე დავით და სხვანნი
ერთობით ჩვენნი ყმანნი. აღიწერა კელითა წულუკიძის შვილის
დათიკისათა მისის კბ წელთა უფლისათა ჩყე.

ბეჭედი: მონა ღთისა დავით ერისთვის ძე.

1805 წ. ნასყიდობის წიგნი, მიცემული გოგოლაშვილების
მიერ, გელათის ტაძრის საბუთთაგან № 8, თეთრს ქა-
ლალზე დაწერილი. ნიშნად ზოგიერთ სიტყვის შემდეგ
იხმარება ორი წერტილი.

ქ: ნებითა და შეწევნითა ღვთისათა ესე ამიერთგან უკუნისამდე
15 საბოლოოდ გასათავებელი ნასყიდობის წიგნი და საუკიარო მოგართვით
თქვენ ჩვენს ბატონს გაენათელ მიტროპოლიტს უფალს ეფთვიმის
ჩვენ თქვენმა და თქვენის ეკლესიის გელათის მემკვიდრე აზნაურ-
შვილებმა გოგოლაშვილმა ხოსიკამ, გოგოლაშვილმა ლევანიკამ,
გოგოლაშვილმა იესიკამ, გოგოლაშვილმა პაპუნიაკამ, გოგოლაშვილმა
20 ბუქუამ და გოგოლაშვილმა სფირიდონამ და ჩვენმა ძემან და მო-
მავალმან სახლის ჩვენისამან, ესრეთ და ესე ვითარად რომ ჩვენი
სახლის კაცი ბერიკელა ხოხიაშვილი უშვილოთ გარდაშენდა და
მისი სეულობა ადგილმამული და ყმა ჩვენ გვიბოძეთ და ერთი მო-
სახლე სიმონიკა აღფაძე იმ ჩვენის სახლისკაცის ქურივს დაუდევით

და სიცოცხლეშიდ აკამეთ და მას ყავდა და მას მერმეთ ჩვენც ვინებეთ და მოგახსენეთ და თქვენც ინებეთ და იყიდეთ და ეს სიმონიკა აღფაიძე თავის ცოლშვილით, სახლკარით, ადგილ მამულით, საძებრ უძებრით, საფლავ სამარხით და თავის სამართლიანის მზღვრით 5 თქვენთვის მომიყიღია და თქვენის დიდის ეკლესიის გელათისათვის იყოს, ფასიც სრული და კარგი გვიბოძეთ როგორც გული ჩვენი შეგვიჯერდებოდა. აწ დღეის იქეთ ამ სიმონიკა აღფაიძეშიდ და მის მომავალშიდ არც ჩვენ და არც ჩვენს შვილსა და მომავალს ხელი აღარა გვაქვს რა, ისე საუკუნოდ ხელი აგვიღია, ღმერთმან მოგა- 10 ხმაროსთ თქვენცა და თქვენს დიდებულს გელათის ეკლესიასაც. აწ იქმნა ამა წერილისა მოწამედ გელათის დეკანოზი იოანე, მისი ძმა მგალობელი ეგნატი, კანდელაკი ანდრია, მეღვინეთ უხუცესი გოგოლაშვილი სიმონ და სხვანი სულ გელათის კრებულნი ერთობით სამღვდლო და საერო და მე წინამძღვარს იოსელიანს დავითს და- 15 მიწერია და მოწამეცა ვარ ამისი. წელთა უფლისათა ჩყე მაისს კწ.

ხუთა ვწარა.

განხე: ქ: ჩვენ ყოვლად სამღვდლომ გაენათელ მიტროპოლიტი- მან ეფთვიმიმ ამ ჩვენის აზნაურვილის (?) გოგოლაშვილებისაგან ეს გლეხი ვიყიდე და გელათის ეკლესიას და ხახულისა და გელათისა 2) ღვთისმშობელს შევსწირე და გელათის ეკლესიას და გენათელს სახასთო ყავდეს და ემსახურებოდეს. აწ დღეის იქეთ თვინიერ გელათის ეკლესიისა და გენათლის მეტს სხვათ ხელი არვის ექნეს და არც გაცემით და არც სააზნაურშვილოთ მიცემით აი გლეხს აღფა- იძეს ფიქრი არა ექნეს რა.... (წკეკა).

25 ბეჭედი: გენათელი მიტროპოლიტი (ასომძ.:) ეფთვიმი.

1805 წ. სოლომონ II-ის შეწირულობის წიგნი, ნიკორწმინ- დის ტაძრის საბუთთაგან № 3, დაწერილი თეთრს ქაღალდზე

...მეფეთ მეფე იმერთა და სხვათა მპყრობელნი (sic) დავითიანი მეო- რე სოლომონ და თანაერთხორცი ჩემი დედუფალით დედუფალი დადი- ანის ასული მარიამ ვკადრებთ ეკლესიასა შენსა ნიკოლოზ წმინდას კნინ ოდენსა შესაწირავსა, ესრეთ რომ მათი ყდ უსამღვდლოესობა 30 ძე წულუკიძისა ყდ სამღვდლო ნიკოლოზწმინდელ არხივებისკაპოსი

და ჩვენი სარწმუნო და სასო სოფრომ მოიწია მეფობისა ჩვენისა წინაშე, გვევედრა და მიაბო ეკლესიისა შენისა ქუთაის ყმაზე იწროება და ვისმინეთ ღირსებისა მისისა ვედრება და შევსწირეთ ეკლესიასა შენსა ქუთათის შინა მკვიდრი სამეფო ყმა ქორქაშვილი 5 ზურაბასშვილი დათილა, ზინზელა თავისი ცოლშვილით, თავისის ყოფით და რომლისაც მქონებელი იყოს, ყოვლისფერით უნაკლულთ შამოგვიწირავს და შეიწირე მამაო დიღო მღვდელთმთავარო ნიკოლაოზ... წერილისა ამის მაწამედ ერთგულებით კარისა ჩვენისა განმგე სახლთუხუცესი წერეთელი ზურაბ, სარდალი წერეთელი ქაი- 10 ზოსრო, სიძე ჩვენი ქსნის ერისთვისძე ელიზბარ, წულუკიძე ოტია და სხვანა, მამასახლისი ბერი მესხი და სხვანი კარისა ჩვენისა დარბაისერნი. აღიწერა ხელითა კარისა ჩვენისა მღვდლის გრიგოლასშვილის იესესითა ქკნს ქკს აქეთ ჩყე თვესა ივლისსა თ.

ბეჭკდი ასომთ.: მეფე იმერთა სოლომონ.

1806 წ. თავდებობის წიგნი, მიცემული ანტონ ზონელისადმი, ზონის ტაძრის საბუთთაგან № 79, მოლურჯო ქალაღდზე დაწერილი.

15 ქ ესე სათავდებო წიგნი და პირობა მოგართვი მე თქვენმა მონამან თქვენ ყოვლად სამღვდლოს მთავარეპისკოპოს ანტონის დედულია რუხბაძე, ასე რომ ზოგი რომელიჲე ადგილის იწროები-სათვის აიყარნენ, ზოგი რომელიჲე სხვას შეწუხებისათვის განიფანტ-ნენ სხვას და სხვას სოფელში. ეს საქმეები ბატონს მეფეს მოხსენდა 20 თქვენგან. მეფემ ბოქაულები წარმოავლინა მოსაბოქათ. ბოქაულმა (sic) უთავდებოთ აღარ ენდნენ კინტრისა რუხბაძეს. აწ ასე წიგნი ჭ პირობა მოგართვი, რომ კინტრია რუხბაძე თქვენ და თქვენს ქვეყანას არ განემოზროს და შეძლებისაებრ გემსახუროს ერთგულათ და არც მის ადგილს მამულს მოსცილდეს. თუ ამაში სიმყუნე (sic) გამო- 25 აზნდეს, ეს კიტრია თავის ცოლშვილით მოგართვა, სიმტყუნისათვის ასი მარჩილ (sic). არის ამისი გამგენი ალაგიძე სიმონ, მოურავი მახობა, გირგოლასშვილი მერაბ (sic). აღიწერა ქკს აქეთ ჩყე თვესა მარტსა ი ხელითა მღვდლის იესესითა.

ჟგვარი.

1807 წ. წერეთლების მიერ სოფრონ ნიკოწმინდელისათვის მიცემული წიგნი, ნიკოწმინდის ტაძრის საბუთთაგან № 9, ლურჯ ქაღალდზე.

ჩვენ წერეთლებმა გიგიასშვილებმა და შვილისშვილებმან ზუ-
რაბმა, ფარსადანმა, კაციას შვილებმა გიორგიმ, ნიკოლოზმა, გიგილამ,
დათუნას შვილებმა როსტომამ, დათიკამ, ლევანამ, ასე რომ გრი-
გოლს ბერს აბაშიძისაგან თომაძე ხუცესი ეყიდა ცოლიანშვილებია-
ნათ და ადგილი ვერსა ეშოვნათ დასასახლებათ და მეტი სიყვა-
რული ვგქონდა (sic) გრიგოლისაც და მისი მონასტრისაც, ჰევიდა
და ალაგს გვევდრა. იმ ჟამზედ მამა ჩვენიც გიგია მიიცვალა და
მისი უმადლესობა ბატონი ნიკოლოზწმინდელიც მობძანდა და მან
უფრო გვიბძანა და მის ბძანებას ჩვენ ვერ დავაგდებდით და იწას
10 ხვედელიანი იქთ (sic) რომ ყანა გვექონდა, ის ყანა მოგარათეთ, სხტე
რომ ჩაყვება მას აქეთ და ხვედელიანს იქეთ, მთლათ თავიდგან ბოლომ-
დისი მისის საწისქვილოიანათ. მას გარდა კიდე იწასავე ორმოცი
მარჩილის ტყე მოგვირთმევია, ასთე რომ მამა ჩვენს გიგიას წელი-
წადშიდ სულთაობის ერთი მღვდელმონაზონი უწირებდეს და მის
15 შვილსა და შვილის შვილებს დავვლოცებდენ (sic). შეიწირე ღვთის
მშობელო და მათს წმიდას წირვაშიდ ნაწილს დავვიდებდენ და მო-
გეიხსენებდენ... (წყეჟა). კაცთაგან არის ამის მოწამე გიორგობიანი
რამაზა და მეთე მღვდელი გოგსაძე და წერეთლების შინაყმები ერ-
თობით, კიდე ბერი ხუცესი იწას. მე მონას მღვდელმონაზონს გრი-
20 გოლს დამიწერია და მოწამეცა და გამრიგეც მე ვარ ბატონის ჩემის
ყოვლად სამღვდლოს შეწევნით, ქრისტეს აქეთ ათას რეაას და შვიდს.
თვესა მარტას თოთხმეტს.

განზე: ქ. მე ედ სამღვდლო ნიკოლოზწმინდელი სოფრომ
ვამტკიცეფ წერილსა ამას. დამამკიცებელსა ამ წერილისასა ვლოცავ
25 და ვაკურთხეფ და მომშლოელს შევაჩენეფ და დავსწყევლი.

ბეჭედი: ყდ სამღვდლო ნიკოლოზწმინდელ არხიეპოზი (ასამთ.:)
სოფრონიოს.

1807 წ. სოლომონ II-ს შეწირულობის წიგნი, გელათის სო-
ხასტრის ეკლესიის საბუთთაგან № 1, დაწერილი ლამაზი
მრგვალის ხელით თეთრს ქაღალდზე ზომით 48³/₄×30³/₄
სანტ.მ. ნიშნად იშვიათად იხმარება მძიმე და წერტილიც.

ქ ნებითა ლთისათა ჩვენ სრულიად იმერთა და სხვათა მეფემან
მეორემან სოლომონ 'ესე... შეწირულობის დავთარი მოგართვით
თქვენს სოხასტრის მაცხოვრის ეკლესიას, ასე რომ ეკლესიასა ამას
ზედა მაცხოვრისასა წინამძღვრად დადგინებული და პატროსან ქჳნილი
5 უფალი იოსელიანი დაეიო... გვევედრა გულსმოდგინედ ყმათათვის
სოხასტრის ეკლესიისათა საურის ამოკეთას და ჩვენ... ამოუკვეთეთ
საური სოხასტრის ეკლესიის ყმათ სადაც დღეს სახლობენ და ან
ადგილის იწროობისათვის აწ ანუ მერმეთ დაესახლნენ ან ოკრიბას
ან არგვეთს, ერთობით საური ამოგვიკვეთია.... ყოველს წელიწადს
10 ლთისმშობლის დღეს ერთობით ღვდელს გვიწირვინებდენ... და
წირვას უკან თემობით დაგლოცევდენ.... არის ამისი გამრიგე და
მოწამე თავადი წერეთელი ზურაბ, თავადი წერეთელი ქაიხოსრო,
ქოქაულთხუცესი (sic) ვახუშტი, წულუკიძე კაცია, აბაშიძე დავით, მა-
ჩაბელი ზურაბ, წულუკიძე ოტია, წულუკიძე სენზია და მე მდივან-
15 ბეგს სოლომონს თავადს ლიონიძეს დამიწერია და მოწამეცა ვარ.
დაიწერა მარტის კ წელთა ჩუზ.

ბეჭედი ასომთ.: მეფე იმერთა სოლომონ.

მღარე სეფით: ქ სდ იმერთა უფლისწული მეფისძე კოსტანტინე
ვამტკიცებ....

20 ბეჭედი ასომთ.: მეფის ძე კოსტანტინე.

ბატონიშვილი როსტომ ვამტკიცებ...

ბეჭედი: ბატონიშვილი როსტომ.

პირველ გვ. განზე, ღამაზად: ქ ჩვენ სდ საიმერეთოს დედოფალი
მარიამ... ვამტკიცებ... (ბეჭედი). ჩვენ ყდ სამღუდლოო ქუთათელ
25 მიტროპოლიტი დოსითეოს, გაენათელ მიტროპოლიტი ეფთვიმი,
მთავარეპისკოპოსი ანტონი ვამტკიცებ წერილსა ამას....

(სამიგეს ბეჭდები).

1807 წ. მარიამ იმერთა დედოფლის მიერ ბოძებული წყალობის
წიგნი, დაცული ზონის ტაძრის საბუთებში № 21, დაწერილია
თეთრ ქაღალდზე.

...ჩვენ ყოვლისა საიმერეთოსა დედოფალთ დედოფალმან მა-
რიამ ესე... წყალობის წიგნი გიბოძე..... ზონის წმიდის გიორგის

- მკვიდრს უმას და მებეგრეს მამფორიას მამუკას და შენს შვილს ხა-
ხუტას, შენს ძმას მიქელას და მისს შვილს ივანეს... თქვენი შვი-
ლები ფარეშებთ გვახლავან და ჩვენ მიერი იმედი და საუკუნო
სიმტკიცე და წმიდი გიორგის მკვიდრობა ითხოვთ და მისი ბეგრის
5 დაუკლებლობა და მარად ჩვენი მსახურება აღგვითქვით, აღდგომას
წმიდა გიორგის ორს ჩარექს სანთელს თავისს ტაძარშიდ ხონს მი-
არამედდეთ და ჩვენთვის მღუდელს აწირინებდეთ და ცხუარს და-
გვიკლებდეთ მარიობას დღეს და ჩვენს მოხსენებას და ღის ვედრე-
ბას... თქვენ და თქვენი კაცი აღასრულებდეთ ჩვენთვის. თუმც ეს
10 თქვენ მეურ აღთქმული არ მოგვიშალოთ და ან წმიდა გიორგის
თავისი ბეგარა სანთელი არ დააკლოთ,... თქვენ თქვენი შვილი და
მომავალი და თქვენი ოჯახის კაცი არც თავადს, არც აზნაურს და
არც სხუას საყმოთ არ მიეცეთ.... ამის მოწამე და შუამდგომელი
ჩვენი მოძღვარი იშხნელი ნიკოლოზ, მგალობელი გიორგი და სხუ-
15 ანი ღიდებულნი კარისა ჩვენისანი. დაიწერა ხელითა კარისა ჩვენისა
მღუდლისა ქიქინაძის გიორგისათა, წელთა უფლისათა ქკონს ქეს
აქეთ ჩუზ თთვესა აპრილსა ბ.

ბეჭედი.

- განზე პირველ გვერდზე ამტკიცეს სოლომონ II, თან დასმულია
20 მეფის ბეჭედი.

ქ ჩვენ უფლისწულმან მეფის ძემ კოსტანტინემ ვამტკიცებ....
ბეჭედი ასომთ.: მეფის ძე კოსტანტინე.

ქ მე სახლთხუცისძე წერეთელი სვიმონ მოწამეცა ვარ წიგნისა
ამის. ბეჭედი ასომთ.: სწ.

1807 წ. ანდრია კანდელაკის შეწირულობის წიგნი, გელათის
ტაძრის საბუთთაგან № 43, თეთრს ქალაღზე დაწერილი
ნიშნად იშვიათად იხმარება ერთი და ორი წერტილი.

- 25 ჩვენ... კანდელაკმან პეტრეს შვილმან ანდრიამ (ეს წაგნი
მოგვეცითო გელათის ეკლესიას), ესრეთ და ესე ვითარად რომ პირველ
ჩვენი მკვლარი კაცი მამრიკიშვილი ივანა გაყდილელი იყო და ქუთაის
თათრებს ყავდა წაყვანილი და თათრისაგან ამირან მესხს დაეხსნა
და რიონს მიეყვანა, დაესახლებინა, ყავდა და ემსახურებოდა

და ამირან მესხი ამ სოფლიდამ გარდაიცვალა და მისგან შეილად
 აყვანილი დავით მესხის შვილი პაატა მესხი მის დანარჩენს ყმასა
 და ადგილმამულზედ პატრონობდა და ეს მამრიკისშვილიც მას
 ყავდა.... ალაღის თეთრით პაატა მესხისაგან ვიყიდე ივანა
 5 მამრიკისშვილის (sic) შვილები მიქელია, კიკელია და ლაზარია....
 და ეკლესიას ყავრისა და სილის მოტანით, როგორც სხვა მისი
 სახლის კაცები და გვარები მსახურობენ, ამათაც ისე იმ რიგათ
 იმსახურონ.... და ჩემგან შეწირულმა ამათ თითო კაცმა ბატონს
 გენათელს თუ უბრძანოს და ინებოს, თან იახლოს და როგორც
 10 ინებოს, ისე ხელზედ იმსახუროს და სხვეფ ბეგრობით განწე-
 სებით გარდასახადი არ ემართათ და აღარც ჩვენ დავადევით, თვი-
 ნიერ ხატის მსახურების მეტი..... (მოწანე) მოურავი კახიძე ვახტანგ,
 მოურავი ცირილიაძე სიმონ და კახიძე დავით და მე წინამძღვარს
 იოსელიანს დავითს დამიწერია ანდრაას სიტყვით და მოწამეცა ვარ
 15 ამა წერილისა, წელთა უფლისათა: ჩუზ: აპრილს: კვ: ჩემი ვედრება
 ის არის, რომ სააზნაურშვილოთ აღარ შეიქნას და დიდის ეკლესიის
 გელათის სახასოდ და სამკვიდროთ მოსამსახურეთ იქნეს და გელა-
 თის ეკლესიას და ბატონს გენათელს ემსახუროს....

ბეჭედი: კანდელაკი ანდრია.

20 განზე: ქ. ჩვენ ყდ სამღვდელო ქუთათელ მიტროპოლიტი
 დოსითეოს და ნიკოლაოსწმიდელი სოფრონ ვამტკიცებთ სიგელსა
 ამა:....

ბეჭდები ორთავესი.

ზირგულ გვ.: ქ. ჩვენ. სდ. იმერთა მეფეთ მეფე დავითიანი მეორე
 25 სოლომონ. ვამტკიცებ.... (ბეჭედი).

ქ. ჩნ. სდ იმერთა დედოფალი მარიამ ვამტკიცებ... (ბეჭედი).

ქ. ჩვენ ყოვლად სამღვდელო გაენათელ მიტროპოლიტი ეფთვიმი
 მოწამე ვარ... და კიდევ ვამტკიცებ... ვინც გამოწერიოს ან სააზნა-
 ურშვილოთ გახადოს (წვევა).... (ბეჭედი)

1807 წ. მარიამ დედოფლის შეწირულობის წიგნი, გელათის
 ტაძრის საბუთთაგან № 115, ნიშნად ყოველ სიტყვის შემდეგ
 თითო წერტილია.

(მე)... სდ იმერთა დედოფალთ დედოფალმან დადიანის ასულმან
 მარიამ... გულქან დედოფალს ბუჭუა ჩხეიძისა და მისის შვილები-

საგან... სეიმონიკა ცერცვაძე... ეყიდა... გულქან დედუფალი რომ მიიცვალა, მასუკან ჩვენგან ჩვენთვის ხელდებული იყო... ეს სეიმონიკა ცერცვაძე თქვენთვის შემოგვიწირავს (ხაზუღისა და გეგაისა ღუთისმზაბელო)... თქვენის მღვდელთმთავრის მსახურების მეტი არც
5 სამეფო და არც ჩვენი სამსახური, არც ბეგარა, არც საური, არც საუდიერო, არაფერი გარდასახადი... არ მიაღდეს... წერილისა ამის მოწამედ ჩემი მოძღვარი მღვდელი იშხნელი ნიკოლოზ. აღიწერა მეფის კარის მღვდლის იესესითა ქნს ქეს აქეთ ჩუხ თვესა სეკდემბერსა იზ.

ბეჭედი ასომთ.: დღელი მარამ.

1307 წ. პირობის წიგნი, მიცემული პატარიძეების მიერ გელათის სოხასტრის წინამძღუდისადმი, სოხასტრის საბუთთაგან
N: 19, თეთრს ქალაღზე ზომით $26\frac{1}{2} \times 12$ სანტიმ.

10 ქ: ნებითა ღისათა ესე წიგნი მოგართვით თქვენ სოხასტრის ეკლესიას და მისს წინამძღუარს იოსელიანს დავითს ჩვენ თქვენმა ყნებმა პატარიძემ მღვდელმა იოანემ, მკედელმა დავითელამ, ზაქარიამ, ზუცის ძმამ ივანიკამ, გაბრიელამ და გოგიამ, ასე და ესე ვითარად რომ თეჯოლას მეფე დავითის ნაბოძებს ადგილზედ ვესახლეთ
15 და თქვენი დავთრის ბეგრებს გაკლებდით და ამისთვის მეფე და გაენათელი შეგუწყრა და ისევე თქვენ შეგვედრეთ და თქვენ ისმინეთ ვედრება ჩვენი და ისევე შეგვიწყნარეთ და ჩვენ ყველას ერთობით ასე წიგნი მოგვირთმევია, დღეის ამას იქეთ რომელიც დავთრით განწესებული ბეგრები და სამსახური არის, ისეები არცეთ
20 აღარა დაგაკლოთ.... არის მოწამე ბოქალთუხუცესი წერეთელი ვახუშტი, მაჩაბელი ზურაბ, ავალიშვილი ბეჟან და სხუანი ერთობით მეფის კარის დარბაზის ერნი. დაიწერა ქკონსა ქეს აქეთ ჩუხ თვესა ოკდომბერსა ზ.

სამი ჟვარი.

25 განზე: ქ: მაჩაბელი ზურაბ მოწამე ვარ ამ მორიგების:
ბეჭედი: მაჩაბელი ზურაბ.
ქ: მოურავი ავალიშვილი ბეჟან მოწამე ვარ ამ გარიგების.
ბეჭედი: ავალიშვილი ბეჟან.
ქ: მოურავი ალავეძე სეიმონ მოწამე ვარ ამ მორიგების.
30 ბეჭედი: ალავეძე მოურავი სეიმონ.

1807 წ. ფალავების მიერ ანტონ ზონელისადმი მიცემული წიგნი, ხონის საბუთთაგან № 76, თეთრს ქალაღზე დაწერილი.

ქ: ესე მტკიცე და უტყუველი საუდაო წიგნი მოგართვით თქვენ ჩვენ სასო წნდა მოწამეს ხონის წმინდა გიორგის, მის მღვდელ მთავარს მთავარეპისკოპოსის ანტონის ჩვენ ფალავენმა (sic) მურძა-
ყანის შვილებმა ზუხუმ, ხიტუმ, ბეჟანმა და ეატამ, ზაალის შვილებმა
5 მანუჩარმა, გიკომ და ტატიმ, ივანემ, კოჩას შვილებმა ილარიონმა
და ლომკაციმ, ასე რომ ბაბუა ჩვენს ზუხუს ფალავს თქვენი ეკლე-
სიის ძირის კაცი მამაგულა წირქეაძე დაწინდრებული ყოლებოდა.
დღემდის უდროობისაგან არ გარიგდა ეს საქმე, ბერჯერ ლაპარაკი
იყო მაგრამ და ახლა რათგან თქვენმა მეუფებამ მობრძანდა და გვიბ-
10 რძანეთ, მოგართვით თქვენი ეკლესიის კაცი და ჩვენი ჩვენ ავიღეთ
როგორც რიგი იყო და გული შეგვიჯერდებოდა... არის ამისი მო-
წამე გაბუნია ბერუკია, ფინთურია ბერუკია. აღიწერა ხელითა ლო-
ლაბერიძის გერასიმესითა წელსა ჩუზ ოკნდობრის იწ.

შვიდი ჟვარი.

15 პარეულ გეგრდზე განზე: ემომწმები წერილსა ამას დადიანისძე
ბატონის შვილი ნიკო. ბეჭედი: ბატონი შვილი ნიკოლოზ.

ემომწმები წერილსა ამას სახლთუხუცის ძე ჩიქიანი ოტია.

1807 წ. პირობის წიგნი. მიცემული ხონელ მთავარეპისკო-
პოსის ანტონისადმი, ხონის საბუთთაგან № 67, ლურჯ ქა-
ლაღზე

ქ: თქვენ ბატონს ყდ სამღვდელოს მთავარეპისკოპოსს ანტო-
ნის ესე მტკიცე და უტყუველი წიგნი და პირობა მოგართვით ჩვენ
20 თქვენის სიწმიდის მსასოებელმან მოურავმან კოჩიამ გიორგიმ...
თქვენი ეკლესიის ემა დედულია წივწივაძე თქვენის მოურავის ჩამო-
ბარებით ჩემს მიწაზე დავასახლე და თქვენ პირობა გვთხოვეთ... რაც
თქვენის ეკლესიის ბეგარა ამ თქვენს კაცს მართებს, არაფერი არ
დაგაკლოთ და გაურჯელად თქვენს მოხელეს მივაბაროთ... როდე-
25 საც თავისი ადგილზე წამოსვლა ამათ ინებონ, ჩვენგან და ჩვენის მო-
მავალისაგან არ დაეშალოს და თავისი ყოფით გამოუშვათ... მოწა-
მე დეკანოზი მიქაელ, მოურავი ქუთათელაძე მახოზა, მღვდელი ჩხეი-

ძე ლაზარე, ხელოსანი კოპეშვიძე სვიმონიკა. აღიწერა ხელითა მღუდლის ჩხეკელეს იოანესითა ქეს აქეთ ჩუხ თვესა დეკენბერსა ე.

1897 წ. განჩინების წიგნი ხონის ეკლესიასა და ფალავებს შორის
დავის შესახებ, დაცულია ხონის ტაძრის საბუთებში № 58,
დაწერილია ლამაზი ხელით თეთრს ქაღალხზე ზომით 27¹/₂×19
სანტიმ. ნიშნები დაცულია.

ქ დაესხედით ბჰვენი და მოსამართლენი და მთავარეპისკოპოსის
მაგიერი კაცი მახობა ქუთათელაძე და მურძაყან ფალავასა და ზალ
5 ფალავას შვილები გაეაბჰვეთ: მახობამ უჩივლათ დასაბამიდგან ხონის
ეკლესია და წმინდის გიორგის ხატი რომ ხონს გაკეთებულა, მას
დღეს აქეთ წირქეძენი თავისი ყოფა ცხოვრებით ხატის არის და
თქვენ გვართმევთ და არ ანებებთო და ვდაობთო: ფალავამ უპა-
სუხა მართალია წირქეძენი ხატის ყმა არის და არც გეცილებით
10 და არც გედავებით, მაგრამ ეს ერთი მოსახლე კაცი ჩვენს პაპას
ყოლია ჩვენ მამის მამას ყოლია და ჩვენმა მამამ ჩვენ დაგვიტოვა
და გვყავს ეს არც ხატის არის და არც სხვისი არის ჩვენი ჩვენ
გვყავს თქვენ ხელი არა გაქვსთო: მახობამ აშორო სთქვა თქვენს
ძველს და არც ახალს იმ გლეხშიდ ხელი არ გქონდესთ რაც ხატის
15 არ არისო: აწ ეს გავსინჯეთ მაგრამ სიგელი არც ფალავას აქვს და
არც ხატისა და ეკლესიის არის და ვერც სწორი და მომსწრე მო-
წამე ვნახეთ და ეს გლეხი. დიდის ხნით ფალავას ყოლია დღესაც
ფალავას ყავს და სამართალი ფალავას დარჩა და ასე გაეაჩინეთ იმ
გლეხშიდ რამდენიც კაცისული (sic) იყოს იანგარიშონ და თითო კაცი-
20 სულზედ ექვს ექვსი გლეხი კაცი დააფიცოს ფალავამ ასე რომ ჩემის
პაპისა და მამის და ჩვენის ძველის რაც არ არის ის ერთი გლეხი წირ-
ქეძე არც ხატის და არც ეკლესიის არ იყოს და არც ჩვენს მამა-
პაპას და არც ჩვენ იმაშიდ შემცილეთ კაცი გვყავდეს: თუ ასე დაი-
ფიცონ რას ვინმე ემართება... და თუ ვერ დაიფიცონ და
25 ტყუელია დაუყავებია ფალავას დღემდის ძალით სჭირვია და დღეს
ხატსა და ეკლესიას უნდა დაუტოვოს ფალავას იმ გლეხშიდ ხელი
აღარ ექმნება.

ბეჭდები: ბატონიშვილი ნიკოლოზ; ლეჩხუმის სარდალ მოურავი
გელლოანი ბერი.

1808 წ. სათავდებო წიგნი, მიცემული წიწვადეების მიერ სოლო-
მონ II-სათვის, ხონის ტაძრის საბუთთაგან № 61, ლურჯ
ქაღალდზე დაწერილი.

ქ. თქვენ ჩვენს ხელმწიფეს ბატონს შეფეს სოლომონს ესე
წიგნი მოგართვით ჩვენ თქვენმან ფარეშებმა წიწვადეებმა ივანიკამ
და კიდევ ივანიკამ, ასე რომ ჩვენი ეკლესიის კმები აიყარნენ და
სხვა სოფელში წავიდნენ და ეს საქმე თქვენს უმაღლესობას მოხ-
5 სენდა მთავარებისკაპოსისაგან და ბოქაულით მოიყვანეთ და უთავე-
დებოთ აღარ ენდევით და ახლა ეს სათავდებო წიგნი მოგვირთმევია,
რომ გოგიელა და მამუკელა წიეწივადე თავის ქვეყანას და თავის
ადგილს და მამულს არ მოსცილდეს.... (წინააღმდეგ შემთხვევაში ისინი)
მოგართვათ და ასი მარჩილი სიმტყუნისათვის მოგართვათ. არის ამ
10 საქმის მოწამე მოურავი მახობა და გრიგოლაშვილი მეტაბა, ბახტაძე
ჯოლონია. აღიწერა ხელითა მღვდლის ჩეკელეს იანესითა ქეს ქეს
(bis) აქეთ ჩუ რეასა თვესა მარტსა კა.

თარი ჟგარი.

1808 წ. შეწირულობის წიგნი კონსტანტინე ბატონიშვილისა,
სერის წმ. გიორგის საბუთთაგან № 4, თეთრს ქაღალდზე
ზომით 42×25 სანტიმ.

....ჩვენ იესიან დავითიან სოლომონიან ბაგრატივანმან ტო-
15 მებით დავითიანმან მეფის ძემ კონსტანტინემ, ერთხორცმან და თანა-
მეცხედრემან ჩემან ღიდებულისა თავადის აბაშიძის ასულმან ანასტა-
სიამ... შემოგწირეთ.. პატია წაქაძე მისის ცოლშვილით... ამ კაცი-
საგან უნდა მოგერთვას წელიწადში ბევარა სამი კოკა ღვინო ზე-
დაშათ, საჩვენო სახელმწიფო სათხოვარი არაფერი ეთხოვებოდეს
20 სპენჯის მეტი, არც მუშაობა და არც არაფერი სხვა. ამისდა ნაცუ-
ლად ერთს მღუდელსა და ერთს მთავარს ყოველს გიორგობას
ჩვენთვის აწირვინებდეთ... ძეთა და ასულთა საბოძებელად
და აღსაზრდელად.... ამისი მოწამე და გამრიგე ბატონიშვილი
როსტომ, ქუმბურძე ქაიხოსრო მოურავი, არხიმანდრიტი იოვანე,
25 მოძღვარი სვიმონ და კარისა ჩვენისა დარბაზის ერნი ერთობით. მე
დეკანოზის შვილს მთავარ დიაკონს იაკს (?) დამიწერია და მოწამეც
ვარ ამისი. აღიწერა ქს აქეთ ჩუ თვეს მასსა (sic) დ.

ბეჭდები ასომთ.: მეფისძე კონსტანტინე; მეფის სძალი ანასტასია.

1808 წ. სოლომონ II-ის შეწირულობის წიგნი, გელათის ტაძრის საბუთთაგან № 91, თეთრის ქალალდზე. ნიშნად იშვიათად იხმარება თითო წერტილი.

- ...ჩვენ... აესიან დავითიან სოლომონიან პანკრატოანმა სრულიად იმერთა მპყრობელმან მეფემან მეფეთამან ძემან არჩილისამან მეორემან სოლომონ და თანა ერთაორცმან ჩემან დედულთლდედულმან დადიანის ასულმან მარიამ ვიპრთმელეთ (sic)
- 5 დავთარი ესე შეწირულობისა, ვინადგან საყმოთა გაენათის ეკლესიისა შენისათა აქენდათ დამპირნეობა დიდი ადგილისა და დროსა ამას ყდ სამღვდლო უფალი გაენათელ მიტროპოლიტი ეფთვიმი დიდი-თა გულსმოდგინებითა გვეყვდრა. ამისთვის შეესწირეთ ჩვენი სახასო მიწა და ტყე... შუამთის ღელეს ნასელაზასა და საჯავახოს სასაზ-
- 10 ღერას კაპტონის ღელეს შუა, რაც მიწაწყალი და ადგილი, ეწერი, მტვერი, შთა და ვაკე ჩემი სახასო იყო, ყველა სრულეობით შემომი-
წირავს.... (დაწვერდელათ საზღვრებია ნახკენება)... (მოწმენი): სარდა-
- 15 ლი წერეთელი ქაიხოსრო, ბოქაულთუხუცესი წერეთელი ვახუშტი,
მისი ძმა მოლარეთუხუცესი წერეთელი გიორგი, გამრიგე და მო-
წამე აპაშიძე დავით, წულუკიძე ოტია, მისი ძმა წულუკიძე სეხნია, მოურავი ლორთქიფანიძე ნიკოლოზ, წინამძღვარი იოსელიანი და-
- 20 ვით, ავალისშვილი ბეჟან და სხვანი სრულეობით ჩვენი დარბაზის ერნი, სამღვდლონი და საერონი. აღიწერა კარისა ჩვენისა მღვდლის გრიგოლ-აშვილის იესესითა ქცნს ქეს აქეთ ჩუქ მამისს ით.
- 20 ბეჭდესა ასომთ.: მეფე იმერთ სოლომონ; დღლი მარიამ გახსე ცუჯის ხელთა: ქ სდ იმერთა უფლისწული მეფისძე კოსტანტინე ვამტკიცებ წერილსა ამას ნებითა ღვთისათა.
- ბეჭედა ასომთ.: მეფისძე კნე.
- ჩვენ ყდ სამღვდლო ქუთათელ მიტროპოლიტი დოსითეოს
- 25 ვამტკიცებ....
- ბეჭედა: ყდ სამღვდლო ქუთათელ მიტროპოლიტი (ასმთ.): დოსითეოს.
- ჩვენ ყდ სამღვდლო ჯუმათელ მიტროპოლიტი მაქსიმე ვამტკიცებ ჩვენის კელმწიფისაგან შეწირულობის სიგელსა ამას...
- 30 ბეჭედა ასომთ.: მაქსიმე (გვარგვანთ).
- ამას მიეობა მინწერი, ნიშნად იხმარება თითო წერტილი ქ: პირ-

- ველათ მიქელაძეებს რომ ბატონმა ტყვიურშიდ ჭყე უბოძა. ჭე. სახლთუხუცესი წერეთელი ზურაბ ვიყავ ჩამპარებელი და იმ ტყის მცველები თან მახლოდენ და მე დავთარჯე, ჩავაბარე და მიქელი მიქელაძეებს, როგორც ახალს დავთარშიდ უწერიათ. ახლა რომ ხელ-
- 5 ახალი დავთარი უბოძათ ბატონმა მეფემ და უწინდელს დავთარშიდ ცოტათ მრუნდათ იყო დაწერილი რომ შეცთომათ მოემატებიათ ჩვენ რომ არ ჩავაბარეთ იმაზედ მეტი... საჯავახოსკე დავსტევეთ და ბატონმა მეფემ გელათს შესწირა... სამეფოთ დასტევეთ, სიტყვა არა აქვს იმაშიდ კაცს, ბატონის იყო, როგორც შეუწირავს ისრე.
- 10 ჩვენ სახლთუხუცესი წერეთელი ზურაბ მოწამე ვარ და... კიდევ ვამტკიცებ...

ბეჭდები: ზურაბ; წერეთელი ვახუშტი; წულუკიძე სენნია.

1808 წ. მარიამ იმერთა დედოფლის შეწირულობის წიგნი, ხონის ტაძრის საბუთთაგან № 81, დაწერილი მდარე ღირსების მოშავო ქალალზე.

- ...ჩვენ... დადიანის ასულმან იმერთა დედოფალმან მარიამ...
შემოგწირე ჩემი საკუთარი და სათაღისთავო ჩემი ფარეშები ჯიხვიშ
- 15 მოსახლენი. გლეხნი ახალაძე დავითელა, მისი ძმა მიქელია და ეგნატე მათის ცოლშვილით, სახლკარით... ეს გლეხი ახალაძე თავის მეშვიდ-რის ბატონისაგან თათარშიდ გაყიდული ყოფილიყო და ნეტარ ხსენებულს დიდ მეფე სოლომონს დაეხსნა თათრიდან და თავის საშვიდრო მიწა წყალობედ დაესახლებინა და მით ერჩინა და მის
- 20 მერმეთ სახელმწიფო და სადედოფლო არის... მოერთჳეოდეს ყოველს წელიწადს ხონის წმიდა გიორგის თითონ მის ღვთასწაულობედ გიორგობას ღღეს ოცდასამს ორი ჩარეკი თაფლის სანთელი. ორი ქსანი სამთლის გული და ერთი სტილი საკეველი. ამით ვარდა არასტერი სათხოვარი არ ეთხოვებოდეს.... მოწამე მიქელაძე შამა
- 25 (?), ფადავა გლეხი, ფარეშთუხუცესი აბაშიძე ქაქუა. აღიწერა ხილთა იშხნელის გრიგოლისათა ქორანიკონს ჩყს ეკლესიის იდ.
- ბეჭდები ასომთ.: დღლი მარიამ.

1808 წ. შეწირულობის წიგნი ბარბარე ბატონიშვილისა ნიკორწმინდის ტაძრის საბუთთაგან № 2, თიორს ქალალზე.

სიტყვისა ღისა სადგურსა და სიტყვიერთა ცხოვარია ჰეშმა-
რიტსა მწყემსსა მსუტლსა და მფარველსა წე საყდრისა ჰესსა მდგო-
მარესა დიდსა მღვდელმთავარსა, კიდეთა სოფლისათა განმანათლე-
ბელსა ნიკოლოზსს გიძღვენი მკირედი ძღვენი მე ბატონიშვილმან
5 მეფის აღექსანდრეს და მეფის ირაკლის შვილისშვილმან ბარბარემ
და შემოგწირე სასოებით საოხად სულისა ჩემისა, რ შენ ზედა
მაქეს სასოება წაო.... შემოგწირე გლეხი ერთი რაჰს აგარას მო-
სახლე ბერიკი ბიბილაშვილი და მისი შვილები სიმონიკი და დავით
და მისი ძმისწული ივანიკი თავისის ცოლშვილით, ადგილმამულით
10 და რისაც მქონებელნი არიან, პეტრე სომეხი ქუთაისს მოსახლე ტა-
ტულას ძმა თავის ცოლშვილით და რისაც მქონებელი არის, აბრამა
ურია მოშაშვილი თავის ცოლშვილით და რისაც მქონებელი არის.
ესენი შენდა მომართ ძღვნად დამისხაზნ და შენის წის ეკკლესიისა-
თვის შემოწირავს (sic) საოხად მდაბლისა მცოდველისა სულისა ჩე-
15 მისა და აღსაზრდელად ძეთა და ასულთა ჩემთა ...არის ამისი მო-
წაჲე ზათი უდ სამღვდელოება გაენათელ მიტროპოლიტი ევთიმი,
ავალიშვილი ბეჟან, დედოფლის მოძღვარი იშხნელი ნიკოლოზს.
მე არხიმანდრიტმან ზაქარიამ აესწერე ეს შეწირულობის ავთრათი
წელთა ჩუჲ აგვისტოს კდ.

20 ბეჭედა ასომთ.: ბატონიშვილი ბარბარე.

კანზე: ქ ჩვენ სდ იმერთა მეფეთ მეჲე დავითიანი მეორე სო-
ლომონ და თანაერთხორცი ჩემი დედუფალთ დედუფალი დადიანის
ასული მარიამ დისა ჩემისა სასტრეველისა შეწირულობასა ამას ვამ-
ტყიცებთ ნებითა ღთისათა წელთა უფლისათა ჩუჲ.

25 ბეჭდები სოფომონ შეფისა და მარიამ დედოფლისა. შეჲდეგ ვამ-
ტყიცებს ქუთათელი მიტროპოლიტი დოსითეოს და გენათელ მიტრო-
პოლიტი ეფთვიმი.

ქ ჩვენ წულუკიძე დავით და ძე ჩემი ბერი ვამტყიცებ წიგნსა
ამას ნებითა ღთისათა.

30 ბეჭედი: წულუკიძე დავით.

მე წულუკიძის ძე კიკო ვამტყიცებ წიგნსა ამას ნებითა ღთისათა.

ბეჭედი: ბერი იოანე.

1808 წ. წყალობის წიგნი სოლომონ II-ისა ბიჭვინტის სა-
ბუთთაგან № 86, მოლურჯო ქალაღზე. ნიშნებად იხმა-
რება ყოველ სიტყვის შემდეგ თითო წერტილი.

ქ წყალობითა მღთისათა და მინღობითა მარამ ზენისა დე-
დოფლისთა, მინღობილმან და მსასოვებელმან მფარველობისა მისისა-
მან ჩვენ იესიან დაეითიან სოლომონიან პაკრაციონმან ყოელისა
საიმერეთოსა მეფემან მეფეთამან მეორემან სოლომონ და ერთ-
5 ხორცმან ჩემმან დედუფალთდედუფალმან დადანის ასულჰან მარამ
ესე მარად უცვალოდო და ყოელისა მიზეზისა თაჲსუფალო წყალო-
ბის წიგნი დაგიწერეთ და გიბოძეთ თქვენ ფორჩხიძეს მღვდელს
იოანეს, შენს ძმისწულეს გიორგისშვილეს, თქვენს შვილსა და
მომავალს ესრეთ და ესე ვითარად, რომ კურთხეულის ნეტარ მოხ-
10 სენებულის დიდებულის ბიძიჩემის მეფე სოლომონისაგან და დედოფ-
ლის მარიამისაგან დახსნილი გააზატებული და მიჰკრითისა მღვთის-
შობლის შეწირული იყავით და ახლა ისევ მე მევედრეთ და ვისმი-
ნეთ ვედრება თქვენი და ხელახლა დამისხნებართ და ჩვენი სასო
მფარველისა და განამლიერებელისა მიჰკრითისა მღვთისმშობლი-
15 სათვის შემოწირავებართ და დამიმტკიცებია შეწირულობა ესე. ამას
გარდა დამიც საუკუნოდ ოჯახსა თქვენსა ზედა ჩვენი მსახურება,
ყოველს წელიწადს ჩვენს განსაძლიერებელად და სასულიეროდ სამს
დღეს უნდა სწირევდეთ, სულის წმიდის მოსელას, მღვთისმშობლის
შობას და ლაზრობას, ამ სამს დღეს ჩვენთვის წირვა მო-
20 უშლელი უნდა იყოს. სხვა ამ ჩვენთვის წირვის მეტი გარდასა-
ხადი არც საურათ, არც საუდიეროთ და არც არაფერს გარდასა-
ხადთ თქვენს ოჯახს არაფერი ეთხოვებოდეს და ეს ჩვენი წირვა
თქვენსა ოჯახსა მეორედ მოსვლამდის ვერ მოშალოთ. უკეთუ ვინ-
მე მძლავრობით ხელყოს შლად წიგნისა ამის, იყავნ კაცი იგი წყე-
25 ვასა ქვეშე ყოველთა სამღვდელოთა კრებათაგან და რისხეულ იქნას
იგი რისხვითა ზეგარდამოთა და დაისაჯოს დასჯითა საუკუნოთა, ხო-
ლო დამამტკიცებელნი წერილისა ამის იყავნ კურთხეულ კურთხევი-
ზეგარდამოთა. ამა წერილის მოწამე სახლთუხუცესი წერეთელი ზუ-
რაბ, სარდალი წერეთელი ჭიხოსრო, მდივანმეგი სოლომონ და
30 ერთობით კარისა ჩემისა დიდებულნი დარბაზის ერნი. აღიწერა ხე-
ლითა კარის დიაკვნის კტიტიშვილის დავითისათა წელთა ჟისათ ჩყნ.

ბეჭდები: მეფე იმერთა სოლომონ; დფლი მარამ; აბაშიძე და-
ვითის ძე ლევან; სარღლ წერთლი ქიხოსო; წულუკიძე სეხნია; მო-
ლარეთუხუცესი წერეთელი გ'ი; წულუკიძე ოტია; სვიმონ; ვედ-
რბალისა (?) არ დავლიო ანეტარებდეს სიყრმესა ჩემსა; ბატონიშვილი
5 დარეჯან; სნ; ლორთქიფანიძე ნიკოლოზ; მსაჯული სამეფოთა
ზედამდივანი მეფისა (ასომთ.) სოლომონ (ამათში პირველი, მე-2,
4, 5, 8, 11 ასომთაყრული წარწერით).

1809 წ. ჩხიძეების მიერ ხონელ ანტონისადმი მიცემული წიგნი
ნიშანის მიცემის შესახებ, ხონის ტაძრის საბუთთაგან № 41,
ლურჯ ქალაღზე ზომით 34×20 1/3 სანტიმ., დაწერილი
ლამაზი ხელით. ნიშნად ყოველ სიტყვის შემდეგ თითო წერ-
ტილია.

ქ: თქვენ ყდ სამღუდელოს უფალს მამასა და მწყესა ჩვენსა
მთავარებისკოპოს ანტონის ამა... წერილსა აღესწერთ და მოგარ-
10 თვათ ჩვენ... ხუთნი ძმანი ჩხიძეები ბეჟან, როსტომ, ხოსია, ქაი-
ხოსრო და სვიმონ... პირველად ნათესავნი ჩვენი ყოველნი არა
იყვნენ სამწყსოსა შინა თქვენსა და არცა აქენდათ სამარხად ეკლესია
თქვენი, აღ სამწყსოსა ყდ სამღედლოებისა ქუთათელ მიტროპო-
ლიტისასა გვაქენდა სამარხი. უდ ეამსა ამას ვიქმნენით სამწყსოსა
15 შინა თქვენსა მკვიდრ და საფლავიც ვინებეთ მასვე სოფელსა შინა
ჩვენსა. ამისთვის თქვენცა სიტყვა ჰყავთ ვითარცა მნემან ეკლესი-
ისამან და ნიშანისა თხოვად ინებეთ, რომლისა არა გვაქენდა ჩვე-
ულება მიცემად. გარნა ვიდნ განსჯითა ფდითა და გამოძიებითა მათ-
მან უმაღლესობამ მეფემან სოლომონ და ყდ სამღუდელოთა მიტრო-
20 პოლიტთა ბრძანეს მსახურებად ეკლესიისა თქვენისა ჩვენ მიერ და
ჩვენცა სათნო ვიჩინეთ კეთილი ესე ბრძანება და რომელიმე ვიპა-
ტივეთ და რომელიმე მივართმოდეთ ჩვენ და ყნი ნათესავნი ჩვენი
საყ'უდ (sic) რომელსა აწ აღუესწერთ თითოეულად. უკეთუ მამაკაცი
მიიკვალოს, ნიშნად მივართმოდეთ პირველსა ტანისამოსსა სრულე-
25 ბით და ლეკურსა და ცხენსა შეკაზმულსა და უკეთუ დედაკაცი
მიიკვალოს, მივართმოდეთ ერთსა ხელსა ტანისამოსსა პირველსა
თვისითა მოსასხამითა და ერთსა თასსა და, უკეთუ აქენეს, აზარფაშაც
და თუნგსა და ტაშტსა. ესრეთ მტკიცესა წერილსა ეამტიცებთ

ბრძანებითა მათის უმაღლესობისა ჩვენისა კელმწიფისა მეფისა სო-
ლომონისათა და მოწამეობითა ყდ სამღუდელოთა ქუთათელ მიტრო-
პოლიტისა დოსითეოსისათა და ყდ სამღუდელოთა გაენათელ მიტ-
როპოლიტისა ეფთვიმისათა, ყდ სამღუდელოთა ნიკოლაოსწმიდელ არ-
5 ხიეპისკოპოსი სოფრონისათა. აღიწერა ხელითა ჩხეიძე დაეითისათა
თევსა იენისსა იზ წელთა უფლისათა ჩყთ.

ერთი ჯვარი და სჳში ბეჭედი წარწერით: ჩხეიძე ბეთან: (ასომთ.:)
დავით: ჩხეიძე როსტომ.

1809 წ. წყალობის წიგნი დოსითეოს ქუთათლისა, დაცული
ბიჭვინტის საბუთებში № 70. ლურჯ ქაღალდზე დაწერილი.

წყალობითა ლისათა ჩვენ ყდ სამღუდელომ ქუთათელ მიტრო-
პოლიტმან და გამგემან საკათოლიკოსოისამან დოსითეოს ესე წყა-
ლობის წიგნი აღვიწერეთ და გიბოძეთ შენ ჩვენს არხიანდრიტს
ზაქარეას გაენათს წმინდის გიორგის ეკლესიასა ზა მსხდომარეს,
ესრეთ და ესე ვითარად რომელ ჩვენი თანამძა მათი მეუფება ყდ
უსამღუდლოესი ნიკოლაოსწმიდელ არხიეპისკოპოსი სოფრონ შუა-
15 მდგომლად შემოვიდა თქვენ მიერ ჩვენთან და შენი ვედრება მათის
მეუფებისაგან მოვისმინეთ და რომელიც მათმა მეუფებამ ინება,
ჩვენც დავემორჩილეთ და მათის შუამდგომლობით გიბოძეთ რაჰას
საკათალიკოსო სოფელი კრიხი ადგილმამულით და გლეხნი მას
სოფელსა შინ მოსახლენი საკათოლიკოსონი. შენ ჩვენგან და არცა
20 შდთა ჩვენთაგან არ მოვეგელოს (sic), უკეთუ შენ ჩვენი ბრძანების
მორჩილი იქმნე და ერთგულ ერთ და კეთილის გონებით ჩვენი
კეთილის მდომი, შენს სიცოცხლეშიდ ეს ჩვენ მიერ წყალობის
წერილი არ მოეშალოსთ და შენ და შდ როგორც საკათოლიკოსო
იყო, აგრევე ისევ იქმნეს და შენგან შდ მმ წინამძღვარმან შენმან
25 მოხარისხემან არავინ სთქვას. თუ რომ საწინამძღვროდ დაგვიძს:
ოკდობრის ივ: წელთა ჩყთ.

ბეჭედი ასომთ.: დოსითეოს.

1810 წ. დოსითეოს ქუთათლის მიერ მიცემული წყალობის წიგ-
ნი, ბიჭვინტის ტაძრის საბუთთაგან № 64.

წყალობითა ლისათა ჩვენ ყდ სამღუდელომ ქუთათელ მიტრო-
პოლიტმან და გამგემან საკათოლიკოსოისამან დოსითეოს ესე მტყი-

- ცე და უცვალადო წიგნი წყალობისა აღიწერეთ და გიბოძეთ შენ გურულს მახარეკას. პაპუნეკას, სვიმონას, კიკოლას, სესიკს, ივანას და გოგეას და სხვათა შვილთა და მომავალთა თქვენთა, ესრეთ და ესე ვითარად როქელ ნუქიფისშვილის კაცი იყავი და მეტად ძალი
- 5 დავართო და შეგაწუხა და მეტის შეწუხებისაგან აიყარე და იკარგოლი და ჩვენის ქვეყნიდამ სხვის სამეფოშიდ საბრძანებელშიდ მიხვიდოლი და ჩვენ ვიგულეთ და ვიგულსმოდგინეთ და ჩვენის ეკლესიისათვის აღარ დაგკარგეთ და შენდა სამაგიეროთ სხუა მიეცით და შევიჯერეთ ნუქიფისშვილი, როგორც გული შეუჯერდებოდა,
- 10 ისე ვავისტუმრეთ და თქვენი ჩვენის ეკლესიის ბიჭვინტისა ღწის მშობლისათვის გვარსა და მომავალს კაცს თქვენთან სიტყვა არ აქვსთ, ასე რომე თქვენი ბატონი ბიჭვინტისა ღწის მშობლის ეკლესია იქმნება და აწ არც ჩვენგან და ჩვენის შემდგომისაგან ეს წიგნი
- 15 შენ არ მოგედოს და არც ბიჭვინტის მღისმშობლის ეკლესიის მეტი მეპატრონე გეყოლოს და თუ ვინმემ ეს წიგნი შეგიშალოს, ჩვენდა ნაცვლად განიკითხოს. არის ამის მოწამე მოურავი აბულაძე სვიმონ, ყიფიანი ბუქუა, მოურავი ბარათაშვილი იოანე და სხუანი კარისა ჩვენისა სამღვდელონი და საერონი და მოხელენი და ხელო-
- 20 სანი ხარება და ზაქარია. აღიწერა ხელითა წულუკიძის შვილის დავითისათა ფეებერელის ბ წელთა ჩყი.

ბეჭედი დოსითეოს ქუთაისლისა.

კანსე: ბეგრის საქმესაც გვევედრეთ და ბეგარა სხუა ჩვენგან არა გეთხოვოს რა თვინიერ ერთვის ჩარეკის სანთლისა და ფარე-

25 შობის მეტი.

მასავე ბეჭედი.

1810 წ. ალექსანდრე ბატონიშვილის შეწირულობის წიგნი, გელათის ტაძრის საბუთთაგან № 92, თეთრს ქაღალდზე. ნიშნად ყოველ სიტყვის შემდეგ თითო წერტილია.

...ჩვენ... ძლიერისა მეფისა სოლომონ პირველისა შთამომობამან ბატონისშვილის გიორგის ძემან ბატონისშვილმან ალექსანდრემ და დიმიტრიმ, რომელნი სიყრმითგან მოწყალებითა შენითა აღვი-

ზარდენით და მამითურთ ჩენით გარდაცვალებულით მრავალთა
განსაცდელთაგან ეიხსენით და ჯერ იყო ჩვენდაცა მსახურება შენი,
გარნა არა გვაქნდა შეძლება მხოლოდ სასოებისა და ამა სასო-
ებითა კადნიერ ვიქმნენით და სახსრად გარდაცვალებულისა მამისა
5 ჩვენისა გიორგისა და წარსამარებელად ობლობისა ჩვენისა მო-
გართვით და შემოგწირეთ საჯავახოს მოსახლე სამკვიდრო და სა-
თავისთაო ჩვენი ერთგული ყმა ნიკოლეისშვილი მამუკა და მისი
შვილები დავით, გოგია, ლაზარე მათის ცოლშვილით... ერთს ჩარექს
სანთელს მიართმევდეს ბეგრათ ხახულისა და გელათისა ღვთისმშო-
10 ბელს და მამისა ჩვენისათვის ხუცეს აწირვიებდეს ეს კაცი და ცხვარს
დაუკვლიდეს სულის წმინდის მოსელას.... ამ ეკლესიის ბეგრისა და
მამის ჩვენის ცხვრის მეტი ყოვლისფერი ამოგვიწერია, არც მესაღ-
გომე ჩაუდგეს და არც ცხენი დაებმოდეს. ეს წყალობა დავითელას
ერთგულობისათვის გვუყვია... ამისი გამორიგე და მოწამე დადიანის ძე
15 ნიკოლოზ, ერისთავი ვახტანგ, ერისთავი ქაიხოსრო. წინამძღვარი
იოსელიანი დავით, გელათის დეკანოზი იოანე, მღვდელი ჩვენი
ქირაქაძე გიორგი... ხელითა მთავარდიკანის იესე ქიქინაძისათა
ქორონიკონს ქრისტეს აქეთ ჩყი: მამისი ზ.

ბეჭდები: ბატონისშვილი ალექსანდრე; ერისთავის ასული და-
20 რეჯან.

ცუდის ხელით: ბატონისშვილი დიმიტრი უამტკიცებ (sic) წერილსა
მამს, ხელიც: ჩემი ოთახს. (ჭყარი.)

1805—1810 წ. ამ წლებში უნდა იყოს დაწერილი არზა მეფის სა-
ხელზე, დაცული საკათალიკოზო გელათის წმ. გიორგის სა-
ბუთებში. საბუთი ფრიად დაზიანებულია.

ქ. ჩვენ---ეს ხელმწიფის---თა მეფე---მათი. მთ---ვარკიხეს გეა-
ხელით დათეიქი?! ალთეიშვილი და იოანე ბააძე გვიბოძე ბოჭაულათ.
25 მათაც სამოქალაქო აიღეს და ტყუელიად ჩამოიარეს და კაცები ახლაც
იქ სოფელში გახლავან და ჩვენ ამქას მოგახსენებთ. თუ თქვენსა
და ჩვენსობას, ის კაცები---ცენ სხვა ადგილებზე და რო---თქვენ ნუ
მომიკვდეთ შდ---ენსა იმ ეკლესიის ეპისკოპოსს?!----ასს ამოყვანა აღარ
შეემ---იმათი, და წყალობას ვითხო---რომელიც ჩვენი ეკლესიი---ყმა

სალორთქვანიძის... თქვანიძეებთან გახლეს (sic) ქვეყნებში წყალობა გვიყო (?) იმათ გამოართვან და გიბოძათ რომ თავის ეკლესიას აღარ დაეკარგვოს ბატონო თორემ როგორ გადაბრუნდება საქმე ვინ--დასელ (?) დაეკარგვის ეკლესია---

1810 წ. წერილი მარიამ იშვრთა დედოფლისა ანტონ მთავარ-ეპისკოპოსისადმი, დაცული ხონის ტაძრის საბუთებში № 20, დაწერილია თეთრს ქალაღზე ზომით $34\frac{3}{4} \times 12\frac{1}{2}$ სანტიმ. ნიშნად ყოველ სიტყვის შემდეგ თითო წერტილია.

5 ქ მათს ყდ უსამღდელოებას და ჩვენს სასოებას უღს ბტონს მთავარეპისკოპოსს.

სიწმინდისა თქვენისა მსასოებელი დედუფალი მარიამ უმდალეს მსახურებას და წმინდას სამეუფოს მარჯვენს ამბოგებას მოგახსენებ. მერვეთ ვიცი თქვენის მოწყალებისაგან ჩვენს ამბავს მოიხსენებ და
10 ეს არის რუსეთს წამიყვანეს. დიდი ხანი არის აღთქმა მქონდა თქვენს ეკლესიის, ეს გლეხები ახალაძენი უნდა შემეწირა. ეს ორი წელაწადი არას წივნიც დაწერილა მაქეს და მიახლეები (sic) წიგნიც და ეს ახალაქებიც. თქვენ იცით და თქვენმა მამაშვილობამ რასაც მას მოვლდით, კაცს ხელა არავისა აქვს. თუ ვინმე მოსიტყვე მო-
15 დეს. ეს წიგნი წარადგინე და პასუხი უბძანე. კდ ამას გვევდრები, თქვენს წმინდას ლოკვაშიდ ნუ დავევიწყებთ, გახსოვდე, უღლო. სიკვამლეს გვეუდრები, თქვენის ეკლესიის შეწირული გახლავს ჩემი ძიძა და ძიძაშვილები და გებრალეზოდეს, ურიგოთ არვინ რამე აწყენინოს, უღლო.

20 სიგადა ასომით.: დელი მარიამ.

1811 წ. ვახუშტი ჩიჯავაძის მიერ ანტონ ხონელისადმი მიცემული წიგნი, ხონის ტაძრის საბუთთაგან № 60, ლურჯ თაბახიან ქალაღზე დაწერილი

ქ წყალობითა ღეთისათა ესე საპოლოთ გასასრულებელი წიგნი აღგიწერეთ (მთავარეპისკოპოსს ანტონს)... ჩვენ თავადმა მდივანბეგ-მან ჩიჯავაძემ ვახუშტომ... თქვენის ეკლესიის ყმანი ბახტაძე და

- სხვანიც ჩვენს სამკვიდროს ალაგში დავასახლეთ, რომელთაზე მანადის (sic) მეფე სოლომონის არჩილისძისაგან ბოძებულნი ქონდათ წიგნით და ჩვენც დავამტკიცეთ ჩვენის მეფის წყალობა და ზოგთ ჩვენ მივეცით ჭყვიშს ჩვენი აღიავი და დავასახლეთ. აწ არც ჩვენ... არც
- 5 მოურავმან და მოსახლემან ჩვენმან არც თქუნი და თქვენი ეკლესიის სამსახური და გადასახადი არ მოუშალოთ და არ დავაკლოთ ამ ჩვენის ალაგის მცხოვრებელთ კაცთაგან, არც ამ კაცებს ჩვენი და ჩვენის მეფის მოცემული ალაგი არავისაგ წაერთვას... თუ ამ კაცმან რომელმან მენიებოდა და თავისსავე სამკვიდროსა ალაგს ზედა მოიქცეს, გინა ნასყიდსა თვისსა ალაგსა მივიდეს და იქ დავსახლოს,
- 10 ჩვენგან და ჩვენის მოხელისაგა არას დროს არ მოეშალოს, არც საერისკაცოს ყმათ არავისგან არ განისაკუთროს. აწ არის ამისი მოწამე.... თავადი მდივანბეგი ჩხეიძე როსტომ, ლორთქიფანიძე ოტია და ჩვენი სახლთხუცის ძმა ახვლედიანი ბეჟან. მე ტატუა
- 15 ლორთქიფანიძეს დამიწერია წელთა უფლისათ ქენს ქეს აქეთ ჩყია აპრილის თვის კა.

გეჭადები ასომთხ.: მთავარეპისკოპოსი ანტონი; მდივანბეგი ჩხეიძე როსტომ; მდივანბეგი ლორთქიფანიძე ოტია.

1803—1811 წ.

ვანჩინების წიკნი, მიცემული ნინო ოდიშის დედოფლის მიერ, დატულია ხონის ტაძრის საბუთებში № 30, დაწერილია თეთრს ქაღალდზე ზომით 33¹/₂×23 სანტიმ.

- ქ: უნ მთავარეპისკოპოსი ანტონი მოდგა და კურთხეულის და-
- 20 დიანის კაცის შეწირული ადგილის დავთარი მოიტანა ნაკვარნახუს (?; ალაგის შეწირულობის... და ის დავთარი ჩვენ წავიკითხეთ და ასე სწერია რომ თავისის სამართლიანის საზღვრით შემოძიწირავსა და ამ საქმეზედ ჩვენ წავედეთ, და რომელიც იმ ნაკვარნახუს ადგილის მოსაზღვრე იყვნენ, ხანიდრავებიც თან წავიტანეთ და დღეფანსა და
- 25 ცხენისწყალს შუა ნაკვარნახოთ დასდევს იმ ადგილების მოსაზღვრემ და ნოღელასა და დღეფანს შუა თავის საკუთრათ სთქვეს ხანიდრავებმა, ასე რომ... მისდღეჩი ეს ადგილი ჩვენი ყოფილა და ამით გრჩენილვართო და დღეს რა სადღო აქვს მთავარეპისკოპოსს ამ ადგოლზედაო. ამ სიტყვაზედ მთავარეპისკოპოსმა თავისი მოურავი

- გაგვატანა ადგილის დასარებათ და ცხენისწყალს აქეთ დღეფანის
 ლელე რომ ჩამოდის, იმ საზღვარს გამოღმა გამოვიდა და ნოღელამ-
 დის მთლათ ნაკვარნახუთ იღევა და ასე სთქვა, რომ ამ ადგილიდამ
 მრავალჯერ მოდი წავგიღია და ეკლესიის შეწირული ადგილი არისო.
 5 და შარშან კიდე ერთობით ხანიდრავებმა და ჩვენაც ერთად შემო-
 ვიარეთ, ბატონის დადიანის კაციც იყო და ის ადგილებიც დავი-
 არეთ და ნოღელისა და დღეფანს შუა მომცროს მეტი ეკლესიისა-
თვის დასდევით და ასე სთქვით, რომ ეს ადგილი ეკლესიის არისო...
ამაზედ ხანიდრავებმა ვარი (sic) სთქვეს.... ამ საქმეზედ თითონ ჩვენ
 10 დავიარეთ ის ადგილი და ათას მარჩილათ დაეფასეთ და ფიციც ამ
რიგათ გავაჩინეთ. წამოდგეს ხანიდრავები რომელიც თავთავი კაცი
იყოს თითოს ოჯახიდან თითომ და რვა ხანიდრავე-უნდა იქმნეს და
ამასთან სამოცი სხვა გლეხი კაცი და ან ამავალი აზნაურშვილი და
ასე სამართალი მისცეს მთავარებისკოპოს. თქვენ რომ დღეფანს გა-
 15 მოღმა ნაკუარონახოუთ სდევით და ხატისათვის სდებთ, რაც დღე-
ფანს გაღმა არ არის თქვენის ეკლესიის შეწირული და კვარნახის
სოული ადგილიც გამოღმა არც მიღღერი დადიანს ეკლესიისათვის
შეეწიროს, არც აქედამ მთავარებისკოპოს მოდი წაეღებინოს, არა
შარშან ჩვენ ეს გვეთქვას რომ ნოღელასა და დღეფანს შუა ეკლე-
 20 სიის არის თქო და არც ეს ადგილი კვარნახისოული იყოს. თუ ასე
უფიცონ, ხანიდრავებს დარჩეს და თუ ვერ უფიცონ და ეკლესიის
შეწირული ყოფილა და ისევ ეკლესიისთვის იყოს რომ კაცი ვერ
მოედავება.
- სამი ბეჭედი: სრულიად ოდიშის დედოფალი ნინა; ჭყონდიდე-
 25 ლი მიტროპოლიტი (ასომო:) ბესარიონ; ბატონიშვილი ნიკოლოზ.

1812 წ. შეწირულობის წიგნი ნიკ. იაშვილისა, კელიშის მო-
 ნასტარის საბუთთაგან № 11, მოთეთრო ქალაღზე დაწერილი.

წყალობითა და ნებითა ღისათა სახსენებელად ცოდვილისა სუ-
 ლისა ჩემისა მე ნიკოლოზს იაშვილმან შეესწირე წმიდას მონასტერს
 კელიშის უდაბნოს წმიდის ღისმშობლის შობის სახელდებულს ეკ-
 კლესიას ერთი გლეხი, რათამცა მასს მონასტერსა შინა მყოფნი
 30 წმიდანი მამანი მოიხსენებდენ საღოთა შინა მათთა წმიდათა ლო-

- ცვათა და ჟამსა მსხვერპლის შეწირვისასა დასტებდენ (sic) სულისათვის ჩემისა ნაწილსა ცხოველყოფისასა. შევსწირე გლეხი ერთ ჩემი სა-
კუთარი წილად ხვედრებული თამაზიკა ოშხერელი და მისი შვილი
გოგია თავთავისი ცოლშვილით და კიდევ მისი შვილი ივანე, ესენი
5 თავთავის ცოლშვილით, ადგილმამულით, საქებრით და უძებრით და
რისაცა მქონებელნი არიან, ესენი შემეწირავეს. მართებსთ ათი კასრი
ღვინო, ხუთი კოდი პური, ხორცი ორი ხარჯი ან მარჩილის ან
ყურუშის. ამ თავის მართებულის სამსახურით შემომიწირავეს ამ ქე-
ლიშის უდაბნოსათვის.... არის ამის მოწამენი და თანადამსწრენი
10 სვიმონ მღვდელი, მუსელიძე მამუკა ბღში, მოურავი პაპუჩა გველე-
თიანი და მათი ყდ სამღვდელოება ნიკოლოსწმიდელი არხიეპისკო-
პოსი სოფრონიოს თავისის კრებულით.... აღიწერა ხელითა არხი-
მანდრიტის ზაქარიასითა: წელთა ჩყიბ: ივლისს ი. (ბეჭედი).
- შემდეგ ამტკიცებენ ქუთათელი დოსითეოს, მოავარეპისკოპოსი ან-
15 ტონი, ნიკოლასწმინდელი სოფრონიოს. (ბეჭდები).
-

დ ა მ ა ტ ე ზ ა

1615—1620 წ. ახლ. შეწირულობის წიგნი გიორგი-ლიპარტიანისა, ბიჭვინტის საბუთთაგან № 15, თეთრს ქაღალდზე ზომით $31 \times 14\frac{1}{2}$ სანტიმ. ნიშნად ყოველ სიტყვის შემდეგ იხმარება სამი წერტილი.

- ქ შენ ცათა უმაღლესო და ქერაბინთა უზეშთაესო ბიჭვინტისა ღთისშობებლო, ჩუენ ცვაფარვათა შენთა მიერ მონდობილმან და მსასოებელმან სიწმიდისა შენისამან ჩუენ ბატონისშვილმან ლიპარტიანმან ბატონმან გიგი და თანამეცხედრემან ჩუენმან ქილაძის ქალმან ბატონმან დარეჯან შემოგწირე ერთი კვამლი კაცი ბონბოთის ნაქუყბია მახარებელი მისის სახლკართა და მამულითა და სანახევრო იყო და დანისაკუთრებია და ბატონი კუზი ჩუენდა საღღებადქელოდ და სულისა ჩუენისა საოხად და კმაშვილისა საბოძებლად ყოველს წელიწადს ეამს გუიწირვიდეს. ამისი მოწამენი არიან თავად ღთი და
- 10 კაცთაგან ზებედე წინამძღვარი, მოგრაფი სეხნიაი ნეუსაძე, კარის მესტუმრე ივანე რევია და სხუანი კარისა ჩუენისა კელის მქონებელნი. აწე ვიცა ესე მოგიშალოს, შენ მიერ წყეულნი იყოს და ასრე შემოგუიწირავს, რომე სხუა ჩუენი კელი არა შევა რა და გქონდეს და გიბედნიეროს ღმან (sic) ამინ ამინ:
- 15 ბეჭედი: მონა ღთისა ლიპარტიანი გიორგი.

1660 წ. იმერთა მეფის ალექსანდრე III-ის მიერ მიცემული წიგნი ზონის ტაძრის გლეხების განთავისუფლების შესახებ სახვანთ-ქრო გარდასახადისაგან, დაცულია ზონის ტაძრის საბუთებში № 9, თეთრს ქაღალდზე ზომით $32\frac{1}{4} \times 20\frac{1}{2}$ სანტიმ. საბუთს თავი აკლია, ნიშნად ყოველ სიტყვის შემდეგ იხმარება წერტილი, ხშირია აგრეთვე ზედმეტი ა-ს ხმარება.

----მეფეთ მეფემან ბატონმან ალექსანდრე, თანამეცხედრემან ჩუენმან კახთა მეფეთა ასულმან დედოფალთ დედოფალმან პატრონმან

- ნესტარდარიჯან, პირმშომან და სასურველმან ძემან ჩვენმან ბაგრატი
ესე საქ ატო ქაშთა უქნისამდაე საბოლოო და გასათავებელი წიგნი და
სიგელი დაგიწერეთ მოგართკით თქვენ შვიდა წილ უქლეველს ღვაწ-
ლით შემოსილს წმიდა გიორგის ხონისას და ანჩისხატს პიოს ხთისასა,
5 ასე და ამა პირსა ზედაა. რომე ხვანთქრის ხარაჯას იპერეთს მოკ-
რებდაენ, მოკითხული ექენით და არ გარაზდათ (sic) და ხონის
წმინდის გიორგის ყაპას და ხუთს კვამლს კაცს ილორის წმინდაის
გიორგის ყაპას, ასე და ამა პირსა ზედან რომე ქაშთა უქუნისამდე
ჩვენმან ძემან და მოჰვაღმან ანუ ჩვენთა შეუღვამთა მეპატრონემან
10 მეფემ ან ღიდმან თავადმა ესე ჩვენგან მონარაჰვეი წიგნი და სიგელი
მოგიშალოს, შენს ყმას, ხუთს კვამლს კაცს ქაუქანიძეს ილორის
ყაპას ხვანთქრის ხარაჯა გარდაგახდევინოს, ეს წიგნი მოგიშალოს.
მასამც რისხავს თავად დაუსაბამო ღმერთი და ყოველი მისი წმი-
დანი ზეცისა და ქვეყანისანი, ხორცელნი და უხორცონი და მათ
15 მეორედა მოსლას ჩვენისა ცოდვისა ქრისტეს მეუფისა წინაშე პასხის
გამცემი იყას (sic). არის ქათათლიკოზი (sic) ზაქარია, გამორეე ჩხვიძე
სახლთუხუცესი, ერითავი (sic) პაპუნა, აბაშიძე ხახუტა. დაიწერა
ბჰანებითა ღთისათა ქორონიკონს სამას ორმოცდა რუასა ხელისა (sic)
ჩვენისა მდივნისა პატას (sic).
- 20 ორი ჭვარი, ბეჭედი მკუფის ალექსანდესა, სეკულად სელას მოწერა:
დარეჯან.

1717 წ. ბეჟან დადიანისა და შოშიტა რაქის ერისთავის მიერ
დადებული პირობის წიგნი, დაცული გელათის საკათალი-
კოზო წმ. გიორგის საბუთებში, თეთრს ქაღალდზე ზომით
36 $\frac{1}{2}$ ×17 სანტიმ. საბუთი დაზიანებულია, ნიშნად ყოველ
სიტყვის შემდეგ იხმარება თითო და ოროლი წერტილი.

- ქ ბჰანებითა და შეწევნითა ღთისათა „ესე“ წიგნი ფიცი და პირი
მოგართვით ჩვენ დადიანმა ბატონმა ბეჟან, მე ერისთავმა ბატონმა
შოშიტამა თქვენ ჩვენს სჯულს (sic) თავს ბატონ კზს გრიგოლს.
25 ასე რომე ღიად ბევრს ცოდვასა ტყვის სყიდვაში ვიყავით. ახლა მო-
ხვედით და შემოვეცკეთეთ ან ტყვის სყიდვა გარდაავდევით და ან
მე დასტური მიბოძეთო რომ სხვას ქვეყანას წავიღეთ. გავშინჯეთ და

- ჩვენგან თქვენი გამომეტება არ იქნებოდა. ახლა ჩვენ თქვეს (sic) მცნებასა და სიტყვაზედ დავდევით. ასე პირობა მოგვიცემია, ღლეის უკან ჩვენ ტყვე აღარ გავყიდოთ, არც ჩვენს ყმასა და ჩვენს კელ-ქვეთს კაცს არ გავასყიდინოთ. თუ ვინმე გაყიდოს, მართებულად
- 5) მოვიკითხოთ და კიდევ მოგიდგეთ. ამისად გასათავებლად მოგვიცია თავად ღ'თი და ყოველნი მისი წმინდანი. კაცთაგან არის მოწამე და შუამავალი გენათელი ლიტრაპოლიტი (sic) ნიკოლაოზ და (sic) ჯვარის მამა ზაბილონ, ერისთვის ძმა გენათელი გედევან, ღოღა-ბერიძე წინამძღვარი ევდემოზ. ვინც ეს წიგნი ჩვენ მოგვიშალოს,
- 14) რაც თქვენს მიქივტის (sic) დავთარში წმინდანი სწერიან, ისიმც რისხავს და აღესრულების მისზედა. დაიწერა წიგნი ესე ქრისტეს აქეთ ათას შვიდას და ჩვიდმეტსა თვესა ნოენბერსა ოცდახუთსა ქკს (შეტი არა რა). *მზ. ჩ. პ. მკ. რ.*
- ორი ჯგერა და ბეჭდები: დადიანობით მიემოზენ ეგრის მპყრო-
- 15) ბელად ბეჟან ჩიოზ; მონა და მსახური ჯვარისა მპყრობელი რაჭისა ერისთავი შოშიტა. *ფეკოლ თქვ.*

1720—1742 წ. ახლ. პირობის წიგნი, რომელიც მიცემული უნდა იყოს გრი-გოლ კათალიკოზის დროს, დატულია გელათის წმ. გიორგის საბუთებში, დაწერილია თეთრს ქაღალდზე. დიდად დაზიანებულია. ნიშნად ყოველ სიტყვის შემდეგ იხმარება ორი წერტილი.

- მახარებელმა ესაკია, ასე რომ ტყვირის მაცხოვრის კაცი ბეჟან დადიანს გაეცა და მას უკან 'სადადიანოდ' იყენენ. ახლა მოვედით შემოგვხვეწეთ და თქვენ მეფეს დავლაპარაკეთ და იშოვეთ
- 21) ქრთამით და ისევე ტყვირს მისს 'მიწა ადგილზე' დააყენეთ... ეს პირობა მოგვირთმევია, რომ რაც აჯა ჰქონდეს სამსახურისა და ერთ-გულობას ეცადოს და არც სადმე ალოღდეს და მოსახლობასაც კარ (sic) არ ეცადოს, თუ ამაში ვიმტყუნოთ ამის პასუხის გამცემი და გადამხდელი ჩვენ ვიყოთ... (მოწამე) დიღია გიორგი, ნემსაძე დავით,
- 25 წინამძღვარი ნკზ.

ორი ჯგერა.

1696 — 1742 წ. პირობის წიგნი, მიცემული გრიგოლ კათალიკოსისადმი, დაუღლია გელათის წმ. გიორგის საბუთებში, დაწერილია თეთრს ქაღალდზე.

...ესე წიგნი მოგართვი თქვენ ბატონს კზს გრიგოლს მე გიორგი ბერძენმა კალფამ, ასე რომ ბედნიერი ზნათქრის ციხის მოსამსახურე ვიყავი და მერმე [ქრტიანი და თქვენი] სამსახურ და შესწავლა მოვიწადინე და თქვენ... თეკლათს მოსახლე კაცი ფუტ-
5 ხუტია გვიბოძეთ... (ჩემს გარდა ამ ქვეყანას) თქვენს ნაპოვნებს კაცთან კელი არავის ქონდეს არც თათარს და არც ქართველს, თქვენ იმაზე კაცმა ვერამ კაცმა ვერ გედაოს მე და ჩემი შვილის მეტმა. ამისი მოწამე... ხატურია სალაყაია, ხუტა სალაყაია, გოგებერძე მამუკა, ხუტეხი სალაყაია იოვანე. დამიწერია მე ბატონი კზის
10 მთავარ დიაკონს კყონია ნკზს და მოწამე ვარ ამისი. (ბეჭედი).

1770 წ. ახლ. პირობის წიგნი ხაინდრაგებისა ხონის მთავარეპისკოპოსის მაქსიმესადმი ხონის ტაძრის საბუთთაგან № 73, ცუდის ხელით თეთრს ქაღალდზე დაწერილი. ნიშნად იხმარება თითო წერტილი ყოველ სიტყვის შემდეგ.

ქ: ესე წიგნი მოგართვით ჩვენ ხაინდრაგებმა საზერელომა და კუტუქიმ და პაპუნამ გაბუელომ თქვენ მთავარეფისკოპოზს მაქსიმეს, ასე რომე ბატონმა დადიანმა ხატის მამული ნაკეარახსო (?) ძველთაჲ წმიდის გიორგის ყოფილა და ხელ ახლათ ხატს მიაართვა რთვა
15 (sic). მერმეთ თქვენ მობძანდით, მოღისათვის მკადის პატივს შეგე-ხუვეწეთ და წყალობა გვიყავით ამ ერთი, წლის მერმეთ ყოველ წელიწადს მოგართვათ ღომიკ და მკადიკ, არის ამისი მოწამე ახვლედიანი ხოსია, დეკანოზი მიქელო, ივანე ქუთათელაძე, ჯვარმტვირთველი იოვანე, სიმონიკა ხაინდრაგა, ყოყუა ბახთაძე, სულ
20 ერთობით სახაინდრაო და ხონელო (sic) ჯოხაძე თამაზა.

1777 წ. ანტონ ხონელის შეწირულობის წიგნი, ხონის ტაძრის საბუთთაგან № 23, თეთრს ქაღალდზე ზომით 22×10³/₄ სანტიმ. დაწერილია წერილი ლამაზი ხელით. ნიშნები დაუღლია.

...აწ მეცა ყდ უღირსმან მთავარებისკოპოსმან საყდრისა შენი-
სამან ანტონი... შემოგწირე და გიწინაშე: საეპისკოპოსო ბისონი შე-
კერალი ფრანგული ფარა, თავისის გაწყობილის აშიითა: კ'დ და-
ბადება ერთი ახალი სტანბისა: კ'დ მეტაფრასი ერთი კელით ნაწერი
5 დიდის მარხვისა და ზატეკისა სრული: სამი ესე შესაწირავი კინი.
სურვილით შემოგწირე... (გრძელად წყევს)... აღწერა თთვესა ოკდომ-
ბერსა. ა: ქესითგან. ჩლოზ:

იგწელი ასომთ.. მთავარებისკოპოსი ანტონი.

1777 წ. კაცია დადიანის მიერ დადებული წიგნი ცაიზის კა-
თედრის აღდგენის შესახებ. იბეჭდება პეტერბურგის აზიურ
მუზეუმში დაცულ პირის მიხედვით.

(გრძელა წინასიტყვაობას შემდეგ)... მპყრობელმან ოდიშ აფხაზთა
10 სენათა თაკერთა და პონტოს ზღვისამან, ძემან დიდად სახელოვანისა
ხელმწიფისა დადიანისა ოტიასამან, თვით დადიანმან მონამან შენმან
კაციკ და თანამეცხედრემან ჩემმან დედუფალმან ბატონმან ანამ
და ძემან ჩვენმან პარქშომან გრიგოლ და სხვათა ძეთა ჩვენთა მა-
ნუჩარ, გიორგი, ლევან და ოტიამ მცირედ ძღვნად მიგიპყარა შენ
15 შეხრილად და ასეულად მიგებელსა შენდამი შექწირველთასა, ესრეთ
რომელ ეკლესია შენი (ჯაშის დჟთასმშობელთა) და მამულიცა ყლივე
ყაზთა ოლთამე საეროდ ქმნილიყო და ეკლესია შენი ქვრივად ეგო
და განსაკუთრებული შენი ადგილიცა და შეილნი შენისა ეკლესი-
სანი მომადბენელ იყენენ, არცა იყო ეკლესიასა შინა შენსა გან-
20 მე ეპისკოპოსი უფროსად სამკვიდროდ, საეროდ ქმნილიყო. ამის-
თვის მრავლის ყამითგან მწუხარება არა მცირედი მიპყრობდა.
გარნა ოდესცა მოწყალებითა ძისა შენისათა უმეტეს წარამატა ცხოვ-
რება ჩემი, მაშინ შეწეწითა შენითა გამოვიხსენ ეკლესია შენი და
ყმანიცა ეკლესიისა შენისანი მრავლის კირითა და ღვწლის დად-
25 ბითა და შენი შენდავე შევსწირე მინდობილმან შენმან არა განუ-
ნახელოდ და არცა მძღაერებით. არამედ ქეშმარტისა მსჯავრის
დადებითა და სამართლითა გამოვიძიე და რაიცა ვპოვე საზღვარ
დებულება მისი, თვისის საზღვრით ყმანიცა ეკლესიისა შენისანი
განგისაკუთრეთ და ადგილიცა საზღვრითი საზღვრადმდე თავისის

- მიწით, წყლით, საყანით, სავენახით, სათევზით, სანადიროთი, რელიცა გამოვიძიეთ მაშინ განგისაკუთრეთ და რლიცა მაშინ ვერ ვპოვეთ ეამ დრო ცვლილებისაგან, შემდგომთა ძეთა ტახტისა ჩვენისა მპყრობელთა ვარწმუნეთ ზრუნვად და განაძიებად, ვინათვან იგინიცა
- 5 მფარველობასა შენსა შევედრე, დედაო სიტყვისა ღთასაო და ესენი რა ესრეთ გაოვიძიე, მაშინ ძიება ეყავ გონებისა ზედვითა და თანა შეთქმულებითა ყდ სანატრელისა კათალიკოსისა ულისა მაქიმესითა და ერთხმა ქმნითა ყდ სამღუდელთა მიტროპოლიტთათა გამოვიჩრე ე კაცი საანო ღთისა და სულიერითა ზედვითა აღსავსე,
- 10 საწყურა სულისა ჩემისა და სატრუო გონებისა ტიპით ჩიქოანი ყდ სამღუდლო მიტროპოლიტი, ზედვითა და საქმითა სათნოებათა შორის წარჩინებული, ღირსი ქებისა ული მიტროპოლიტი გრიგოლ და დავადგინეთ განმგედ ეკლესიისა შენისა და მას ვარწმუნეთ ეკლესიაცა შენი და ძენიცა შენისა ეკლესიისანი საკუთარნი ყმანიცა
- 15 და ადგილნი შენნი ყლნივე და სამწყსოცა შენისა ეკლესიისა ხობის წყალს გაღმართი და ესრეთ განვათავისუფლეთ შენი ეკლესია, რომე ლაშქრობის მეტი სხვა ჩვენი სამსახური, არც საური, არც სხვა გადასახადი რამე, არც მუშაობა, არც ცხენის ჩაბმა, არაუფერი ჩვენგან არა ეთხოვებოდეს რა და ამ საქმეების დავთარიცა შენს ეკლესიასი
- 20 დავსდევით და მხოლოდ ეკლესიის სამსახური და მაზედ მჯდომარის მიტროპოლიტის ერთგულებით სამსახური ვარწმუნეთ და ესოდენი თავისუფლება ამისთვის დაუწერეთ შენის ეკლესიის ყმას ყლსავე, რლისა ჯერმჩინებელ და მოწამე არს უსანატრელესი კათალიკოსი მაქსიმე და ფდ საწყური გონებისა ჩემისა და ტრფილი სიბრძნისა
- 25 მოყვარებისა ფდ ბრძენი და ერთ სახელისა თვისისა მობაძვი ძმა ჩემი ყდ სამღუდლო კეონდიდელ მიტროპოლიტი ანტონი, ფდ სასო გონებისა ჩემისა ყდ სამღუდლო ცაგერელ მიტროპოლიტი სოფრონ, ძენი სახლისა ჩემისანი, საყვარელნი და საწყურნი გონებისანი, ძმანი ჩემნი ნიკოლაოს და გიორგი და ბიძა ჩემი მანუჩარ და ბიძისძე
- 30 ჩემი კაცოს შვილი გიორგი. სულიერი მამა და მოძღვარი ჩემი არხიმანდრიტი გერმანე, მოურავი გელოანი ქიხოსრო, სახლთუხუცესი ჩიქოანი გი და ყლნი დიდებულნი სამფლობელისა შინა ჩემსა მკვიდრობისა მომგებელნი... (წყევლა ემძლავ) აღიწერა ზელითა კეონდიდლის არხილიაკონის იოსელიანისითა ქეს აქეთ ჩლოზ.
- 35 აქ დასმული ყოფილა ბეჭდები კაცთა დავითანის და ანნა დედოფლის.

1751 — 1784 წ. ბრძანება, რომელიც უნდა ეკუთვნოდეს მეფე სოლომონ I-ს, დაწერილია თეთრს ქალაღზე ზომით $16\frac{1}{2} \times 7-8\frac{1}{4}$ სანტიმ.. დაცულია გელათის წმ. გიორგის საბუთებში.

ქ მეფე სოლომონ პატელა ქუენტო კეთილად მოგვითხა მერმეთ ამ წევლებს დაეხსენი ნურასას თხოვ იცოდე.

ძეორე ბეკუდზე დასმელია ჯვარა და ბეჭედა ასომთ. წაწეწით: მეფე ივერეთისა სოლომონ.

1786 წ. მხეიდების მიერ გელათის წმ. გიორგის ტაძრის წინამძღვარის სილიბისტროსადმი მიცემული წიგნი, დაცული გელათის წმ. გიორგის საბუთებში, დაწერილია თეთრ ქალაღზე ზომით $13\frac{1}{2} \times 19$ სანტიმ. ნუსხა ხუტური.

- 5 ესე სიგელა აღვიწერეთ და მოგართვთ ჩონ გუარტომობით მხეიდმ.... გეორგიმ და სასურველთა ძეთა ჩმთა ფირან ბერმა და ზაალ თქნ უწმინდესის კზ მმთმერის უბლესსა.. დიდისა მოწმისა გეორგის (sic) ეკლესიისა წინამძღვარს სილიბისტროს.... ძეპლათა მჰაჰაპათა ჩნთა საკთოლკოზო მქულოდამ ჩნი სამოურაო
- 10 რკინა შეეწირათ. ვა ცად ყოფს ძეპლი მტიანე შეწირულობისა ჩნისა.... ვაკულისკმე... და მჰაჰაპათა ჩნთა შენაწირა გნვახლე.... და შენ მას ზა მდგომელსა წინამძღვარსა სილიბისტროს და შემდგომთა მნთა წინამძღვართა რნიცა საცხრებელდ ჩნდა უსისხლოსა მახუტარბლსა შესწირავთ მარად წელ ქაჰსა და დღესა დიდისა
- 15 მოწმისა გეორგისსა.... (23 აზრადს) და თქნთესც. ესრეთ გნვაწესეთ ვა ძეკლდ გუსმენოდა, სწირავად და მოსართვედ. ესეცა სამურაოსაგნ ჩნისა რა ყოვლსა წლსა საწირეს და ბუეთს შამყოფთა მოსახლე გლეხთა თითოასაგან თითო ქთაში მოგერთმეოდეს. რასაც მწის. ეკლესიის ბეგრა რკინა ემართოს ჩნგან შეწერილი მხოლოდ
- 20 მთვან.... აღვიწერა თვესა ნოენბერსა ათორმეტსა კელითა ნიკოლას იზბიან გბაონელისათა: წელთა ოსისთა ჩღბე..

1788 წ. ანტონ ხონელის შეწირულების წიგნი, ხონის ტაძრის საბუთთაგან № 29, თეთრს ქალაღზე ზომით $34\frac{1}{4} \times 23\frac{1}{2}$ სანტიმ. დაწერილია იმავე ხელით, როგორც ზემოდ დაბეჭდილი საბუთი № 25. ნიშნები დაცულია.

- ...აწ მეცა ყდ უღირსმან მთავარეპისკოპოსმან საყდრისა შენი-
სამან ანტონი კნინო რაჲმე ძლუენი... შემოვწირე და გიწინაშე:
საეპისკოპოსო ბისონი შეკერილი, ფრანგული ფარჩა თავისის გაწ-
ყობილის არშით: კდ დაბადება ერთი ახალი სტამბისა: კდ მეტა-
5 ფრასი ერთი ხელთ ნაწერი ღიდ მარხვისა და ზატყისა სრული:
სხუა შენის ეკლესიის ასორმოც თხუთშეტი მარჩილი მემართა და
ნაცულად ამისა ესენი დავდე ეკლესიასა შინა შენსა: ერთი უტხო
შეკერილი ბისონი: ერთი დავითნის თარგმანი: ერთი წის გიორგის
გულსაკიდი ხატი; თავისის ეცხლას ძეძკით მოყვითლულა კდ წრთი
10 პატარა წიგნი სწავლისა და ორი ღიდღიდი კოლოფი თალათინით
მოსილი: ამას გარდა ეკლესიისათვის შესამოსი ვაყიდეთ. ეკლესიის
თეთრით, და კდ ჩვენი ათი მარჩილი მაზედა ძეგს, და ჩვენგან აღე
ბული ვალი მამებით სრულ ვყავით ... (წიგნი კრძალად) . და კდ
ზემოხსენებულს თეთრში, ერთი თვენის მეტჳრასი დავვიდვია.
15 რლიცა სიცოცხლესა შინა ჩემსა მე მაქუნდეს და შდ სოფლით
განსლვისა ჩემისა. შენსა ეკლესიასა მოერთუს... აღაწერა თთვესა
ოცდონბერსა კვ:...ჩიპც.

ოასი პეჭედა: დოსითეოს ქეთათლასა, ევთჳამე გენათლასა, ანტონ
მთავარეპისკოპოსისა. შეოასე პეჭედას წაწერა არ სჩანს.

- 20 მეუჩე კეჲსე განზე: ქ. როშელნიკა ზემოწერალსა ამას ქა-
ლალდსა შა დავიწერა: ამისა შედ: ეს წიგნები დავსდევით. სახა-
რების თარგმანი მარკოსის და ლუკასი: ფასი 22 სტანკო
ისე მქონდა ნაყიდი. ქ. სამღვდელმთავრე, კანდაკი კარგი. შეკრულ
ფასი ავიღე 27 მარჩილი. და ნაყიდიც ისევე მქონდა ქ. დოდმასიკი:
25 შემოკლებული. და მაიცი ფასი ავიღე 22 სტანკო. ნაყიდაც ისე
მქონდა. ქ. დამასკელის წიგნი სტამბისა: და მისივე მარჩილი. ფა-
ლია: ქ. მთავრ ანგელოზის წიგნი. ნაყიდიც ისევე მქონდა და 6
მარჩილი ავიღე ქ. სვინაქსარი 11 მარჩილათ მქონდა ნაყიდი და
ამისი 15 მარჩილი. ავიღე ქ ანდრია სალონის წიგნი. 6 მარჩილი:
30 ავიღე მეც ისე მქონდა ნაყიდი: ესები ბოლოს ამისთვის დავსწერეთ
რომ მერმეთ დავსდევით. და ფასი ამათი როგორც ჩვენ ვვქონდა
(sic) ნაყიდი იმაზე არ მეტი ჩვენ წამოვიღეთ: ესები რომ შევსძინეთ
წელი იყო ქს აქათი ჩიპია ივლისი ოცდამეთეთ.

პეჭედი მთავარეპისკოპოსის ანტონისა.

1799 წ.

პირობის წიგნი, მიცემული ზურაბ მაჩაბლის მიერ
ხონის მთავარეპისკოპოსისადმი, ხონის ტაძრის საბუთ-
თავან № 51, ლურჯ ქაღალდზე, ნიშნად ყოველ სიტყვის
შემდეგ იხმარება თითო წერტილი.

ქ. ესე. წიგნი და პირობა მოგართვით ბატონ ყდ სამღვდელოს
მთავარეპისკოპოსს ანტონის ჩვენ მაჩაბელმან ზურაბ ესე და ესე
ვითარად, რომ თქვენის ბრძანებით თქვენის ეკლესიის ყმა მახარო-
ბელი ხუცესი ყვაფარაძე დაესახლა ჩენს მამულშიდ და ჩვენ ასე
წიგნი და პირობა მოგვირეკეა თქვენთქვის (sic), თუ წამოსვლა
როლისმე ისევ მოიმდომოს,, მა' წამოსვლა არ დაეშალოს, არც
არავეერი უშავდეს და არც თქვენი ბ. გარა დაგაკლდესთ. აღიწერა
ხელითა მოძღვრისშვილის წერეთლის გრიგოლისათა მაისს დ ქეს
აქეთ ჩლეთ.

10

ბეჭედი: მაჩაბელი ზურაბ.

